

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

ÂŞIK GAMGÜDER (HAYATI, SANATI, ESERLERİ)

Mehmet Zeki KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Öğr. Gör. Dr. Aziz AYVA

Konya–2012

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mehmet Zeki KILIÇ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet Zeki KILIÇ	
	Numarası	084201032002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Halk Edebiyatı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Öğr. Gör. Dr. Aziz AYVA	
Tezin Adı		ÂŞIK GÂMEÜDİR (HAYATI, SANATI, ESERLERİ)	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Âşık Gâmeüderin Hayatı, Sanatı, Eserleri* başlıklı bu çalışma .10....../05....../2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Öğr. Gör. Dr. Aziz AYVA	Danışman	
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Sinan GÖVEN	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU	Üye (Yedek)	

ÖN SÖZ

Türk Halk edebiyatına ilgimiz, üniversite yıllarına dayanır. Bizden kaynaklanan çeşitli sebeplerle akim kalan ilk yüksek lisans çalışmamızın¹ önsözünde bu ilginin sebebini anlatmıştık. Kısaca özetleyecek olursak; üniversite öğrenciliğinin verdiği kendini beğenmişlik duygusunun bütün hücrelerimizi kapladığı bir dönemde, derleme çalışması için görüştüğümüz, Aşkale'nin Cinis Köyü'nden, ilkokul diplomasını dışarıdan almış bir amcanın irfanı karşısında duyduğumuz mahcubiyet bizi bu alana yöneltmişti. Bu tarihten itibaren daha bir dikkatle yöneldiğimiz halk kültürünün zenginliği karşısındaki hayret ve mahcubiyetimiz hâlâ geçmiş değildir. Bu çalışmanın sebeplerinden birisi budur.

İkinci sebep ise, “Viran olası hanede evlad-ı ıyal var” sözüyle özetlenebilir. Otuz yıla yakın bir süredir, ülkemizde bir kangren olmaya devam eden bölücü terör hareketi tarafından ortaya atılan, öz yurdumun bana ait olmadığı iftirasının bu gün birilerince, bir gerçekmiş gibi algılanmasının üzerimdeki psikolojik tesiri bu çalışmanın ikinci sebebidir. Çocukluğumun tamamını, gençliğimin büyük bir kısmı ile içinde bulunduğum orta yaş dönemini kapsayan; doğduğum, doyduğum ve beni ben eden kültürün ilk tohumlarının atıldığı bu coğrafyayı sahiplenmek, Necip Fazıl'ın deyişiyle “öz yurdunda garip ve parya” kalmamak adına bu çalışma yapılmıştır. Beni Türk kültürü ile büyüten atalarımın ve kulağına adını bir kez söyleyebildiğim, üzerine büyük hayaller kurduğum ama bütün ömrü iki saat olan, ilk oğlum Muhammet Giray'ın mezarlarından cüda kalmamak düşüncesi ile bu coğrafyanın Türk olduğunun bir delili olarak Ağrı'da meydana getirilmiş Türk kültür eserlerini gün yüzüne çıkarmak düşüncesinin bir neticesidir bu çalışma.

Sondan önceki sebep ise Âşık Gamgüder mahlaslı Abdulkadir KILIÇ'ın âşıklık yeteneği ve ortaya koyduğu eserlerin değeridir. Kanaatimizce; Âşık Ömer'le başlatabileceğimiz şehirli âşık geleneğinin 20. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biri olmasına rağmen, Âşık Gamgüder'in -yaşadığı coğrafyanın, kültürel anlamda, çevre illere göre (Erzurum, Kars, Van) resesif kalması sebebiyle- bizim diğer

¹ Bu çalışma 2001 yılında, Dergah Yayınları tarafından “Erzurum Fıkraları” adıyla “Erzurum Kitaplığı” serisi içerisinde kitap olarak yayınlandı.

kıymetlerimiz gibi, layık olduğu değeri görememesi bu eserin ortaya çıkmasının bir başka sebebidir.

Son ve belki de en kıymetsiz sebebi ise, yarım bırakılmış bir işi geç de olsa tamamlama isteğidir.

Bu çalışmamızda, Âşık Gamgüder'e ait 4 defter, 12 yapraklık bir defter parçası ile müellifinin kim olduğunu bilemediğimiz bir öğrenci bitirme tezi ile Yrd. Doç. Dr. Müzahir KILIÇ'a ait, âşıkla ilgili tek bilimsel çalışma olan, 2003 yılında Türk Dili Dergisinin 620. sayısında yayınlanmış bir makale ve Ağrı ile ilgili iki şiir antolojisinden faydalandık.² Müzahir KILIÇ'ın makalesinden ve öğrenci bitirme tezinden ziyadesiyle istifade ettiğimizi söyleyebilirim. Ayrıca, çalışma için, Bibliyografya başlığı altında verilen eserleri taradık fakat mümkün mertebe, kendi tanımlarımızı, kendi cümlelerimizle yapmayı tercih ettik. Mecbur kalmadıkça alıntı yapma yoluna gitmedik. Alıntı yaptığımız yerlerde ilgili eser ve yazarı dipnot ile belirttik. Âşıkla ilgili asıl bilgileri kaynak şahıslardan edindik. Abdulkadir KILIÇ'a ait 579 şiirden 200'ünü kitaba aldık. İnceleme kısmında da çalışmaya dâhil ettiğimiz şiirlerden faydalandık. Geri kalan şiirleri de beğenimiz oranında seçmeye çalıştık. Doğrusu bu seçimin, şiirlerin değer sıralaması bakımından, çok da sağlıklı olduğunu söyleyemeyeceğiz. Sadece kişisel bir tercih olduğunu belirtelim yeter.

Şairin, şiirlerinin bir kısmının altına yazıldığı yer ve tarih belirtilmişse de birçok şiirinde yer ve tarih yazılmamıştır. Biz, çalışmamızda birlik sağlayabilmek için şiirlerin tarihlerini yazmadık. Şairin imlasına dokunmamaya gayret ettik. Bununla birlikte bazı yazım hatalarını düzelttik. Birkaç şiir dışında, şiirlerin tamamına âşık tarafından redifler dikkate alınarak başlık konulmuştu. Başlıksız olanlarda ise şiirin yazılış sebebi belirtilmişti. Biz, bu açıklamaları dip not olarak alıp şiirlere, Gamgüder'in koyduğu kurala göre başlıklar koyduk. Bunları da dip notla belirttik. Şiirleri ayaklarının alfabetik sıralamasına göre sıraladık.

Âşık Gamgüder (Hayatı, Sanatı, Eserleri) adlı bu çalışmamız Ön Söz, altı bölüm, Lugatçe ve Şiir İndeksi'nden oluşmaktadır. Çalışma planını hocam Aziz AYVA'nın yol göstericiliği ve direktifleri ile şekillendirdik.

² Çalışmamız enstitü tarafından onaylanıp, biz çalışmaya başladıktan sonra Dr. Halil Altay GÖDE'de Âşık Gamgüder üzerine bir çalışma yapmışsa da, biz çalışmamızda bu eserden istifade etmek yoluna gitmedik. Zira bu süreçte zaten kaynaklara ulaşmış, konu ile ilgili bilgileri toplamıştık.

I.Bölüm'de Âşık Gamgüder'in hayatı, âşıklığı ve kullandığı mahlaslar ele alınmıştır.

II. Bölüm'de önceki bölümlerden hareketle Âşık Gamgüder'in edebi şahsiyeti üzerine neticeler çıkarılmaya çalışılmıştır.

III. Bölüm'de şiirlerinde işlediği konular tespit edilmiş ve örneklerle açıklanmıştır.

IV. Bölüm, şiirlerin şekil açısından incelenmesine ayrılmış; şiirler vezin, kafiye yapısı, nazım birimi ve nazım şekli ile dil ve üslup özellikleri ile şiirlerde kullanılan söz sanatları ve halk kültürü unsurlarının işleniş bakımından incelenmiştir.

V. Bölüm'de Âşık Gamgüder'in şiirlerinde halk kültürü unsurlarına değinilmiş. Şairin şiirlerinde kullandığı atasözleri, deyimler, alkış ve kargış ifadeleri tespit edilmiştir.

VI. Bölüm, Âşık Gamgüder'in şiirlerine ayrılmıştır. Bu bölümde şiirler ayaklarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Çalışmanın sonuna bir Lügatçe bir de Şiir İndeksi eklenmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında etkisi ve emeği olan birçok kişi var. Kendisi de şair ve Edebiyat öğretmeni olan, babası ile ilgili belge ve bilgilerin orijinallerini bile bize emanet etmekten çekinmeyen Ulvi BEDİRBEYOĞLU'na; tanıştığımız ilk günden beri dostluğunu ve desteğini hiç esirgemeyen Yunus BAYINDIR'a; kaynak şahıslara ulaşmamızda ve onları ikna etmemizde desteklerini esirgemeyen Kurtbey HATUNOĞLU'na; çalışma sırasında sadece destek sağlamakla kalmayıp, 16 yıldır olduğu gibi, kahrımı da çeken meslektaşım ve eşim Fatma KILIÇ'a; çalışma sebebiyle, hiç beklenmedik bir şekilde, kendilerini ihmal etmeme gık bile demeyen oğullarım A. Alperen ile Y. Oğuzkağan'a ve çalışmanın asıl mimarı, hem bilgisini hem de dostluğunu esirgemeyen, öğrencisi olma mutluluğuna eriştiğim hocam Dr. Aziz AYVA'ya şükranlarımı sunuyorum.

Isparta-2012

M. Zeki KILIÇ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÂŞIK GAMGÜDER (HAYATI, SANATI, ESERLERİ)

Mehmet Zeki KILIÇ

Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
2012; Sayfa: XIX + 467

Farklı kültür coğrafyalarında büyük devletler kurmakla kalmayıp bulunduğu coğrafyanın medeniyet temsilcisi de olmuş Türk milleti büyük yürüyüşleri sırasında daima farklı kültürlerle iletişim halinde olmuş; bu da, kültürel anlamda, karşılıklı etkileşimlerin doğmasını sağlamıştır. Bu etkileşimler sonucunda bir yandan farklı ürünleri ortaya koyan milletimiz diğer yandan kendi harsından doğan kültür ve sanat hayatını terk etmemiş, bir kısım değişikliklerle birlikte milli kültürünü ve onun bir sonucu olan milli sanatını da yaşatmayı bilmiştir. İki telli sazının eşliğinde (kopuz) destanlar, kır türküleri, sevda şiirleri söyleyen şaman zaman içerisinde evrilerek diğer bütün vazifelerinden soyunup, salt sanatçı kimliği ile şiirler söyleyen âşık olmuştur.

Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonraki süreçte, her ne kadar Âşıklık geleneğine dair bir ipucuna sahip değilsek, kendisinden öncekilere dair tarih bir kayıt düşmemişse de, XVI. yüzyılda karşımıza çıkan Koroğlu, , şiirlerindeki yapı ve söyleyiş sağlamlığı ile aslında kendisinin bir sanat kolunun başlatıcısından çok tekâmüle erdireni olduğunu ilan eder.

XVII. yüzyıl bir Karacaoğlan şiirleri resmigeçidine tanıklık ederken bu şiirin yalnız göçer işi değil kalem erbabı yerleşiklerin de şiiri olduğunu ispat eden Âşık Ömer ve Gevherî gibi ustaları da kayıt altına alır. XVIII. yüzyılda bir duraklama dönemi yaşayan bu şiir kolu mutasavvıf şair İbrahim Hakkı ile Divan şiirinin son iki zirvesi olan Nedim ile Şeyh Galib’in aralarından sıyrılıp sivrilebilecek bir şair çıkaramamıştır ne yazık ki. XIX. yüzyılda yeni bir hamle ile yıldızı sönmeye yüz tutan Divan şiirine inat Ruhsatî, Şenlik, Dadaloğlu, Sümmanî gibi parlak yıldızlar çıkaran Âşık edebiyatı ne yazık ki 20. Yüzyılda teknoloji ile birleşen moderniteye yenik düşmekten kurtulamaz. Geleneğin güçlülüğü, birkaç rötüyle da olsa sanatın

devamını sağlamış ve -başta Doğu Anadolu, Güney Anadolu ve İç Anadolu olmak üzere- varlığını sürdürmeye devam etmiştir.

Ağrı, Âşıklık geleneğinin güçlü olarak yaşadığı bir yer olmakla birlikte tarihi ve kültürel dokusu kendisinden daha eski ve dominant karakterler gösteren komşu illerin hegemonyasını kıramamış, bu alandaki değerlerimiz il sınırlarının dışına çıkamamışlardır çoğunlukla. Âşık Çağlayan ve Âşık Gamgüder’le bu makûs talih nispeten yenilmişse de onların da edebiyat tarihimizde bihakkın yerlerini aldıkları söylenemez. Özellikle farklı ve özgün söyleyişine, kültürel derinliğine, Türk dilinin inceliklerine vakıf oluşuna ve bu şiir dalının gerektirdiği bilgi ve yeteneği şahsında birleştirmesine rağmen değeri yeterince anlaşılamamış ya da hakkındaki kıymet hükmü eksik verilmişlerin başında gelen Âşık Gamgüder’in aşk, gurbet, hasret, ayrılık acısı gibi bireysel konulu şiirlerinin yanı sıra dinî ve milli muhtevalı 200 şiirini beğeninize sunarken tahlillerimizi de bu şiirlerden hareketle yaptık. Tecnis, Cıgâlı Tecnis (Yedekli Koşma), Satranç, Koşma, Semai gibi saz şiirinin nazım şekillerinin yanı sıra Tasavvuf şiirinin, Divan şiirinin ve Modern şiirin de güzel örneklerini veren Gamgüder her kesimden herkesin zevkle okuduğu bir şair olarak edebiyat tarihimizde layık olduğu yeri alacaktır inancını taşıyarak başladığımız bu çalışma ile bir yandan memleketimde var edilmiş bu milli kültürün kayda geçmesi amacını güderken öte yandan, yazılar ve tanıklar eşliğinde, Âşık Gamgüder’in hayatını, fikirlerini, ilke ve ülkülerini, sanat anlayışını ve sanatının özelliklerini tanıtmaya; genelde Türk edebiyatında özelde ise Saz şiirindeki yerini tespate çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Âşık Gamgüder, âşık, halk şiiri, gelenek, âşıklık geleneği.

SUMMARY

Master Degree Thesis

ASHIK GAMGÜDER (HIS LIFE, ART, POEMS)

Mehmet Zeki KILIÇ

Selçuk University

Social Sciences Institute

Department of Turkish Language and Literature

2012; page XIX + 467

During their great walk, by constantly being in communication with other various cultures, the Turkish nation not only had established great states in different cultural geographies, it also had become a representative of civilization in their respective geography; this has led to cultural interactive relations.

As a result of these interactions, our nation by producing different works of art hasn't abandoned the cultural and artistic life, by making a couple of changes, it has known to make its own culture and as a result of it its national art to stay alive.

The shamanist who once read love poems, country folk songs with the two-string instrument named 'kopuz', in time has evolved into a singer who reads poems merely with his artistic identity away from all responsibilities.

During the period after which the Turks accepted Islam, even though we have no clue for the tradition of "Minstrelling" and the history had no record of its predecessors, by Koroğlu who we meet in the 16th century declares that he in fact had been the one who advanced this branch of art, not the one who had started it.

The 17th century while witnessing a parade of Karacaoğlu poems, it also enregisters the masters like Ashik Ömer and Gevheri who proves that this poetry is at the same time the poem of not only the work of the nomadic but also settled expert poets.

This branch of poem unfortunately has experienced a standstill period in the 17th century and couldn't have given forth even one poet who could leave the mystic poet İbrahim Hakkı and two latest peaks of the Ottoman Poetry Nedim and Şeyh Galib behind.

With a brand new break through, Minstrel Literature has introduced bright stars like Ruhsati, Şenlik, Dadaloğlu, Sümmüni and this was just to spite the Ottoman poetry that was dying. Unfortunately it was defeated by the modernity combined with technology in the 20th century.

The strength of the tradition had led to the permanence of the art and survived mainly in Eastern Anatolia, South Anatolia and Central Anatolia.

Although Ağrı is a place where the tradition of singers had been experienced deeply, it couldn't have broken the hegemony of the culturally older and more dominant neighbouring cities, so our values often couldn't have left the borders of the city.

By Ashik Çağlayan and Ashik Gamgüder, this ill fate had comparatively been beaten. However it cannot be said that they are situated properly in our Literature History.

Ashik Gamgüder is one of the leading ones who hasn't been appreciated and inadequately doomed though he had had very authentic and different utterance, cultural depth, his acquaintance with the details of the Turkish Language and his combination of knowledge and ability required by this poetry branch.

At the beginning of this study, we had the belief that Gamgüder who gave the beautiful examples of Islamic Mysticism, Ottoman and even Modern poetry as well as minstrel poetry's poetry forms like Tecnis, Cığalı Tecnis, Satranç, Koşma, Semai will hold the place he deserved in our Literature History by being a poet read by everyone tastefully. Our aim was to put this present national culture that has been brought into existence in our homeland in record, on the other hand accompanied by scripture and witnesses, to introduce Gamgüder's life, ideas, principals and ideals, sense of art and the properties of his art and to determine the place of it in Turkish Literature in general, the place of it in Minstrel poetry in particular.

Key Words: Âshik Gâmgüder , minstrel, folk poem, tradition, minstrel tradition

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Bilimsel Etik Sayfası	I
Tez Kabul Formu	II
Ön Söz	III
Özet	VI
Summary	VIII
İçindekiler	X
 I. BÖLÜM:	
ÂŞIK GAMGÜDER'İN HAYATI, ÂŞIKLIĞI VE MAHLASI	1
1. Hayatı	2
2. Âşıklığı	6
3. Mahlâsı	9
 II. BÖLÜM:	
SANATI (EDEBİ KİŞİLİĞİ)	10
 III. BÖLÜM:	
ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR	14
1. Sosyal Konulu Şiirleri	15
a. Sosyal Hayatı Konu Edinen Şiirler	15
b. Dini Konulu Şiirler	32
2. Bireysel Konulu Şiirler	37
 IV. BÖLÜM:	
ŞİİRLERİNİN ÖZELLİKLERİ	46
1. Şekil Özellikleri	47
a. Kafiye Yapısı	48
b. Kafiye Düzeni	53
c. Ölçü	55
ç. Nazım Birimi	58
d. Nazım Şekli	

2. Muhteva Özellikleri	65
a. Dil ve Üslup	65
b. Söz Sanatları	69

V. BÖLÜM:

GAMGÜDER'İN ŞİİRLERİNDE HALK BİLİMİ UNSURLARI	77
1. Atasözleri ve Deyimler	78
2. Alkış ve Kargışlar	112

VI. BÖLÜM:

ŞİİRLERİ	124
1. Güzel	125
2. Gönül	126
3. Münacaat	127
4. Hoş Söz	128
5. İnandığım	129
6. Tevhid	130
7. Beni	132
8. Bizim Yaylada	133
9. Gönül Sana	138
10. Düşünsene	139
11. Nerde Diye	140
12. Yandı	143
13. Misali	146
14. Eyle Beni	147
15. Diyemem	148
16. Satamadım	149
17. Yalvardığım	150

18. Sevdiceğim	151
19. Sevdiğim	153
20. Yüzünden	154
21. Allah'ı Seversen	155
22. İnanmadın	156
23. Cezasını Versin	157
24. Durdurun	160
25. Bir Düşün	161
26. Var (1)	163
27. Yâr	164
28. Dudakdeğmez	165
29. Hatırlatır	166
30. Huşeng Azeroğlu'na	168
31. Düştü	170
32. Varız	172
33. N'olursuz	173
34. Çalanda	174
35. Bizim Diyarda	175
36. Sevda	179
37. Sakın Ha	180
38. Geç Kalma	181
39. Bana	182
40. Odayana	183
41. Para	184
42. Feryad	185

43. İnceden İnce	189
44. Gide Gide	190
45. İşin İçinde	191
46. Seherde	192
47. Yok mudur Sizde	193
48. Var Hele	194
49. Aşk Böyle	195
50. Dost Deme	196
51. Bekleme	197
52. Teşbih	198
53. Kaç Tane	199
54. Alakası Ne	200
55. Ellerine	201
56. Oğlum Ulvi Kılıç'a	202
57. Nedense	203
58. Derik'te	204
59. Bu İşte	205
60. Ne Kaldı	206
61. Kaldı	207
62. Yandırdı	208
63. Sorsam	209
64. Kadar mı?	210
65. Başını (Cinas)	211
66. Karı	212
67. Hakikat Olsaydı	213

68. Dedi	216
69. Kim Öğütledi	217
70. Derlerdi	218
71. Güzelliği	219
72. Vallahi	220
73. Sanki	221
74. Düşeli	222
75. Güzel Değil mi?	223
76. Değil mi?	224
77. Derler mi?	225
78. Çağırma Beni	226
79. Beni	227
80. Gör Beni	228
81. Yok	229
82. Seni	230
83. Hatırimda Kalanlar	231
84. Etti	277
85. Zam	278
86. Gör de Bak	280
87. Yastık	281
88. Bilen Yok	282
89. Gel	283
90. Durma Gel	284
91. Değil	285
92. Ensar Hoca'ya Mektup	286

93. Bahtiyar Anam	289
94. Bir Şey İstemem	291
95. Küsmem	292
96. Anlayamadım	293
97. Yazdım	294
98. Ağlarım	295
99. Yârim	296
100. Eyledim	297
101. Diyemedim	298
102. Sevdığım (Cinas)	299
103. Sevgilim	300
104. Yok Benim	301
105. Benim	302
106. Dağ Var Dağ Yârim	303
107. Giderim	304
108. Gözlerim	305
109. Vaz Geçtim	306
110. Neyleyim	307
111. Çektim	308
112. Bozkurdum	310
113. Olur muyum?	311
114. Gönlüm	312
115. Ölüm	313
116. Ahu Gözlüm	314
117. Emi Can	315

118. Konuşmadan	318
119. İnsandan	319
120. El Aman	320
121. Cığalı Tecnis	321
122. Neden	322
123. Âşıklar Destanı	323
124. Ben Ve Sen	326
125. Saldın	327
126. Olaydın	328
127. Bakın	329
128. Sakın	330
129. Bir Haber Alın	331
130. Dudakların	332
131. Yârın	333
132. Olmasın	334
133. Duymasın	335
134. Sen Varsın	336
135. Senin	337
136. Değil misin	338
137. Gökçeksin	339
138. Yaz Gelsin	340
139. Gelirsin	341
140. Gitsin	342
141. Diyemiyorsun	343
142. Çok Gördün	344

143. Döndürdün	345
144. Kadar	346
145. O Kadar	347
146. Sığar	348
147. Ne Çıkar	349
148. Çalar	350
149. Dağlara Hasret	351
150. Çocukluk Hatıralarım	353
151. Vurdular	362
152. Yanar	363
153. Tutar	364
154. Var	365
155. Var(2)	366
156. Sevdiğim mi Var	367
157. Var (3)	368
158. Yâr	369
159. Yâr (2)	370
160. Oldu Yâr	371
161. Der	372
162. Gider	373
163. Döker	374
164. Dediler	375
165. Döner (Cinas)	376
166. Bahadır Türk Evlatlarına	377
167. Kadındır	378

168. Anlaşılır	379
169. Kim Bilir	380
170. Tercüme-i Hâlim	381
171. Getirir	383
172. Efsaneleşir	384
173. Yâra Sor	386
174. Anama Mektup	387
175. Gececek	388
176. Zor	389
177. Doğrudur	390
178. N'olur	391
179. . N'olur (2)	392
180. Görünür	393
181. Ne Götürür	394
182. Götürür	395
183. Bağlamış (Cinas)	396
184. Kalmış	397
185. Demiş	398
186. Git	399
187. Ecevit	400
188. Diyeceği Bu	403
189. Doldurdu	404
190. Yuttu	405
191. Düşürdü	406
192. Cinaslı Dörtlükler	410

193. Anlayamaz	411
194. Biz (1)	412
195. Biz (2)	414
196. Hastalık	415
197. Modern Gazel	417
198. Bir Resmimin Arkasında İdi	418
199. Satranç II	419
200. Satranç I	420
BİBLİYOGRAFYA	421
KAYNAK ŞAHISLAR	422
SÖZLÜK	424
DİZİN	447
ÖZGEÇMİŞ	467

I. BÖLÜM
ÂŞIK GAMGÜDER'İN HAYATI, ÂŞIKLIĞI VE MAHLÂSI

1. Hayatı

Âşık Tarzı Türk Halk Edebiyatının neşv ü nema bulduğu alanlardan biri Toroslar civarıysa bir diğerrinin de Doğu Anadolu Bölgesi olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Bu bağlamda özellikle Kars ve Erzurum, edebiyatımızda adı sıkça zikredilen illerin başında gelir. Gerek şehir tarihlerinin eskiliği gerekse kültürel dokudaki baskın yapıları sebebiyle, Cumhuriyet tarihimiz boyunca, bu iki il bir anlamda bütün Doğu Anadolu Türk kültürünü temsil etmiş, bu da Ağrı gibi şehirleşmesi daha yeni ve kültürel anlamda daha küçük illerin gölgede kalmasına sebep olmuştur. Bu olumsuz durum da bu gibi illerde yaratılan kültür değerlerinin gölgede kalmasına, en azından layık-ı vechiyle değerlendirilememesine sebep olmuştur. Bu değerlerden biri de Ağrılı Âşık Gamgüder'dir. Âşığımızın eşi Feride BEDİRBEYOĞLU, oğlu Ulvi BEDİRBEYOĞLU yakın arkadaşı Turan ÖZTÜRK ve amcazadesi Yavuz KILIÇ' tan edindiğimiz bilgiler ile Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi arşivlerinden bulduğumuz aşığımız hakkındaki tek incelemeden – O da bir öğrenci bitirme tezidir.- edindiğimiz bilgiler bize aşağı yukarı aynı bilgileri sunmaktadır:

Abdulkadir KILIÇ, âşıklık geleneğine de sahip köklü bir aileden gelmektedir. Tarihimize 93 Harbi olarak geçen çetin Osmanlı-Rus Savaşı, Doğu Anadolu coğrafyasında önemli sayılabilecek nüfus hareketlenmelerine sebep olmuştur. Doğu Kafkasya Türklerinin Karapapak- Terekeme boyundan kendisi de bir âşık olan Hacı İsa Bey, Anadolu'daki ilk memleketi olan Kars ilinin Çıldır ilçesinin Urta Köyü'nden, işte bu savaş sebebiyle, ailesi ve kendisine bağlı köy efradı ile birlikte Tutak'a gelir ve bugün de kendi adı ile anılan İsaabat Köyü'nü satın alarak buraya yerleşir.¹

Soyum Karapapak, aslım tertemiz
Doğu Kafkasya'nın Türklerindiniz
Zurzuna kazamız Urta'danız biz
Çıldır gölü kenarında söylenir

¹ Hacı İsa Bey'in bu göçten duyduğu üzüntüyü anlatan "Kaldı" redifli koşmasını, Âşık Reyhanî usta malı olarak kasete okumuştur.

Hacı İsa derler, dedem el başı
 Toplamış başına kavim kardaşı
 Bin sekiz yüz yetmiş yedi savaşı
 Göç o yılın baharında söylenir

Ağrı'dan, Tutak'ta gelmiş yer almış
 Yurdu İsaâbat köyünde kalmış
 Fahri Paşa olmuş, güzel nam almış
 Zenginliği civarında söylenir

Aşığımızın ismini aldığı Abdulkadir Bey, Hacı İsa Bey'in üçüncü oğlu ve Hamidiye Alayları komutanıdır. Büyük Harp sırasında şehit düşen Abdulkadir Bey'in dördüncü oğlu olan Bedri Bey, Âşık Gamgüder'in babası ve âşıklıktaki ustasıdır.

Kadir Bey oğludur, Alay Beğ'iymiş
 Büyük harpte yiğitlerin yeğiymiş
 Alayda güzide, aslan tekiymiş
 Şehit olmuş, mezarında söylenir

Bir şair idiyki irfânı tamam
 Gerçek kıymetini ben anlatamam
 Üstadım hem hocam Bedri Bey babam
 Üfûl etti asarında söylenir

Âşık Gamgüder, 1931 yılında, "Ayı ile Kurt Masalı" adlı bir de alegorik hikâyesi bulunan Bedri Bey ile Sediye Hanım'ın beşi kız, üçü erkek, sekiz çocuğundan biri, erkek çocukların birincisi olarak İsaabat Köyü'nde dünyaya gelir.²

Tercüme-i hâlim yazam ben kimim
 Adım sevdâ pazarında söylenir

² Âşık Gamgüder'in büyük oğlu, edebiyat öğretmeni ve şair Ulvi BEDİRBEYOĞLU, babasının doğumunun 1929 da olabileceğini belirtmektedir. Kardeşi Âşık Sururî ise asıl doğumunun 1928 olduğunu, nüfusa 1931 olarak yazıldığını belirtti.

Dokuz yüz otuz bir yılında ismim

Doğmuşum halk nazarında söylenir

İdbar ve ikbali bir arada yaşayan Âşık Gamgüder'in hayatı iniş çıkışlarla doludur. Okumaya on iki yaşında iken ancak başlayan Kadir³; ilkokulu köyünde, ilçede ortaokul olmadığı için tahsilinin bu kısmını, Ağrının bir başka ilçesi, Eleşkirt'te tamamlayıp lise diplomasını da dışarıdan alır. 1949'da, yörede herkesin az çok bildiği büyük ama bir o kadar da hüznünlü bir sevdanın neticesinde, nişanlısını vurunca, cezaevi ile tanışır.⁴ Bir buçuk yıl sonra tahliye olur. 1960 yılında, coğrafyanın göreneğine göre, hayli geç sayılabilecek bir yaşta, Feride Hanım'la evlenen Abdulkadir KILIÇ'ın bu evlilikten Ulvi, Bülent, Münir ve Münif adlı dört oğlu ve Mehlika adlı bir kızı dünyaya gelir. 1963 yılında siyasete atılan Abdulkadir KILIÇ, Tutak Belediye Başkanlığına seçilir ve 1973 yılına kadar bu görevi sürdürür. 1973 yılında bağımsız olarak milletvekilliğine aday olur fakat seçimi kaybeder. Babası Bedri Bey'in, 1952 yılında, yörenin bir başka güçlü ailesinin bir ferdi tarafından öldürülmesinin acısını yüreğinde her daim taşıyan ve çevresinde bilgisi ile olduğu kadar gözü karalığıyla da tanınan Abdulkadir KILIÇ, 1977 yılında, ilçenin tek caddesinde ve gün ortasında babasının katilini kurşunlar. Bu olay cezaevi ile ikinci kez yollarının kesişmesine sebep olur. Abdulkadir Bey'in cezaevine girmesi ile hamisiz kalan Tutak ilçesinde meskûn Karapapak Türkleri 1977 seçimini bir fırsat bilir ve kendisini, gıyabında, MHP'den belediye başkan adayı gösterirler. Kaderin cilvesine bakın ki Abdulkadir KILIÇ'ın eniştesi ve ilin mümtaz şahsiyetlerinden Yılmaz HATUNOĞLU da aynı partiden milletvekili adaydır. Yılmaz Bey seçimi kaybeder ama Abdulkadir KILIÇ cezaevinde iken belediye başkanı seçilir.⁵ Bu, Ağrı'nın demokrasi tarihinde bir iltir. Davul-zurnalar eşliğinde cezaevinden çıkarılan Abdulkadir KILIÇ, belediye başkanlığı makamına oturtulur. 1979 yılında, belediye başkanı iken, bir meseleden dolayı, karşıt fikirli Tutak Cumhuriyet

³ Kılıç, Müzahir: Ölümünün Üçüncü Yılında Hasret ve Muhabbet Şairi Âşık Gamgüder (A.Kadir Bedirbeyoğlu), TDK, S.620, s.169, 2003

⁴ Aile, bu acı hadisenin- merhum maşukanın akrabaları ve Gamgüder'in eşi Feride Hanım'ın halen hayatta olması sebebiyle- yazılmaması konusunda şerh koyduğu için ayrıntılarına girmedik.

⁵ Yılmaz Hatunoğlu'nun oğlu Kurtbey Hatunoğlu, yaptığımız görüşmede konu ile ilgili olarak şunları söyledi: "Babamın milletvekili olmak gibi bir kaygısı yoktu. Öyle olsa kendisine AP'den gelen teklifi değerlendirirdi ki bu durumda kazanmaması mümkün değildi. O, bir ideal adamıydı. Bu sebeple kaybetmek onu üzmedi. Aksine altı ay sonra yapılan yerel seçimde dayım Kadir Bey'in seçilmesine çok sevindi. Zaten dayımın seçim çalışmasını da bizzat yürütmüştü."

Savcısı'nı tokatlayınca üçüncü kez hapse atılır. Aynı yılın Şubat ayının 17'sinde görevinden istifa eder. Varlıklı bir ailenin varlıklı bir ferdi olan Abdulkadir KILIÇ, bu tarihten sonra aktif siyasetten çekilir ve sahip olduğu akaryakıt istasyonu ile babasından kalan arazilerin yönetimini devralır. Bu sırada kendisine ve diğer aile fertlerine ait 5.000 kitaptan oluşan bir kütüphane kurarak halkın istifadesine sunar. Bu tarihten itibaren ticaretle uğraşan ve çevresinde daima hal ve kal ehli, yardımsever, gerçek bir Müslüman Türk olarak bilinen Abdulkadir KILIÇ, uzun süre çektiği astım hastalığından kurtulamayarak 3 Temmuz 2000 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşur ve vasiyeti üzerine İsaabat Köyü'ne defnedilir.⁶ Şairin kendisi tarafından düzenlenmiş dört şiir defteri ve “Hasret ve Muhabbet”⁷ adlı bir de hikâyesi vardır. Müzahir KILIÇ, bu hikâyeden “Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk'ına benzeyen hikâye”⁸ diye bahseder. İlgili makalenin 1 numaralı dipnotunda bu eserle ilgili bitirme tezinin künyesini de verir. Fakat biz, ne görüştüğümüz kaynak şahıslarda ne de Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nin arşivlerinde bu esere rastladık.

⁶ Âşık, daha sonra soyadını Bedirbeyoğlu olarak değiştirmiştir.

⁷ İncelemelerimiz sırasında bu hikâyeden ilk bahseden Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Müzahir KILIÇ oldu. Kaynak şahıslar da bunu doğruladı. Şiir defterlerini incelerken Âşık Gamgüder'in, 4.defterin 15 numaralı şiirinin başına eserin sebep-i telifi hakkında şu satırları yazdığını da gördük: “Atatürk Ün Ed Fak.de Dr. Ensar ASLAN Bey'e,Hasret İle Muhabbet isimli hikayemin tez olarak işlenmesi münasebetiyle, yazdığım mazmumdur.

⁸ KILIÇ, Müzahir: a.g.e, s. 169

2. Âşıklığı

Âşık Gamgüder'in âşıklığı ile ilgili konuşmadan önce onda tebarüz eden bu yeteneğin genetik kodlarla alakalı olduğunu belirtmek gerekir. Hacı İsa Bey'le başladığını bildiğimiz âşıklık tabiatı bir damar halinde ailenin birinci dereceden fertlerinin birçoğuna geçmiştir. Yusuf Ziya Sümbüllü, Âşık Çağlayan'la ilgili çalışmasında⁹ aynı aileden 40'a yakın âşık bulunduğunu belirtir ve “Hacı İsa, Hacı İsa'nın kardeşi Bedri Bey, Bedri Bey'in kardeşi oğlu Muharrem Bey, Muharrem Bey'in oğlu Memduh KILIÇ, Bedri Bey'in oğulları Âşık Gamgüder ve Melih İsa Sururî ve kardeşleri Divânî mahlûslu İhsan KILIÇ bu ailenin şairlik melekesi üst düzey temsilcileri olarak burada zikredilebilir.”¹⁰ der.

Biz, yaptığımız görüşme sırasında, her ne kadar modern tarz ile yazıyorsa da, Âşık Gamgüder'in büyük oğlu Ulvi Bedirbeyoğlu'nda bu damarın devam ettiğini tespit ettik.

Âşıklığa 1942 yılında, henüz 11 yaşında iken başladığını belirten¹¹ Gamgüder, ustasının babası olduğunu belirtir.¹²

Bir şair idiyki irfânı tamam
Gerçek kıymetini ben anlatamam
Üstadım hem hocam Bedri Bey babam
Üfûl etti asarında söylenir.

“Tercüme-i Halim” adlı koşma destanında şiire başlama sebebini sevda olarak açıklar.

Sebebi ilhamım oldu bir peri
Sevdâ pazarında gama müşteri
Dokuz yüz kırk iki yılından beri
Namım aşkın âzârında söylenir.

⁹ SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya: “Boy Boylayan Soy Soylayan Bir Neslin Evladı:Memduh KILIÇ”, s.2012,International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/8 Fall, s.2010-2021,2009

¹⁰ SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya: a.g.m, s.2012

¹¹ Âşıkla ilgili bulabildiğimiz çalışma 1970’li yılların sonunda yapıldığını tahmin ettiğimiz bir bitirme tezidir. Tez. Dr. Ender ASLAN tarafından yaptırılmıştır. Ne yazık ki tezi yapan öğrencinin adı okunamamaktadır. Bu sebeple bu kaynakla ilgili dip notlarımızda eser sahibi yerini “?” ile gösterdik.

¹² ? : Âşık Abdulkadir KILIÇ (Hayatı ve Eserleri), Erzurum, ?

Daha önce ailede 40’a yakın şairin varlığından söz etmiştik. Bu âşıklardan Çağlayan ile Divânî badeli âşıklar olduklarını belirtmektedirler. Bu durum Gamgüder için geçerli değildir. Bitirme tezi için kendisiyle yapılan röportajda niçin şiir yazdığını ise şöyle açıklar: “Şiir nevilerini 20. Yüzyılda, platonik aşkın tamamen inkâr edildiği bir ortamda o ruhu yaşatabilmek için kaleme aldım. Genç neslin dini bilgilerden yoksun olduğu için kelimeler üzerinde manaları dile getirmeye çalıştım. Bir âşık için visalden ziyade hasretin varış olduğu manevi zevki göz önünde tuttum.” der.¹³ “İncelik yönünden Seyranî’yi takdir ediyorum. Cinasın en mükemmel örneklerini vermektedir. Lirikizm yönünden Âşık Şenlik’i; fikirlerini açıkça ve akıcı bir şekilde şiirde yansıtmışından dolayı da Sümmânî’yi takdir ediyorum”¹⁴ diyen Gamgüder’in şiir örüntüsünde bu üç özelliğin yanı sıra biçim mükemmelliğini de görüyoruz.

Âşık Gamgüder, bir kalem şairidir. 1993 yılında, bir sohbetimiz sırasında, Türk Halk Edebiyatı’nın ülkemizdeki önemli isimlerinden biri olan ve Âşık Gamgüder’le yakın bir dostluğu da bulunan Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU: “Kadir KILIÇ iyi âşıktı. Hacca gidince bıraktı, bu da iyi olmadı.” demişti. Şair ise; başlangıçta irtical de yaptığını ancak daha sonra irticali terk ettiğini söylemektedir. Biz, başlangıç itibarıyla, bu bilgilerden, Âşık Gamgüder’in saz çalmış olabileceği sonucunu çıkardık ise de yaptığımız görüşmelerden sonra böyle olmadığını anladık. Kanaatimiz odur ki Yusuf Ziya Sümbüllü’nün, Âşık Çağlayan’ın saz çalmaması ile ilgili görüşü Gamgüder için de geçerlidir: “... saz çalmayı ailesinin ileri gelen Türk beylerinden olması münasebetiyle hoş görmediği...”. Bunun yanı sıra kendisini

“Mü’minim ol Kur’an kitabım benim

Hanefi mezhebi hitabım benim...” biçiminde tanımlayan Âşık Gamgüder’in, yerleşik Sünnî geleneğin tesiriyle saz çalmadığı ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Nitekim yakın arkadaşı ve akrabası Turan ÖZTÜRK, kendisinin çocukluğundan ölümüne kadar A.Kadir KILIÇ ile diyalogunu hiç koparmadığını belirttiikten sonra, onun hiç saz çalmadığını, bunu kendisine yakıştırmadığını belirtti. Âşıklığını duygularının yönlendirdiğini düşündüğümüz Gamgüder’in, zaman zaman geleneğin gereği olarak farklı nazım biçimlerini ve türlerini kullandığını da

¹³ ? :a.g.e, s.1

¹⁴ KILIÇ, Müzahir: a.g.m, s.170

görüyoruz. Satranç I ve Satranç II başlıklı şiirleri ile “Hasret ve Muhabbet” adlı hikâyesi bu türdendir. Nitekim: “Bütün âşıkların halk hikâyesi yazdığını biliyordum. Ben de bu geleneğe uymak için Hasret ve Muhabbet’i yazdım... Halk edebiyatı geleneğinin yaşamasını arzu ettim.” demektedir.¹⁵ Âşıklığı bir aile geleneği olduğu için değil; geçmişte yaşadığı ve hayatı boyunca peşini bırakmayan yoğun duyguları ifade etmenin başka bir yolunu bulamadığı için de tercih eden Gamgüder’in, bu alanda, ilin yetiştirdiği en önemli isimlerin başında geldiğini söylersek abartmamış oluruz kanaatindeyim.

¹⁵ ? : a.g.e, s.2

3. Mahlâsı

İstisnaları görülse de gelenek, âşık mahlâsını iki ayrı biçimde veririr. Bunlardan ilkinde badeli âşıklar için geçerli olanıdır ki pir/ Hızır (a.s), âşık olacak kişiye rüyasında ya da kendinden geçtiği bir durumda aşk ile bağlanacağı kişinin resmini gösterip ona aşk badesi/ aşk dolusu içirir ve durumuna uygun bir mahlâs verir. İkincisinde ise bir ustaya kapılanan çırağın ustasından el aldığı sırada ustanın ona verdiği mahlâstır ki her iki durum da Âşık Gamgüder için geçerli değildir. Âşık Gamgüder mahlâsını nasıl aldığını şöyle anlatmaktadır: “Şiirlerimde gama yatkın bir ruhum olması nedeniyle Gamgüder mahlâsını kullandım. Şiirlerimdeki tema ızdırıp ve enindir.”¹⁶ Her ne kadar Müzahir KILIÇ, şaire mahlâsını aynı zamanda ustası da olan babasının verdiği¹⁷ söylese de, bitirme tezinin bir başka yerinde “Gamgüder mahlâsını niçin seçtiniz?” sorusuna âşık, şu cevabı verir: “Aslında gam insanı kendi arzuları peşinde sürükler. Ben ise, aksine, kendime teselli olsun diye, gamı ben peşimde götürüyormuşçasına Gamgüder mahlâsını aldım.” der¹⁸, gama ve hüzne yatkın olduğunu, bu duygulardan adeta zevk aldığını belirtir. Bununla birlikte yazdığı iki “Lebdeğmez”de mahlâstaki “-m” sesinden dolayı bunu kullanamadığı için, mahlâsın muadili olan “ Dertçeker” i kullanmıştır.

DERTÇEKER neden hey heyin
Ardında kalacak neyin
Sonunda senin her şeyin
Öldüğünde ele kalır

¹⁶ ? : a.g.e, s.1

¹⁷ KILIÇ, Müzahir: a.g.m, s.170

¹⁸ ? :a.g.e, s.3

II. BÖLÜM

SANATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Âşık Gamgüder'in sanatının arka planını oluşturan etkenleri ve şiirlerinde işlediği konuları yukarıdaki bölümlerde açıklamaya çalıştık. Bu bölümlerde şairin estetik algılayışı ile ilgili ipuçlarının da bulunabileceği kanaatindeyiz. Şiirin bir aile geleneği olarak babadan oğula devrolunduğu böyle bir yapıda Gamgüder'in şiir estetiğini oluştururken ailesinden hiç etkilenmediğini söylemek mümkün değildir. En azından başlangıçta bu estetik yapıdan etkilenmiş olmalıdır. Nitekim onun amcası Âşık Divânî'ye yazdığı "Emi Can" başlıklı manzum mektubundaki **"Yâr-i bivefasın sen üstadımız"** hitabında kendisinden büyük birine geleneğin emrettiği saygıyı gösterme gereğinin yanı sıra aileden aldığı şiir geleneğinin katkısının da olduğu var sayımı çok da yanlış olmamalıdır. Zira çalışmamız sırasında, Gamgüder'in şiir genetiğini bulmak maksadıyla ailede âşık olarak bilinen birçok şahsın şiirini de inceleme fırsatı bulduk. Bunlar arasında Divânî'nin şiirleri de vardı. Gördüğümüz odur ki gerek şekil mükemmelliği gerek dile hâkimiyet gerekse kültürel alt yapı bakımından daha iyi – en azından çok daha farklı- bir şiir estetiğine sahip olan Gamgüder'in yukarıda belirttiğimiz hitabı bu fikrimizi kuvvetlendirmiştir. Bununla birlikte Gamgüder'in şiir estetiğini sadece aile geleneğine bağlamak yanlış olur. Bu, Gamgüder'in kurduğu estetik anlayışın ilk basamağıdır. Onun şiir estetiğinin oluşturan kaynakları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Şer'i İlimler	4. Köylü Âşık Geleneği	7. Modern Türk Edebiyatı
2. Tasavvuf	5. Şehirli Âşık Geleneği	
3. Türk Örfü	6. Klasik Türk Edebiyatı	

Yukarıda sıraladığımız kaynaklar, bize Âşık Gamgüder'in şiir estetiğinin halkalarını verir. Âşık Gamgüder'in şiiri incelenirken bunun göz ardı edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Muazzam bir halk kültürü birikimine sahip olan Gamgüder'in şiir tekniği bakımından mükemmel olarak değerlendirebileceğimiz şiirlerinde, âşık tarzının birçok nazım şeklini ustaca kullandığını görmekteyiz. Dinî bilgilere ve âşıklık geleneğine hâkim olması dinî motiflerin ağırlıklı olduğu şiirlerini tasavvuf terimleri ile süslemesini sağlar. Divan şiiri mazmunlarını ve Divan şiirinden mülhem bazı Halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmasıyla Âşık Ömer'e ve Bayburtlu Zihni'ye yaklaşan şairimiz onlardan farklı olarak eserlerinin büyük çoğunluğunu Halk şiirinin klasik nazım biçimleriyle yaratmıştır. Cinasin en

mükemmel örneklerini verdiğini düşündüğü Seyranî'yi incelik yönünden, şiirlerindeki lirizm dolayısıyla Âşık Şenlik'i, fikirlerini açıkça ve akıcı bir şekilde şiirde yansıtmamasından dolayı da Sümmanî'yi takdir eden şairimizin şiirlerinde üç özelliği de birlikte görüyoruz. Eskiye bağlı gelenekçi yapısını şiirlerinin konusundan daha iyi tahlil edebildiğimiz Gamgüder'in söz konusu şiir neveleri olunca hiç de böyle olmadığını görüyoruz. Nitekim oğlu Ulvi KILIÇ'a babasının neler okuduğunu sorduğumuzda; "Babamın eski yazıyla tertip edilmiş eserlerden Batı klasiklerine kadar çok geniş bir okuma yelpazesi vardı. Bizim evde Âşık Garip Hikâyesi de okunurdu, Tolstoy'un Harp ve Sulh'ü de." cevabını verdi. Nitekim şairimizin "Hakikat Olsaydı", "Modern Gazel" ve "Hoş Söz" isimli şiirleri bu türden eserlerdir. Yine şairin, "İnanmadın" adlı şiirinde;

"Ey sevgili sensin iki

Gözüm dedim inanmadın." mısralarında modern şiirin özelliklerinden olan anjanbmanı kullanması bunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Âşık Gamgüder'in şiir hususiyetlerinden biri de ilhama açık olmasıdır. Özellikle, irticalen şiir söylediği dönemlerde ilham, şiirlerinin temel unsurunu oluşturur. Şairin temel özelliklerinden biri de hep bu ilhamın peşinden koşması ve şiir söylemek için zaman ve mekân seçmemesidir. Nitekim Müzahir KILIÇ'ın naklettiği şu anı, fikrimizin açık delili olacaktır: Gamgüder, bir kış günü, Tutak'ın Mollaşemdin Köyü'nden dönüşünde üzerinde kâğıt kalem olmadığı için şiirini karlar üzerine bir çubukla yazar. Köye gelip kâğıt kalem alarak babasından at isteyip o mahalle geri döner ve karlar üzerindeki şiiri yazıya geçirir. Bu şiirin yazılış şekli kadar şiirdeki mazmun da oldukça farklıdır.

Ay buluta girip yarım olanda

Hemen yâra benzer yaşmak alanda

Başı yâr dizinde, fikri talanda

Yatmışa mı sorsam, yatmamışa mı?

Âşık, bu şiirindeki mazmun için: " Herkes yârini aya benzetir, ben de ayı yârime benzettim ve aya (başına) yaşmak almasını ve yârime benzemesini ifade ettim."¹⁹

¹⁹ KILIÇ, Müzahir: a.g.e. s.171

demektedir. Sadece bu örnek bile Gamgüder'in Türk Halk Şiiri bakımından ne denli farklı ve kıymetli olduğunu göstermesi yönüyle önemlidir.

Gamgüder'in şiir hususiyetlerinden biri de subjektifliktir. Bu bağlamda onun eserlerinde realizme fazla rastlanmaz. Herkes için olumsuz sayılabilecek durumları Gamgüder'in olumluladığına rastlarız. Yine Gamgüder'in eserlerinde “tabiat bir asli unsur olmaktan çok hatıraları canlandırma vesilesi ya da bir benzetme ve karşılaştırma unsuru”²⁰ olarak görülür ki bu da Gamgüder'in şiirini farklı ve büyük şiir yapan önemli hususlardan biridir. Bütün bu özellikleri açısından “Âşık Gamgüder'i halk şiiri geleneğinin usta bir temsilcisi ama çağdaş şiirin de uzağında olmayan bir sanatçı olarak tanımlamak yerinde olur.”²¹

²⁰ BORATAV, Pertev Naili, Folklor ve Edebiyat-2, s. 15,1982

²¹ KILIÇ, Müzahir: a.g.e, s.171

III. BÖLÜM

ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ KONULAR

Kaynak şahıslarımızdan Ulvi Bedirbeyoğlu kendisinde ve annesinde bulunan dört defter ile 12 sayfalık bir dokümanı incelememizi sağladı. Ayrıca 1970’li yıllarda Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi’nde yaptırılan, müellifini bilemediğimiz, bir öğrenci tezinden de faydalandık. Bu kaynaklardan alıp incelediğimiz 579 şiiri sosyal konulu şiirler ve bireysel konulu şiirler olarak iki ana başlıkta inceledik. Bu incelememiz sırasında âşığımızın şiirlerinin büyük yekûnunu bireysel konulu şiirlerin oluşturduğunu gördük. Öyle ki bu 579 şiirden 121’i sosyal konuları işlerken 458 şiirde ise bireysel konular ele alınmıştır.

1. SOSYAL KONULU ŞİİRLERİ

Yukarıda da belirttiğimiz kaynaklardan istifade ile yaptığımız tahliller sonucunda Âşık Gamgüder’in sosyal konulu 121 şiirini tespit ettik. Bu da sosyal konulu şiirlerin bütün şiirlerin yaklaşık 1/5’ine tekabül ettiğini göstermektedir. Bireysel konulu şiirlerin çokluğunu Gamgüder’in gama ve hüzne yatkınlığı ile açıklayabiliriz. Yine de Gamgüder’in bir kitap oluşturacak kadar sosyal konulu şiirler yazdığını göz ardı etmemeliyiz. Bu şiirleri de sosyal hayatı konu alan şiirler ve dinî muhtevalı şiirler olarak ayrıca sınıflandırabiliriz.

a. Sosyal Hayatı Konu Edinen Şiirler

Âşık Gamgüder, lise tahsili olan, ömrünün belli bir döneminde politikayla ilgilenmiş, bey ailesine mensup, hepsinden önemlisi Türk Milliyetçiliğini dünya görüşü olarak kabul etmiş ve bu dünya görüşünün vaz ettiği hayatı yaşamaya çalışan biri olarak elbette topluma ve toplumun hayatına bigâne kalamaz. Bu bağlamda Gamgüder’in sosyal hayattaki aksaklık ve eksiklikleri yediğini; neyin, nasıl olması gerektiği ile ilgili düşüncelerini açıkladığını, onun Türk milletinin değerlerine bağlılığını bu şiirlerde dile getirdiğini görüyoruz:

Hiç kuşku yok ki bayrak, Türk milletinin değerler sisteminin en önemli öğelerinden biridir. Bayrağının doğuşu ile ilgili efsanesi olan başka bir millet var mıdır bilmiyorum ama tablolara da konu olmuş, bir şehitler mahşerinin orta yerinde göle dönmüş bir kan kümesinin üzerine düşmüş hilal ve yıldız tablosu Türk milletinin bayrağa olan sevgisinin en belirgin kanıtlarından biri olsa gerektir. Akif’in “Bir hilâl uğruna ya Rab ne güneşler batıyor!” mısraındaki o ince mânâ ve Arif

Nihat'ın Türk edebiyatının şaheserlerinden kabul edilen “Bayrak” şiiri ve bu şiirdeki “Seni selamlamadan uçan kuşun/ Yuvasını bozacağım.” mısraları bu sevginin dile gelmiş güzel tezahürleridir. Türk Milliyetçiliği fikir sistemine mensup olan Gamgüder de “Bayrağım” şiirinde bu konuyu işler.

Yıldızda gök, gökte yıldız güzeldir
Sen ondan da çok güzelsin Bayrağım!
Yalnız vatan, vatan yalnız güzeldir
Sen ondan da çok güzelsin Bayrağım!

Şiirin baştan sona “akis” sanatı ile örülü olması ona ayrı bir estetik değer katmakla birlikte asıl vurgulamak istediğimiz şiirdeki anlamdır. Bayrağı güzel olan her şeyin üzerinde gören bir algılayışla karşılaşırız burada. Çünkü her şey ancak hürriyetle²² bir güzellik kazanmaktadır. Onun varlığı ise ancak bayrağın varlığı ile olur/anlaşılır.

Birlikte el, elde birlik güzeldir
Dirlikte yurt, yurttadır dirlik güzeldir
Hürlikte Türk, Türk'te hürlik güzeldir
Sen ondan da çok güzelsin Bayrağım!

Bu güne kadar Âşık Gamgüder'le ilgili değerlendirmelerin hemen tamamında – ki sayıları bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır.- onun sevda şiirlerinden hareketle bireysel duyusu ön plana çıkarılmıştır. Biz, bunun doğru olmakla birlikte eksik bir yorum olduğu kanaatindeyiz. Sadece bu şiir bile onun ne kadar yüksek bir millî duyuş ve duruş sahibi olduğunu gösterir. Kanaatimiz odur ki bu şiir, şekil ve muhteva bakımından, Türk edebiyatının – en azından Türk Halk edebiyatının- en güzel örneklerinden biridir.

“Bahadır Türk Evlatlarına” adlı şiirinde ise bütün bir milleti topyekûn mutlu ve müreffeh kılacak olan dört şeyin varlığından bahseder. Türk tarihinde her zaman önemli bir yer tuttuğu için artık dilimize bir deyim olarak da geçmiş olan “at, avrat, pusat” üçlemesine âşık, bir de evladı ekler. Gamgüder'e göre “Hazerde, seferde, halde, yarına” her daim bu dört unsurun varlığı esastır.

²² Burada hürriyet ferdi değil, toplumsal olarak algılanmalıdır.

Pek mühim yer tutar şeref, şanında

En sıkışık veya coşuş anında

Aslan saldırışlı, cenk alanında

Küheylan atında sür'at lâzımdır

Bunlardan biri “süratli at”tır ki aslında at ile burada kastedilen hızlı hareket edebilen araçlardır. Bu sebeple burada “at” kavramını bir istiare unsuru olarak görebiliriz kanaatindeyim. Şair, gücü, yüksek hareket kabiliyeti olarak algıladığı için böyle bir istiareye başvurmuştur.

Düşman ile karşı beri gelecek

Atılarda çelik zırhlar delecek

Bir vuruşta hasmı iki bölecek

Küheylana emsal pusat lâzımdır

Bu şiiri, Hacı İsa Bey'in “Kaldı”²³ redifli koşması ile birlikte değerlendirmek gerekir. Zira bu mısraları okurken şairin genetik hafızasını da düşünerek yorumlamak gerekir kanaatindeyim. Unutulmamalıdır ki Abdulkadir KILIÇ, 93 Harbi'nde Rus zulmünden kaçan bir bey ailesinin ferdidir. Bu göçün acı izleri bir miras gibi babadan oğula devredilerek gelir. Öz yurdundan koparılmış olmanın acısı onda daima güçlü olmak gerektiği düşüncesini doğurmuş olmalıdır. Kişisel hayatında daima güç merkezi olmasını da çabuk tepki veren²⁴ bir karaktere sahip olmasını da buna bağlayabiliriz. Bütün bu sebeplerden dolayı bu şiire Köroğlu vari bir söyleyişin hâkim olduğunu görüyoruz. Gamgüder'e göre bir milletin huzuru ancak her alanda ve o alana ait her vasıtasının güçlü olması ile mümkün kılınabilir. Silah burada topyekûn bir savaş gücünü işaret eden mecaz olarak algılanmalıdır.

²³ Elveda elveda dumanlı dağlar
Göllerde yeşilbaş sunalar kaldı
Levh u gevher ak suvaklı binalar
Cennete bir teşbih haneler kaldı

Kaleler kuleler dem dem haneler
Ona malik idi mürşid haneler
Medrese mescidi hoş minareler
Her taşı yakuttan binalar kaldı

Gelen Allah'tandı beyhude yanma
Sefil Hacı İsa'yı derdi yok sanma
Vatandan ayrılmak gam değil amma
Emektar atalar, analar kaldı

²⁴ Yeğeni Kurtbey Hatunoğlu'nun anlattığına göre, Bedri Bey öldürüldükten sonra, daha büyük felaketler yaşanmasın diye araya hatırlı kişiler girerek barış yaparlar. Fakat bu tarihten itibaren babasının katili olan kişi, Abdulkadir KILIÇ'la hiç karşı karşıya gelmez. O geçerken aynı caddeden bile geçmez. Fakat bir gün ilçenin tek büyük caddesinden araba ile geçer. Kaldırımında yürürken bu kişinin yanından geçtiğini gören A. Kadir KILIÇ babasını öldüren kişiyi kurşunlar.

Birliğini, töresini obanın
 Hürlüğünü, baskınını yabanın
 Ülküsünü yaşatacak babanın
 Koç yiğit doğacak avrat lâzımdır

Türk değerler sisteminde kadın, birçok vasfı olmakla birlikte, iki önemli vasfıyla tebarüz eder. Bunlardan biri iffet, diğeri ise anneliktir. Zira gelenek çocukların ilk öğretmeni olarak anneyi görevlendirir. Millî ve insanî değerleri çocuğa öğretecek, onu bu minval üzere yetiştirecek olan annedir. “Koç yiğit doğacak avrat lâzımdır.” mısraından annenin rolü pasif olarak algılanmamalıdır. Zira çocuğa bu ülküyü aşılacak olan da annedir. Yani anne ile baba, aynı ülkü etrafında birleşmiş ortak değerler sisteminin üyeleridir.

Dört varlığı seven GAMGÜDER’im ben
 Türk’ün destanıdır arşa yükselen
 Hakk’a tapan, yalnız Hakk’a baş eğen
 Milletime böyle evlat lâzımdır

Büyük toplum ancak büyük işler başaracak yeteneğe ve cesarete sahip nesillerin varlığı ile kaim olabilir. Gamgüder’in Türk milliyetçisi olduğu düşünülürse, millî mefkûrenin toplumun bütün kesimlerinin, özellikle genç nesillerin, dimağında yaşatılmasını temel almış olduğu düşünülebilir. Özellikle son dörtlüğün handiyse gayrı ihtiyari ile kendisini gür bir sesle okunmağa mecbur kılan bir ses örgüsü olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır. Bu, şairin “Türk’ün destanıdır arşa yükselen” mısraındaki inanmışlığını gösterir. Şiirin üçüncü mısraında Akif’in Çanakkale Şehitleri’nden

**“Şüheda gövdesi bir baksana dağlar, taşlar
 O rükû da olmasa dünyada eğilmez başlar”**

mısraları ile İstiklâl Marşı’mızın

“Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin istiklâl”

mısraından mülhem bir duygunun varlığından söz etmek mümkündür. Bunu basit bir taklit ya da etkilenme olarak düşünmek doğru olmaz. Olsa olsa ortak inanç ve ülkü sisteminin vaz ettiği hakikatin farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından dillendirilmesidir.

“Bozkurdum” şiiri de yine bu minval üzere yazılmış bir şiir olarak karşımıza çıkıyor. Bu şiirde de ortak değerlerden bahsedilmekle birlikte, Türk kavramına diğerine nispetle daha geniş bir perspektiften bakıldığını görüyoruz. Şiirin 1970 yılında yazıldığı, bu dönemde beynelmilelci sol ve sosyalist hareketlerin bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de revaçta olduğu ve hatta Türk devletinin bile Türk kavramını Anadolu ile sınırlandırdığı bir dönemde “Oğuz, Kıpçak ve Kırğız” mecazı ile bu üç parçadan büyük bir bütünü, dünya Türklüğünü, işaret eden bakış önemlidir. Bu şiiri ideolojik kılanın “Bozkurdum” hitabına mazhar olan “Ülkü Ocakları” mensuplarının olmasıdır ki şair açısından bu da garipsenemez. Zira Gamgüder; bu gençlerle ortak değerlere sahiptir ve unutulmamalıdır ki Âşık Gamgüder, Abdulkadir KILIÇ olduğu zamanlarda da bu gençliğin kendisini mensup hissettiği parti olan Milliyetçi Hareket Partisi’nin mensubu ve hatta belediye başkanıdır. Yine de burada dikkat edilmesi gereken hitap edilen kesim değildir. Çünkü bu şiirde de diğerlerinde olduğu gibi herkes bir ortak değerler sistemi etrafında halelenmeye davet edilmiştir ki dikkatimizi yoğunlaştırmamız gereken de budur.

“Sevdiğim mi Var” şiiri de Gamgüder’in millî duygularını açıklamak bakımından önemlidir. Âşık için “millî” kavramı hamasî olduğu kadar kalbi ve insanîdir de.

Ovaların zümrüt, yemyeşil dağlar
Vadilerde çaylar, ırmaklar çağlar
Nadide meyveler, yetişen bağlar
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Dikenin gülünden daha yumuşak
Öyle bildi gelip geçen her kuşak
Çayırdaki çimen, tarlada başak
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Onun vatan sevgisi son derece sade ve insanîdir. O, vatani sadece millî ve tarihî değerleri dolayısıyla sevmez, onun için vatan üzerinde yaşanan yerdir aynı zamanda, somut bir ‘var’dır. Barınılan, yaşanan, beslenen yerdir. Şair, bu şiirde

soyut ve somutu bir bütün olarak değerlendirir. Doğulan ve doyulan yer arasında bir tercih söz konusu değildir.

Her tarafın taşır tarihimden iz
Bizsiz sen, sensizse olamayız biz
Yurdumu üç yandan kuşatan deniz
Benim senden özge sevdiğim mi var?

İçine doğulan kültür coğrafyasının aynı zamanda karnın doyurulduğu yer de olması esastır. Bununla birlikte şairin böyle bir tercih yapma düşüncesi de yoktur. Gamgüder, mizaç itibariyle rinddir. Bu mizaç onun, kendi tabiriyle, dünya hay huyuna karşı kayıtsız kalmasını sağlar. Bu algılayışın moral değerleri ön plana çıkarması pek tabiidir. Nitekim “Efsaneleşir” adlı şiirinin son dördlüğü bu düşüncemizin açık bir delili olması bakımından önemlidir.

Ey vatanım, eşsiz güzel bayrağım
Mukaddestir kara taşım, toprağım
GAMGÜDER diyince yurdum, ocağım
Dilindeki mâna efsaneleşir.

“Çağırma Beni”de de benzer duygular işlenir. Yurt sevgisinin coşkusu bu şiirde de kendisini belli eder. Bütün ömrünü bir sevgilinin yasını tutarak ve hasretini çekerek geçiren birisi için

Vatan vazifesi olanda yarım
Zevke dalam diye, çağırma beni
Mahşere kalsa da bu intizârım
Kapın çalam diye, çağırma beni

Yârim için canım, yurt için yârim
Fedâdan çekinmem çok fedâkârım
Yolunda ölmeye her zaman varım
Yâda salam diye, çağırma beni

dörtlüklerinin kuru, hamasî sözler olduğunu söylemenin insafla bağdaşmayacağı kanaatindeyiz. Gamgüder’in “Bir uykuyu cananla beraber uyuyanlar”dan olmadığı aşikârdır. Aksine bin uykuyu vatan için feda edebilecek bir anlayışa sahiptir. “Yârim

için canım, yurt için yârim” mısraını ikinci mısraın ilk durağı ile birleştirdiğimizde söylemek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır:

Yârim için canımı, yurt için yârimi fedâdan çekinmem.”

Bu düşüncemizin son bir delili olarak, vasiyet manası taşıyan, “Oğlum Ulvi Kılıç’a” adlı koşmasındaki şu dördlük de önemlidir:

İndinde bir olsun bay ile gedâ
Hak yolunda eyle varını fedâ
Yurdunu sev çünkü neslin şühedâ
Canını ver vatan faidesine

Çevresinde akrabalarına çok düşkün olması ile bilinen Gamgüder’in oğluna “Canını ver vatan faidesine” mısraı dikkat çekicidir. İnsanın en değerli varlığı olan evladı için “Öl” diyebilmesi, evladı ile vatan arasındaki tercih sıralamasında vatani öne çıkarması dikkatlere sunulması gereken bir noktadır.

Gamgüder’in sosyal hayatla ilgili şiirleri bununla sınırlı değildir. Yukarıda açıkladığımız hamasî karakterli şiirlerinin yanı sıra yaşanan hayata dair görüşlerini de şiirlerinde işlemiştir:

“İdeal insan” edebiyatımızda sıkça işlenmiş konulardandır. Âkif’in “Asım”ı ile Fikret’in “Haluk”u bu açıdan önemli ve çok bilinen iki örnektir. Gamgüder’in yukarıda adını zikrettiğimiz “Oğlum Ulvi Kılıç’a” adlı koşması bu yolda söylenmiş bir şiirdir.

Milyon olsa dâhi hakkın değilse
El vurma habbe-i vahidesine
Eğilme evladım cihan eğilse
Sadık ol, doğruluk kaidesine

Şair, burada temel değerler üzerinden bir dünya kurmaktadır. Hitap edilen kişi aslında sadece Ulvi KILIÇ değildir. Şairin zihnindeki ideal insan prototipini Ulvi KILIÇ’tan hareketle bütün Türk gençliği için tavsiye ettiğini görüyoruz. “Sadakat, doğruluk, vakar, adalet, azim, irade, iman, vatana bağlılık” gibi her insanda olması umut edilen özelliklerin tamamı Gamgüder’in genç /ideal insan tipinde mevcuttur.

Âşık Gamgüder, sosyal hayattaki eksik ve çarpık yanları da işler. Bu şiirlerdeki temel fark kullanılan nazım türünün farklılaşmasıdır. Bu şiirlerinde, önceki şiirlerindeki “Koçaklama” türünün yerini çok defa ince bir alaya bıraktığını,

“Taşlama”nın özgür alanından faydalandığını görüyoruz. “Karı” şiiri, Huzurî’nin “Ters Öğüt Destanı “ ile benzerlik gösterir. Geleneğin “Yuvayı dişi kuş yapar.” prensibine atıfta bulunan şair - yapılması gerekenler için yapma diyerek - bir yandan mizah unsurunu öne çıkarırken öte yandan bu yolda hareket etmeyen kadınları hicveder.

Sana iş buyurur kocanı duyma
Ne söylerse tersle sözüne uyma
Gine kirlenecek çamaşır yuyma
Temizi kirliye kat gitsin karı

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız şiir daha ziyade aile özeline yönelik bir taşlamadır. “Para” şiiri ise toplumsal yapıyı yeren bir şiir olarak karşımıza çıkar. Gelişen sanayi ve teknoloji ile birlikte iktisat, toplumsal yapı içerisinde önemini arttırmış, 20. yüzyılda “homo economicus” olarak isimlendirebileceğimiz bir insan tipi peyda olmuştur.

Sen olmazsın alem talan olsa da
Ortada kalmazsın kalan olsa da
Konuşturduğun söz yalan olsa da
Doğrudur derler bu rivayet para

Bu şiirde, paranın yıkıcı bir etki kazandığı, bütün moral değerlerin üstünde tutulduğu ve toplum nezdinde insanların vicdanlarının değil cüzdanlarının doluluğu oranında kıymet kazandığı anlayışa karşı tavır alışla karşılaşırız.

Hangi cepte olsan hemen çıkarlar
Ne çeşit yağ varsa ondan yakarlar
Konuştukça hep ağzına bakarlar
Sünepede sensin dirayet para

Bu anlayış Gamgüder’in kendisi için geçerli değildir. Zaten o, her hâlükârda bu anlayışın karşısında olduğunu şiirin bütün mısralarında okuyucuya hissettirir. Nihayet, bunu son dörtlükte açık bir övünmeyle de aşikâr eder.

GAMGÜDER çok düştü geniş, dara
Kanaatta buldu bu derde çara
Hiç kıymet vermedi devlete, vara
Gözünde sıfırsın nihayet para

Gamgüder, her ne kadar muhafazakâr bir tutum içinde görünürse de bu gün için geçerliliğini yitirmiş olan geleneklerin hâlen yaşıyor olmasına karşı da tavır alır. O, insanların mutluluğuna mani olacak her şeye karşıdır. Şiirleri dikkatli okunursa, inanç sistemini dahi sevgi merkezli bir anlayışa oturtan Gamgüder'in bu tavrında ne denli samimi olduğu görülür. Nitekim “Yüzünden” adlı şiirinden aşağıya aldığımız dörtlükler Gamgüder'in coğrafyada hâlâ varlığını sürdüren “başlık parası” geleneğine karşı çıkışının bir örneğidir:

Dostların bitmeyen derdi
Başlık parası yüzünden
Ağlar merd ile namerdi
Başlık parası yüzünden

Yüklü başlık veremedi
Oğlanı everemedi
Fatma'yı bekler Mehmed'i
Başlık parası yüzünden

Komşu oğlunu everdi
Varı yoğu neyse verdi
Evinde incir cücerdi
Başlık parası yüzünden

Bütün bu olumsuzluklar karşısında şair, hâlden memnun olmayan ve hâli düzeltme imkânı da bulunmayan herkesin yaptığını yapar ve geçmişe rücû eder. Tıpkı Yahya Kemal'in Balkan bozgunuyla öz yurdunu terk etmek zorunda kalmaktan başka çaresi olmadığı için ceddinin, bin akıncıyla, Balkanların tozunu attığı günleri şiirine konu etmesi gibi Gamgüder'de köyünü, köy hayatını, bu hayatın örf, adet ve sosyal hayatını ve o hayatın insanlarını anlatır, üç mısralı ve iki yedekli düzeninde yazılmış, 240 beşlikten oluşan “Hatırımda Kalanlar” adlı destanında. Bütün zorluklarına rağmen geçmiş köy hayatı mevcut şehir hayatına tercih edilir. Çünkü ağasından ırgatına kadar, orada yaşayan herkes geleneğin vaz ettiği kuralları ve değerleri benimseyen insanlardır. Türk edebiyatındaki olumsuz ağa tiplerinin onlarcasının aksine Gamgüder'in çizdiği ağa portresi son derece olumludur:

Suçun büyüğünden en küçüğüne
 Olan gider idi ağa önüne
 İşi haldi, layık olan ününe
 Hakkı hak etmektir esas mes'ele
 Karar verilmezdi öyle rast gele

Ağalığa uygun olan bu idi
 Bir eli ateşse, biri su idi
 İyilikle yardım, duygusu idi
 Âdildi, değildi mütegalibe
 Lazımı muhtaca ederdi hibe

Gelen için yerde idi sofrası
 Konuğa çıkardı yemeğin hası
 Mert ve cömert idi, sözün kıyası
 Hem gözü tok idi hem gönlü gani
 Tam manası ile ağaydı hani

Köy hayatı bütün zorluklarına rağmen güzeldir. İnsanlar, bütün bu zorluklara rağmen eğlenmesini bilirler. Sünnet düğünü Gamgüder'in özlemle anlattığı sahnelerden biridir.

Sünnet edilecek çocuklar varsa
 Kirve olur dosta, dostu ararsa
 Çağrılırdı eş dost, her ne kadarsa
 Mal, koyun keserek yıgnak ederdi
 Sizler, çocuklara kirvesiz derdi

Kirveye koç, boğa peşkeş giderdi
 Kirve olan taraf masraf ederdi
 Çağrılan tam tekmiil yemek yiyordu
 Her şey emsâlıyla boy boy olurdu
 Dillerde söylenen bir toy olurdu

Çok neş'eli idi eğlenceler oy!
 Aranmazdı orda, neseple soy
 Kesilirdi sabi olanlar boy boy
 Kimi ağlar kimi güler uşağın
 Kaderi bir idi hep bu kuşağın

Üçüncü beşliğin ikinci mısraı ayrıca dikkate değerdir. Bu toplum düzeninde kast sistemi yoktur. İnsanlar, nesepleri ve varlıklarına göre sınıflandırılmazlar. Neseple ve varlık insanlara farklı görevler yükler, onun toplumdaki ayrıcalığını karakteri belirler. Bunun dışında herkes tasada ve sevinçte bir aradadır. “Çocukluk Hatıralarım”, şairin geçmişe duyduğu özlemin baştan sona yansıtıldığı ayrı bir özlem şiiridir.

Âşık Gamgüder'in heccav yanı siyasî/ politik şiirlerinde daha çok kendisini gösterir. “Zam” şiiri bu türdeki şiirlerindendir. 1977 seçimlerinde “Ak Günler” sloganıyla yola çıkan Ecevit'in siyasî tarihimize çokça tartışılmış “Güneş Motel Olayı” neticesinde kurmuş olduğu hükümetin ekonomik hayatı düze çıkaramaması, üstüne üstlük gün geçtikçe pahalılaşılan hayat şartlarının insanları zora soktuğunu anlatan bu şiirden aşağıya alacağımız iki dördlük konuyu daha net açıklayacaktır. Fakat bu şiirin muhalif bir bakış açısıyla yazıldığı, Âşık Gamgüder'in Türk Milliyetçiliği fikir sistemine bağlı ve muhalif bir partinin (MHP) belediye başkanı olduğu da dikkatlerden kaçmamalıdır.

Yüzde yüz zam yedi benzin efendi
 Gaz yağı fiyatta mazotu yendi
 Bu muydu, bizlere “Ak günler(!)” dendi?
 N'oldu, zam milleti perişan etti.

Var olan ne varsa kalb oldu yoğa
 Öyle bir rafta ki el yetmez yağa
 Herkes her şey için girdi kuyruğa
 Daldı, zam milleti perişan etti.

“Ecevit” şiiri ise o dönem hükümetine yapılmış genel bir eleştiridir. Gamgüder, Ecevit'in hükümet kurma biçimini eleştirmekte (Güneş Motel Olayı),

bunun yolsuzlukları tetiklediğini söylemektedir. Sol yelpazeden sosyalizme kaydığı gerekçesiyle de onu eleştirmektedir.

Yirmi beş bakanlık otuz beş oldu
Devlet kaz, her tutan tüyünü yoldu
Beyim sosyalizme kayd, yol buldu
Gayet uca doğru gitti Ecevit

Özellikle fikri anlamda kamplaşmaların olduğu, siyasî sebeple işlenen cinayetlerin istatistik oranlarının çok yükseldiği bu dönemin sorumlusu olarak da Ecevit gösterilmektedir. Şaire göre Ecevit illegal sol örgütleri desteklemekte bu da ülkede işlenen cinayetlerin artmasına sebep olmaktadır.

Lelinist, Maoist azdı kudurdu
Moskof uşakları “derleri”²⁵ kurdu
Hainler vatanı içinden vurdu
Seyredip murada yetti Ecevit

Sağ sol diye halkı ikiye böldü
Günde en azından beş kişi öldü
Yurt evladı kan gölüne gömüldü
Böyle oldu Falkonetti, Ecevit

Partili taassubunun bu dönemde arttığını belirten Gamgüder, iktidar partisine mensup olmayanların haksızlığa uğradığı kanaatindedir.

Halk Partili olan oldukça rahat
Kayıt ol partiye, sırtın üste yat
Muhelif olanın ahvali berbat
Bu formülü benimsetti Ecevit

Şair, Türk diline karşı da kayıtsız değildir. Onun Türkçe konusundaki hassasiyetinin iki nedeni vardır. Bunlardan biri fikri yapısı, diğeri ise âşık olmasıdır. Özellikle “Öztürkçecilik” akımı ile ilgili aşırı uygulamalar şairi rahatsız etmektedir.

Arı, Türkçe olup soktu
Yandı dilim, dilim yandı

²⁵ Derleri: O dönemde kurulan birçok solcu derneğin adlarının sonundaki “derneği” kelimesinin kısaltılmış biçimi için söylenmiştir. POL-DER, TÖB-DER gibi.

Mükemmeldi, zorluk yoktu

Yandı dilim, dilim yandı

Halk arasında yaşayan dile ait kelimelerin kökenleri bahane edilerek atılmak ve yerlerine kimsenin bilmediği, halkın kullanmadığı kelimelerin ikame edilmek istenmesi, bununla birlikte yabancı kelimelerin istilasını ile dilde oluşmaya başlayan yozlaşma karşısında Gamgüder, yaşayan dilden yana tavır koyar. Çünkü oluşturmaya çalışılan yeni dil nesiller arasındaki köprülerin yıkılmasına sebep olmaktadır:

Dede, oğul, torun, baba

Baksalar aynı kitaba

Anlarlar mı ki acaba?

Yandı dilim, dilim yandı

Oysa bu gün beğenilmeyen dil geçmişte bütün Türk dünyasını birbirine bağlayan en önemli unsurdur:

Bilse idin, Türkçeyi tek

Gidebilirdin Çin'e dek

Şimdi anlaşılmıyor pek

Yandı dilim, dilim yandı

Gamgüder, dili bu hale getiren dilcilerden de şikâyetçidir. TDK'yı, TDK Başkanı Agop DİLAÇAR'ı ve bu konu ile ilgilenen dilcileri açık açık eleştirir:

Türk Dil Kurumu kuruldu

Türkçe'nin boynu buruldu

Ta yüreğinden vuruldu!

Yandı dilim, dilim yandı

Dilci diye türediler

Dil temizlensin dediler

Agoplar, başın yediler

Yandı dilim, dilim yandı

Dilciler var yeni gurup

Aklınıza sıkayım turp

Yeniden bir dil uydurup

Yandı dilim, dilim yandı

Bu sorunu dile getiren Gamgüder, sadece şikâyet eden değil çözüm üreten kişi olarak da karşımıza çıkar. Ona göre dil yabancı istilalardan korunmalı ve millete saygı gösterilip onun kullandığı dil yeniden ikame edilmelidir:

Ar edin, milleti sayın

Derleyin, Türkçemi yayın

Yeter artık, uydurmayın

Yandı dilim, dilim yandı

Sosyal hayat üzerine söylenmiş şiirlerde şairin bir bilge edası ile insanlara hakikati gösteren, onlara doğruyu bulmaları için öğüt veren, ikaz eden bir tebliğci tavrı takındığı da görülür. Değişen zamanla birlikte değişen toplumun olumsuz yönde değişen yapısı, örfün kuralları ile yaşamayı isteyen Gamgüder için elbette bir hayal kırıklığıdır. O, geçmişte, varlığına şahit, doğruluğuna emin olduğu değerler sistemine sahip insanların değişen ve dönüşen toplum içinde sayıca azaldığı bir dönemde yaşamının sıkıntısı içindedir.

“Derlerdi”, bozulan toplum yapısına eleştirel bir bakışla yazılmış şiirlerindendir.

Otuz kırk yıl evvel bizim diyarda

Geldik bari iyi geçek derlerdi

Havara yetişsin genişde darda

Yeter, sağlam bir dost seçek derlerdi.

“Otuz kırk yıl evvel” söz grubu bir kıyaslamayı vermek için kullanılmıştır. Şair diğer dörtlüklerde bu insanların oluşturduğu toplumun yapısının sağlamlığını yine geçmişte yaşamış bu insanlar üzerinden dikkatimize sunmaktadır. Bunlardan biri “paylaşma” duygusudur. Şair değişen toplum içerisinde baş göstermiş olan “bireyin yalnızlığı” ve “birey-toplum ayrışması”nı, bunun neticesinde ortaya çıkan yardımlaşma ve paylaşma duygusundan yoksunluğu eleştirmektedir:

Fakiri zengini cömertti sahi

Lokmasını paylaşırdı Vallahi

Elinde bir yudum su olsa dahi

Gel bunu beraber içek derlerdi

Bu yapı sadece insan ilişkilerini değil insanların kişilik özelliklerini de zaafa uğratmıştır. Geçmişte “iyi” olmanın gerektirdiği davranış ve karakter özellikleri bugün için geçersiz akçe hükmündedir. Âşık, bu durumdan da rahatsızdır. Her halükarda sözünde durmak, vakarını korumak, insanlarda aranan başlıca vasıflardır. Âşık, geçmişte, bu vasıflara sahip olmayan kişilerin toplum hayatından nasıl dışlandıklarını da aşağıdaki kıtaların son mısralarında belirtmektedir.

Fakirden hal hatır sormayanlara
Konağında sofra kurmayanlara
Söz verip üstünde durmayanlara
Git örtün başına leçek derlerdi

Herkes korur idi ciddiyetini
Vakur olmamaktı işin çetini
Gülüp oynayarak söz sohbetini
Kim yaparsa ona köçek derlerdi

Ona göre bu toplumla özlemini duyduğu geçmişteki toplum arasında derin uçurumlar oluşmuştur. Her şeyden önemlisi insan yapısında negatif değişimler olmuştur. Sözünün ehli, ciddi ve vakur insanların yerini malayani ve sözüne sadık olmayan insanlar almıştır ki bu, geçmiş toplumun “delikanlı” ya da “erkek” profiline aykırıdır. Bu sebeptendir ki Gamgüder mevcut durumdan rahatsızdır ve bunlar için “başına leçek örtmek” ve “köçek” gibi kendi döneminin küçültücü vasıflarını kullanır. Âşık, son dörtlükte “İyi insanlar iyi atlara binip gittiler.” sözünü hatırlatan bir algılayış ile o dönemin ve o dönem insanların yerinde yeller estiğini belirtmekte ve hâlin geçmişle kıyaslanmayacak kadar kötüleştiğine vurgu yapmak için o dönem insanların, bu günü görseler, bu duruma tahammül edemeyeceklerini belirtmek için durumun vahametini onların ağızından ifade etmektedir:

“Kalkın bu yerlerden göçek derlerdi.”

“Dost Deme” de bir nasihat şiiri olarak Gamgüder’in özlediği insan tipini örnekleyen bir şiirdir. Geleneğin “ahbap, yaren” olarak da isimlendirdiği arkadaş/dost tipindeki vasıfların neler olması gerektiğini anlatan âşık, bu seçimle ilgili düşüncelerini açıklar:

Nasihatım dinle dara düşende
 Gelmeyecek birisine dost deme
 Hem ahdına sadık, sır saklamayı
 Bilmeyecek birisine dost deme

Darılmasın menfaatı dürünce
 Kabullensin öne fikir sürünce
 İçi kan ağlarken, seni görünce
 Gülmeyecek birisine dost deme

“Dar günde imdada yetişen, sözüne sadık, sır saklayan, kişisel menfaatlerini dostluğuna tercih etmeyen, dostunun fikirleri kendisininkinden farklı olsa da ona değer veren, dostunun derdini kendi derdi bilen ama kendi sıkıntılarına rağmen dostu için sevinebilen” insan yukarıdaki dörtlüklerde çizilen iyi dost profilinin özellikleri olarak belirtilmektedir. Herkese dost denemeyeceğini belirten Gamgüder, bir kimseye dost demeden önce onun sınanması kanaatindedir de. Dostun özelliklerinin belki de en önemlisi son dörtlükte verilir.

Dost için can verir dostu elbette
 Sonra inan, önce tecrübe ette
 GAMGÜDER sen gibi hin-i hacette
 Ölmeyecek birisine dost deme

Şairin elimizdeki şiirlerinden hareketle, onun sosyal hayatla ilgili şiirlerinin şunlar olduğunu tespit ettik:

1. Karı	11. Bak
2. Güzel	12. İbret Al
3. Anlaşılır	13. Diye
4. Derler	14. Cezasını Versin
5. Gitsin	15. Düşürdü
6. Gide Gide	16. Yemek Destanı
7. Dost Deme	17. Sevdiğim mi Var
8. Bekleme	18. Ecevit
9. Para	19. Borçlunun
10. Bilmiyor	20. Derdinden

21. Gelir Geçer	51. Söyler
22. Dörtlükler	52. Bilemem ki
23. Dostum	53. Seni
24. Nedense	54. Seni
25. Gör	55. Doğrudur
26. Kıymetli	56. Hesap Et
27. İnsandan	57. Bir Düşün
28. Aynasında	58. Yüzünden
29. Gececek	59. Feryad
30. Bahadır Türk Evlatlarına	60. Var
31. Bayrağım	61. Olmasaydı
32. Efsaneleşir	62. Tuhaflaştı
33. Yoksulun	63. Getirir
34. Ararsın	64. Hoş Söz
35. Zengine	65. Sözüm Yok
36. Eydir	66. Kalmış
37. Bir Alem	67. Tutar
38. Etti De	68. Kadındır
39. Herifler	69. Artık
40. Dünyanın	70. Kadar mı
41. Bulamazsın	71. Güzelliği
42. Sana Ne	72. Biz Varız
43. Döndü	73. Uğraşır
44. Ne Güne Kaldık	74. Huşeng Azaroğlu'na
45. Ben	75. Çağırma Beni
46. Bozkurdum	76. Yandı
47. Düşün	77. Hiç
48. Terk Ettik	78. Ensar Hoca'ya Mektup
49. Arıyorum Seni	79. Zam
50. Düşünsene	

b. Dinî Konulu Şiirler

Gamgüder'in kabul ettiği kimlikler özelden genele doğru bir sınırlandırmaya tabi tutulduğunda karşımıza “Bir kişilik olarak şairin bireysel kimliği (Bu da âşık, siyaset adamı, toplum önderi biçiminde ayrıca sınıflandırılabilir.), duygusal hayatında önemli bir yer tutan Bedri Bey'in oğlu kimliği, soylu aile kimliği (Hacı İsazâde), köylü kimliği ve Müslüman- Türk kimliği biçiminde bir piramit çıkar. Müslüman – Türk kimliğinin piramidin en üstünde yer aldığını iddia edersek yanlış söylemiş olmayız kanaatindeyim. Dinî muhtevalı şiirleri, bize, Gamgüder'in- bir zahid ya da abidden ziyade- sufi meşrebi taşıdığını göstermektedir. Bu sebeple çalışmamız sırasında yakınlarına, Gamgüder'in herhangi bir tarikata bağlı olup olmadığını da sorduk. Eşi Feride Hanım da diğer yakınları da böyle bir şeyin söz konusu olmadığını söylediler. Kendisi de Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan Ulvi BEDİRBEYOĞLU, babasının derviş meşrep ve çok okuyan biri olduğunu, evlerinde Makalat'tan Mesnevi'ye, İhya-ı Ulumuddin'den Mektubat'a kadar çok miktarda din ve tasavvuf muhtevalı kitap bulunduğunu belirtti. Ulvi BEDİRBEYOĞLU: “Dervişten kastım, Türklerin Anadolu'ya gelişi sırasındaki ‘Derviş Gazi’dir.” demeyi de ihmal etmedi. Tasavvuf yolunda söylediği şiirlerinde Gamgüder'in Yunusça bir söyleyişe sahip olduğu görülmektedir. “İstemem” böyle şiirlerindendir.

Cehiminden korkmam, n'idem cennetin

Bana rızan gerek, bir şey istemem

Yok değil fânide hiçbir nimetin

Bana rızan gerek, bir şey istemem

Yunus Emre'nin, cenneti birkaç köşk ve huriden ibaret bir mekân olarak görüp istemediğini anlattığı “Bana seni gerek seni” nakarat mısralı şiiri ile bu şiirin hem şekil hem de muhteva bakımından benzerlik gösterdiği açıktır. Sûfilerin, zahidlerin ve abidlerin şekil ve görev anlayışının aksine Tanrı'ya gönül bağı ile ulaşmayı hedefleyen anlayışı bu şiirde izlerini gösterir. Bu sebeple birinci mısrada Kudsi Hadis'e²⁶ telmih yapılmıştır.

Rahmetin yanında nedir kusurum

Sonsuz kereminde nokta, küsurum

²⁶ “Rahmetim gazabımı geçti.”

Emrin “Bi yedike hayr’el²⁷-umurum”

Bana rızan gerek, bir şey istemem

“Tevhid” şiiri Allah’ın büyüklüğü karşısında kulun hayret ve hayranlığını ifade eder. O, Tanrı’nın büyüklüğü karşısında tazim ile eğilen gerçek bir mümin kimliğine bürünür ki bu tavır onun din ve tasavvuf yolunda yazılmış bütün şiirlerinde görülür:

Hayrı, şerri soransın

Direksiz gök kuransın

Hazır, nazır duransın

La ilahe illallah

İsmin Rahman rahmın çok

Ganı sıfatın bolluk

Başlangıcın, sonun yok

La ilahe illallah

“Biz” şiiri var edilenin var eden karşısındaki mahcubiyetini, onun büyüklüğü karşısında kendi küçüklüğünü anlatan bir af ve mağfiret duasıdır:

Şaheser yarattın naçiz bedeni

Bir halk ettin ayrı ruh ile teni

Biliriz “Terzukul Menteşa”²⁸ seni

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Küfranı nimetle isyan eden biz

Tanrı, Kadir-i Mutlak’tır. Her şeyi yaratan ve her şeye gücü yetendir. Sadece yaratan değil, yarattığını en güzel biçimde bezeyendir de aynı zamanda. İnsanı akılla techiz etmesi gibi... Öyle ise insan bütün bu nimetler karşısında yaratanına sıkı sıkıya bağlanmalıdır. Ama insan bunu yapmak yerine kendisine sunulana rağmen “küfran-ı nimetle” isyan etmektedir.

²⁷ Âli İmran Suresi 26. Ayet: “Hayır senin elindedir.”

²⁸ Bakara Suresi 27. Ayet’ten bir bölüm: Ve terziku menteşau bi gayri hısâb (Ve dilediğin kimseyi hesapsız rızıklandırırısın)

Kadiri mutlaksın mağfiret kânı
 Kün emrinle var eyledin cihanı
 Akıl ile techiz ettin insanı
 Her şeyimiz bize ihsan eden siz
 Ne hal ise size isyan eden biz

“Kim Bilir?” şiiri, Âşık’ın imanından duyduğu memnuniyeti dile getiren bir şiirdir. O bulunduğu halden memnundur, şükür içindedir. Bu durumun dışında bir hayatı düşünememektedir.

GAMGÜDER’im imanımda selâhım
 Günahkârsam umudumda felâhım
 Amentü kal’amla tevhid silâhım
 Olmasaydı ne olurdum, kim bilir?

“Tövbe” şiiri bir ilahi olarak değerlendirilebilir. O, kul olmanın neticesi itibariyle eksik/ kusurlu olduğunun da farkındadır. Bu şiirinde şair günahlarından dolayı pişman olmuş, mağfirete mazhar olmak duygusuyla ellerini gökyüzüne açan samimi bir Müslüman kimliği ile karşımıza çıkar.

Nefsi emmâre beni
 Etti elinde deni
 Anmadım her an seni
 Ya Rab min küll-i zemmin
 Tövbe estağfirullah

Bu günahlardan pişman olmuş samimi Müslüman, doğaldır ki “Beni affet!” demez sadece. O, Rabb’ine yakın olmak, onun ile hemhal olmak isteğini de dile getirir ki söylemese de “Bekabillah” arzusu hissedilir:

Nefsim ile fâkir
 Zikrin ile zâkir
 Şükrün ile şakir
 Eyle beni Ya Rab

İlim ile âmil
 Ahlâk ile kâmil
 İman ile hamil
 Eyle beni Ya Rab

Rahmin ile ezhâr
 Lütfun ile izhâr
 Didar ile mazhâr
 Eyle beni Ya Rab

“Düşürdü” şiiri destan ölçüleri içinde düşünülecek bir manzum peygamberler tarihi şiiridir. Şair, her dörtlükte bir peygamberin kıssasına kısa atıflar yapar. Aşağıdaki dörtlük Hz. Süleyman’ın kıssasını özetler:

Malum oldu ona var olan lisan
 Belkıs’ı, Zülcelâl eyledi ihsan
 Davut oğlu Nebi Sultan Süleyman
 Meşhur mührün malum mara düşürdü

Şair, yukarıda farklı bir vesile ile bahsettiğimiz “Oğlum Ulvi Kılıç’a” vasiyet şiirinde, oğlunun nezdinde Türk gençliğine seslenirken, ondan iyi bir Müslüman olmasını ister. Ona göre bu coğrafyanın ideal insanının temel özelliklerinden biri de iyi Müslümanlıktır. Aslında şairin terazisinin iki kefesinden birinde amel/eylem bulunurken diğer kefesinde, onu tartacak ağırlık niyetine, töre ve bilhassa iman vardır.

Adilane iş yap faziletli ol
 Hakikata inan, iman ile dol
 Müslümanlık olsun senin için yol
 Katıl gerçek erler taifesine

Daha önce de belirttiğimiz gibi Gamgüder, dini, kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak görür. Bu kimliğin ona verdiği kuvvetli iman ve derin tevekkül onun gönlünde hiç dinmeyen ıstırapı taşımasını ve bu acıyı bal eylemesini sağlayan en

önemli etkindir. Bunun farkında olan Gamgüder daha derin bir itikatla dine bağlanır ve kendisini sadece Müslüman değil, mezhebi ve meşrebi ile de ifade eder:

Muhammet Mustafa resul u nebim
İmam-ı Hanefî A'zam mezhebim
Ehl-i Sünnet v'el- cemaat meşrebim
Haktan gayri ne var inkâr eyledim.

Şairin elimizdeki şiirlerinden hareketle, onun dinî hayatla ilgili şiirlerinin şunlar olduğunu tespit ettik:

1. Münacaat	23. Yüzün mü Var
2. İnsandan	24. Hastalık
3. Düşürdü	25. N'ideceksin
4. Bir Şey Yok	26. Hikmeti Belli
5. Aynasında	27. Hesap Yok mu?
6. Kim Bilir?	28. Biz
7. İnceden İnce	29. Geldim
8. Kendime Nasihat	30. Tevhid
9. İlahi	31. Seher Zamanı
10. Giderim	32. Değil misin?
11. Bir Gün	33. Tövbe
12. Dünyanın	34. Değil mi?
13. Seherde	35. Naat
14. Sağ İken	36. Arasında
15. Varız	37. Seyreyle
16. Düşün	38. Eyle Beni
17. Olmasın	39. Seni
18. Terk Ettik	40. Tazarrû
19. Oyun da Oyun	41. Yok Benim
20. Bir Şey İstemem	42. Terk Ettik
21. Deli Gönül	
22. Hani Nerede	

2. BİREYSEL KONULU ŞİİRLERİ

Gamgüder'in âşıklık karakterindeki en belirgin vasfı “gam ve enin”dir ve bu karakter bireysel konulu şiirlerde daha açık bir şekilde tebarüz eder. Her şeyden önce, O, kelimenin ilk anlamıyla, bir âşıktır. Delikanlılık çağının taze demlerinde yüreğine düşen korun öldüğü güne kadar hiç sönmediğini bize yakınları anlattı.²⁹ Yine, onun, kendisiyle yapılan mülakatta mahlâsına dair sorulan soruya verdiği: “Şiirlerimde gama yatkın bir ruhum olması nedeniyle Gamgüder mahlâsını kullandım. Şiirlerimdeki tema ızdırap ve enindir” ve “Aslında gam insanı kendi arzuları peşinde sürükler. Ben ise, aksine, kendime teselli olsun diye, gamı ben peşimde götürüyormuşçasına Gamgüder mahlâsını aldım.” sözleri şiir kapısının kilidini açacak anahtarı bize vermektedir. Denilebilir ki Gamgüder, sevdanın kutsandığı bir anlayışa sahip olan Âşık edebiyatı geleneğinin bâdeli âşıklara dolaylı yoldan verdiği yücelik payesini doğrudan alan bir âşıktır. O, yaratılış itibarıyla aşka meyyal bir mizaca sahiptir ve başkalarına, aşkı bilsinler diye, sonradan pir eliyle içirilen dolu onun fitrat hamuruna su diye katılmıştır ki bu sevdayı mezara kadar kendisiyle götürecektir.

Her kul gibi kaş üstünde karam var
Derdim sevda, kim demiş ki çaram var
O ki ömür boyu işler yaram var
Az veya çok ne fark eder giderim

Sevda bir hâl işidir ve âşık hâl ehlidir ki halk bu hâle bigânedir. Nitekim Fuzûlî bu durumdan “Bana tan eyleyen gafil” diye şikâyet eder. Bu durumu “Anlayamaz” adlı koşmasında Gamgüder de dile getirir:

Ehli hal bezminin mehabetini
Bilen bilir ancak melahetini
İnleyen aşkın ruh haletini
Na ehille gönlü şad anlayamaz

²⁹ Oğlu Ulvi BEDİRBEYOĞLU, yeğeni Kurtbey HATUNOĞLU ve ölümüne kadar dostluk bağlarını hiç koparmadığı Turan ÖZTÜRK ayrı ayrı zamanlarda yaptığımız görüşmelerde bu durumu teyit ettiler.

Bu sebeptendir ki Gamgüder bunca yanıp yakılmasına rağmen halkın bu olumsuz tavrından dolayı derdini aşikâr edemez.

Beni anlayamaz fikir şaşkını
Çünkü ruhum ummanların taşkını
Gizli gizli çektim senin aşkını
Kınarlar açmadım, ar diyemedim

“Der” adlı şiirinde de bu duruma dikkat çeker:

HAK yolunda olur gönül talanı
Gasp sayılır ondan geri kalanı
Aşka düşüp cezbe tutmuş olanı
Ham ervah tân edip divanedir der (!)

Âşık, vuslatı arzu etmekle beraber bu konuda ısrarcı değildir. Onun yanında olmaktan başka bir arzusu yoktur. Değil kollarında, ayağında halhal olmaya da razıdır.

Kollarına demedim bak
İnlesem de etme merak
Ayağın bileğine tak
Gönlümü halhal misali

Sevda bir onulmaz acıdır ki bu acının çaresi yoktur. Bu yolda çekilen acılar aşığı ruhen olgunlaştırırsa da çektiği sıkıntıların kendisini çökerttiğini belirtir:

Sevmezken böyle değildi
Talihime kem değildi
Aşkın yüzünden eğildi
Elif kaddim dal misali

“Aşk derdiyle hoşem, el çek ilacımdan tabip” mısraının sahibi olan Fuzûlî ile Gamgüder arasındaki meşrep benzerliği ayrıca dikkate değerdir. Her şeye rağmen bu sevdadan vaz geçmek niyetinde değildir.

İsyan etse ne ki kul kaderine
Kalbimi çalıver aşk hançerine
Kanım dök, iyi ez, kat su yerine
Kınan iyi tutsun yak ellerine

İlhamı sevgili olan Gamgüder'in şiirlerinin büyük çoğunluğunun bireysel konulu şiirler olması bu sebeple yadırganamaz.

Şairin şiirlerinin bir bölümü de tabiatla ilgilidir. O, bu güzellmelerinde daha çok memleketin tabiat özelliklerini över. Yaylaları, dağları, çiçeği, çimeniyle memleketi emsalsiz güzelliklere sahiptir:

Dal ile çiçek yarışır
Süsen sümbüle karışır
Çayır çimenle sarışır
Bizim yaylada, yaylada

Derde şifâ esen yeller
Gönül gibi akan seller
Aşılmayan karlı beller
Bizim yaylada, yaylada

Bununla birlikte değişen dünya içinde kendi değerlerinin yitip gitmesi; mahpusluk, tahsil, zorunlu seyahatler gibi çeşitli sebeplerle memleketinden ayrı kalması da onun memleketine olan bağlılık hislerini arttırmıştır. “Hatırımda Kalanlar” şiirinin 240 beşlikten, “Çocukluk Hatıralarım”ın 59 dörtlükten oluşması bile şairin memleket ve mazi hasretinin bir göstergesi olarak görülebilir.

Şairin şiirlerinde işlediği konulardan biri de hasrettir. Sılada, Emi Can, Görestim, Anama Mektup, Dağlara Hasret bu yolda yazılmış şiirlerindendir. Mahpusluk, gurbete çıkma gibi sebeplerle memleketinden ve sevdiklerinden ayrılan Gamgüder'in bu şiirlerinde karamsarlıkla birlikte yüksek bir lirizm görülür:

Alıp dizlerine uyuttuğun ben
Ne ile avunsun, avuttuğun ben
GAMGÜDER balanım, unuttuğun ben
Körpe, size hasret kalan yazıyor

Bu şiirlerinde şairin, sadece aile efradı değil topyekûn bir memleket hasreti görülür. Gurbette, memlekette görülen en olumsuz durumlar bile özlemle anılır:

Hayli oldu memleketten ırağım
Uzakta kaldıkça arttı merağım

Bana çok yabancı sol ile sağım

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Rüzgâr eser kopar fırtına, bora

Aman vermez salar yolcuyla tora

Başında beyazı katarsın mora

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar.

Şairin elimizdeki şiirlerinden hareketle, onun bireysel konulu şiirlerinin şunlar olduğunu tespit ettik:

1. Yavaştan Yavaş	21. Ne Çıkar	41. Kastın Ne
2. Çektim	22. Sığar	42. Yeter Bana
3. Ağlarım	23. Demiş	43. Getir Gel
4. Giderim	24. Sevdiğim	44. Olan
5. Anlayamaz	25. Çalanda	45. Neye Yarar
6. Misali	26. Ne Kaldı	46. Sanki
7. Diyemedim	27. Alakası Ne	47. Ölüm
8. Duymasın	28. Sevda	48. Düştü
9. Yarım	29. Bir Haber Alın	49. Yaz
10. Dudakdeğmez	30. El Aman	50. Sevdiğim
11. Çiçeğimsin	31. Olaydın	51. Sen Varsın
12. Senin	32. Gönül	52. Gökçeksin
13. Ben ve Sen	33. N'olur	53. İstemesen de
14. Yazdım	34. Bilen Yok	54. Var
15. Der	35. İnanmaz mısın?	55. Bana De
16. Vurdular	36. Yok mudur Sizde	56. Görünür
17. Suçlu	37. Elinden	57. N'olur
18. N'olur	38. Anlayamadım	58. Çeke Çeke
19. Derik'te	39. Karışma	59. Sormayın Bize
20. Elllerine	40. Nedir	

60. Merhum Ve Mağfur	89. Kadar	121. Elinden
Bolulu Dertli Baba'nın	90. İçimdedir	122. Güle Güle
Aziz Ruhuna İthaf	91. Oldum	123. Akıl Verin
Olunur	92. Sevmesen	124. Anar Dedikçe
61. Severim	93. Olmaz mı?	125. Dağ Var Dağ Yârim
62. Kapalı Ayak	94. Sadık mısın?	126. Yastık
63. Küsmesin	95. Dedi	127. Gelirsin
64. Gidersin	96. Diyende	128. Değil İmiş
65. Bakışın	97. Dedğim	129. Yalvardığım
66. Başımıza	98. Sevdğim	130. Öyle mi?
67. Sılada	99. Suçum Ne	131. Yatamam
68. Aşk Böyle	100. Git Artık	132. Var mı?
69. Hafiften Hafif	101. Bak	133. Arasına Bak
70. Öyle mi?	102. Bilmediğimden	134. Yârim Beni
71. Yar Seni	103. Beklerim	135. Can
72. Acırım	104. Bende mi Suç	136. Nazlı Yar
73. Müşabih	105. Söyleyemem ki	137. Bizim
74. Yar	106. İse	138. Yaşlandık
75. Kaldı	107. Ne Farkımız Var	139. Gider
76. Güzelim Gel	108. Unutmayasın	140. Yazmış
77. Konuşmadan	109. Düşmüş	141. İnandığım
78. Kıyamıyorum	110. Dokunmayasın	142. Köylü Güzeli
79. Anlat	111. Yanarım	143. Gel Mezarıma
80. Durdurun	112. Deyip Gitti	144. Yârin
81. Benim	113. İsem	145. Ara Sıra
82. Yandırdı	114. Söyleyin	146. Şöyle Beni
83. Değilim	115. Gitme	147. Demeyin
84. Dediler	116. Sakın Ha	148. Hatıralar
85. Dudu Dillim	117. Güzelsin	149. Neye Yarar
86. Görürüm	118. Kadar	150. Gideyim
87. Basma	119. Vaz Geç	151. Yârim
88. Yeniden Yeni	120. İnan	152. Yazmış

153. Bendedir	185. TutuŖur	217. Anama Mektup
154. Kim	186. Kadar	218. Bana
155. Yok	187. Gönlüm	219. Yanarım
156. Kârın Değil	188. Ey Yar	220. Etti
157. Çektirme	189. Ne Gezer	221. Hiç
158. Geldiğimde	190. Gel	222. Beni
159. Ŗiirler	191. ÜŖd	223. Çıkarır
160. N'olursuz	192. Ne Yar	224. Sakın Ha
161. Tercüme-i Halim	193. Gmlektir	225. Bahtiyar Anam
162. Dünyada	194. Değmeyin	226. Ne Götürür
163. Değ	195. Gelmedin	227. TeŖbih
164. Ben miyim	196. Oldu Yar	228. Hatırla
165. Sorsam	197. İster İsen	229. Bulayım
166. Zaten	198. Ne Dersin	230. BaęlamıŖ
167. Tesadüf	199. Dediler	231. Eden Gider
168. Dudakların	200. Yara Niyaz	232. Hey
169. AŖk İle	201. Tazarru	233. Öyle İse
170. Geçti	202. BaŖkalaŖır	234. Yar
171. Gerçek	203. Yanar	235. Yatağıdır
172. Gelemem	204. Çabuk Gel	236. Dedim
173. Geceleri	205. MŖtaęım	237. YakıŖmaz Sana
174. Haber Götür	206. Gözlerim	238. Param Yok
175. Ede Ede	207. Bilirim	239. Değil
176. Etti	208. Değil	240. Kaldı
177. Sevdieim	209. Figan Etme	241. EtmiŖ ya
178. Gibi	210. Dedikçe	242. DnmŖsn
179. ğnsn	211. Gider	243. Yazdın Ne Yazdı
180. Olurdum	212. Baktım	244. Fakirlik
181. Gel N'olur	213. Söyle	245. Oğlum Ulvi Kılıç'a
182. DeęmemiŖse	214. Gönlüm	246. Arasında
183. Figan Eder	215. Kaç Tane	247. Gönlümü
184. Aceba	216. Sakın	248. Arasında

249. Ey Olur	281. Sen Varsın	313. Neyim Var
250. İskillenme Yar	282. Git Gide	314. Neyleyim
251. Gülem	283. Ara Ara Gel	315. Görestim
252. Güzelim	284. Gelemem	316. Bitmeyen Mektup
253. Evvel	285. Dudağında	317. İnsafsız
254. Müjdeci	286. Eşim Feride'ye	318. Kaldı mı
255. Beni	287. Bitmez	319. Kalırım
256. İçinde	288. Değil	320. Severim
257. Bak	289. Ne	321. Gözüm Çıksın
258. Ne Deyim	290. Yazılı	322. Yatmadım
259. Giderim	291. Çekmişim	323. Ne Yakar
260. Od Alır	292. Yazarlar	324. Durma Gel
261. Benzersin	293. Vaz Geçtim	325. Canan
262. De	294. İletir	326. Varılmaz
263. Yara Reca	295. Sus Aman	327. Ne Çıkar
264. Bizi	296. Geçip Gitti	328. Gerekmez
265. Nazlı Yar	297. Söyleme	329. Diyerler
266. Gönlümün	298. Ben Olsaydım	330. Benem
267. Ne Olur	299. Söyle Gelemem	331. Yalvardığım
268. Diyemem	300. Ne Güzel	332. Gel de Gör
269. Benzer	301. Öleyim	333. Ay Işığında
270. Dağların	302. Deli Gönül	334. Allah'ı Seversen
271. İse	303. İçinde	335. O dayana
272. Değildir	304. Yanmasın	336. Oldu Yar
273. Habercisidir	305. Şüphem Yok	337. Dedi
274. Beni	306. Gibi Değil	338. Kalmadı
275. Değil	307. Değme Geç	339. Bu İşte
276. Benzersin	308. İstesem	340. O Kadar
277. Çiçekler	309. Bir Çiçek	341. Müşkül
278. N'olursun	310. Bir Gün	342. Diyemem
279. Olmuş	311. Biri misin Ne	343. Başını
280. Sen Düşün	312. Yeter Yetmeğe	344. Diyin

345. Biz	377. Döker	409. Var Hele
346. Yok Benim	378. Beni	410. Öter
347. Derler mi?	379. Var	411. Gönül Sana
348. Kıta	380. Elinden	412. Uyuyor N'olur
349. Olur muyum?	381. İşin içinde	413. İstemem
350. Küsmem	382. Saldın	414. Döndürdün
351. Yok	383. Cinaslı dörtlükler	415. Gör de Bak
352. Diyemiyorsun	384. Yandırdı	416. Durma Gel
353. Cıgısalı Tecnis	385. Döner	417. Gidemem
354. Çalar	386. Satranç -I	418. Dayandım
355. Dağlara Hasret	387. Ettiler	419. Vallahi
356. Yaylada	388. Sormayın	420. Git
357. Yanar	389. Kim Öğütledi	421. Al Gel
358. Anar	390. Satranç-II	422. Böyle Söyleyin
359. Doldurdu	391. Neden	423. Geç Kalma
360. Çok Gördün	392. Daldın Dalalı	424. Böyle Söyleyin
361. Koymamışlar	393. Yâr	425. Gör Beni
362. İnanmadın	394. Yârın	426. Gözlerim
363. Yaz	395. Gider	427. Bakın
364. Zor	396. Yâra Sor	428. Seni
365. Dağlar	397. Sevdiceğim	429. Sevgilim
366. Yar	398. Biz	430. Dersin
367. Bizim	399. Gönül	431. Var
368. Yandırdı	400. Ahu Gözlü Yâr	432. Bana Sor
369. Sorarsa	401. Güzel Değil mi?	433. Sanırım
370. Neyleyim	402. Hatırlatır	434. Yetiş
371. Yaz Gelsin	403. Ahu Gözlüm	435. Yâr Seni
372. Olur mu?	404. Beni	436. Diyarda
373. Götürür	405. Yâr	437. Al Git
374. Satamadım	406. Yuttu	438. Kaldı
375. Çal	407. Gel	439. Uyamam
376. Düşeli	408. Nerde Diye	440. Seni

441. Gör Beni
442. Uyar
443. Sen Ne Yazmışsın
444. Diyeceği Bu
445. Hani
446. Yakıştırmışlar
447. Öğrensın
448. Değse
449. Nedir
450. Benim
451. Gibisin
452. Hatırimda Kalanlar
453. Bizim Yaylada
454. ÇocuklukHatıralarım
455. Âşıklar Destanı
456. Hakikat Olsaydı
457. Bizim Diyarda
458. Modern Gazel

III. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Şiir, ne yalnız bir ilham kaynağı ne de yalnız bir şekil güzelliği olarak algılanamaz. O, bu iki unsurun birlikteliğinden ve uyumundan doğan bir mükemmeliyettir ki halk şiirini de böyle düşünmemiz gerekir. Uzun yıllardır, Divan şiirine karşı duranların, onun, subjektif, soyut ve şekil esasına bağlılığına bir alternatif olsun diye, halk şiirini – ve bilhassa bu şiir grubu içindeki bireysel yaratmalardan müteşekkil âşık şiirini- sadece toplumun duygu ve düşüncelerinin tercümanı, realist ve objektif olarak görüp böyle açıklamaları, halk şiirinin sadece bu özelliğini ön plana çıkarmaları, aslında halk şiirimize yapılmış en büyük haksızlıktır. Bu algılayış Anonim Halk şiiri için kısmen doğru olsa da Âşık şiiri için bunu iddia etmek doğru olmaz. Her ne kadar göçer âşıkların şiirlerinde -eğitim durumlarının da tesiriyle- yer yer şekil aksaklıkları görülse de şehirlere doğru geldikçe ve âşıkların eğitim düzeyleri yükseldikçe bu kusurların ortadan kalktığı, en azından, asgari düzeye indiği görülür ki Âşık Gamgüder’i de bu kısım âşıklar grubuna dâhil edebiliriz. Biz, bu çalışmamızda ozanımızın şiirlerini şekil ve muhteva açısından, alt başlıklarına da indirgeyerek, ayrı ayrı tahlil ettik.

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Şekil mükemmelliği, Âşık Gamgüder’in şiirinin temel özelliklerinden biridir. Onun şiirlerinde ilhamın önemli bir payı olmakla birlikte, şiir bütünüyle ilhamın rüzgârına bırakılmış da değildir. İrticalin cezbeden, çarpan anındalığının keyifli büyüsunün avantajını kabul etmekle birlikte şiir üzerinde düşündüğümüzde, bu avantajın yanı sıra devam edegelen bazı şekil noksanlıklarının da kaynağı olduğunu görmekteyiz. Şair Necip Fazıl’ın “nakış ve kütük” istiaresiyle belirttiği fikir ve şekil birlikteliğini ve mükemmelliğini Gamgüder’in şiirlerinde görmekteyiz. Şiiri üzerine düşünen, bir kuyumcu titizliği ile şiirini var eden kelimeleri üreten şair tipi ile karşılaşırsınız Âşık Gamgüder’i okuduğumuzda. Nitekim şair ile ilgili edindiğimiz belgeler arasında karalama varaklarına da rastladık. Bu varaklarda, bazı şiirlerin üzerinde düşündüğünü, şiirin bazı mısralarının farklı biçimlerini denediğini ancak ondan sonra deftere geçirdiğini gördük. Bütün bu bilgiler, bizde, şairin, şiiri üzerine düşünen ve şiirinde şekil mükemmeliyeti arayan bir anlayışa sahip olduğu fikrinin oluşmasına sebep oldu.

Bu çalışmada Âşık Gamgüder'in şiirlerindeki şekil özelliklerini beş alt başlıkta inceledik:

a) Kafiye Yapısı

Kafiye, üzerinde uzlaşmaya varılmış genel bir tanıma sahiptir. Mısra sonlarındaki farklı kelimeler arasında görülen ses benzerliği olarak tanımlanabilecek olan kafiye bir ahenk unsuru olarak geleneksel şiirin temel özelliklerinden biridir. Bununla birlikte özellikle irticalen söylenen şiirlerde kafiye'nin zayıf olduğu görülür. Âşıklar bu eksiği daha ziyade redif ve ezgiyle kapatırlar. Bu bağlamda kafiye'nin bir cüzü olarak da kabul edilebilecek olan redif de şiirimizde önemli bir yer tutar. Şiirde kafiye'nin bulunması da önce –varsa- redifin daha sonra kafiye'nin tespiti biçiminde olduğu için biz de bu çalışmamızda rediften başlayarak kafiye yapısını inceleyeceğiz. Bunu yapmadan önce Âşık Gamgüder'in şiirlerinde kafiye üzerinde bir kelimetmek gerekirse; denilebilir ki şairin şiirlerinde güçlü bir kafiye yapısı görülür. Bu bağlamda Yarım Kafiye'den Cinaslı Kafiye'ye kadar kafiye'nin bütün çeşitlerini Gamgüder'in şiirlerinde görmek mümkündür. Aşağıda bununla ilgili örneklere yer verdik.

Redif:

Kafiyeden sonra gelen; söylenişleri, anlamları ve görevleri aynı olan ek, kelime ya da kelime gruplarına redif denir. Gamgüder'in şiirlerinde de redif önemli bir hususiyet olarak dikkat çeker. Onun imzasının bulunduğu şiirlerde her türden redif görülür. Aşağıdaki örnekte eş yapı ve görevdeki eklerle oluşturulmuş redife iki örnek verilmiştir:

Yüz kızartan kötü adın

Söze bakmayan avradın

Hayırsız, arsız evladın

Allah cezasını versin

Kader aşk tuzağın yoluma kazdı

Üstüne, buradan yol geçer yazdı

Düştüm dert nasibim çoğalıp azdı
Zehr oldu aşımda toplandı kaldı

Kelimelerle yapılan redif çeşidi de şiirlerinde sık kullandığı rediflerdendir:

Sana yalvarırım can-ı cananım
Akan göz yaşımı sil **konuşmadan**
Nasıl geçer diye sorma her anım
Seni anmaktayım bil **konuşmadan**

Bakışın melhemdir mürüvvet eyle
Kaşın çatsan dilde acımdır **benim**
Beni gam doğurmuş sorana söyle
Dert kardaşım, feryâd bacımdır **benim**

Gamgüder'in kelime gruplarıyla da redif yaptığı görülür:

Sevdan işte esir etmiş satıyor
Kul al beni pazarıma **gel yârim**
Bir külhan ki kazazedden yatıyor
Teselli ver azarıma **gel yârim**

Gelmiş geçmiş aşıkların içinde
Çok okunan kitap **olduk ben ve sen**
Öğreneyim kaderden mi, niçin, de
Görölmeyen hesap **olduk ben ve sen**

Yarım Kafiye:

Mısra sonlarındaki farklı kelimeler arasında görülen tek ses benzerliğidir. İrticalen söylemenin de tesiriyle Türk Halk şiirinde en sık görülen yarım kafiye Gamgüder'in şiirlerinde de rastlanır:

Hayrı şeri soransın
Direksiz gök kuransın

Hazır, nazır duransın

La ilahe illallah

Vuslâttan başka yok istediğimiz

Aşkın sofrasında gam yediğimiz

Bedende sönecek ruh dediğimiz

Yanan bir fener var inceden ince

Tam Kafiye:

Mısra sonlarındaki farklı kelimeler arasında görülen iki ses benzerliğidir. Gamgüder'in şiirlerinden seçtiğimiz iki örnek aşağıdadır:

GAMGÜDER değişmez böyle bu gerç**ek**

Can evimi yâra ettim ipot**ek**

Son arzumdur, vasiyetim haşre **dek**

Edemezler ikrarım var fekk yazdım

Temizlik denilen bir fiil **vardır**

O işi aklından at gitsin karı

Süpürge sert cisim ele zar**ardır**

Süpürme zibile bat gitsin karı

Zengin Kafiye:

Mısra sonlarındaki farklı kelimeler arasında görülen üç veya daha fazla ses benzerliğidir. Gamgüder'in şiirlerinden seçtiğimiz iki örnek aşağıdadır:

Yahşı halım ya**man** ettim

Nefsimden el **aman** ettim

Şahit olun **iman** ettim

Hasbeten Lillah n'olursuz

Ne menem nesnesin biraz da senin

Edeyim vasfını hikâ**yet** para

Helâl, heram neden olsa menşein
Kimse senden etmez **şikâyet** para

Tunç Kafiye:

Bir mısraın son kelimesinin diğer mısra ya da mısraların son kelimesinin içinde aynen bulunduğu kafiye çeşididir ki bu kafiye çeşidine de Gamgüder'in şiirlerinde rastlıyoruz.

Feryâdın fâş eder bütün **saklını**
Anlamayan haksız görür **haklını**
Bülbülsen gül, âşık isen **aklını**
Mecnun eder Leylâ gibi yâr çalar

Yurt evinde olmaz **ayvan**
Arık mallar otlar **yayvan**
Bir ayda kökelir **hayvan**
Bizim yaylada, yaylada

Cinaslı Kafiye:

Mısra sonlarında yazılışları aynı ama anlamları farklı kelimelerle yapılan kafiye çeşididir. Cinas aynı zamanda bir söz sanatıdır da. Gamgüder'in şiirlerinden seçtiğimiz iki cinaslı kafiye örneği aşağıdadır:

Ezzinem **yaranan**
Benim gibi yâr anan
Gönlüm sofra eyledim
Sundum onda **yâra nan**

Gayet sarp, çıkılmaz bir **yara düştü**
Canına eylenez bir **yara düştü**
Sözünde bivefâ bir **yara düştü**
GAMGÜDER hayırsız bir **yara düştü**

Gamgüder'in dile hâkimiyeti O'nun kafiye bulma hususunda çok da zorlanmamasını sağlamıştır. Bu vukufiyeti şairin **musammat kafiye** örnekleri vermesini de sağlamıştır.

Aşkın ile doldum sararıp soldum
 Perişanın oldum yandım el aman
 Yâr ela gözüne sevda közüne
 O tatlı sözüne kandım el aman

Bir gerçek gerçek tek
 O istek gönlü pek
 Yok öpmek el etek
 Hep sevmek sevmek var

Aliterasyon

Bir dizede aynı sese sahip kelimelerin birlikte kullanılarak ahenk sağlanmasıdır: Aşağıda iki dördlüğü verilmiş “Saldın” isimli şiir, tüm dörtlüklerinin her mısraında ayrı aliterasyon olması bakımından önemlidir:

SALDIN

Dâr dedin dünyaya dolap döndürdün
 Oyunlar oynadın olaya saldın
 Elinde ezilen esirin ettin
 Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın

Sinemi sinene sararım sandım
 Yaktın, yanmaz mıyım, yandıkça yandım
 Kabulum kaydıyla, kandırdın kandım
 Hoyrat horonunda halaya saldın

b) Kafiye Düzeni

Şiiri meydana getiren hanelerin mısralarının kendi içlerindeki kafiyeleşme biçimi olarak tanımlayabileceğimiz kafiye düzeni, şiirin şekil güzelliği için gerekli unsurlardandır. Kafiye düzeni sayesinde belli bir şekil disiplini/ mükemmeliyeti kazanan kafiye düzeni Âşık şiirinin de temel şekil unsurlarındandır.

Âşık Gamgüder'in şiirleri incelendiğinde bu şekil disiplinine sadık kaldığı görülür. Bir halk şairi olarak söylediği şiirlerinde daha ziyade Koşma nazım şeklinin kafiye düzenine sadık kalan âşık, haneyi meydana getiren mısra sayılarına göre farklı kafiye düzenleri kullanmıştır. Çalışmamızın bu safhasında, Âşık Gamgüder'in şiirlerinin kafiye düzenini nazım birimlerine göre inceledik.

İkilikler İle Meydana Getirilen Şiirlerin Kafiye Düzeni

Beyit adı verilen bu nazım birimini eski şiir geleneği/ Divan şiiri geleneği yolunda yazdığı şiirlerinde kullanan Gamgüder, çalışmaya aldığımız iki şiirinden 67 numaralı şiirinde Mesnevi nazım şeklinin kafiye düzeni olan “**aa bb cc ...**” biçimini kullanmıştır. 197 numaralı şiirde ise Gazel nazım şeklinin kafiye düzenini (aa ba ca...) görmekteyiz.

Dörtlükler İle Meydana Getirilen Şiirlerin Kafiye Düzeni

Âşık Gamgüder, 5 ve 6 numaralı şiirlerde **aaaa bbba ccca** kafiye düzeni kullanılmıştır ki divan şiiri nazım şekillerinden olan Murabba'nın kafiye düzeni de böyledir. Halk şiirimizin esas nazım birimi olan dörtlüklerle kurulan şiirlerinde daha çok Koşma nazım biçiminin kafiye düzenini kullanan şairin şiirlerinde birinci dörtlükler farklılık gösterse de bu kafiye düzeninde diğer dörtlükler aynı şekilde oluşturulur. 1, 3, 65, 198 numaralı şiirlerinde **aaab cccb dddb** ; 4, 16, 21, 49, 50, 52, 64, 84, 90, 120,130, 142, 189, 191 ve 195 numaralı şiirlerde **xaxa bbba ccca** kafiye düzenini kullanmıştır. Âşık Gamgüder'in, en fazla kullandığı kafiye düzeni ise yine Koşma nazım şekline ait olan **abab cccb dddb** kafiye düzenidir. Bu çalışma içinde yer alan 200 şiirden 169'u (2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100,

101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 193) bu kafiye düzeni ile meydana getirilmiştir.

Bunların dışında 192 numaralı şiir **aaaa bbbb cccc**; 199 numaralı şiir **aaab aaab aaab**; 200 numaralı şiir ise **aaaa aaaa bbba** şeklinde düzenlenmiştir.

Beşlikler İle Meydana Getirilen Şiirlerin Kafiye Düzeni

Âşık Gamgüder'in form itibariyle türküyü andıran şiirlerinde beş mısralı bentleri kullandığı görülür. Bununla birlikte bent sayısının çokluğu sebebiyle, bu şiirlerden 83 numaralı olanını Destan kategorisinde de değerlendirebiliriz. Kafiye düzeni **aaabb cccdd eeff** biçiminde olan bu şiirde haneler üçlüklerden meydana gelir. İki mısradan oluşan kavuştakların özelliği müzdeviç olmasıdır. 196 numaralı şiirde bu şekilde tanzim edilmiştir. 149 ve 194 numaralı şiirler de üç mısralı hanelerden ve iki mısralı kavuştaklardan oluşmakla birlikte bu şiirlerdeki kavuştaklar mütekerrir özellik gösterirler ve kafiye düzeni **aaabb cccbb dddbb** şeklindedir. Bir türküyü nazire olarak yazılmış olan 30 numaralı şiirde ise haneyi oluşturan mısra sayısı dört olup mütekerrir kavuştak bir mısradan oluşur. Bu şiirin kafiye şeması ise **aaaab ccccb ddddb** biçimindedir.

Sekizlikler İle Meydana Getirilen Şiirlerin Kafiye Düzeni

Çalışmaya aldığımız 121 numaralı tek örnektir. Cıgalı tecnis örneği olan bu şiirde dörtlüğün arasına aynı kafiye düzeni ile yazılmış bir mani eklenmiştir. Kafiye düzeni **abBBCBab ddDDEDdb fffFGff** biçimindedir.

Yukarıdaki açıklamalarda da görüleceği üzere Halk şiiri ve Divan şiiri geleneğine hâkim olan Gamgüder, şiirlerinde farklı kafiye düzenlerini son derece başarılı bir biçimde kullanan âşıklarımızdandır.

c) Ölçü

Gamgüder'in şiirinin temel şekil özelliklerinden biri de ölçüdür. Şiirde ritmi sağlayan temel unsur olan ölçü halk şiirinin de temel hususiyetlerinden biri kabul edilir. Halk şiirinin geleneksel ölçüsü “hece ölçüsü”dür. Hece ölçüsü; şiirin mısralarındaki hece sayılarının eşitliğine dayanır. Halk şairleri bu ölçüye, hecelerin parmakla sayılması sebebiyle, “parmak ölçüsü”, ya da “parmak hesabı” da derler. 17. yüzyıldan sonra Halk ve Divan edebiyatının karşılıklı etkileşimleri sonucunda Âşık edebiyatında ölçüsü aruz olan nazım biçimleriyle de şiirler yazılmışsa da bunlar hece ile yazılanlara oranla çok daha azdır. Halk şiirinde hecenin kullanılmasının temel sebebi Türkçe'nin yapısından kaynaklanır. Türkçede ses değerlerinin eşit olması, aruzun kullanılmasını zorlaştırır. Oysa hece ölçüsü ses değerleri eşit, eklemeli bir dil olan Türkçenin yapısına daha uygundur ve halk şairleri de bu ölçüyü kullanmıştır.

Âşık Gamgüder şiirlerinde aruz ölçüsünü de kullanmışsa da sayı itibariyle hece ölçülü şiirler kıyas kabul etmeyecek kadar fazladır. Hatta yazdığı iki satrançta da aruzun “müfteilün” kalıbı yerine hece ölçüsünü kullanmıştır. Onun şiirlerinde 4'lü, 6'lı, 7'li, 8'li, 11'li ve 14'lü, 15'li ve 16'lı hece ölçüsünü kullandığını tespit ettik. Bunlardan 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsü dışındakiler âşık şiirinde fazla kullanılmayan ölçülerdir. 1 numaralı şiir 4'lü; 2 numaralı şiir 5'li; 3 ve 4 numaralı şiirler 6'lı; 5, 6, 7 numaralı şiirler 7'li; 8 ila 33 numara arasındaki şiirler 8'li; 34 ila 195 numara arasındaki tüm şiirler 11'li; 196, 197, 198 numaralı şiirler 14'lü, 199 numaralı şiir 15'li (soldan sağa dörtlüğün son mısraları 12'li) ve 200 numaralı şiir ise 16'lı hece vezni ile yazılmıştır.

Biz çalışmamızın bu safhasında Gamgüder'in kullandığı ölçülerden birer örnek seçtik.

2+2=4'lü Hece Ölçüsü:

GÜZEL³⁰

Nedir bu ses

Alma nefes

Gayet enfes

Zaman güzel

³⁰ İkinci ve altıncı dörtlüğün üçüncü mısralarında durak yoktur.

3+2=5'li Hece Ölçüsü:GÖNÜL³¹

Mesken mi tuttun

Bu bağı gönül

Neden unuttun

Merağı gönül

3+3=6'lı Hece Ölçüsü:

HOŞ SÖZ

Akıt hoş nakit boş

Durma koş ne çıkar?

Bu caf caf kuru laf

Söz hilaf din yıkar.

3+4=7'li Hece Ölçüsü :

İNANDIĞIM

Aşkınla yandığım

İnan inandığım

Adını andığım

İnan inandığım

4+3=7'li Hece Ölçüsü

TEVHİD

Başlayayım Bismillah

La ilahe illallah

Yaratan sensin Allah

La ilahe illallah

³¹ Bu şiirin bazı mısraları duraksızdır.

4+4=8’li Hece Ölçüsü:MİSALİ³²

Yârın dudağının rengi

Laledeki al misali

Dünyada tadının dengi

Biraz olmuş, bal misali

6+5=11’’li Hece Ölçüsü:

ÇEKTİM

Dünyaya geldiğim ilk andan beri

Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Karaya boyadın bütün renkleri

Sen neler çektirdin, ben neler çektim

7+7=14’lü Hece Ölçüsü:

HASTALIK

Muayene kaydıyla geldim Hacettepe’ye

Müracaat ederek nöbetçi doktor beye

Reçete verdi bana, sağlamken; hasta diye

Öleceksin deseler, artık bir söze kanmam

Ecel gelse ölürüm, başka şeye inanmam

8+8=16’lı Hece Ölçüsü:

Aman câna yeter artık bana sitem zârımız var

Yeter artık bana sitem aman câna arımız var

Bana sitem aman câna yeter artık narımız var

Zârımız var arımız var nârımız var yârımız var

³² Bu şiirin bazı mısralarında durak yoktur.

ç) Nazım Birimi

Kısaca; şiirde mısraların kuruluşu, kümelenişi demek olan nazım birimi de Türk şiirinin şekil özelliklerindendir. Her birim kendi içerisinde bir anlam bütünlüğü oluşturur. Nazım birimi ile ilgili bir benzetme yapacak olursak düz yazıdaki paragraf ile aralarında bir benzerlik bulabiliriz. Genelde halk şiirinin, özelde âşık şiirinin nazım birimi dörtlüktür. Âşık Gamgüder'in de şiirlerinde kullandığı nazım birimi dörtlüktür. Yalnız, “Hakikat Olsaydı” ve “Modern Gazel” gibi geleneğin dışında yazdığı, çalışmamızda 67 ve 197 sıra numarası ile yer verdiğimiz şiirlerinde nazım birimi olarak “beyit” kullanmıştır:

...

Kavuşma zevkinin hazzına kandık
O ilk heyecanla, yolu dolandık

Bir kuytu yer vardı aklımda kalan
Âşıklar melcei gölgelik olan (67)

...

Gam yemezdim elinde, ben dilşikest olsaydım
Aşk denilen gumarda, hep sana rest olsaydım

O şuh güzelliğinin yüz hatlarında mimik
Telaffuzunda aksan, harflerde jest olsaydım (197)

...

Âşık Gamgüder'in sayıları çok fazla olmasa da beşlik nazım birimini kullandığı şiirleri de vardır. 30, 83, 149,194, 196 numaralı beş şiir örneğini çalışmamıza aldık.

Yol vermeyen bellerine
Kafkasların yellerine
Yel dağıtan tellerine
Öz be öz Türk ellerine
Sen de bizden selam götür (30)

Unuturuz zaman ile geçmişi
Göçer gider bu âlemden her kişi
Bilen kalmaz mazideki bir işi
Yazacağım baba dede töresi
Her toplumun belli, yeri yöresi (83)

Çığ tutar, kuş uçmaz, yol vermez beller
İlkbaharda eser güneyden yeller
Karlar erir, o ki coşar ya seller!
Yüce başı puslu ey karlı dağlar!
Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar? (149)

d) Nazım Şekilleri ve Nazım Türleri

Şiirlerin dize sayılarının, ölçülerinin ve kafiyeleniş şekillerinin belirli bir nazım birimi temel alınarak gösterdiği özellikler nazım şeklini oluşturur. Âşık Tarzı Türk Halk şiirinde, şiirin şekil özelliklerinde görülen farklılıklar bakımından, birçok nazım biçimi görülür. Koşma, semai, tecnis, cığalı tecnis, satranç, lebdeğmez gibi âşık şiirine ait nazım biçimleri ile şiirler yazan ve söyleyen Âşık Gamgüder, bunların dışında türkü formunda ikili yedekli beş mısralı şiirlerle, hece ile yazılmış gazel ve mesnevi tarzında yazılmış şiir örnekleri de vermiştir.

Âşık Gamgüder'in kullandığı nazım şekilleri şunlardır:

Koşma: Âşık edebiyatında en çok kullanılan nazım şekillerinin başında gelir. Doğa, aşk, ölüm, ayrılık, yiğitlik, toplumsal olaylar gibi konuların işlendiği bu nazım biçimi dörder dizelik bendlerden oluşur. Bend sayısı genellikle 3- 6 arasındadır. Hece ölçüsünün 6+5 veya 4+4+3 duraklı 11'li kalıbıyla yazılır. Şair koşmanın son bendinde ismini ya da mahlâsını söyler. Koşmalar dile getirilen duygular ve söylenişlerine göre koçaklama, güzelleme, taşlama, ağıt gibi isimler alır. Âşık Gamgüder de Koşma nazım biçiminin Koçaklama, Güzelleme, Taşlama türlerinde şiirler yazmıştır. Bu şiirlerden birer örnek aşağıda verilmiştir:

Taşlama: Bir kimsenin kusurlarını, ya da toplumun eksiklerini alaylı bir dille ortaya koyan şiirdir. Divan şiirlerinin hicviyelerine karşılık halk şairleri, yermek istedikleri kimseleri taşlamalarının okuna hedef tutmuşlardır. Âşık edebiyatımızda zengin bir taşlama geleneği vardır. Gamgüder de bu geleneğe katkıda bulunan âşıklarımızdandır.

NEDENSE

Gericilik remzi an'ane, töre
Edep, haya kalktı göz göre göre
Hatun “madam” oldu, bay döndü “söre”
Bu neslin kaderi kara nedense

Güzelleme: Âşık edebiyatında insan ve doğa güzelliklerini işleyen koşmalardır. Güzellemelerde genellikle âşık olunan kadın, kız, gelin veya çok sevilen dağ, ağaç, hayvan, çiçek gibi tabiat unsurları işlenir. Âşık Gamgüder'in bu türde birçok şiiri vardır.

GÖKÇEKSİN

Nasıl tarif edem ey güzel seni
 Oğul balındaki özden gökçeksin
 Sözümde hilaf yok kül ettin beni
 Gönülde aşk denen közden gökçeksin

Koçaklama: Coşkun ve yüksek tempolu söyleyişi ile savaş, yiğitlik, kahramanlık konularını işleyen koşma türüdür.

BOZKURDUM

Yürü hak bildiğin yolundan şaşma
 Sana kim ne derse desin Bozkurdum
 Zulme, esarete öl de yanaşma
 Bu kararın olsun kesin Bozkurdum

Âşık Gamgüder ayrıca yapı özellikleri bakımından sınıflandırılan koşmalara da örnekler vermiştir:

Musammat Koşma: İç kafiyeyle koşmalara denir.

EL AMAN

Aşkın ile doldum	sararıp soldum
Perişanın oldum	yandım el aman
Yâr ela gözüne	sevda közüne
O tatlı sözüne	kandım el aman

Koşma-Şarkı: Her dörtlüğün son dizesi yinelenen koşma biçimidir.

YOK

Hak şahidim bunda hiçbir riyâm yok
 İnân çok özledim sevdiğim seni
 Karanlığım senden özge ziyâm yok
 İnân çok özledim sevdiğim seni

Sineme ok atan yayın aynısın
 Coşup geçit vermez çayın aynısın

On beş günlük olan ayın aynısın
İnan çok özledim sevdiğim seni

Tecnis: Kafiyei meydana getiren kelimelerin tamamını cinaslı kelimelerin oluşturduğu koşma çeşididir.

Nasıl desem, ya ateşsin ya nârsın
Aşk bağında ya ayvasın ya narsın
Ateş alır yüreğinden yanarsın
Kaldırıp da bakma göze, başını

Cıgâlı Tecnis: Daha çok Doğu Anadolu ve Azeri alanındaki âşıkların söyledikleri koşma türüdür. Koşma bentlerinin arasına aynı uyakta bir bayati ya da yedi heceli bir bent girmesiyle yapılan koşmadır.

CIĞALI TECNİS

Ben görmedim bu dünyada ne halsa
Doğru deyip bir kimseye yaranan
Ezizinem yaranan
Benim gibi yâr anan
Gönlüm sofraya eyledim
Sundum onda yâra nan
Bir kızım ile bu dünyada o kalsa
Demiş vermem istemesin yâr anan

Semai: Halk şiirinde hecenin sekizli ölçüsü ile koşma biçiminde düzenlenen ve özel bir ezgi ile söylenen şiirlerdir.

DÜŞÜNSENE

Yalan dünyanın zevki ne?
Behey gafil düşünsene
Selahiyetle mevki ne?
Behey gafil düşünsene

Dillerde olsa adın ne?
 Kârun olsa muradın ne?
 Şu fânideki tadın ne?
 Behey gafil düşünsene

Destan: Dörtlükler halinde yazılan uzun şiirlerdir. Savaş, kahramanlık, kıtlık, doğal afet, salgın hastalıklar, ünlü kişilerin serüvenleri, gülünç olaylar, taşlamalar, atasözleri, hayvanlar destanların konuları arasındadır. Şekil özellikleri bakımından Koşma'ya benzeyen bu nazım biçiminin Koşma'dan farkı dörtlük sayısının sınırsız olmasıdır. Bununla birlikte 8'li hece ölçüsüyle yazılan destanlar da vardır.

ÂŞIKLAR DESTANI

Dinle aşk-ı dertten şikâyetim var
 Hür insanken, olduk köle elinden
 Biçare o Kays'ı, Leylâ gibi yâr
 Mecnun edip saldı çöle elinden

Vâmık ile Azra sevdi birbirin
 Dağları deldirtti Ferhad'a Şirin
 Herhal Aslıhan'dan vardır haberin
 Kerem yanıp döndü küle elinden

Kaç aşıkta vardır Garip talahı
 Esir-i zülf etti Selvi, Emrah'ı
 Mahbup'la yaralı Mahmud'un ahı
 Böyle düştü dilden dile elinden

Şenlik'i doldurdu sevdâdan kaba
 Aşıklar sultanı Sümmanı Baba
 Bayburtlu Celalı, Zihnî acaba
 Sanki çekmedi mi çile elinden?

DÜŞÜRDÜ

Adem'i topraktan halk etti Halık
 Şu dünya denilen dara düşürdü
 Sağ yanından var eyledi Havva'yı
 Hint ile Cidde'ye ara düşürdü

Adem'e çok uzun bir ömür verdi
 On suhuf emrini ana gönderdi
 Şu darü'l- alemde vadesi erdi
 Cennetinde ulu kâra düşürdü

Adem'in ardından Şit Nebi geldi
 Otuz suhuf ile şanı yüceldi
 Ecel oku değdi, bağrını deldi
 İzzetinde hoş pazara düşürdü

Satranç: Aşk ve tasavvuf konularının işlendiği, divan şiiri tesiriyle ortaya çıkmış, aruzun müfteilün/müfteilün/müfteilün/ müfteilün kalıbıyla yazılan özel bir nazım şeklidir. Âşık Gamgüder'in bu nazım biçimiyle kaleme aldığı iki şiiri vardır. Fakat Gamgüder, şiiri bu aruz kalıbının halk şiirindeki muadili sayabileceğimiz 16'lı hece kalıbıyla yazmıştır.

SATRANÇ-I

Aman câna	yeter artık	bana sitem	zârımız var
Yeter artık	bana sitem	aman câna	arımız var
Bana sitem	aman câna	yeter artık	narımız var
Zârımız var	arımız var	nârımız var	yârımız var

2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Şekil özellikleri şiirin dış yapısı ile ilgili iken muhteva özellikleri şiirin içyapısı ile alakalıdır. Daha ziyade şiirin anlamını esas alan muhteva tahlilinde şairin kullandığı dilin hususiyetleri, söyleyişindeki farklılık ile kullandığı söz sanatları esas alınır. Biz de bu bölümde Âşık Gamgüder'in şiirinin muhteva özelliklerini inceleyeceğiz.

a) Dil ve Üslup:

Âşık Gamgüder'in şiirlerinde kullandığı dil, işlediği konuya göre şekillenmektedir. Şairin yaşadığı döneme göre iyi bir tahsil yaptığı, ailenin kültürel yapısı, yerli ve yabancı kaynakları bilen ve çok okuyan biri olması şairin dile vukufiyetini sağlamış, bu da onu, kelime hazinesi zengin bir şair yapmıştır. Şiirleri incelendiğinde Divan şiiri mazmunlarının, tasavvuf terimlerinin ve mahalli kelimelerin onun şiirlerinde çokça yer aldığını görürüz. Tasavvuf konulu şiirlerinde dil diğer şiirlerine oranla daha ağırdır:

Semi sensin **Basır** sen

Kün ile **külli şey**'den

Alemleri **halk** eden

La ilahe illallah

Manzume-i alem nizâmını Hak

Kurmuşsun **bi şüphe** şanına **elyak**

Ya **Hayyı Layemut** bu **sun**'un mutlak

Halk eden **Halîkî** sen değil misin?

Âşık şiirini Anonim şiirden farklı kılanın sadece söyleyenin bilinip bilinmemesi ve âşık şiirinin saz eşliğinde belli bir ezgiyle söylenmesi olduğu kanaatinde değiliz. Kanaatimizce bu iki halk şiiri arasındaki en önemli fark; âşık şiirinin şahsiliğidir. Haber-şiir olarak isimlendirilebilecek genel zevk ve anlayışa uygun şiir örnekleri görülse de bu edebiyattaki şiirlerin- bilhassa bireysel konulu olanların- büyük çoğunluğu gerek anlayış gerekse algılayış bakımından sahibinin izlerini taşır. Gamgüder'in şiirlerinin büyük çoğunluğu da bu türden şiirlerdir.

“Güzel söyleme” amacı şairi halk şiirinin dışındaki kelime ve mazmunları kullanmaya yöneltir. Fakat bu kelime ve mazmunlar da çok bilinmeyen kelime ve mazmunlar değildir. Divan şiirine ait olmakla birlikte halkın büyük çoğunluğunun bildiği – en azından kulaklarının aşına olduğu- âşık şiirinde daha önce de kullanılmış kelime ve mazmunlardır. Divan şiirine aşına olan Gamgüder’in de, özellikle sevda şiirlerinde, aşkıdan ve sevgiliden bahsederken Divan şiiri mazmunlarını ve kelimelerini kullandığını görüyoruz:

Ehli hal bezminin mehabetini

Bilen bilir ancak **melahetini**

İnleyen aşkın ruh haletini

Na ehille gönlü şad anlayamaz

Yine Gamgüder’in şiirlerinde Divan şiirinin “Leyla ile Mecnun”, “Vamık u Azra”, “Gül ile Bülbül” gibi önemli motiflerini kullandığını görüyoruz.

Ey biçâre **bülbül** feryâd ettiğin

Gül zâlimdir yüreğine hâr çalar

Aşk çılgını bilmiyorsun n’ettiğin

Her türlü ötüşün ah u zâr çalar

Feryâdın fâş eder bütün saklını

Anlamayan haksız görür haklını

Bülbülsen gül, âşık isen aklını

Mecnun eder **Leylâ** gibi yâr çalar

Şairin köyünü anlattığı şiirlerinde ise dilinin çok daha sade olduğunu görüyoruz. Diğerlerinde de olmakla birlikte özellikle bu tip şiirlerinde sehl-i mümteni özelliği görülür. Bu şiirlerinde konuşan köylü Gamgüder’dir. Yalın bir dili kullanmanın yanı sıra mahalli kelimelerin de kullanıldığını müşahade ediyoruz:

Yurt evinde olmaz ayvan

Arık mallar otlar yayvan

Bir ayda **kökelir** hayvan

Bizim yaylada, yaylada

Ben bu yere ayak bastım basalı
 Aklım gitti, oldum sevdâ masalı
 Tarlada **herk eden, kotan** misâli
Hagos hagos bağrım yardı, aşk böyle

Ömür dediğimiz zaman içinde
 Fark etmeden yıllar gelip geçiyor
 Hele biraz düşünsene **efsene**
 Geçen her gün bağrın delip geçiyor

Kış ile gelecek **çordan, azardan**
 Biraz bahsedelim yol ile **tardan**
 Tipide kalandan, **haydan havardan**

Köylü olan bilir, şehirli bilmez

Belki de çoğunun yadına gelmez

Âşık Gamgüder'in şiirlerinde mahalli kelimelerin yanı sıra mahalli söyleyişleri de kullandığını görüyoruz. Burada mahalli kelime ve söyleyişlere yer vermesinin bilinçli bir tercih olduğu kanaatindeyiz. Yoksa bu denli geniş bir kelime hazinesine sahip bir şairin böyle bir söyleyiş hatasına düşmesi beklenemez. Biz şairin bu bilinçli tercihinin üç sebebi olduğunu sanıyoruz: Bunlardan biri aşıkâre söyleyiş isteğidir ki şairin; “Şiirlerimi her seviyeden insan okur.”³³ cümlesi söylemek istediğimizi daha yalın ve kısa anlatmaktadır. İkinci sebep ise onun milliyetçi ve muhafazakâr bir dünya görüşüne sahip olmasıdır. Değişen toplumun dil ve hayat anlayışındaki yabancılaşma onda bir karşı tavır alma ihtiyacı doğurmuş olmalıdır. Bu bağlamda, Gamgüder'in dilindeki Arapça ve Farsça kelimelerin varlığı tezimize, karşı bir delil olarak sunulabilir. Fakat burada unutulmaması gereken geleneğin doğruluğudur. Bu kelimelerin birçoğunun Türk- İslam kültürünün bir neticesi olarak dilimizde var olduğu, şairin de bu kültürün bir üyesi ve -siyasi anlamda da- temsilcisi olduğu dikkate alınırsa iddiamızın afakî olmadığı görülecektir. Üçüncü ve son sebep

³³ ? : a.g. e. , s. 3

ise; kafiye'nin dayatmasıdır. Şair, zaman zaman kafiye yapabilmek için kelimenin yazı dilindeki biçimini değil de mahalli söyleyişteki biçimini kullanır.

Dertli GAMGÜDER der, düş masalının
 Bir bölümündeydi, uyku **halının**
 Kendisinin değil, yâr **hayalının**
 Elinden tutmadan yasak dediler

GAMGÜDER der bak beriye
 Mani ol ağır **yeriye**
 Ben öldüğümde geriye
 Kalan saati durdurun

Gamgüder'i farklı kılan özelliklerinden biri de şiir cümlesindeki yapı farklılığıdır. Kafiye'nin de zorlamasıyla Gamgüder, zaman zaman, anlamı kapalı kılan bu cümle yapısında, bir kelime grubunun ya da cümle'nin arasına kelime grupları ya da cümleler koymaktadır.

Duy GAMGÜDER'i iyi mi?
 Yarıver sol küreyimi
 Mesken eyle yüreyimi
Canım orda kal alma yâr

Yukarıdaki açıklamalarımızın ışığında Gamgüder'in üslubunu bir cümle ile anlatacak olursak; âşıkane bir eda ile şiir söyleyen Gamgüder'in sehl-i mümteniye sahip akıcı ve sanatlı bir söyleyişe sahip olduğunu, genel itibariyle lirik özellikler taşıyan şairin millî konulu şiirlerde ise bir koçaklama şairi edasıyla gür ve coşkulu bir üslupla yazdığını söyleyebiliriz.

b) Söz Sanatları

Şairin farklı ve güzel söyleme kaygısı; duygularının sınırsız, zihnindeki kelimelerinse kısıtlı olması onun kelimeler ile oynamasına sebep olur. Şiirin bir söyleme sanatı, asıl malzemesinin kelime, kaynağının his ve fikir, olmazsa olmazının da estetik olduğu dikkate alınır. Söz sanatlarının şiir için ne denli ehemmiyetli bir husus olduğu görülür. Halk şairlerinin de bu konuya büsbütün bigâne kaldıkları söylenemez. Gerçi göçer kültür içinde yetişen âşıkların söz sanatlarını bilinçli olarak kullandıklarını söylemek çok gerçekçi olmaz, onların gayr-ı ihtiyari gelişen bir durum olarak görülebilir. Fakat köyden kente geldikçe ve âşıkların kültür düzeyi yükseldikçe söz sanatlarının bilinçli olarak şairlerin kullanım alanına girdiği düşünülebilir.

Âşık Gamgüder'in de söz sanatları hususunda bilinçli âşıklar grubuna girdiğini söyleyebiliriz. Onun şiirlerinde yirmiye yakın söz sanatı tespit ettiğimiz düşünülürse, bunun bilinçli bir kullanım olduğu ortaya çıkar. Gamgüder'in şiirlerinden tespit ettiğimiz söz sanatı örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

Akis: Bir dize veya cümle içerisindeki kelimeleri ters çevirerek söylemeye akis diğer bir adıyla yansıma denir. “Bayrağım” adlı şiir baştan sona akis sanatı ile oluşturulmuş bir şiirdir:

Huyda insan, insanda huy güzeldir
 Boyda selvi, selvide boy güzeldir
 Koyda deniz, denizde koy güzeldir
 Sen ondan da çok güzelsin Bayrağım!

Nida: Seslenme sanatıdır. Münacaat adlı şiirindeki “Ya Rab” bu sanata örnek gösterilebilir.

Dinim ile hemrâh
 Eyle beni **Ya Rab**
 Aşkın ile gümrâh
 Eyle beni **Ya Rab**

Tekrir: Anlatımı güçlendirmek maksadıyla bir sözün sık sık tekrar edilmesidir. Münacaat adlı şiirindeki “ile” edatı bu sanata örnek gösterilebilir. “Yanar” şiirinde aynı kelime ile tekrir yapılmıştır.

Şeydâ bülbül gibi fizâh ettiğim
 Yaprak **yanar**, gonce **yanar**, gül **yanar**
 Derdimi yazarak izâh ettiğim
 Kâğıt **yanar**, kalem **yanar**, el **yanar**

İştikak: Aynı kökten türemiş kelimelerin bir arada kullanılmasıdır.
 “Münacaat” şiirinde “Zikir, zâkir; şükür, şâkir” kelimeleri ile iştikak yapılmıştır.

Nefsim ile fâkir
Zikrin ile zâkir
Şükrün ile şâkir
 Eyle beni Ya Rab

Tenasüp: Anlam yönünden birbiriyle ilgili kelimeleri bir arada kullanmaktır.
 “nefs, fâkir, zikir, zâkir, şükür, şâkir” kelimeleri arasında tenasüp vardır.

Mecaz-ı Mürsel: Benzetme amaç güdülmeden bir sözün ilgili olduğu başka bir söz yerine kullanılmasıdır. “Didâr” kelimesi mecazlı kullanılmıştır.

Rahmin ile ezhâr
 Lütfun ile izhâr
Didar ile mazhâr
 Eyle beni Ya Rab

İstifham: Cevap bekleme amacı gütmeyen, duyguyu ve anlamı güçlendirmek için sözü soru biçiminde yöneltmeye denir. “Olur muyum” şiirindeki aynı kelime ile istifham yapılmıştır.

Ayrılık elinden ettim el aman
 Bilmem bir gün ben de şâd **olur muyum?**
 Dumanımsa arşa çıktı an be an
 Unutulmaz olan ad **olur muyum?**

Akrostiş: Söz ile ilgili bir sanattır. Şiiri oluşturan mısraların ilk sesi ile murat edilen bir kelime yazmaktır. “Olur muyum” şiirinde akrostiş yapılmıştır.

Ayrılık elinden ettim el aman
Bilmem bir gün ben de şâd olur muyum?
Dumanımsa arşa çıktı an be an
Unutulmaz olan ad olur muyum?

Lafız olup her alınan nefeste
Kaybolmadan kalmak inleyen seste
Âşıklar sazında bir hazin beste
Dudaklardan düşmez dâd olur muyum?

İçilen su olsam nasip tasında
Renk olup aksetsem hasret yasında
Kalender yâranın söz sofrasında
İzdırap denilen tad olur muyum?

Lamba söner gazı bittikten sonra
Israr nâfile gün yettikten sonra
Çekilip dünyadan gittikten sonra
GAMGÜDER olarak yâd olur muyum?

Teşbih: Sözü daha etkili duruma getirmek için aralarında ilgi bulunan iki unsurdan güçsüzü olanı güçlü olana benzetmektir. “Küsmem” şiirindeki “gözleri ahu” ile sevgilinin gözleri âhuya teşbih edilmiştir.

Bakışı can alan **gözleri ahû**
Kaderime küser, **yâr** sana küsmem
Her ne cefâ etsen, çekerim ya hu
Kaderime küser, yâr sana küsmem

Teşbihi Belîğ: Teşbihin ana unsurlarıyla yapılan benzetmedir. “Diyemiyorsun” şiirinde “Gül beniz”de teşbih-i belîğ vardır.

GAMGÜDER’e sorma n’oldu sevdiğim
Gül benzin sararıp soldu sevdiğim
 Yolcuyum, gözlerin doldu sevdiğim
 Gitme kal burada diyemiyorsun

Mübalâğa: Sözün etkisini güçlendirmek için bir şeyi olduğundan daha çok ya da olduğundan daha az göstermektir. “Küsmem” şiirinde; “Götürmez yüklemem derdimi file” mısraı ile şair derdinin çokluğunu abartmıştır.

Götürmez yüklemem derdimi file
 Bu kahrı çekemem der, gelir dile
 Dönüp de yüzüme bakmasan bile
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Tezat: Aralarındaki ilgiden dolayı, birbirine zıt kavramları bir arada kullanmaktır. “Küsmem” şiirindeki “İlacın bu deyip zehri bağlasan” mısraı tezatın güzel örneklerindendir.

Kızgın dağlar ile sinem dağlasan
İlacın bu deyip **zehri** bağlasan
 Cellât olup ölüm ipim yağlasan
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Açık İstiare: Benzeyenin bulunmayıp yalnızca benzetilenle yapılan istiare dir. “Neyleyim “şiirinde “gonce” kelimesi ile gençlik kastedilerek istiare yapılmıştır.

Bu yazığı sevdâ gülistanında
 Daha **gonce** iken derdin, neyleyim
 Matlubum visâldi amma anında
 Hasret denen derdi verdin, neyleyim

Kapalı İstiare: Benzetilenin bulunmayıp yalnızca benzeyenle yapılan istiare dir. “Çalar” şiirinde “Gül” insana (sevgiliye) benzetilerek kapalı istiare yapılmıştır.

Ey biçâre bülbül feryâd ettiğin
Gül zâlimdir yüreğine hâr çalar

Aşk çılgını bilmiyorsun n'ettiğin
Her türlü ötüşün ah u zâr çalar

Telmih: Söz arasında herkesin bildiği bir olaya ya da kişiye işaret etme sanatıdır. “Çalar” şiirinde”Leyla le Mecnun” hikâyesine atıfta bulunulmuştur.

Feryâdın fâş eder bütün saklını
Anlamayan haksız görür haklını
Bülbülsen gül, âşık isen aklını
Mecnun eder **Leylâ** gibi yâr çalar

Tecrid: Şairin kendini mücerred bir şahıs, yâni ayrı bir kişi farz ederek kendisine hitap etmesidir. “Götürür” adlı şiirde, şair, “Gamgüder” hitabını başkasına yapıyormuş gibi görünerek tecrid yapmıştır.

GAMGÜDER gerçeği görmektir hüner
Her câzip, müzeyyen, şâşaa söner
Çarğı gerdun bir gün tersine döner
O semti meçhule çeker götürür

Tecnis: Yazılışları ve söylenişleri aynı, anlamları ayrı olan sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır. “Döner” adlı şiirde “Buhara” kelimesi ile yönelme hal eki almış olan “bu har” ve “buhar” kelimeleri ile tecnis yapılmıştır.

Değişime cinas olur **Buhara**
Aşk bağında gönül değdi **bu hara**
Canım su misali döndü **buhara**
Bir nokta eklesem ta sa'ya döner

Hüsn-i Talil: Sebebi bilinen bir olayın meydana gelişini, gerçek sebebinin dışında başka, güzel bir nedene bağlamadır. “İşin İçinde” şiirinde, âşık, ilk üç dörtlükte gülşengehteki farklılaşmayı anlattıktan sonra, son dörtlükte, bunun sebebini, oraya, sevgilinin gelmiş olmasına bağlayarak Hüsn-i Talil yapmıştır.

Gülşengehe vardım, güller renk atmış
Bir iş var mutlaka işin içinde

Hep bülbüller susmuŗ, eleme batmıŗ
Bir iŗ var mutlaka iŗin içinde

Belli ki bu bezme bir âfet inmiŗ
Ses seda kesilmiŗ, hay u huy dinmiŗ
Ruhu mest eyleyen bir koku sinmiŗ
Bir iŗ var mutlaka iŗin içinde

Salınıp gezinmiŗ öylesine hoŗ
Görmeyenler bi hoŗ, görenler sarhoŗ
Anılar silinmiŗ, hafızalar boŗ
Bir iŗ var mutlaka iŗin içinde

GAMGÜDER'im hâlden anladım hemen
Ben izâh edeyim siz istemeden
Yârim imiŗ gelen, demedim mi ben?
Bir iŗ var mutlaka iŗin içinde

Terdit: Sözü, okuyucunun hiç beklemediği bir biçimde bitirerek onu Őaŗırtma sanatına terdit denir. “Diyeceği Bu” Şiirinde, Şair, “lüzumsuz ziyaret” sözüyle Terdit yapmıŗtır.

Y r peŗinde yıllar yılı iz sürse
Yorgun d ŗ p yollarında diz sürse
Bu GAMGÜDER eŗiėine yüz sürse
Lüzumsuz ziyâret, diyeceği bu

Tevriye: İki anlamı olan bir sözcüğün yakın anlamını söyleyerek uzak anlamını kastetmedir. Tevriyede bu sözcüğün her iki anlamı da gerçektir. “Yandı” Şiirinde Gamgüder, “Arı” kelimesini “Bal yapan hayvan” ve “ z, saf” manalarında kullanmıŗtır.

Arı Türkçe olup soktu
Yandı dilim, dilim yandı

Mükemmeldi, zorluk yoktu

Yandı dilim, dilim yandı

Teşhis: İnsan dışındaki canlı cansız varlıklara insan özelliği vermektir. “Çalar” şiirinde güle insana ait bir özellik verilerek (zalim) teşhis yapılmıştır.

Ey biçâre bülbül feryâd ettiğin

Gül zâlimdir yüreğine hâr çalar

Aşk çılgını bilmiyorsun n’ettiğin

Her türlü ötüşün ah u zâr çalar

İktibas: Bir ayeti, bir hadisi ya da bir sözü tam veya yarım olarak anlamlı bir biçimde aktarma sanatıdır. Gamgüder, “ Değil mi?” isimli şiirinde Zümer Sûresi’nin 53. Ayet’inden bir bölüm alarak (Meali; Allah’ın rahmetinden/ Rahmetullah’tan ümit kesmeyin) İktibas yapmıştır.

GAMGÜDER tevbekâr, işledi günah

Affa mazhar olup bulacak selâh

Emri “**La Teknedu Min Rahmetullah**”

Af edici ulu Subhan değil mi?

Rücu: Bir düşünceyi daha güçlü anlatmak için, söylenen sözden döner gibi davranmaya rücu denir. “Vaz Geçtim” şiirinde âşık, sevgilisini aya benzettiğini söyledikten sonra ayın keşfinden sonra bu fikrinden vaz geçtiğini söyleyerek Rücu sanatı yapmıştır.

Yârı benzetirdim göğün ayına

İnsanoğlu sırrın çözdü vaz geçtim

Kaşın emsâl idi hilâl yayına

Ayaklar altında ezdi vaz geçtim

Ben kendi aklımca fel eylemişim

Nurunu yüzüne tül eylemişim

Huzmeni saçına tel eylemişim

Yol düştü gelenler gezdi vaz geçtim

Sırrın çözülmenden kalsın isterdim
Sevdiğimi sana emsâl gösterdim
O nur ışığına mehtabım derdim
Nurunu süzgeçten süzdü vaz geçtim

GAMGÜDER istiyor el değmemiş gül
Sözüne bakmıyor bu asi gönül
Matlubu, meramı ifâde müşkül
Yâra ay dediğim sözdü vaz geçtim

V. BÖLÜM
GAMGÜDER'İN ŞİİRLERİNDE HALK BİLİMİ UNSURLARI

Âşık şiirinin, bilhassa 17. yüzyıldan sonra, Divan şiiri ile gösterdiği etkileşim ve buna paralel olarak bu şiirle, gerek nazım biçimleri gerek dili gerekse kullanılan ölçü bakımından, Anonim Türk Halk Edebiyatı arasında farklılaşmalar görülse de onu bu daire içinde tutan temel esas, bunlardan ziyade, halkın duyuş ve algılayışı ile gösterdiği doğru orantıdır. Bir başka deyişle şekilden çok zihniyet birlikteliğinin ön plana çıkmasıdır. Bu da her türlü dış etken ve etkileşimlere rağmen Âşık edebiyatının etnografik çizgisini korumasını sağlamış ve maşeri vicdanın en vazih biçimiyle ortaya çıktığı atasözleri ve deyimler ile alkış ve kargışlar, bu şiir dalında, sıkça kullanılan söz öbekleri olmuştur.

Dili, üslubu ve Türk Halk edebiyatı dışındaki farklı şiir anlayışlarını da örneklemesi bakımından şehirli âşıklar grubunda değerlendirdiğimiz Âşık Gamgüder de muhafazakâr yapısından da kaynaklanan, yeninin memnuniyet verici olmaması sebebiyle; sosyal, kültürel ve hatta coğrafya itibarıyla eskiye duyduğu özlem duygusu da dikkate alınmak kaydıyla- Türk Milliyetçiliği fikir sistemini dünya görüşü olarak benimsemiş her sanatçı gibi, kültür değerlerimizin başında gelen dilin/ halk dilinin işlevselliğini arttırmak ve onu sanat dili haline getirmek düşüncesiyle, şiirlerinde ortak algının bir neticesi olan atasözleri ve deyimler ile ortak duygu ürünleri olan alkış ve kargışlara yer vermiştir. Çalışmamızın bu bölümünde kitaba aldığımız şiirler üzerinden Âşık Gamgüder'in kullandığı atasözleri ve deyimler ile alkış ve kargışları inceledik.

1. Atasözleri ve Deyimler

Tecrübenin aynasında var edilen bu söz kalıpları ortak bir bakış açısı oluşturmalarının yanı sıra kavram ve durumları daha farklı, güzel ve çarpıcı bir biçimde ifade etmenin de en büyük örnekleri olarak Türk dilinin ve kültürünün vazgeçilmez unsurlarıdır. Türk şiirinde de, başlangıcından bu güne, söyleyişe güç ve güzellik katmak ve ortaklığın bir neticesi olarak, beğeniye arttırmak gayesi ile atasözleri ve deyimlerin şairler tarafından kullanıldığını görmekteyiz. Âşık Gamgüder de şiirlerinde atasözlerine ve deyimlere sıkça yer vermiştir. Fakat şiirin şekil özelliklerinin getirdiği sınırlamalar bazen atasözü veya deyim kalıplaşmış biçimiyle değil de bir parçasının kullanılmasına, kelimelerden birinin yerine eş veya

yakın anlamlısının tercih edilmesine ya da kelimelerin yerlerinin değiştirilmesine sebep olmuştur.

Çalışmamızın bu safhasında Âşık Gamgüder'in şiirlerinde yer verdiği atasözleri ile deyimleri bulup örnekler verdik. Kolaylık olması bakımından atasözü veya deyim gösterirken hemen yanında, parantez içerisinde, şiirin eserdeki sıra numarasını, atasözü veya deyim kaçınıcı hanede kullanıldığını belirten hane numarasını ve şiirin sayfa numarasını verip atasözü veya deyim de daha belirgin şekilde yazmayı ve her deyim veya atasözü için bir örnek vermeyi uygun bulduk.

Atasözleri

Hissine kapılıp yüngül olma hoş

Ağır ol ki görmesinler içi boş

Hani derler, iki dinle bir konuş

Sanmasınlar aman akli zay seni

(82/4/230)

Cemaat madrabaz, imam sahtekâr

Amma içlerinde muhteremler var

Bir gülle ne olur, gelmezse bahar

Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

(42/7/185)

Doğru laf acıdır sıkar

Herkes ona kulak tıkar

Benim er geç mutlak çıkar

Sözüm dedim inanmadın

(22/3/156)

Menfaat gelenin sırtın oğarlar

Yaltaklanıp iltifâta boğarlar

Doğru isen dokuz köyden koğarlar

Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

(42/5/185)

Tatlı konuş, sohbetine kansınlar
Derdin olsa hemen sorup yansınlar

Doğru ol ki iyilikle ansınlar

Göstersonler ölçü diye boy seni (82/3/230)

Sadede geleyim, yeter derd-i gam
Millet un çuvalı, ha vursunlar zam!

“El ile kara gün, bize de bayram”

“Kopmaz ya kıyamet” ay Ensar Hocam! (92/10/286)

Hiçbir işin sakın yapma zıddını

El oğlu bildirir sana haddini

Dal’a döndürürler elif kaddini

Gören sanar şirazesiz yay seni (82/2/230)

Ne tanır, kim bilir bu GAMGÜDER’i?

Belki de kaybolur kabrinin yeri

Geride kişinin varsa eseri

Kalır imiş dedikleri doğrudur (177/3/390)

Gözden ırak olan gönülden cüda

Olur imiş dedikleri doğrudur

Herkes ettiğini er geç dünyada

Bulur imiş dedikleri doğrudur (177/1/390)

Hissine kapılıp yüngül olma hoş

Ağır ol ki görmesinler içi boş

Hani derler, **iki dinle bir konuş**

Sanmasınlar aman akı zay seni (82/4/230)

Gerçek sözü bilir seçer GAMGÜDER

Kanun budur, **konan göçer** GAMGÜDER

Kalan kalır, geçen geçer GAMGÜDER

Zaman eleğinden eleniriz biz

(194/3/412)

Ya gadra ya lütfâ olsa da mazhar

Etmesi yersizdir kişinin ısrar

Kâmından, gamından **nasibi kadar**

Alır imiş dedikleri doğrudur

(177/2/390)

Hâşâ, tağyir olmaz emr-i lâyemut

Rahmet dergâhıdır, kesilmez umut

Ceht ile olmuyor meram-ı maksut

Umut, kula hıyan olan emi can!

(117/2/315)

Nasihatım kendin yüce zannetme

Takdir ile yüceltsinler koy seni

Bir işte inatta ileri gitme

Zor edip de caydırmadan cay seni

(82/1/230)

Tedbir boştur, takdir salar oyuna

Her işimi ters götürür boyuna

Talihimi bahtın beyaz suyuna

Kara boyar katsam, katmasam n'olur

(179/4/392)

Duman çıkmayan bacanın

Avrattan korkan kocanın

Bilgisiz **yarım hocanın**

Allah cezasını versin

(23/7/157)

Yıldırım düşmemiş sarp **kayalardan**

Sert sert esip gitse **yel ne götürür?**

Çarparak bırakır hoş sedâlardan

Yatağından başka sel ne götürür?

(181/1/394)

Zer kadrini bilir erbabı elbet
 Nazarı dikkatin lütfen teksif et
 Nasıl benim Hasret ile Muhabbet
 Yahşımı hikâyet ay Ensar Hocam!

(92/12/286)

Deyimler

Kofigini kaş üstüne
 Eyme **Allah'ı seversen**
 Kınasıyım ak ellerin
 Yuyma **Allah'ı seversen**

(21/1 /155)

Aşk narına yanan aşık
Adın dilden dile kalır
 Dert ile aklın karışık
Kâr çektiğin çile kalır

(28/1/165)

Hangi cepte olsan hemen çıkarlar
 Ne çeşit yağ varsa ondan yakarlar
 Konuştukça hep **ağzına bakarlar**
 Sünepede sensin dirayet para

(41/4/184)

GAMGÜDER'im o yâr aklım çalanda
 Ruhum aşk sazıdır, inler çalanda
 Şöyle baksan yüzün şavkı çalanda
 Yârim elindeki tas aya döner

(165/3/376)

GAMGÜDER âşıkın derde saldın ya
 Üstelik **aklını baştan aldın** ya
 Bedenim zabt edip orda kaldın ya
 Gönlümün fekkeyle, alakası ne?

(54/3/200)

Karşı beri salınarak gelen yâr
 Güzel yüzün örtün göze gelirsin
 Görenlerin hemen **aklın çelen** yâr
 Dilden dile düşer söze gelirsin (139/1/341)

Dilciler var yeni gurup
Aklınıza sıkayım turp
 Yeniden bir dil uydurup
 Yandı dilim, **dilim yandı** (12/14/143)

Düşünmezdik **alın teri**, emeği
 Tasarlardık yalnız nohut yemeği
 Bizi korkuturdu yılan demeği
 Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/36/353)

Birbirin **alır alaya**
 Zor işler döner kolaya
 Kız, gelin başlar halaya
 Bizim yaylada, yaylada (8/20/133)

Rüzgâr eser kopar fırtına, bora
Aman vermez salar yolcuyla tora
 Başında beyazı katarsın mora
 Yüce başı puslu ey karlı dağlar!
 Hasretlin olmaz mı efkârı dağlar? (149/5/351)

Gelmediği belki elden **ar eder**
 Hasretimle gizli gizli zâr eder
 Ağır hastalığım ona kâr eder
 Tabip olsun tedaviye, yaz gelsin (138/3/340)

Cana düştü mü velvele
 Hisle verdi mi el ele
 Durmaz artık o zelzele
 Ne **ardı** ne **arası** var (26/2/163)

Kıymetli meretti içilen tütün
 Tütün tiryakinin dünyası bütün
 Kıyamet kopardı tükendiğı gün
 Kaş çatık, **yüz asık**, o şahsa bakın
 Görenler, gitmezdi ona hiç yakın (83/75/231)

Zabt olunca gönöl evim ne kaldı?
 Bütün vucuduma zelzele saldı
Aklımı dağıttı, **başım**dan aldı
 Cânanın yüzüne siyah benk etti (84/3/277)

Niyyeti yok aşka **boyun eğmeye**
 Kıyamam ki **hatırına değmeye**
 Kalbim ezer gibi basar düğmeye
 Yârın lamba yakışını gör de bak (86/2/280)

Beraber olmalı can ile cânan
 Sen söyle hasrete **dayanır mı can?**
 GAMGÜDER der seni ilk gördüğüm an
 Bana, **gönlüm alan** o hâlinla gel! (89/4/283)

GAMGÜDER'im bulamadım çözümü
 Sağlıklıyken dinlemedin sözümü
 Sana **hasret açık kalan gözümü**
 Kapamaya öldüğümde durma gel! (90/5/284)

O ihsandan mahrum muyum söyle ben?
 Boynu bükük bekliyorken böyle ben
 Hani derler Kerem yanmış öyle ben
Ateş aldım, vücudumu yaktı yâr (158/2/369)

Bir gün adam vuran boğa böğürdü
 Atıp kaçtım elimdeki söğürdü
 Sandım gözlerimden **ateş püskürdü**
 Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/6/353)

Genel müdür oldu vay! İsmail Cem
 TV’de **kabardı ayranlığı** hem
 Akıl almaz olanları söylesem
 Belirtmemiz icabetti Ecevit (187/9/400)

Gelip sarsam üstünüze post dağlar
 Huzur sizde, sükûn sizde dost dağlar
 Sizden **ayrı düşmüş** GAMGÜDER ağlar
 Yüce başı puslu ey karlı dağlar!
 Hasretlin olmaz mı efkârli dağlar? (149/10/351)

N’idem dünya sensiz olmuş, olmamış
 Ecel, ömür yaprağımız dolmamış
 Gelebilmem daha müddet dolmamış
 De beklesin **bahtı kara**, var hele. (48/5/194)

Mal, servet, şan, şöhret gelir oyuncak
 Kесе **baş eğmeyiz** ömür boyuncak
 Boynumuz büküktür lütfünden ancak
 Allah’tan merhamet dileniriz biz (194/2/412)

İnandırmak müşkül sözle, ne desen
 Yârla kavuşmaktan umudu kesen
 Âşık-ı şeydânın **başında esen**
Yelinin bambaşka bir havası var (155/2/366)

Her geçen gün toplum **batağa batar**
 İhtiyaç iffeti sokağa atar
 Kimi avradını, kızını satar
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd! (42/10/185)

İşler saat gibi işler
 Çalış, **boş durma** demişler
 İşlerine girişmişler
 Bizim yaylada, yaylada (8/13/133)

Derde devâ sordum **boynum burarak**
 Her tabibin kapısında durarak
 Sevgi ülkesinde fikir yorarak
 İğne ile kuyu kazdım o kadar (145/2/347)

Her dertten azâde sabilik demi
 Çocuk bir kaptandır, dünyası gemi
Burnumu sızlattı, geçmiş özlemi
 Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/2/353)

Ayrılık nağmesi olan sesimde
 İhtisâz etmede her nefesimde
 Senin ile kestiğimiz kesimde
Can almak hususu var mı idi yâr? (159/3/370)

Rüşvet alıp veren **can ciğer sarma**
 Perişan ederler üstüne varma

Komutanı hırsız, dürüst jandarma
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd! (42/9/185)

Hasret ile **can daralır**
Feryâd edip gamda kalır
El eğlenceden zevk alır
Bakar dedim gönül sana (9/4/138)

Beraber olmalı can ile cânan
Sen söyle hasrete **dayanır mı can?**
GAMGÜDER der seni ilk gördüğüm an
Bana, gönlüm alan o hâlinla gel! (89/4/283)

Güzelim var imiş öğrendiğime
Yolunda **can fedâ** toy bir kaç tane
Sevdâ harâmisi bak dediğime
Bunlar av elinde soy bir kaç tane (53/1/199)

Olanlar **canıma tak etti** desem
Dertlerin sinemi çâk etti desem
Ben kulun mükâfat hak etti desem
Etmeyin şikâyet, diyeceği bu (188/3/403)

GAMGÜDER **canı sıkının**
Akidem bozup yıkanın
Allah yolundan çıkanın
Allah cezasını versin (23/16/157)

Çoban olan koyuna ot dökerdi
Suya ağzı tadar tatmaz deyerdi
Mal suvaran hayvanatı döyerdi

Gören acır hayvanatın halına
Elin **canı yanmaz** elin malına

(83/34/231)

Güzel seven kulda ne sefâ olsun
Razıyım **çektığım** hep **cefâ** olsun
Dertli GAMGÜDER der bir defa olsun
Yârı yâd eylemek yok mudur sizde?

(47/5/193)

HAK yolunda olur gönül talanı
Gasp sayılır ondan geri kalanı
Aşka düşüp **cezbe tutmuş** olanı
Ham ervah tân edip divanedir der (!)

(161/2/372)

Gündüz bazen yerde cirit atardık
Kol güreşi yapıp **çalım satardık**
Yere yatar, laz badağı çatardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

(150/29/353)

Kıymetli meretti içilen tütün
Tütün tiryakinin dünyası bütün
Kıyamet kopardı tükendiği gün

Kaş çatık, yüz asık, o şahsa bakın
Görenler, gitmezdi ona hiç yakın

(83/75/231)

Söz uzayıp **çığırından azardı**
Tecrübeli, güngörmüşler kızardı
Olan olmuş, fazlasında ne vardı?
Bu gün gibi hatırımda olanlar

(150/54/353)

Silkinir, kar kalkar dağdan ovadan
Ayaklar kesilir artık odadan

Bahis başlar **çift sürmeden**, tarladan
Geline ilkbahar bizim diyârda (35/14/175)

Bakışı can alan gözleri ahû
Kaderime küser, yâr sana küsmem
Her ne cefâ etsen, çekerim ya hu
Kaderime küser, yâr sana küsmem (95/1-5/292)

Bunca uzun yıllar geçti aradan
Seni kaddi balâ anlayamadım
Gönlüm **delik deşik oldu** yaradan
Çarptın daldan dala anlayamadım (96/1/293)

Ahından bellidir bu aşkı yeden
Mükedder hâlini olur fark eden
Durmadan açarak **bakarsın** neden
İnanmazken **fala** anlayamadım (96/5/293)

Hasret ile sinem yara eyledim
Gecem gibi günüm kara eyledim
Hâyalını derde çara eyledim
Yeter artık benden **elin çek** yazdım (97/4/294)

Hayat bahçem içre bir gül besledim
Vaslı visal suyu akmaz ağlarım
Arzum **karanlığa gömüldü** dedim
Umut چراغını yakmaz ağlarım (98/1/295)

Dedim benim bağubanı bu bağın
Bir lahza konuk ol gel in sevdiğim
Halâsı yok düştüğümüz bu bağın
N'olur **havarıma gelin** sevdiğim (102/1/299)

Halk içinde böyle neden
 Düşmüşsün dile bir düşün
 Azap dolu hayat denen
Çekilen çile bir düşün (25/1/161)

Kullar arasında beni fark ettin
 Sevdâyı başımda dönen çark ettin
 Çekilmez dertlerle gama gark ettin
 Söyleyip gülmeyi bana **çok gördün** (142/2/344)

Yabancıları atalım
 Türkçe benim kendi malım
 Dilim **çorba oldu** zalım!
 Yandı dilim, dilim yandı (12/12/143)

Hasret odu düşen cana
 Can kurban ola cânana
 GAMGÜDER Azerbaycan'a
 Söyler **bağrı yana** yana
 Sen de bizden selam götür (30/6/168)

GAMGÜDER çok **düştü** geniş, **dara**
 Kanaatta buldu bu derde çara
 Hiç kıymet vermedi devlete, vara
 Gözünde sıfırsın nihayet para (41/6/184)

Kimse ortak olmaz senin acına
 Atıp kavururlar hasret sacına
 Şu ecel denilen **dar ağacına**
 GAMGÜDER'i asmadan gel, geç kalma! (38/5/181)

Darda kalan kula Hak'tır destigir
 Mektupla gönderdim, gör bak kaç şiir
 Tez'e bir ilave olsun istiyir
 Lutfunla himmet et ay Ensar Hocam! (92/13/286)

Kader tedbirimi bozar olmaz yâr
 Kendimi aldatmak ne işe yarar
Defterden adını –yüreğimde var-
 Silmesem ne çıkar, **silsem** ne çıkar (147/3/349)

Zülmünle övünme bir hüner diye
 Aşkınla yanarım, bak fener diye
 Cânân beni Dertli GAMGÜDER diye
 Tenden **derim yüze** yüze gelirsin (139/4/341)

Karşı beri salınarak gelen yâr
 Güzel yüzün örtün göze gelirsin
 Görenlerin hemen aklın çelen yâr
 Dilden **dile düşer** söze gelirsin (139/1/341)

Yaram eylenmedi, çekti tam bir ay
Dile kolay, hele yaşa; günü say
 Sanki körpe idim, gezerdim day day
 Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/8/353)

Arı Türkçe olup soktu
 Yandı dilim, **dilim yandı**
 Mükemmeldi, zorluk yoktu
 Yandı dilim, **dilim yandı** (12/1/143)

İşte onun belgesidir yazdığım
 Çıkılmayan bölgesidir yazdığım

İlhâmının gölgesidir yazdığım
Yâr adın **dilimde pelesenk etti** (84/4/277)

Var olan ne varsa kalb oldu yoğa
Öyle bir rafta ki **el yetmez** yağa
Herkes her şey için **girdi kuyruğa**
Daldı, zam milleti perişan etti. (85/7/278)

Dâr dedin dünyaya **dolap döndürdün**
Oyunlar oynadın olaya saldın
Elinde ezilen esirin ettin
Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın (125/1/327)

Kara kaderinden şikayet eden
Biri ben biri can birisi gönlüm
Dönüşü olmayan bir yola giden
Biri ben biri can birisi gönlüm (114/1/312)

Hazan erdi, bakın bağı tarumar
Geniş **dünya oldu**, vay **başına dar**
Ağrı'da Tutaklı GAMGÜDER'de var
Kurtula, aşk senin öle elinden (123/13/323)

GAMGÜDER, ağzına alma sus adım
Ettiğinden **ecelime susadım**
Yüreğime vurdun kendi pusadım
Yaralandı ara yerde ne kaldı (60/3/206)

Her an gelip karşı durdu
Bakıp **yüreğimden vurdu**
Yâr zülfüne tuzak kurdu
Gönlüm ah o tele **düştü** (31/7/170)

Benim ile senin olan bu sırrı
 Aman câna duymasınlar sakın ha!
 O gül yüzün nikâb ile sar bari
Nazar edip kıymasınlar sakın ha! (37/1/180)

Bin nâz ile ahu gözün süzersen
 Gün tutulur mah yüzünü bezersen
 Katilim olursun beni üzersen
Namın kötü yaymasınlar sakın ha! (37/2/180)

Yolunu beklerim tan ağarmadan
 Bâdi sâba esmeden gel, geç kalma!
 Visâl vaadını getirip yâdan
 Senden **umut kesmeden** gel, geç kalma! (38/1/181)

Delmek zor germişse kader ağını
 Düşersen kızdırır, vurur dağını
 Yanılma, dikkat et, sen ayağını
 O ateşe basmadan gel, geç kalma! (38/2/181)

Yanarım nikâbın aralanmasa
 Hasretinle **gönlüm paralanmasa**
 Kişilik gururum yarananmasa
 Sitem taşın bile gül gelir bana (39/3/182)

Halım sorsan, başı yaman gamdayam
Kem talihin isteğine ramdayam
 Yirmi gün oldu ki suçsuz damdayam
Ödirem, kefareti ay Ensar Hocam! (92/3/286)

Ne adil hâkim var, ne adil hüküm
 Seksen beş gün daha, sırtımda yüküm

Ne kese yalvarıp ne **boyun büküm**
Hak ede inayet ay Ensar Hocam! (92/4/286)

Adem'in ardından Şit Nebi geldi
Otuz suhuf ile şanı yüceldi
Ecel oku değdi, bağrını deldi
İzzetinde hoş pazara düşürdü (191/3/406)

Dâr dedin dünyaya dolap döndürdün
Oyunlar oynadın olaya saldın
Elinde ezilen **esirin ettin**
Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın (125/1/316)

Komşu oğlunu everdi
Varı yoğu neyse verdi
Evinde incir cücerdi
Başlık parası yüzünden (20/4/154)

Gam yemezdim elinde, ben dilşikest olsaydım
Aşk denilen gumarda, hep sana rest olsaydım (197/1/417)

Kullar arasında beni fark ettin
Sevdâyı başımda dönen çark ettin
Çekilmez dertlerle gama **gark ettin**
Söyleyip gülmeyi bana çok gördün (142/2/344)

Sevenden habersiz **gönül çalanın**
Elinin bambaşka bir havası var
Üstelik aklını baştan alanın
Dilinin bambaşka bir havası var (155/1/366)

Sırayla türkü söylerler
 Söyleyip **gönül eylerler**
 Her gece bir toy eylerler
 Bizim yaylada, yaylada (8/21/133)

Düşenler amansız yanar narında
 Ömürler kış olur ilkbaharında
 Sana **gönül vermiş** aşıklarında
 Zan eyleme bir tek sağ var sağ yârim (106/3/303)

Güzellik hilkat nakışı
 Tab'ından **gönül yakışı**
 GAMGÜDER yârın bakışı
 Sakar dedim gönül sana (9/5/138)

Karşı beri salınarak gelen yâr
 Güzel yüzün örtün **göze gelirsin**
 Görenlerin hemen aklın çelen yâr
 Dilden dile düşer söze gelirsin (139/1/341)

Sen gidende yeni yağmış idi kar
 Ara çok uzadı, geldi ilkbahar
 GAMGÜDER'e işte böyle nazlı yâr
Gözlerim yollarda durma gel demiş (185/5/398)

GAMGÜDER'e sorma n'oldu sevdiğim
 Gül benzin sararıp soldu sevdiğim
 Yolcuyum, **gözlerin doldu** sevdiğim
 Gitme kal burada diyemiyorsun (141/4/343)

Rüşvetle haksızlık aldı yürüdü
 Çok hâkimin hukuk ilmi çürüdü

Gözlerini para **hırsı bürüdü**

Gidişatsa vahametti Ecevit

(187/13/400)

Müslim o ki nefis denene uymaya

Malum; insan **gözü doymaz**, doymaya

Kefenin cebi yok para koymaya

Alem fani, beyan olan emi can!

(117/6/315)

Ad oldu adın özüme

Bağda **ilişen gözüme**

Dala, salkıma, üzüme

Seni sordum, nerde diye?

(11/9/140)

Gayet çabuk atlanırlar

Sanarsın kanatlanırlar

Gün batarken toplanırlar

Bizim yaylada, yaylada

(8/24/133)

Hiçbir işin sakın yapma zıddını

El oğlu **bildirir** sana **haddini**

Dal'a döndürürler elif kaddini

Gören sanar şirazesiz yay seni

(82/2/230)

İçimiz kaplamış gam ile tasa

Yıllardır ruhumuz bölünmüş yasa

Fani değil midir, insan hulasa?

Candır, **hak-i yeksan olan** emi can!

(117/11/315)

Elimde tuttuğum aşk kadehini

Halden anlamayan peymanedir der

Bakan anlayamaz gizli virdini

Bize sarhoş bezme meyhanedir der

(161/1/372)

Sebep olduğun hallere
 Salma diye yalvardığım
 Öyle çok **ham hayallere**
 Dalma diye yalvardığım (17/1/150)

Çekmeyendir kolay sanan **hasreti**
 Çam çırağa benzer yanan hasreti
 Aşkın harâreti, cânan hasreti
 GAMGÜDER'in yüreğini parçalar (148/5/350)

Sebep olduğun hallere
 Salma diye yalvardığım
 Öyle çok ham **hayallere**
Dalma diye yalvardığım (17/1/150)

Ayırmak yok yahşı ile yamanı
 Kendini kandırsan kârın ne yanı
 Hakikat bu, çiçek açan zamanı
 Dolu döğmüş daldan **hayır bekleme** (51/2/197)

Var mı emmaresi huzur, rahatın?
 Orda varsa, biraz bu yana atın
 Sonu gözükmüyor bu gidişatın
Hayıra elamet ay Ensar Hocam! (92/9/286)

Adalet namına zülüm işlenir
 Büyük meblağlara hediye denir
 Kanun yok sayılır, her **herze yenir**
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd! (42/15/185)

Perişan bir âşık görmek istesez
İbret almak için hâlîma bakın

Hiçbir kahra yenilmezken tez be tez
Kader ezdi, bahтта çalıma bakın (127/1/329)

Yıllar var **sıgmıyor içim içime**
Yâr aşkın elinden değilse, neden?
Ruhum her an girer başka biçime
Yâr aşkın elinden değilse, neden? (122/1/322)

Darılmasın menfaatı dürünce
Kabullensin öne fikir sürünce
İçi kan ağılarken, seni görünce
Gülmeyecek birisine dost deme (50/3/196)

Seni hû ile çağırın
Dervişlerden eyle beni
Hak diyerek **içi yanan**
Ermişlerden eyle beni (14/1/147)

Nazar ettiğim gül yüzün
İçime doldurdu közün
Ağzından çıkan her sözün
Ballar içinde sevdiğim (19/2/153)

Derde devâ sordum boynum burarak
Her tabibin kapısında durarak
Sevgi ülkesinde fikir yorarak
İğne ile kuyu kazdım o kadar (145/2/347)

Nasihatım kendin yüce zannetme
Takdir ile yüceltsinler koy seni
Bir işte inatta **ileri gitme**
Zor edip de caydırmadan cay seni (82/1/230)

Gülşengehe vardım, güller renk atmış

Bir iş var mutlaka işin içinde

Hep bülbüller susmuş, eleme batmış

Bir iş var mutlaka işin içinde

(43/1/189)

Tedbir boştur, takdir salar oyuna

Her **işimi ters götürür** boyuna

Talihimi bahtın beyaz suyuna

Kara boyar katsam, katmasam n'olur

(179/4/392)

Yâr peşinde yıllar yılı **iz sürse**

Yorgun düşüp yollarında diz sürse

Bu GAMGÜDER eşiğine yüz sürse

Lüzumsuz ziyâret, diyeceği bu

(188/5/403)

Beni adem olduk madem

Al ifadem **bastık kadem**

Ömre n'idem bir hoşça dem

Katamadım katamadım

(16/4/149)

Şikâyet eylemem öz ikbalimden

Kâmım aldım arzumanım yok benim

İslâh-ı nefsettim eski hâlimden

Can diyecek bir cânânım yok benim

(104/1/301)

Şu yalan dünyada benim çektiğim

Ne suale ne de cevaba sığar

Gözlerimden **kanlı yaşlar döktüğüm**

Günah değil, nice sevaba sığar

(146/1/348)

Kimi yalan kimi bâki dünyada

Kimi bunu kimi onu yey tutar!

Kimi var **kan ağlar** kimi var şâdan
Kimi sürur tutar, kimi hey tutar! (153/1/364)

Ne hâl ise benim nasip taşıma
Kara bahtım yenilmeyen aş döker
Her geldikçe yâr hayâlî karşıma
Cellât gibi yüzün asar, kaş döker (163/1/374)

Biliyordun böyle olacağını
Bir ömrün ah ile dolacağını
Sevdayla sararıp solacağını
Kaşım arasına **kara çalanda** (34/2/174)

Hep kendi kendini yi(yi)yorsun da
İçten maşukanım diyiyorsun da
Yas tutup **karalar giyiyorsun** da
Derdim var şurada diyemiyorsun (141/2/343)

Ne ise **kara yazısı**
Yazılan olmuş razısı
Çoğalır **dinmez sızısı**
Gönülün aşk yarası var (26/5/163)

Her kulun alnında görülmez inan
Yazılmış kader var inceden ince
Feryâd eylediği dertle an be an
Çektiği keder var inceden ince (43/1/189)

Müslim o ki nefis denene uymaya
Malum; insan gözü doymaz, doymaya
Kefenin cebi yok para koymaya
Alem fani, beyan olan emi can! (117/6/315)

Sadede geleyim, yeter derd-i gam
 Millet un çuvalı, ha vursunlar zam!
 “El ile kara gün, bize de bayram”
 “**Kopmaz** ya **kıyamet**” ay Ensar Hocam! (92/10/286)

Her şeye heveslenme, boştur ziynetin, süsün
Kıymet bilmez ellere düşersen, sürünürsün
 Ben ihtimam görmedim, bilmem sen görür müsün?
 Bu alemin muvakkat kalan kiracısıyım (198/3/418)

GAMGÜDER çok düştü geniş, dara
 Kanaatta buldu bu derde çara
 Hiç **kıymet vermedi** devlete, vara
 Gözünde sıfırsın nihayet para (41/6/184)

Doğru laf acıdır sıkar
 Herkes ona **kulak tıkar**
 Benim er geç mutlak çıkar
 Sözüm dedim inanmadın (22/3/156)

Kabul eder isen gönül telinden
 Senin için yaptım beste sevgilim
Kulak verip dinle kendi dilinden
 Bu âşıkın ne heveste sevgilim (103/1/300)

Bu nasıl kaide, bu nasıl düzen
 Alem **kul olmada** vara nedense?
 Bu hâli pek azdır anlayıp sezen
 Din yitmiş, karışmış ara nedense? (57/1/203)

Ey sevgili sensin iki
 Gözüm dedim inanmadın

Sana **kurban olsun** peki
Özüm dedim inanmadın (22/1/156)

Gayz ile hane yıkanın
Kin ile **kurşun sıkanın**
Bayrağıma yan bakanın
Allah cezasını versin (23/14/157)

Var olan ne varsa kalb oldu yoğa
Öyle bir rafta ki el yetmez yağa
Herkes her şey için **girdi kuyruğa**
Daldı, zam milleti perişan etti. (85/7/278)

Tarih olanları yazar sana ne
Bulur her kim yoldan azar sana ne
Eşen düşer, **kuyu kazar** sana ne
GAMGÜDER der, düştü itti Ecevit (187/17/400)

Ocağı batası sevdâ sen beni
Yaprağı kurumuş dala döndürdün
Kahra layık gördün nidem bendeni
Konuşan dilimi **lala döndürdün** (143/1/345)

Gönlüm hedef, kirpiklerin ok derler
Mâlum ilâma hacet yok derler
Sana layık methiyeni çok derler
Yapmamışlar bil güldeste sevgilim (103/2/300)

Aklım, fikrim öyle apıştı, sevin
Çarasız illetler kapıştı, sevin
Etim kemiğime yapıştı, sevin
Sevgi güneşine serdin, neyleyim (110/2/307)

Ahdı vefâmızdan söz etmeksizin
İçimi yandırdın köz etmeksizin
 Ara yerde bir fark gözetmeksizin
 Dost düşmana beni yerdin, neyleyim (110/3/307)

Yüzüm güldürmedin sabi çağımda
 Felaket gezdirdin sol u sağımda
 Saldın, çırpın dedin, bela ağımda
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim (111/2/308)

Lelinist, Maoist azdı kudurdu
 Moskof uşakları “derleri” kurdu
 Hainler vatanı içinden vurdu
 Seyredip **murada yetti** Ecevit (187/15/400)

Aşk **narına yanan** aşık
 Adın dilden dile kalır
 Dert ile aklın karışık
 Kâr çektiğin çile kalır (28/1/165)

El durup sana bakışır
 Mavi esmere yakışır
 Korkarım **nazar tokuşur**
 Giyme Allah’ı seversen (21/3/155)

Kimse benliğini almasın satın
 Sakın **nefse uyma**, olmaz rahatın
 İnsan isen gelip geçen hayatın
 Boş bir resim çerçevesi olmasın (132/3/334)

Ne menem nesnesin biraz da senin
 Edeyim vasfını hikayet para

Helâl, heram neden olsa menşein
Kimse senden etmez şikâyet para (41/1/184)

Memleketi **nutuk attı** dolaştı
Beynelmilel topluluğa ulaştı
Beş kişiden biri kana bulaştı
Suikastler tertipletti Ecevit (187/11/400)

Sen olmazsın alem talan olsa da
Ortada kalmazsın kalan olsa da
Konuşturduğun söz yalan olsa da
Doğrudur derler bu rivayet para (41/3/184)

Dâr dedin dünyaya dolap döndürdün
Oyunlar oynadın olaya saldın
Elinde ezilen esirin ettin
Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın (125/1/327)

Her fırsatta taştan taşlara çaldın
Bir rızık danesin **peşine saldın**
Aleme bol verdin, benden çok aldın
Sen neler çektirdin, ben neler çektim (111/4/308)

Sen Rahim-i Rahman'sın dost
Keremi bol sultansın dost
Livaül hamd altına **post**
Sermişlerden eyle beni (14/4/147)

Bu dertli GAMGÜDER sözün bitirsin
Dikkat etsin bir **punduna getirsin**
Bâdı saba nazlı yâra yetirsin
Yaz derdimi ama kimse duymasın (133/5/335)

İşler **saat gibi işler**

Çalış, boş durma demişler

İşlerine girişmişler

Bizim yaylada, yaylada

(8/13/133)

Tahammül edemez buna her beden

Sabır taşı olur ancak sabreden

Rakamlar misali uzayıp giden

Yazılsa ya nasıl hesaba sığar

(146/3/348)

GAMGÜDER **sabrın taşar mı?**

Sözün çağlara aşar mı?

Dillerde kalıp yaşar mı?

Bir de işin burası var

(26/6/163)

Benzim **sararıp solsa**

Gönlüm od ile dolsa

Adın demem ne olsa

İnan inandığıma

(5/4/129)

Yol vermeyen bellerine

Kafkasların yellerine

Yel dağıtan tellerine

Öz be öz Türk ellerine

Sen de bizden **selam götür**

(30/5/168)

Hâyal alemine aklım salarım

Zamanın içinde vakit talarım

Sizleri yâd edip **seyre dalarım**

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

(149/3/351)

Sır saklamayan sırdaşın

Akılsız iz'ansız başın

Hayırsız bacı, kardaşın

Allah cezasını versin

(23/4/157)

Sırt döndüm geçici yarana, yâra

Mesâfe kapandı kalmadı ara

Matlubum erişmek hüsnü didara

Artık fikri perişanım yok benim

(104/2/301)

Halk Partili olan oldukça rahat

Kayıt ol partiye, **sırtın üste yat**

Muhelif olanın ahvali berbat

Bu formülü benimsetti Ecevit

(187/8/400)

Söz verip de üzerinde duran yok

Helâl, haram ayırıp da soran yok

Sümme hâşâ, Allah ile Kur'an yok

Diyor, gençlik derin yara nedense?

(57/4/203)

Bütün güzellere baş olan yârim

İstemedен sırrı faş olan yârim

Yüreği taşlardan **taş** olan yârim

GAMGÜDER'i yad et bak ellerine

(55/4/201)

İktidarda kaldı yirmi iki ay

Bütçeden solağa verdi yüklü pay

Militanlar etti sulh sükûnu zay

Tansiyonu çok **yükseltti** Ecevit

(187/14/400)

Tatlı canımdan bezginim

Koptu irade dizginim

Elinde kader çizginim

Bakıp eğlen fal misali

(13/4/146)

Diyorlar ki an be an tıp ileri gitmekte

Teoriler birbirin esastan nakzetmekte

İlaç, maddi acıyı, sun'î hafifletmekte

Ölümün çaresi yok, doğanın sonu belli

Tedavi eder sanma, **verir** biraz **teselli**

(196/4/415)

Çeşitli **tuzak kuracak**

Zannetme kendi duracak

Gongu son anı vuracak

Olan saati durdurun

(24/4/160)

Yaram üste **tuzla biber ektiler**

İnansaydım ilaç diyecektiler

Bir kez değil, bin kez ipe çektiler

Mansur gibi dâra düştüm düşeli

(74/2/222)

Yaylaya gelen erkekler

Sıra ile nöbet bekler

Ara bir **patlar tüfekler**

Bizim yaylada, yaylada

(8/25/133)

İnandırmak müşkül sözle, ne desen

Yârla kavuşmaktan **umudu kesen**

Âşık-ı şeydânın başında esen

Yelinin bambaşka bir havası var

(155/2/366)

Adem'e çok uzun bir ömür verdi
 On suhuf emrini ana gönderdi
 Şu darü'l- alemde **vadesi erdi**
 Cennetinde ulu kâra düşürdü (191/2/406)

Komşu oğlunu everdi
Varı yoğu neyse verdi
 Evinde incir cücerdi
 Başlık parası yüzünden (20/4/154)

Senin ile benim olan ahtımız
 Vuslattı unuttun yalan oldu yâr
Virâneye döndü gönül tahtımız
 Vaadın bir sözde plan oldu yâr (160/1/371)

Hangi cepte olsan hemen çıkarlar
 Ne çeşit **yağ** varsa ondan **yakarlar**
 Konuştukça hep ağzına bakarlar
 Sünepede sensin dirayet para (41/4/184)

Eynime giydiğim değildi kalın
 Çarık bulamazdık, kaldı ki nalın
Başım kabak idi, ayağım yalın
 Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/5/353)

Gayz ile hane yıkanın
 Kin ile kurşun sıkının
 Bayrağıma **yan bakanın**
 Allah cezasını versin (23/14/157)

Hep kendi kendini yi(yi)yorsun da
 İçten maşukanım diyyorsun da

Yas tutup karalar giyiyorsun da
Derdim var şurada diyemiyorsun (141/2/343)

Kimi yalan kimi bâki dünyada
Kimi bunu kimi onu **yey tutar!**
Kimi var kan ağlar kimi var şâdan
Kimi sürur tutar, kimi hey tutar! (153/1/364)

Aşık **düşer** tozlu **yola**
Gider hiç vermeden mola
Altın halhal beyaz kola
Kemer ince bele düştü (31/3/170)

Kağnılar **yola düzülür**
Göç eden herkes üzülür
Sanki candan ruh süzülür
Bizim yaylada, yaylada (8/30/133)

GAMGÜDER mektupla erişmez zârım
Yol geçmez, kuş uçmaz yerdeyim yârım
Söylesin, yalan mı anlattıklarım?
Bâdı sâba var da nazlı yâra sor? (173/6/386)

GAMGÜDER canı sıkanın
Akidem bozup yıkanın
Allah **yolundan çıkanın**
Allah cezasını versin (23/16/157)

Ömür boyu hiç gülmedim, ağladım
Kem talihle zâra düştüm düşeli
Gam nârıyla **yüreğimi dağladım**
O insafsız yâra düştüm düşeli (74/1/222)

Çekmeyendir kolay sanan hasreti
 Çam çırağa benzer yanan hasreti
 Aşkın harâreti, cânan hasreti
GAMGÜDER'in yüreğini parçalar (148/5/350)

Eri asker gelin, nişanlı kızlar
 Melul, görenlerin **yüreği sızlar**
 Kapısı kapalı, evde yalnızlar
 Her gün yola bakar bizim diyârda (35/11/175)

Alem duydu, seni benim diyildin
 Doğru idin hafif hafif eğildin
 Şimdi **yüz çevirdin**, böyle değildin
 Mutlaka fikrini çalan oldu yâr (160/2/371)

Yüz kızartan kötü adın
 Söze bakmayan avradın
 Hayırsız, arsız evladın
 Allah cezasını versin (23/2/157)

Yüz sürdük pâ'yına belki yüz defâ
 Ne ahda sadıksın ne de bi vefâ
 Eğer kastın yoksa, eyleme cefâ
 Bağışla sevdiğin başına n'olur (178/2/391)

Rahmet dergâhına tevbeyle varıp
 Affi için her nefeste yalvarıp
 Havfû İlâhi'den **yüzüm sararıp**
 Solmasaydı ne olurdu, kim bilir? (169/3/380)

Ne hâl ise benim nasip taşıma
 Kara bahtım yenilmeyen aş döker

Her geldikçe yâr hayâlî karşıma
 Cellât gibi **yüzün asar**, kaş döker (163/1/374)

Bölünmeyen, böldürmeyen
 Süründürüp öldürmeyen
 Kul **yüzünü güldürmeyen**
 Kaderin baht karası var (26/4/163)

Talih kumarında düştüm oyuna
 Baht kazandı ben kaybettim boyuna
 Sıram gelip başlayınca oyuna
Zarımı atmadan yasak dediler (164/2/375)

2. Alkışlar ve Kargışlar

Kişinin başka kişilerle ya da toplumla münasebetlerinin neticesinde ortaya çıkan durumun bir neticesi olmak üzere kişisel duygu ve düşüncelerin toplumun bir ortak değer olarak ürettiği söz kalıpları / cümleler ile ifadesidir. Bu bağlamda oluşan ve olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırabileceğimiz duyguların ifadesi alkış ve kargış biçiminde isimlendirilmiştir. TDK sözlüklerinde terim anlamı “Kargış karşıtı³⁴, Hayır dua, iyi dilek³⁵; Medih, sitayiş, dua³⁶” olarak tanımlanmış alkışlar ile “Kargıma işi veya bu maksatla söylenen sözler, lanet, telin, beddua, ilenç, alkış karşıtı.”³⁷ kargışlar tıpkı atasözleri ve deyimler gibi toplumun tarihsel süreç içerisinde tecrübenin imbiğinden geçirerek var ettiği söz varlıklarıdır. Daha ziyade bir mücadele sonucunda güç yetirememenin çaresizliği ile ortaya çıkan bu sözlü gelenek ürünleri dinsel bir temele dayanırlar ve kendisine karşı yapılan bir iyiliğin ya da kötülüğün kişi tarafından karşılanamayacak kadar büyük mükâfatının ya da cezasının her şeye kadir olduğuna inanılan güç (yaratıcı, Allah, Kök Tengri) tarafından verilmesi arzusunu ifade ederler.

Salt biçim olarak değil duyuş ve düşünüş itibariyle de halk kültürüne yaslanan, halkın gören gözü, işiten kulağı, düşünen aklı, dileyen yüreği ve söyleyen dili olması gereken bu şiir geleneğinin önemli temsilcilerinden biri olduğuna inandığımız Âşık Gamgüder’in şiirlerinde, tabiatıyla, alkış ve kargışlara da rastlıyoruz. Bazen hesap gününe iman etmiş bir sufi-derviş tabiatıyla mağfîret dileyen ya da gönlündeki hâlin ahiretteki hâline denk düşmesi için yalvaran mümin bazen imanı kadar sağlam millet ve memleket sevgisi ile Türk milletini dûçar olduğu durumdan kurtarması, sevdiklerinin ikbal ve istikbali için Rabb’ine niyazda bulunan bir aksakal bazen de onması imkansız aşk acısı ile sığındığı tek kapıdan medet uman bir maşuk olarak karşımıza çıkan Âşık Gamgüder’in Tanrı’dan kendisini bağışlamasını dileyen bir kul edasıyla yazdığı şiirlerinde alkış, daha ziyade Kur’an metinlerine atıfta bulunan, telmihten faydalanan bir karakter gösterir. İnsan olmanın eksikliği ve güçsüzlüğünün idraki, bir imtihan yeri olan dünyanın faniliğini kavramış ve öldükten sonra yeniden diriltilip hesaba çekileceğinin bilinci ile o güne hazırlanan

³⁴ Güncel Türkçe Sözlük, tdkterim.gov.tr/bts/

³⁵ Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü, tdkterim.gov.tr/bts/

³⁶ Tarama Sözlüğü, tdkterim.gov.tr/bts/

³⁷ Güncel Türkçe Sözlük, tdkterim.gov.tr/bts/

ve o gün kurtulandan olmak isteği ile bir niyaz ehli olarak karşımıza çıkan Gamgüder, Rahman, Rahim ve Gafur isimleri ile seslendiği yaratıcıdan, kendi sözlerine atıfta bulunarak af ve mağfiret talebinde bulunur çoğu kez. Bazen de sevdikleri hakkındaki iyi niyet duygularını ve onlar için güzel bir gelecek temennilerini görürüz şiirlerinde. Bunların dışında şairin fırkatin tesiri ile sevgilisine vuslat temennisi içeren yakarışlarda bulunduğu mısraları da bu bölümde incelemeyi uygun bulduk.

Âşık Gamgüder'in şiirlerinde kargışlarda bulunmakla beraber sayıları alkışlar kadar fazla değildir. Şiire adını da veren “Allah cezasını versin” bağlama mısralı şiir başından sonuna bir kargış örneğidir. Sosyal konulu bu şiirde olumsuz tipler ile davranış ve durumların sıralanarak her dörtlük sonunda aynı kargış ifadeleri ile yerildiği bu şiir dışında aşk acısı ile şairin bazen kendisine bazen de bu hâline sebep olanlara ilendiği görülür.

Bu çalışmamızda Âşık Gamgüder'in şiirlerinde yer alan alkış ve kargışlara örnekler verdik. Örneklerin kitap içerisinde daha kolay bulunabilmesi için şiirin ya da dörtlüğün son mısrasının hemen yanına parantez içinde şiirin kitaptaki sıra numarasını, dörtlüğün şiir içindeki sırasını ve şiirin sayfa numarasını sıra ile belirtmeyi uygun bulduk.

Alkışlar

Dinim ile hemrâh

Eyle beni Ya Rab

Aşkın ile gümrâh

Eyle beni Ya Rab

(3/1/127)

Nefsim ile fâkir

Zikrin ile zâkir

Şükrün ile şâkir

Eyle beni Ya Rab

(3/2/127)

İlim ile âmil

Ahlâk ile kâmil

İman ile hamil

Eyle beni Ya Rab

(3/3/127)

Rahmin ile ezhâr

Lütfun ile izhâr

Didar ile mazhâr

Eyle beni Ya Rab

(3/4/127)

Gufran ile misâl

Rızan ile i'sal

Vaslın ile visâl

Eyle beni Ya Rab

(3/5/127)

GAMGÜDER'i et kul

Duam ile makbul

Hâlim ile kabul

Eyle beni Ya Rab

(3/6/127)

GAMGÜDER Hak'tan iste

Canın gider aheste

Söz ola son nefeste

La ilahe illallah

(6/8/130)

Seni hû ile çağırın

Dervişlerden eyle beni

Hak diyerek içi yanan

Ermişlerden eyle beni

(14/1/147)

Kaldırıp mani tülünü

Bahşet didâr ödülünü

Zikriyle tevhit gülünü

Dermişlerden eyle beni

(14/2/147)

Mağrura tevâzû vere

Vâsılı visâle ere

Tazarruğun yüzün yere

Sürmüşlerden eyle beni

(14/3/147)

Sen Rahim-i Rahman'sın dost

Keremi bol sultansın dost

Livaül hamd altına post

Sermişlerden eyle beni

(14/4/147)

Cennet'te hürü, gılmanın

Rızan yeğ hepsinden anın

Şehadetle tatlı canın

Vermişlerden eyle beni

(14/5/147)

GAMGÜDER itaatkârım

Huzuruna gele yarın

Rûz-ı mahşerde didarın

Görmüşlerden eyle beni

(14/6/147)

Sebep olduğun hallere

Salma diye yalvardığım

Öyle çok ham hayallere

Dalma diye **yalvardığım**

(17/1/150)

Gözüm yaşı döndü Zab'a

Luzum yok böyle gazaba

Nahak yere bu azaba

Salma diye **yalvardığım**

(17/2/150)

Sensin güzeli nakışın

Açan gülü kara kışın

Cana hançerden bakışın
 Çalma diye **yalvardığım** (17/3/150)

Gel vaz geç bu hevesinden
 Ateş aldım nefesinden
 Canımı can kafesinden
 Alma diye **yalvardığım** (17/4/150)

Gör de dinle GAMGÜDER'i
 Neler ettin nazlı peri
 Zûlümünden şimden geri
 Kalma diye **yalvardığım** (17/5/150)

Kofigini kaş üstüne
 Eyme Allah'ı seversen
 Kınasıyım ak ellerin
 Yuyma **Allah'ı seversen** (21/1/155)

Yeşil baş suna göl üste
 Sıra altın kâkül üste
 Sanarsın arı gül üste
 Deyme **Allah'ı seversen** (21/2/155)

El durup sana bakışır
 Mavi esmere yakışır
 Korkarım nazar tokuşur
 Giyme **Allah'ı seversen** (21/3/155)

O misk gibi kokuşunla
 Hançer kaşın yıkışınla
 Bu gönlümü bakışınla
 Oyma **Allah'ı seversen** (21/4/155)

Seyretme özün aynada
 Korkarım aklın oynada
 Sakın gömleğini yâda
 Soyma **Allah'ı seversen** (21/5/155)

Oyalanma sağda solda
 Bekliyorum çabuk ol da
 GAMGÜDER'i gözü yolda
 Koyma **Allah'ı seversen** (21/6/155)

Dostlarım anın adımı
Hasbeten Lillah n'olursuz
 Unutmayın feryâdımı
Hasbeten Lillah n'olursuz (33/1/173)

Hakk'a boyun büktüğümü
 Gözümden yaş döktüğümü
 Aşk elinden çektiğimi
Hasbeten Lillah n'olursuz (33/2/173)

Yahşı halım yaman ettim
 Nefsimden el aman ettim
 Şahit olun iman ettim
Hasbeten Lillah n'olursuz (33/3/173)

Baş koydum rıza yoluna
 Hem inandım Resul'una
 Dileyin rahmet kuluna
Hasbeten Lillah n'olursuz (33/4/173)

GAMGÜDER'i seven ana
 Ecel gelir ise cana

Okuyun Fatiha bana

Hasbeten Lillah n'olursuz

(33/5/173)

GAMGÜDER var mı ki yara sarıcı

Îlâhi, dualar sana varıcı

Geciktirme gönder bir kurtarıcı

Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

(42/20/185)

GAMGÜDER der **Rabb'im versin muradın**

Azimle iraden olsun kanadın

Umut bağladığım o Ulvi adın

Yazılsın büyükler sahifesine

(56/4/202)

Gençler çıkıp sökerlerdi bacayı

Çünkü isterlerdi, göz aydın payı

Koç, koyun verirdi emmi, ya dayı

Gönülden kopan şey beğenilirdi

Verene, **evin şen olsun**, denirdi

(83/238/231)

Mektuba başladım Bismillah ile

Olasan selamet ay Ensar Hocam!

Matlubu, maksudu getirip dile

Edeyim rivayet ay Ensar Hocam!

(92/1/286)

Haber alamadım sizlerden çoktan

Yollar hep kapandı yağdıkça aktan

Efrad-ı ailen, dilerim **Hak'tan**

Eylesin siyanet ay Ensar Hocam!

(92/2/286)

Ne adil hâkim var, ne adil hüküm

Seksen beş gün daha, sırtımda yüküm

Ne kese yalvarıp ne boyun büküm
Hak ede inayet ay Ensar Hocam! (92/4/286)

Ahvalım bu, taciz ettiysem sizi
 Yâda getiresen yazdım ki bizi
 Duam, **hıfz eylesin Hak** hepimizi
 Gidişat felaket ay Ensar Hocam! (92/6/286)

Cehiminden korkmam, n'idem cennetin
Bana rızan gerek, bir şey istemem
 Yok değil fânide hiçbir nimetin
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/1/291)

İsrafil çalacak Suru neyleyim
 Tecellinden mahrum Tur'u neyleyim
 Cemalin olmayan nuru neyleyim
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/2/291)

İndullahta gayr-ı makbul ibadet
 Olur ise neye yarar, nihayet
Lütfü ihsanıyla kılsan inayet
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/3/291)

Dilersen; indinde en büyük günah
 Ref olur bir anda, ulu padişah
Rahmet kapındayım açılın dergâh
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/4/291)

Rahmetin yanında nedir kusurum
 Sonsuz kereminde nokta, küsurum
 Emrin "Bi yedike hayr'el- umurum"
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/5/291)

GAMGÜDER kulundur sâili rahmet
 Kalksın ara yerden haili rahmet
İhsan eyle olam naili rahmet
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/6/291)

Ef al-ı şerimden rahmın ancak bol
 Kapına gelirim tâeti yoksul
Af eyle yalvarır bu GAMGÜDER kul
Senden özge bir amanım yok benim (104/4/301)

Dergâh-ı Huda'dan bu muradımız
Salihler safında olsun adımız
 Yâr-i bivefasın sen üstadımız
 Gerçek ehl-i irfan olan emi can! (117/16/315)

Ayırmasın bizi itaatından
Kelimetullah'ı kıraatından
Resul -u zişanın şefaatinde
Rabb -ı cella subhan olan emi can! (117/17/315)

Külli Şe'y-in Zaükatül Mevt ola
 Tazarrum Zatına Haküm-ül Ūla
 GAMGÜDER **kulunu bağışla** n'ola
 Halk eden Halikî sen değil misin? (136/3/338)

Kargışlar

İyilik varken kem işin
Allah cezasını versin
 Sonu felaket gidişin
Allah cezasını versin (23/1/157)

Yüz kızartan kötü adın
 Söze bakmayan avradın
 Hayırsız, arsız evladın
Allah cezasını versin (23/2/157)

Birlik olmayan obanın
 Yağmurdan sonra abanın
 Gayretsiz ana babanın
Allah cezasını versin (23/3/157)

Sır saklamayan sırdaşın
 Akılsız iz'ansız başın
 Hayırsız bacı, kardaşın
Allah cezasını versin (23/4/157)

Genç iken bilmez kıymetin
 Elinde olan nimetin
 Son yaşta gelen servetin
 Allah cezasını versin (23/5/157)

Kıybetinde şunun bunun
 Olandan kaçıp kurtulun
 Geçimsiz olan komşunun
Allah cezasını versin (23/6/157)

Duman çıkmayan bacanın
 Avrattan korkan kocanın
 Bilgisiz yarım hocanın
Allah cezasını versin (23/7/157)

Misafirsiz hanumanın
 Hayrı olmayan zamanın

Gayri adil hükâmanın

Allah cezasını versin

(23/8/157)

İyiden kötü kalanın

Kendi malından çalanın

Rüşvet veripte alanın

Allah cezasını versin

(23/9/157)

Kötüye iyi diyenin

Her an yalan söyleyenin

Bilerek haram yiyenin

Allah cezasını versin

(23/10/157)

Zühhte riyâkâr zahidin

Bozulacak bir ahidin

Hak'ta yalancı şahidin

Allah cezasını versin

(23/11/157)

Güneş yere post serenin

Şer'e muhalif verenin

Fetvâ yolu gösterenin

Allah cezasını versin

(23/12/157)

Dermansız olan illetin

Kimse düçarı zilletin

Özünden kopan milletin

Allah cezasını versin

(23/13/157)

Gayz ile hane yıkanın

Kin ile kurşun sıkanın

Bayrağıma yan bakanın

Allah cezasını versin

(23/14/157)

Marazlı olan bedenin
 Hakk’a muhalif gidenin
 Dinimi tezyif edenin
Allah cezasını versin (23/15/157)

GAMGÜDER canı sıkının
 Akidem bozup yıkanın
 Allah yolundan çıkanın
Allah cezasını versin (23/16/157)

Doğduğumdan beri ağlar etmişler
 Gözyaşım daima çağlar etmişler
 Kara baht bendiyle bağlar etmişler
Yıkılası evi batmışlar beni (79/3/227)

İşlenmişsin bir semâvi nakışla
 Yıldırım misâli ani çakışla
 Ben mi dedim, canı yakan yakışla
Ateşlere kala anlayamadım (96/4/293)

Duam budur, **bir murada ermesin**
Şad olarak zevki sefâ sürmesin
 GAMGÜDER der **kör olsun** da görmesin
 Bakar isen başka yâre gözlerim (108/4/305)

VI. BÖLÜM

ŞİİRLERİ

1. GÜZEL³⁸

Nedir bu ses
Alma nefes
Gayet enfes
Zaman güzel

Nasıl durur
Şevki vurur
Gökyüzü nur
Aman güzel

Gözüm yaşı
Zehir aşısı
Aşık başı
Duman güzel

Bak bu sise
Güliden cise
Zaman ise
Yaman güzel

Gönlüm aldı
Derde saldı
Sende kaldı
Güman güzel

Gel ey perim
Sana derim
GAMGÜDER'im
İman güzel

³⁸ Şiirler, hece sayılarına göre tasnif edilmiş ve azdan çok olana göre verilmiştir.

2. GÖNÜL

Mesken mi tuttun

Bu bağı gönül

Neden unuttun

Merağı gönül

Zaman son bulur

Sözüm tut n' olur

Gülşende olur

Kırağı gönül

Bu meşakketten

Düştün taketten

Eyle hasretten

Ferağı gönül

Ahı duyunca

Huylu huyunca

Çekmek zor bunca

Fırağı gönül

Çekerim zârın

Sen şivekârın

Ah aşıkların

Durağı gönül

GAMGÜDER anın

Ver ana canın

Oldun cananın

Çerağı gönül

3. MÜNACAAT

Dinim ile hemrâh
Eyle beni Ya Rab
Aşkın ile gümrâh
Eyle beni Ya Rab

Nefsim ile fâkir
Zikrin ile zâkir
Şükrün ile şâkir
Eyle beni Ya Rab

İlim ile âmil
Ahlâk ile kâmil
İman ile hamil
Eyle beni Ya Rab

Rahmin ile ezhâr
Lütfun ile izhâr
Didar ile mazhâr
Eyle beni Ya Rab

Gufran ile misâl
Rızan ile i'sal
Vaslın ile visâl
Eyle beni Ya Rab

GAMGÜDER'i et kul
Duam ile makbul
Hâlim ile kabul
Eyle beni Ya Rab

4. HOŞ SÖZ

Akıt hoş nakit boş
 Durma hoş ne çıkar?
 Bu caf caf kuru laf
 Söz hilaf din yıkar.

Bir gerçek gerçek tek
 O istek gönlü pek
 Yok öpmek el etek
 Hep sevmek sevmek var

Emri din yoktur kin
 Buğz çirkin nefis miskin
 Bir tekin müsekkin
 Ol mekin budur kâr.

GAMGÜDER beraber
 Ser a ser derbeder
 Doğru der sus yeter!
 Ver haber O'dur yâr.

5. İNANDIĞIM

Aşkınla yandığım

İnan inandığım

Adını andığım

İnan inandığım

Gözümden gitmeyecek

Hayalin yitmeyecek

Sevgim hiç bitmeyecek

İnan inandığım

Aşkınla yanacağım

Yanımda sanacağım

Hep seni anacağım

İnan inandığım

Benzim sararıp solsa

Gönlüm od ile dolsa

Adın demem ne olsa

İnan inandığım

GAMGÜDER kâm alacak

Aşkla şöhret salacak

Sır olarak kalacak

İnan inandığım

6. TEVHİD

Başlayayım Bismillah

La ilahe illallah

Yaratan sensin Allah

La ilahe illallah

Hayrı, şerri soransın

Direksiz gök kuransın

Hazır, nazır duransın

La ilahe illallah

Gufranın, itabın hak

İnen dört kitabın hak

Yetmiş bin hicabın hak

La ilahe illallah

İsmin Rahman rahmın çok

Ganı sıfatın bolluk

Başlangıcın, sonun yok

La ilahe illallah

Semi sensin Basır sen

Kün ile külli şey'den

Alemleri halk eden

La ilahe illallah

Kelamullah'ın Kur'an

Varlık varlığı burhan

Subhan Allah ya Sübhan

La ilahe illallah

Kulhu Allah-u Ahed
Haksın Allahu Samed
Lem Yelüd Velem Yuled
La ilahe illallah

GAMGÜDER Hak'tan iste
Canın gider aheste
Söz ola son nefeste
La ilahe illallah

7. BENİ

Kader denen yazında
Yazdın bu derde beni
Kıldın elem sazında
İnleyen perde beni

Ayni makamda çaldın
Sabr u kararım aldın
Tutup sevdâya saldın
Fırsatsız yerde beni

Sende merhamet nerde
Saldın ey olmaz derde
Muhtaç etmedin merde
Ettin namerde beni

Aşk oduyla dağladın
Bağsız bağla bağladın
Zapt etmeyi sağladın
Ben GAMGÜDER’de beni

8. BİZİM YAYLADA³⁹

Mayısta yurtlar şenlenir
Bizim yaylada, yaylada
Yorgun dimağlar dinlenir
Bizim yaylada, yaylada

Dal ile çiçek yarışır
Süsen sümbüle karışır
Çayır çimenle sarışır
Bizim yaylada, yaylada

Derde şifâ esen yeller
Gönül gibi akan seller
Aşılmayan karlı beller
Bizim yaylada, yaylada

Turna konar, angut uçar
Keklik seker, sülün kaçar
Türlü tevir çiçek açar
Bizim yaylada, yaylada

Seher şebnemin düşürsün
Ayağın suyu döşürsün
Kuşluk zamanı üşürsün
Bizim yaylada, yaylada

Yayla yurdunda yok ayvan
Arık mallar, otlar yayvan

³⁹ Üçüncü defterde 8. Şiir olarak birkaç kelime farklılığı ile şiir mevcuttur. Muhtemeldir ki âşık, şiir üzerinde yeniden düşünmüş, küçük değişikliklerle yeniden söylemiştir.

Bir ayda kökelir hayvan
Bizim yaylada, yaylada

Sağını katmazlar yoza
Haftada bir gelir tuza
Ortalık bölenir toza
Bizim yaylada, yaylada

Yamaçta hayvan yayarlar
Herkes tuz taşın ayarlar
Gelen hayvanı sayarlar
Bizim yaylada, yaylada

Yiyip otu yalar tuzu
Gün be gün sürer boynuzu
Koça döner emlik kuzu
Bizim yaylada, yaylada

Otunda, suyunda hüner
Hayvan hastalığı söner
Buzağı tosuna döner
Bizim yaylada, yaylada

Komşuluk korur malını
Çarıklı, ayak yalını
Bilir birbirin hâlını
Bizim yaylada, yaylada

Farksızdır yoksul bay ile
Nezik pişer hay hay ile
Peynirle yenir, çay ile
Bizim yaylada, yaylada

İşler saat gibi işler
 Çalış, boş durma demişler
 İşlerine girişmişler
 Bizim yaylada, yaylada

Sağın, sağıma dağılır
 Koyun üç oyun sağılır
 Megel yerine yığılır
 Bizim yaylada, yaylada

Çoban dejoyu öğütler
 İtlere atılır kütler
 Sağılır mis gibi sütler
 Bizim yaylada, yaylada

Çekerler alfa, lavala
 Sütteki kaymağı ala
 Çalışırlar ana, bala
 Bizim yaylada, yaylada

Yağsız sütü kazana kor
 Tel peynir yaparlar çok zor
 Tuluklanır, çeçille lor
 Bizim yaylada, yaylada

Herkes işi işe gadar
 Zevk ile zahmeti tadar
 Güneş batıncaya kadar
 Bizim yaylada, yaylada

Ekmek doğrar aş yiyerler
 Süslü elbise giyerler

Toplanın kızlar diyerler
Bizim yaylada, yaylada

Birbirin alır alaya
Zor işler döner kolayla
Kız, gelin başlar halaya
Bizim yaylada, yaylada

Sırayla türkü söylerler
Söyleyip gönül eylerler
Her gece bir toy eylerler
Bizim yaylada, yaylada

Şöyle yankılanır bir ses
Susup onu dinler herkes
Başkadır kavalda nefes
Bizim yaylada, yaylada

Köyde işini bitiren
Toplanıp üç beşi birden
Olmak için biraz erden
Bizim yaylada, yaylada

Gayet çabuk atlanırlar
Sanarsın kanatlanırlar
Gün batarken toplanırlar
Bizim yaylada, yaylada

Yaylaya gelen erkekler
Sıra ile nöbet bekler
Ara bir patlar tüfekler
Bizim yaylada, yaylada

Bazen sürüye kurt dalar
 Birkaç mal, koyun parçalar
 Eğlencedir bu hay havar
 Bizim yaylada, yaylada

Dert, kasâvet unutulur
 Kurut günde kurutulur
 Kazan kazan yağ tutulur
 Bizim yaylada, yaylada

Ekim ayına dek durur
 Su azalır, otlar kurur
 Mevsim göç emri buyurur
 Bizim yaylada, yaylada

Dönüş hazırlık başlar
 Melüllenir dağlar, taşlar
 Sanma ki bir şey yavaşlar
 Bizim yaylada, yaylada

Kağnılar yola düzülür
 Göç eden herkes üzülür
 Sanki candan ruh süzülür
 Bizim yaylada, yaylada

GAMGÜDER yâd etti her an
 Ayrılığı geldi giran
 Yurtlarımız kalır viran
 Bizim yaylada, yaylada

9. GÖNÜL SANA

Âşık, şeydâ bülbül olup
Şakar dedim gönül sana
Bir ark gibi gözü dolup
Akar dedim gönül sana

İçildi mi aşkın tası
Olmaz onun istisnası
Boynuna kulluk halkası
Takar dedim gönül sana

Kim tanımaz ki o sesi
Sorulur mu neyin sesi
Aşk nârı seven herkesi
Yakar dedim gönül sana

Hasret ile can daralır
Feryâd edip gamda kalır
El eğlenceden zevk alır
Bakar dedim gönül sana

Güzellik hilkat nakışı
Tab'ından gönül yakışı
GAMGÜDER yârın bakışı
Sakar dedim gönül sana

10. DÜŞÜNSENE

Yalan dünyanın zevki ne?

Behey gafil düşünsene

Selahiyetle mevki ne?

Behey gafil düşünsene

Dillerde olsa adın ne?

Kârun olsa muradın ne?

Şu fânideki tadın ne?

Behey gafil düşünsene

Geniş gün ile darlık ne?

Bedbahtlık, bahtiyarlık ne?

Gençlik ne, ihtiyarlık ne?

Behey gafil düşünsene

Altmış yılda bir hoş gün ne?

Şu zengin ile düşgün ne?

Ev boş kalacak, köşkün ne?

Behey gafil düşünsene

Gülerse gözünde yaş ne?

Sıhhat varsa, hasta baş ne?

Ecelin vurduğu taş ne?

Behey gafil düşünsene

GAMGÜDER sizden fazla ne?

Götüren bizden fazla ne?

Beş metre bezden fazla ne?

Behey gafil düşünsene

11. NERDE DİYE

Eliklere, ahulara
 Seni sordum, nerde diye?
 Sevgilim, akan sulara
 Seni sordum, nerde diye?

Gökyüzüne, yıldızlara
 Seyrana çıkan kızlara
 Topluluğa, yalnızlara
 Seni sordum, nerde diye?

Sonsuzluklara, semâya
 Maviliklere, havaya
 Güneşe, gündüze, aya
 Seni sordum, nerde diye?

Evvel ile neticeye
 Kelimelere, heceye
 Karanlık, aylı geceye
 Seni sordum, nerde diye?

Güle, ağaca, yaprağa
 Ormana, taşta, toprağa
 Çaya, dereye, ırmağa
 Seni sordum, nerde diye?

Tepeye, karlı dağına
 Filiz buğday başağına
 Gökte ebemkuşağına
 Seni sordum, nerde diye?

Karda, toprakta izlere
 Dillilere, dilsizlere
 Ummanlara, denizlere
 Seni sordum, nerde diye?

Dolandım vermeden ara
 Ağaçlarda biten bâra
 Elmaya, ayvaya, nara
 Seni sordum, nerde diye?

Ad oldu adın özüme
 Bağda ilişen gözüme
 Dala, salkıma, üzüme
 Seni sordum, nerde diye?

Biten bütün çiçeklere
 Tek tek veya öbeklere
 Kırdaki kelebeklere
 Seni sordum, nerde diye?

Mora, yeşile, sarıya
 Tamam olmuşa, yarıya
 Peteğe, bala, arıya
 Seni sordum, nerde diye?

Ota, dikene, çimlere
 Çarelere, hekimlere
 Gelip geçen mevsimlere
 Seni sordum, nerde diye?

Ateşe, aleve, küle
 Gonceye, açılan güle

Sehere, öten bülbüle
Seni sordum, nerde diye?

Sevince, keder, acıya
Kaderinden davacıya
Haberlerle postacıya
Seni sordum, nerde diye?

Sert, hafif esen yellere
Uzak, yakın hep ellere
Çalgılar ile tellere
Seni sordum, nerde diye?

Hücrede olan dokuya
İçimde aşkın okuya
Gül yağındaki kokuya
Seni sordum, nerde diye?

Nazara, nazarlıklara
Pazara, pazarlıklara
Canlı, cansız varlıklara
Seni sordum, nerde diye?

İlacımdan bulmak için
Sapasağlam olmak için
Bu dertten kurtulmak için
Seni sordum, nerde diye?

Kaza, kader, hayr u şere
İnan belki yüz bin kere
Seni seven GAMGÜDER'e
Seni sordum, nerde diye?

12. YANDI

Arı Türkçe olup soktu
Yandı dilim, dilim yandı
Mükemmeldi, zorluk yoktu
Yandı dilim, dilim yandı

Arapça, din lisanıydı
Farsça, incelik yanıydı
O, havasın lisanıydı
Yandı dilim, dilim yandı

Türk Dil Kurumu kuruldu
Türkçe'nin boynu buruldu
Ta yüreğinden vuruldu!
Yandı dilim, dilim yandı

Dilci diye türediler
Dil temizlensin dediler
Agoplar, başın yediler
Yandı dilim, dilim yandı

Dil nazenin, delik delik
Ettiler, edip züppelik
Hitabetteki incelik
Yandı dilim, dilim yandı

Bir metin geçti elime
Çoğu Firenkçe kelime
Uymuyor dil temelime
Yandı dilim, dilim yandı

Anlamaz olduk, ne acı
 Amca, yegen, ana, bacı
 Yok mu bu derdin ilacı?
 Yandı dilim, dilim yandı

Dede, oğul, torun, baba
 Baksalar aynı kitaba
 Anlarlar mı ki acaba?
 Yandı dilim, dilim yandı

Ar edin, milleti sayın
 Derleyin, Türkçemi yayın
 Yeter artık, uydurmayın
 Yandı dilim, dilim yandı

Bilse idin, Türkçeyi tek
 Gidebilirdin Çin'e dek
 Şimdi anlaşılmıyor pek
 Yandı dilim, dilim yandı

Diriltemeyiz öleni
 Anlamayız rast geleni
 Bulalım dili bilen
 Yandı dilim, dilim yandı

Yabancıları atalım
 Türkçe benim kendi malım
 Dilim çorba oldu zalım!
 Yandı dilim, dilim yandı

Dile İngilizce katma
 Dilini çıkmaza atma

Öğren, kendini aldatma
Yandı dilim, dilim yandı

Dilciler var yeni gurup
Aklınıza sıkayım turp
Yeniden bir dil uydurup
Yandı dilim, dilim yandı

GAMGÜDER almazlar ka'le
Mesuller girer vebale
Dilimin düştüğü hale
Yandı dilim, dilim yandı

13. MİSALİ

Yârın dudağının rengi
Laledeki al misali
Dünyada tadının dengi
Biraz olmuş, bal misali

Derd-i gamda düşünürsün
Korkarım kader düşürsün
Nazlı yâr belki üşürsün
Sarın beni şal misali

Sevmezken böyle değildi
Talihime kem değildi
Aşkın yüzünden eğildi
Elif kaddim dal misali

Tatlı canımdan bezginim
Koptu irade dizginim
Elinde kader çizginim
Bakıp eğlen fal misali

Kollarına demedim bak
İnlesem de etme merak
Ayağın bileğine tak
Gönlümü halhal misali

Saçın gibi tül ne gezer
Kıvrımlı kâkül ne gezer
GAMGÜDER der gül ne gezer
Yüzündeki hal misali

14. EYLE BENİ

Seni hû ile çağırın
 Dervişlerden eyle beni
 Hak diyerek içi yanan
 Ermişlerden eyle beni

Kaldırıp mani tülünü
 Bahşet didâr ödülünü
 Zikriyle tevhit gülünü
 Dermişlerden eyle beni

Mağrura tevâzû vere
 Vâsılı visâle ere
 Tazarruçün yüzün yere
 Sürmüşlerden eyle beni

Sen Rahim-i Rahman'sın dost
 Keremi bol sultansın dost
 Livaül hamd altına post
 Sermişlerden eyle beni

Cennet'te hürü, gılmanın
 Rızan yeğ hepsinden anın
 Şehadetle tatlı canın
 Vermişlerden eyle beni

GAMGÜDER itaatkârım
 Huzuruna gele yarın
 Rûz-ı mahşerde didarın
 Görmüşlerden eyle beni

15. DİYEMEM

Dalında susmuşsa bülbül
 Güle hayırsız diyemem
 Açmıyorsa lale, sümbül
 Çöle hayırsız diyemem

Sinsi sinsi bak oymuş, şu
 Dost ya düşman tanır mı su?
 Boğar düşeni girdap bu
 Göle hayırsız diyemem

Ana rahmine atılan
 Büyüdüğünde satılan
 Zor ile şere katılan
 Döle hayırsız diyemem

GAMGÜDER dilin haşlayan
 Tatlılık ile başlayan
 Hak'sızlıkları taşıyan
 Dile hayırsız diyemem

16. SATAMADIM

Oku kaştan derdi baştan

Atamadım atamadım

Yarası çok alıcı yok

Satamadım satamadım

Bile bile çektim çile

Ceht nâfile düştüm dile

O menzile oldu hile

Çatamadım çatamadım

Fâni dama geldik ama

Bu nizâma derd ü gama

Hoş bir nama zevk-i gama

Batamadım batamadım

Beni adem olduk madem

Al ifadem bastık kadem

Ömre n'idem bir hoşça dem

Katamadım katamadım

GAMGÜDER'im gerçek erim

Çok severim gül-ü terim

Ateş yerim yandı derim

Yatamadım yatamadım

17. YALVARDIĞIM

Sebep olduğun hallere
 Salma diye yalvardığım
 Öyle çok ham hayallere
 Dalma diye yalvardığım

Gözüm yaşı döndü Zab'a
 Luzum yok böyle gazaba
 Nahak yere bu azaba
 Salma diye yalvardığım

Sensin güzeli nakışın
 Açan gülü kara kışın
 Cana hançerden bakışın
 Çalma diye yalvardığım

Gel vaz geç bu hevesinden
 Ateş aldım nefesinden
 Canımı can kafesinden
 Alma diye yalvardığım

Gör de dinle GAMGÜDER'i
 Neler ettin nazlı peri
 Zûlümünden şimden geri
 Kalma diye yalvardığım

18. SEVDİCEĞİM

Şöve gibi kara gözün
 Sevdiceğim, sevdiceğim
 Yaktı beni sevdâ közün
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Aşk denen tatlı sızısın
 Düşlerimin yıldızısın
 Gecenin seher kızıısın
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Göğün on beşlik ayısın
 Doğan güneşin tayısın
 Baharda mayıs ayısın
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Kırlarda açan çiçeksin
 Çiçekler içinde teksin
 En güzel bir kelebeksin
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Çölde olan soğuk susun
 Doyulmaz tatlı uykusun
 Visâl denilen duygusun
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Güneşin yedi rengisin
 Elmastan sitem sengisin
 Gökçek hurinin dengisin
 Sevdiceğim, sevdiceğim

En berrak sudan durusun
 Ayda güneşin nurusun
 Vuslatın ikaz surusun
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Güneş batarken işlenen
 Bulutta menevişlenen
 En güzel düşte düşlenen
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Sabahın sâba yelisin
 Hazık tabibin elisin
 Ananın müşfik dilisin
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Gül üstünde su damlası
 Aşk meyinin altın tası
 Bir sözün bin bir manası
 Sevdiceğim, sevdiceğim

Hep taşıyım çiğnimdesin
 Derim olmuş eynimdesin
 Benliğimde, beynimdesin
 Sevdiceğim, sevdiceğim

GAMGÜDER der aşk masaldır
 Fakat müstesna bir hâldır
 Sözün şeker, dilin baldır
 Sevdiceğim, sevdiceğim

19. SEVDİĞİM

Bana nisbet özün bezer
 Allar içinde sevdiğim
 Yeni açmış güle benzer
 Dallar içinde sevdiğim

Nazar ettiğim gül yüzün
 İçime doldurdu közün
 Ağzından çıkan her sözün
 Ballar içinde sevdiğim

İbrişimden saçın teli
 Sensin güzeller güzeli
 Kemer sıkmış ince beli
 Şallar içinde sevdiğim

Kesildi sabr u kararım
 Ben sensiz neye yararım
 Açıp hep seni ararım
 Fallar içinde sevdiğim

GAMGÜDER'e bu cihan dar
 Var mıdır söyle nazlı yâr
 Seni seven benim kadar
 Kullar içinde sevdiğim

20. YÜZÜNDEN

Dostların bitmeyen derdi
Başlık parası yüzünden
Ağlar merd ile namerdi
Başlık parası yüzünden

Usul olunmuş bir kere
Karşı çıksan da boş yere
Kızlar verilmiyor ere
Başlık parası yüzünden

Bir çok misâller var canlı
On yıl oldu delikanlı
Gezmekte hâlâ nişanlı
Başlık parası yüzünden

Komşu oğlunu everdi
Varı yoğu neyse verdi
Evinde incir cücerdi
Başlık parası yüzünden

Benim oğlum, kızım küçük
Hele bana değiller yük
Bekârların boynu bükük
Başlık parası yüzünden

GAMGÜDER yersiz mi çattı?
Kimi aldı kimi sattı
İnanın birçok ev battı
Başlık parası yüzünden

21. ALLAH'İ SEVERSEN

Kofigini kaş üstüne
Eyme Allah'ı seversen
Kınasıym ak ellerin
Yuyma Allah'ı seversen

Yeşil baş suna göl üste
Sıra altın kâkül üste
Sanarsın arı gül üste
Deyme Allah'ı seversen

El durup sana bakışır
Mavi esmere yakışır
Korkarım nazar tokuşur
Giyme Allah'ı seversen

O misk gibi kokuşunla
Haçer kaşın yıkışınla
Bu gönlümü bakışınla
Oyma Allah'ı seversen

Seyretme özün aynada
Korkarım aklın oynada
Sakın gömleğini yâda
Soyma Allah'ı seversen

Oyalanma sağda solda
Bekliyorum çabuk ol da
GAMGÜDER'i gözü yolda
Koyma Allah'ı seversen

22. İNANMADIN

Ey sevgili sensin iki
Gözüm dedim inanmadın
Sana kurban olsun peki
Özüm dedim inanmadın

Gece gündüz beni yakar
Gömlek olmuş teni yakar
Yakın gelme seni yakar
Közüm dedim inanmadın

Doğru laf acıdır sıkar
Herkes ona kulak tıkar
Benim er geç mutlak çıkar
Sözüm dedim inanmadın

GAMGÜDER muhtaçtır eme
Aşk zor meseledir deme
Bulunmaz bu probleme
Çözüm dedim inanmadın

23. CEZASINI VERSİN

İyilik varken kem işin
Allah cezasını versin
Sonu felaket gidişin
Allah cezasını versin

Yüz kızartan kötü adın
Söze bakmayan avradın
Hayırsız, arsız evladın
Allah cezasını versin

Birlik olmayan obanın
Yağmurdan sonra abanın
Gayretsiz ana babanın
Allah cezasını versin

Sır saklamayan sırdaşın
Akılsız iz'ansız başın
Hayırsız bacı, kardaşın
Allah cezasını versin

Genç iken bilmez kıymetin
Elinde olan nimetin
Son yaşta gelen servetin
Allah cezasını versin

Kıybetinde şunun bunun
Olandan kaçıp kurtulun
Geçimsiz olan komşunun
Allah cezasını versin

Duman çıkmayan bacanın
 Avrattan korkan kocanın
 Bilgisiz yarım hocanın
 Allah cezasını versin

Misafirsiz hanumanın
 Hayrı olmayan zamanın
 Gayri adil hükâmanın
 Allah cezasını versin

İyiden kötü kalanın
 Kendi malından çalanın
 Rüşvet veripte alanın
 Allah cezasını versin

Kötüye iyi diyenin
 Her an yalan söyleyenin
 Bilerek haram yiyenin
 Allah cezasını versin

Zühtte riyâkâr zahidin
 Bozulacak bir ahidin
 Hak'ta yalancı şahidin
 Allah cezasını versin

Güneş yere post serenin
 Şer'e muhalif verenin
 Fetvâ yolu gösterenin
 Allah cezasını versin

Dermansız olan illetin
 Kimse düçarı zilletin

Özünden kopan milletin
Allah cezasını versin

Gayz ile hane yıkanın
Kin ile kurşun sıkanın
Bayrağıma yan bakanın
Allah cezasını versin

Marazlı olan bedenin
Hakk'a muhalif gidenin
Dinimi tezyif edenin
Allah cezasını versin

GAMGÜDER canı sıkanın
Akidem bozup yıkanın
Allah yolundan çıkanın
Allah cezasını versin

24. DURDURUN

Ömrümüzden şu zamanı

Çalan saati durdurun

Hoş vaktimize talanı

Salan saati durdurun

Fazla ileri gitmeden

Son menziline yetmeden

Günlerimizi etmeden

Talan saati durdurun

Çark dişliyi dişledikçe

Aralıksız işledikçe

Elden ömrü düşledikçe

Alan saati durdurun

Çeşitli tuzak kuracak

Zannetme kendi duracak

Gongu son anı vuracak

Olan saati durdurun

GAMGÜDER der bak beriye

Mani ol ağır yeriye

Ben öldüğümde geriye

Kalan saati durdurun

25. BİR DÜŞÜN

Halk içinde böyle neden
Düşmüşsün dile bir düşün
Azap dolu hayat denen
Çekilen çile bir düşün

Bir mayadan ben ile sen
Yaratıldık sen ile ben
Boş kuruntu bu vesvesen
Gel mantık ile bir düşün

Biriz Hakk'ın nazarında
Sıhhatında, azarında
Kulun al ver pazarında
Hep şer'i hile bir düşün

Kopuvermiş iz'an yayı
Çok bulanmış idrâk çayı
Benzetirler karıncayı
Koskoca file bir düşün

Alın beyaz amma kara
Dış rengi eder mi para?
Hâdisattaki macera
Müteselsile bir düşün

Aklı kıt olanlar şaşar
Gerçek her dehayı aşar
Canlı bir canlı yer yaşar
Değil nâfile bir düşün

Zevahire bakıp kanma
Görünüşüne aldanma
Bir fasit dâire sanma
Döner havf ile bir düşün

GAMGÜDER sarhoş laf değil
Konuştuğu hoş laf değil
Esasında boş laf değil
Mâna var hele bir düşün

26. VAR⁴⁰

Gönül gel fazla telesme
 Her işin bir sırası var
 Elin üzüp umut kesme
 Bir derdin bin çarası var

Cana düştü mü velvele
 Hisle verdi mi el ele
 Durmaz artık o zelzele
 Ne ardı ne arası var

Dert eder her yandan sökün
 Ne dalın kalır ne kökün
 Sevda denen ağır yükün
 Bir de hasret darası var

Bölünmeyen, böldürmeyen
 Süründürüp öldürmeyen
 Kul yüzünü güldürmeyen
 Kaderin baht karası var

Ne ise kara yazısı
 Yazılan olmuş razısı
 Çoğalır dinmez sızısı
 Gönülün aşk yarası var

GAMGÜDER sabrın taşar mı?
 Sözün çağlara aşar mı?
 Dillerde kalıp yaşar mı?
 Bir de işin burası var

⁴⁰ Numara tarafımızdan konulmuştur.

27. YÂR

Sevdiğim senin dudağın
Zaten olmuş bal alma yâr
Boyalamış gül yanağın
Gören diyor al alma yâr

Yakışmış karaya ağın
Talih olmuş oyuncağın
Zirvede güzellik çağın
Sakın başka hâl alma yâr

Her hâlde melektir soyun
Gül endâmın, selvi boyun
Kıskanır da eder oyun
Güller sana dal alma yâr

Tabiatta olan ahenk
Güzelliğine değil denk
Pirizmadan süzülen renk
Sana olmuş, şal alma yâr

Lâl'in olsun kızıl kanım
Recam bu senden sultanım
Satılık emtea canım
Ondan başka mal alma yâr

Duy GAMGÜDER'i iyi mi?
Yarıver sol küreyimi
Mesken eyle yüreyimi
Canım orda kal alma yâr

28. DUDAKDEĞMEZ

Aşk narına yanan aşık
 Adın dilden dile kalır
 Dert ile aklın karışık
 Kâr çektiğin çile kalır

Taşan sel ile akılır
 Ciğer ateşe yakılır
 Aşkın aklı takılır
 Yâr saçında tele kalır

Dün ü gün yarası azar
 Kötü gözle etti nazar
 Aşıklar derdini yazar
 Geçer elden ele kalır

DERTÇEKER neden hey heyin
 Ardında kalacak neyin
 Sonunda senin her şeyin
 Öldüğünde ele kalır

29. HATIRLATIR

Ahunun süzgün bakışı

Bana seni hatırlatır

Ateşin cismi yakışı

Bana seni hatırlatır

Körpe kuzunun göğüşü

Görenin onu öğüşü

Edânın nazla döğüşü

Bana seni hatırlatır

Beyaz güvercinin rengi

Olamaz teninin dengi

Örsteği çekiç ahengi

Bana seni hatırlatır

Hazin çalınan bir rebap

Ruhuma edince hitap

Gül üstüne düşen mehtap

Bana seni hatırlatır

Yaralı, tek kalmış sülün

Ötüşü şeydâ bülbülün

Gonce tomurcuğu gülün

Bana seni hatırlatır

Gün çalan dağların pusu

Sevenin hasret korkusu

Dâhi ressamın tablosu

Bana seni hatırlatır

Konuşmadan konuşan göz
İmâlı her mecazi söz
Kebabın altındaki köz
Bana seni hatırlatır

GAMGÜDER gel feryâdı kes
Hasret sana dedirtir pes
Alıp verdiğim her nefes
Bana seni hatırlatır

30. HUŞENG AZEROĞLU'NA⁴¹

Hasretliğı bitirmişsen
 Müşkölünü yitirmişsen
 Huşeng selam getirmişsen
 Menziline yetirmişsen
 Sen de bizden selam götür

Bizsiz kalan kalalara
 Ezelere, halalara
 Civanlara, balalara
 Âlâlardan âlâlara
 Sen de bizden selam götür

Çayır, çimen sulağına
 Yaslı kalan bulağına
 Deyip sevgi ulağına
 Ses bekleyen kulağına
 Sen de bizden selam götür

Layık olan senâlara
 Secdegâhlı binâlara
 Ak saçlara, kınalara
 Atalara, analara
 Sen de bizden selam götür

⁴¹ Azerbaycan'dan Türkiye'ye gelen Türk Halk Müziğı sanatçısı Huşeng AZEROĞLU'nun "Size Selam Getirmişem" adlı türküsüne nazire olarak söylenmiştir.

Yol vermeyen bellerine
Kafkasların yellerine
Yel dağıtan tellerine
Öz be öz Türk ellerine
Sen de bizden selam götür

Hasret odu düşen cana
Can kurban ola cânana
GAMGÜDER Azerbaycan'a
Söyler bağı yana yana
Sen de bizden selam götür

31. DÜŞTÜ

Bahtım ile pay bölüştük
 Püşküme bu çile düştü
 Bu hale haylı gülüştük
 Can evime şu'le düştü

Yar içinde bak neler var
 Çekecektir çar u naçar
 Dertli bülbüle ah u zâr
 Harsa gonce güle düştü

Aşık düşer tozlu yola
 Gider hiç vermeden mola
 Altın halhal beyaz kola
 Kemer ince bele düştü

Aşka düştüğümüz günden
 Derdi kabullendik dünden
 Pây olunan gam yükünden
 Bana ağır şeale düştü

Güzel sevmek acep ar mı?
 Ondan şirin bir tat var mı?
 Diyin bana gelen var mı?
 Onsuz aklım yele düştü

Semâdan felaket taşı
 Düşüp yardı dertli başı
 Buharlaştı gözüm yaşı
 Serap oldu çöle düştü

Her an gelip karşı durdu
Bakıp yüreğimden vurdu
Yâr zülfüne tuzak kurdu
Gönlüm ah o tele düştü

Hakikatı sorsan eğer
Aşk ile böyle derbeder
şermesar oldu GAMGÜDER
Adı dilden dile düştü

32. VARIZ

Hak yolunun kervanında
Gidenlerle biz de varız
Bak belli olur anında
Dosta giden izde varız

Tam ile zerrede bile
Zıkr içinde gelir dile
Ol Huda'nın hâvfı ile
Sararan benizde varız

Gözleri dolu yaş ile
İki görmeyiz şaş ile
Secdeye giden baş ile
Yere değen dizde varız

Musa'nın gittiği Tur'da
Mü'min alnındaki nurda
Karda, doluda, yağmurda
Katrede, denizde varız

GAMGÜDER gibi evenler
Hû çekip sine dövenler
Ey Yaradan'ı sevenler
Bakın içinizde varız

33. N'OLURSUZ

Dostlarım anın adımı
 Hasbeten Lillah n'olursuz
 Unutmayın feryâdımı
 Hasbeten Lillah n'olursuz

Hakk'a boyun büktüğümü
 Gözümden yaş döktüğümü
 Aşk elinden çektiğimi
 Hasbeten Lillah n'olursuz

Yahşı halım yaman ettim
 Nefsimden el aman ettim
 Şahit olun iman ettim
 Hasbeten Lillah n'olursuz

Baş koydum rıza yoluna
 Hem inandım Resul'una
 Dileyin rahmet kuluna
 Hasbeten Lillah n'olursuz

GAMGÜDER'i seven ana
 Ecel gelir ise cana
 Okuyun Fatiha bana
 Hasbeten Lillah n'olursuz

34. ÇALANDA

Kader nasıl titrememiş şaşarım
 Toy gönlüme elin yara çalanda
 Hayretteyim hâlâ nasıl yaşarım
 Cismim yandı ruhum zâra çalanda

Biliyordun böyle olacağını
 Bir ömrün ah ile dolacağını
 Sevdayla sararıp solacağını
 Kaşım arasına kara çalanda

Canımı ateşe yakacağını
 Hasret çengeline takacağını
 Yüreğimden kanlar akacağını
 Düşünmemiş miydin hara çalanda

Sıtma tutmuş gibi GAMGÜDER üşür
 Suyu düşmüş köz misali sönüşür
 Kızıl kor olsa da küle dönüşür
 Sinemdeki kızgın nara çalanda

35. BİZİM DİYARDA

Vakit olan en son Ekim ayında
Mevsim olur çok dar bizim diyârda
Rençber olan, ekin ekmek hayında
Yağmağa başlar kar, bizim diyârda

Kar olur göz yaşı, tabiat ağlar
Beyaza bürünür ovalar, dağlar
Çiftçi, hayvanatı içeri bağlar
Ot yiyer mal, davar bizim diyârda

Tamamlamış kışlığını, karnı tok
Erzağını yığmış kilerine çok
Köylü sobasında odun, kömür yok
Kerme, tezek yanar bizim diyârda

Cemaat va'z dinler hocalarından
Gençler görgü toplar, kocalarından
Köyler sanki vapur, bacalarından
Göğe duman çıkar bizim diyârda

Hep hısım, akraba birbirin tanır
Geceleri bir odaya toplanır
Sohbet başlar, yastığına yaslanır
Görgülü ihtiyar bizim diyârda

Gece uzun, başlar hikâye faslı
Var ise okunur Kerem'le Aslı
Bazen çok şen, bazen gönüller yaslı
Söylenir her efkâr bizim diyârda

Hikâye dinlenir, neyse netice
 Ya biter ya bitmez olsa da nice
 Böyle devam edip gider her gece
 Ta bahara kadar bizim diyârda

Kız, gelin yün tarar, iplik eyirir
 Hana, kurar, renkler hünerde erir
 Halı, kilim dokur, çok emek verir
 Elvan boya boyar bizim diyârda

Tandır erken yanar, hamur yoğurur
 Bu halinden duyar herkes çok gurur
 İnek, dana, koyun kuzu doğurur
 Yeni hayat doğar bizim diyârda

Evin pırıl pırıl kabı, tereği
 Kocasına hizmet, töre gereği
 İşini bitiren kadın, erkeği
 Tez kalkar, er yatar bizim diyârda

Eri asker gelin, nişanlı kızlar
 Melul, görenlerin yüreği sızlar
 Kapısı kapalı, evde yalnızlar
 Her gün yola bakar bizim diyârda

Tek kişi izidir, yollardaki târ
 Gömülür karlara, kim yoldan çıkar
 Bahar yaklaşınca, kar kürşe tutar
 Erir azar azar bizim diyârda

Dağlardan düzlere iner alaca
 Tedarike başlar evde genç koca

Döner göçmen kuşlar, konar ağaca
Gök gürlür, sel akar bizim diyârda

Silkinir, kar kalkar dağdan ovadan
Ayaklar kesilir artık odadan
Bahis başlar çift sürmeden, tarladan
Gelince ilkbahar bizim diyârda

Toprak, yer, yurt kurur; sel, su çekilir
Bahçelere yeni fidan dikilir
Mart, Nisan'da başlar, ekin ekilir
Ot büyür, mal doyar bizim diyârda

Sağın hayvan, yoz malından ayrılır
Mal etlenir, pis tüyünden sıyrılır
Mayıs on beşe dek kuzu kayrılır
Çoban, koyun yayar bizim diyârda

İnsanı ilaçsız, doktorsuz yaşar
Bilmeyenler belki bu hâle şaşar
Nehirler köprüsüz, coştukça coşar
Sular, adam boğar bizim diyârda

Hodağı, majkalı toplanıp gider
Kotan koşar, tarlasını herk eder
Koşu hayvanıyla yatar beraber
Hagosa baş koyar bizim diyârda

Yaz mevsimi ile gelir hayırlar
Yeşillenir, çiçek açar bayırlar
Yetişince biçilmeye çayırlar
Tırpan, dirgen oynar bizim diyârda

Ot biçilir, pay yerine taşınır
 Koynuna toz dolan, yaman kaşınır
 İş biter mi, insan canı aşınır?
 Herkes otluk yığar bizim diyârda

Ekin olgunlaşır, tarla biçilir
 Bitsin diye, uykudan vaz geçilir
 Harman olur, samandan den seçilir
 Tığı rüzgâr atar bizim diyârda

Saman tezden doldurulur mereğe
 Hacet olan, hep asılır direğe
 O zaman başlanır toya, derneğe
 Nişanlanır bekâr bizim diyârda

Mevsimlerden, Güz mevsimi ün eder
 Başlığını veren, er düğün eder
 Herkes, eğlenerek günün gün eder
 Genç yaşlıyı sayar bizim diyârda

Böyle idi bir zamanlar halımız
 Şen şatırdık, yoktu kıl u kalımız
 Zaman ile zehir oldu balımız
 Gelen feryâd duyar bizim diyârda

Bozulan düzenden yüreği yanan
 Halk içinde gözü yaşlı dolanan
 Hâli seyrederek geçmiş anan
 Bir GAMGÜDER kul var bizim diyârda

36. SEVDA

Deli gönül senin şikayetin ne
Her yaşın nevreste çağdır sevda
Efkârlansan derdin çıksa yüz bine
Teselli yelidir, dağdır sevda

Tükenmeyen zaman, bitmeyen andır
Can içinde gerçek can olan candır
Sanarsın durmadan devreden kandır
Vücudun damardan ağıdır sevda

Rıza közü ile gönül dağlayan
Yaraları sabır ile sağlayan
Aşk-ı HAKK'a aşıkını bağlayan
İlham kaynağının bağıdır sevda

GAMGÜDER'dir muradına yetmeyen
Göz önünde bir hayaldir gitmeyen
Canda ömür boyu yanıp bitmeyen
Gönül چراغının yağdır sevda

37. SAKIN HA

Benim ile senin olan bu sırrı
 Aman cânâ duymasınlar sakın ha!
 O gül yüzün nikâb ile sar bari
 Nazar edip kıymasınlar sakın ha!

Bin nâz ile ahu gözün süzersen
 Gün tutulur mah yüzünü bezersen
 Katilim olursun beni üzersen
 Namın kötü yaymasınlar sakın ha!

Aşk nârına yandım seveli seni
 Göz yaşıyla yıkar seven seveni
 Etim kemiğimden ayrılır, beni
 Sıcak suyla yuymasınlar sakın ha!

Yâra diyin GAMGÜDER'in dilinden
 Vasiyetim üzre alın elinden
 Göksüm üste koyun saçın telinden
 Onsuz kabre koymasınlar sakın ha!

38. GEÇ KALMA

Yolunu beklerim tan ağarmadan
 Bâdi sâba esmeden gel, geç kalma!
 Visâl vaadını getirip yâdan
 Senden umut kesmeden gel, geç kalma!

Delmek zor germişse kader ağını
 Düşersen kızdırır, vurur dağını
 Yanılma, dikkat et, sen ayağını
 O ateşe basmadan gel, geç kalma!

Ömrün belli saltanatı aman ha!
 Kuralları yaman katı aman ha!
 Hızlı koşar zaman atı aman ha!
 Dizginini kismadan gel, geç kalma!

Yol dönemecinde çengel olmasa
 Ara yerde çetin engel olmasa
 Ben gelemeysem sen gel olmasa
 Baht denen şey küsmeden gel, geç kalma!

Kimse ortak olmaz senin acına
 Atıp kavururlar hasret sacına
 Şu ecel denilen dar ağacına
 GAMGÜDER'i asmadan gel, geç kalma!

39. BANA

Aşkına yandığım ey ahû gözlü
 Nârı beyza bile kül gelir bana
 Yüreği yaralı, ciğeri közlü
 Sesin uzaklardan gül gelir bana

Demirden bir telim, ipekleşemem
 Koskoca insanım, bebekleşemem
 Taparca severim, köpekleşemem
 Yalvarıp yakarmak zül gelir bana

Yanarım nikâbın aralanmasa
 Hasretinle gönlüm paralanmasa
 Kişilik gururum yaralanmasa
 Sitem taşın bile gül gelir bana

Varsın sitem etsin, darılmam, ama
 İçimdir üstünden yarılmam ama
 Elin atlasına sarılmam ama
 Yâr sarsın zincire, tül gelir bana

GAMGÜDER derimi soysalar bile
 Of demem her yerim oysalar bile
 Cenneti âlâya koysalar bile
 Yârım anda yoksa çöl gelir bana

40. ODAYANA (Cinas)

Yetiş havarıma, ses ver sesime
 Od ay ana yana ya od ay ana
 Ya yeter ya yetmez son nefesime
 O dayana yana ya o dayana

Her nefesim yandı tenle beraber
 Nereye gittimse benle beraber
 Tutuşsun döşeğin senle beraber
 Oda yana yana ya oda yana

Bu sadık aşkın canından bıktı
 Vucudum şehrini temelden yıktı
 Bir volkan misâli ortaya çıktı
 Od ayana yana ya od ayana

Söyleyin bileyim günahım ne ki?
 Günahsız olanı yakmak ne peki?
 Umarım biçare GAMGÜDER teki
 O da yana yana ya o da yana

41. PARA

Ne menem nesnesin biraz da senin
Edeyim vasfını hikayet para
Helâl, haram neden olsa menşein
Kimse senden etmez şikâyet para

Munis huylu dedirtirsin berese
Takdir görür konuşsa da verese
Anasının oğlu hırsız terese
Ağalık verirsin ariyet para (!)

Sen olmazsın alem talan olsa da
Ortada kalmazsın kalan olsa da
Konuşturduğun söz yalan olsa da
Doğrudur derler bu rivayet para

Hangi cepte olsan hemen çıkarlar
Ne çeşit yağ varsa ondan yakarlar
Konuştukça hep ağzına bakarlar
Sünepede sensin dirayet para

Senden olmuş olsa pirincin taşı
Dişini kırdığın dökmez gözyaşı
Kimde isen yerin sedirin başı
Herkes ona eder riayet para

GAMGÜDER çok düştü geniş, dara
Kanaatta buldu bu derde çara
Hiç kıymet vermedi devlete, vara
Gözünde sıfırsın nihayet para

42. FERYÂD

Yüce eslafımın mamur vatani
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!
 Olup biten çıldırtıyor insanı
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Kan aynı kan ama maya bozulmuş
 An'ane yüz tutmuş zâya, bozulmuş
 Edep terbiye yok, hayâ bozulmuş
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Merhamet kalmamış, kim kime acır
 Kanaat her yandan oldu muhacir
 Alıcı çaresiz, insafsız tacir
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Evlenmeden bâkire kız dul olmuş
 Çıkarı uğruna herkes kul olmuş
 Bereket kesilmiş; para, pul olmuş
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Menfaat gelenin sırtın oğarlar
 Yaltaklanıp iltifâta boğarlar
 Doğru isen dokuz köyden koğarlar
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Bakın profesör olmuş koskoca
 Eserler çalıntı, haysiyet boca
 Kız öğrencisinin muğfili hoca
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Cemaat madrabaz, imam sahtekâr
 Amma içlerinde muhteremler var
 Bir gülle ne olur, gelmezse bahar
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

İlim olmuş siyasetin aleti
 Alimin kalmamış ruh asâleti
 Belâ iktidârı, muhalefeti
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Rüşvet alıp veren can ciğer sarma
 Perişan ederler üstüne varma
 Komutanı hırsız, dürüst jandarma
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Her geçen gün toplum batağa batar
 İhtiyaç iffeti sokağa atar
 Kimi avradını, kızını satar
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Mükellef devletten alıyor vergi
 Ahalı göç ehli, şehirler cergi
 Vucutlar sokakta edilir sergi
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Ahvalatı ricâl ediyor hazım
 Bezmi siyâsette şarlata nâzım
 Fırsatçılar diyor vurmamız lâzım
 Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Bankerler sahtekâr, hem de tefeci
 Faizler yükseldi, bankalar feci

Müdür ile ortak muhasebeci
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Var mı gizlilikte yasağa uyar?
Sözü bitirmeden el alem duyar
Santıralcı söyler, müvezzi yayar
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Adalet namına zulüm işlenir
Büyük meblağlara hediye denir
Kanun yok sayılır, her herze yenir
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Mâsum mahkûm yatar hapishanede
Zengin suçlu ise hastahanede
Namus pazarlığı postahanede
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Şahit doğru bir şahadet etmiyor
Yirmi otuz yılda dâvâ bitmiyor
Para yetse bile ömür yetmiyor
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Bir bilen yok namus ehli n'ediyor
Tahrikler gençleri mücrim ediyor
Vatan, millet felâkete gidiyor
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

Trafik polisi müseccel şâki
Şöförün cebinde hissesi bâki
Sanarsın ümera hamam tellaki
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

GAMGÜDER var mı ki yara sarıcı
İlâhi, dualar sana varıcı
Geciktirme gönder bir kurtarıcı
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd!

43. İNCEDEN İNCE⁴²

Her kulun alnında görülmez inan
Yazılmış kader var inceden ince
Feryâd eylediği dertle an be an
Çektiği keder var inceden ince

Vuslâttan başka yok istediğimiz
Aşkın sofrasında gam yediğimiz
Bedende sönecek ruh dediğimiz
Yanan bir fener var inceden ince

Hakıkât olmayan efkârı bırak
Irakta yâkin var yâkinde ırak
GAMGÜDER, hilkatın esrarında bak
Îlâhi hüner var inceden ince

⁴² Âşık eser ile ilgili olarak şu dip notu düşmüş:”Erzurumlu merhum ve mağfur Emrah’ın şiirine naziredir.”

44. GİDE GİDE

Gençliğe güvenme divâne gönül
 Bir bakarsın geçmiş yaş gide gide
 Fırsat elde iken durma eğlen gül
 Kar yağmış dağ olur baş gide gide

Kaderin salgısı döğer den gibi
 Çok insafsız aynen o da sen gibi
 Zamanın elinden geçen ben gibi
 Erir toprak olur taş gide gide

En sonunda sessiz bir yığın toprak
 Sen de olacaksın dikkatlice bak
 Yol geçer üstünden, biter bir yaprak
 Bulut ağlar döker yaş gide gide

Bahtın kara sun'ı ak eylesen ne
 Döğünüp sineni çâk eylesen ne
 Dertli GAMGGÜDER'i hâk eylesen ne
 Sırrımız olacak faş gide gide

45. İŞİN İÇİNDE

Gülşengehe vardım, güller renk atmış
 Bir iş var mutlaka işin içinde
 Hep bülbüller susmuş, eleme batmış
 Bir iş var mutlaka işin içinde

Belli ki bu bezme bir âfet inmiş
 Ses seda kesilmiş, hay u huy dinmiş
 Ruhu mest eyleyen bir koku sinmiş
 Bir iş var mutlaka işin içinde

Salınıp gezinmiş öylesine hoş
 Görmeyenler bi hoş, görenler sarhoş
 Anılar silinmiş, hafızalar boş
 Bir iş var mutlaka işin içinde

GAMGÜDER'im hâlden anladım hemen
 Ben izâh edeyim siz istemeden
 Yârim imiş gelen, demedim mi ben?
 Bir iş var mutlaka işin içinde

46. SEHERDE

Uyan gafil uyan gözlerden akan
Yaşlar vecde gelir vakti seherde
Secdeye ki varır işte o zaman
Başlar vecde gelir vakti seherde

Can evini sarsar sallar içinde
Duyar mü'min olan kullar içinde
Zikrullah'a başlar dallar içinde
Kuşlar vecde gelir vakti seherde

Bir huşu içinde hep sular çağlar
Kibleye yönelip sanki saf bağlar
Okunan ezanı işiten dağlar
Taşlar vecde gelir vakti seherde

Aslında konuşan lal imiş meğer
Bilmezdi bu sırra ermezse eğer
Ruhunu yeniler aşkla GAMGÜDER
Haşlar vecde gelir vakti seherde

47. YOK MUDUR SİZDE

Sevdâ diyârında şaşırıp kaldım
 Hiç imdâd eylemek yok mudur sizde?
 Dilimle başımı belâyâ saldım
 Dertli şâd eylemek yok mudur sizde?

Âşık gözlüleri bakıştırmak
 Karşılıklı sevgi akıştırmak
 Seveni sevene yakıştırmak
 Diyin ad eylemek yok mudur sizde?

Önce vefâ elin sıkıyorsunuz
 Akabinde çabuk bıkıyorsunuz
 Mamur gönülleri yıkıyorsunuz
 Ya abad eylemek yok mudur sizde?

Aşılmaz, yıkılmaz bağladın bende
 Hesnâsın gerçekten diyorum ben de
 Sevâptır olmuşum ben sana bende
 Kul âzâd eylemek yok mudur sizde?

Güzel seven kulda ne sefâ olsun
 Raziym çektiğim hep cefâ olsun
 Dertli GAMGÜDER der bir defa olsun
 Yârı yâd eylemek yok mudur sizde?

48. VAR HELE⁴³

Dertlerimle dolu olan mektubum
 Hâlim anlat nazlı yâra var hele
 Bedduası tutanlara mensubum
 Başlamadan inkisâra var hele

Dağ başında deli esen borayım
 Diyip giden aşk atını yorayım
 Öğreneyim, bir bilene sorayım
 Neden yandım ben bu nâra, var hele

Âşık olup gülen var mı? Şimdi yok.
 Yola bakın gelen var mı? Şimdi yok
 Danışayım bilen var mı? Şimdi yok
 Aşk denilen derde çâra, var hele

Umut oku hedefinden sekmeden
 Mahsul alınır mı tohum ekmeden
 Kafam kızıp seni dara çekmeden
 Dayanamam intizara var hele

N'idem dünya sensiz olmuş, olmamış
 Ecel, ömür yaprağımız dolmamış
 Gelebilmem daha müddet dolmamış
 De beklesin bahtı kara, var hele.

⁴³ Şair, bu şiirinde mahlâs kullanmamıştır.

49. AŞK BÖYLE

Sabi çağda, bir gözleri ahuya
 Yâr dedirtti, benle vardı aşk böyle
 Çığ gibi amansız, derd-i belâya
 Saldı gam kederle kardı, aşk böyle

Ben bu yere ayak bastım basalı
 Aklım gitti, oldum sevdâ masalı
 Tarlada herk eden, kotan misâli
 Hagos hagos bağrım yardı, aşk böyle

Bana derler, at bu derdi taşıma
 Anık olmuş tat veriyor aşıma
 İlimden nasipsiz olan başıma
 Sevdâ denen sarık sardı, aşk böyle

GAMGÜDER başımız dertlere saldı
 Halâs için olmaz kapılar çaldık
 Hasret kalesinde kapandık kaldık
 Kesiverdi önü ardı, aşk böyle

50. DOST DEME

Nasihatım dinle dara düşende
 Gelmeyecek birisine dost deme
 Hem ahdına sadık, sır saklamayı
 Bilmeyecek birisine dost deme

Çok sever olmasın devleti varı
 Aklı selim olsun fehminin yarı
 Fikir hanesinden zararı kârı
 Silmeyecek birisine dost deme

Darılmasın menfaati dürünce
 Kabullensin öne fikir sürünce
 İçi kan ağlarken, seni görünce
 Gülmeyecek birisine dost deme

Dost için can verir dostu elbette
 Sonra inan, önce tecrübe ette
 GAMGÜDER sen gibi hin-i hacette
 Ölmeyecek birisine dost deme

51. BEKLEME

Ataların bir sözü var çok büyük
Kız, al; alıp, duldan hayır bekleme
Hiç sefere çıkma, el üz boyun bük
Dönülmeyen yoldan hayır bekleme

Ayırmak yok yahşı ile yamanı
Kendini kandırsan kârın ne yanı
Hakikat bu, çiçek açan zamanı
Dolu döğmüş daldan hayır bekleme

Yüreksiz kişide silah bolsa ne?
Hasta beden cesaretle dolsa ne?
İplik iplik kesen kılıç olsa ne?
İnme inmiş koldan hayır bekleme

GAMGÜDER haramsa kârdan ırak kaç
Geniş günde olan yârdan ırak kaç
Maldan zengin gözü dardan ırak kaç
Ruhen cimri kuldan hayır bekleme

52. TEŞBİH

Benden başka kim ne bilir ef' alın
 Açarsam anlarım fal sevdiğime
 Bu güzellik yeter artar n'idecek
 Füzûli külfettir mal sevdiğime

Bir tanedir güzellikte ad almış
 Gün yüzünden güneş gökte od almış
 Arı yapmış, kovanında tad almış
 Hasetlenmiş belli bal sevdiğime

Vird edindim her gün adın anarım
 Aşk odundan ateş almış yanarım
 Her bakınca dolunaya sanarım
 Siyah benekleri hal sevdiğime

GAMGÜDER perişan arar eşini
 Hasret körüklüyor aşk ateşini
 Her akşam semanın menevişini
 Yapsam yakışmaz mı şal sevdiğime

53. KAÇ TANE

Güzelim var imiş öğrendiğime
Yolunda can fedâ toy bir kaç tane
Sevdâ harâmisi bak dediğime
Bunlar av elinde soy bir kaç tane

Aşkınla çoğalan ne çok bendeniz
Her gelense diyor aşk ülkendeniz
Galiba gönlünüz olmuş bir deniz
Saklasın koynunda koy bir kaç tane

Seni sevenlerin niyetleri pâk
Sevdâlı ateşe yakarsın nahak
Gafiller bollandı, az gelir tuzak
Sevdâ çukurundan oy bir kaç tane

Çok güzelsin hasretinle n'etsinler
Selâmettir biraz sabır etsinler
Der isense sana kurban gitsinler
Bunlardan helâk et, doy bir kaç tane

Îlânı aşkları dinle vedâ et
İster isen cümlesini fedâ et
Seç içinden birisine nidâ et
Sevgili olur mu? Vay bir kaç tane

Ben öteyim senin sevgi bağında
Yanmağa yeterim aşk ocağında
GAMGÜDER yaşlı mı yirmi çağında?
Saçında beyaz var, say bir kaç tane

54. ALAKASI NE?

Deli misin yahu, Kudüs dururken
 Hahamın Mekke'yle alakası ne?
 Hararetten çölde beyni kururken
 Mecnun'un sikkeyle alakası ne?

Haşrolacak ameliyle her kişi
 Alemden sana ne bırak teşvişi
 Hû çekip zikretmek devrişan işi
 Aşığın tekkeyle alakası ne?

GAMGÜDER âşıkın derde saldın ya
 Üstelik aklını baştan aldın ya
 Bedenim zabt edip orda kaldın ya
 Gönlümün fekkeyle, alakası ne?

55. ELLERİNE

Ateşlere düştü yandı sanırım
 Gözlerim kayınca ak ellerine
 Bu illeti ben çok iyi tanırım
 Göz yaşım melhem et pâk ellerine

Sende cilve, bende varken buenin
 Ayın nurundan mı gerdanda benin?
 Tiftikten eldiven olayım senin
 İn an sıcak tutar, tak ellerine

İsyan etse ne ki kul kaderine
 Kalbimi çaliver aşk hançerine
 Kanım dök, iyi ez, kat su yerine
 Kınan iyi tutsun yak ellerine

Bütün güzellere baş olan yârım
 İstemeden sırrı faş olan yârım
 Yüreği taşlardan taş olan yârım
 GAMGÜDER'i yad et bak ellerine

56. OĞLUM ULVİ KILIÇ'A

Milyon olsa dâhi hakkın değilse
 El vurma habbe-i vahidesine
 Eğilme evladım cihan eğilse
 Sadık ol, doğruluk kaidesine

Adilane iş yap faziletli ol
 Hakikata inan, iman ile dol
 Müslümanlık olsun senin için yol
 Katıl gerçek erler taifesine

İndinde bir olsun bay ile gedâ
 Hak yolunda eyle varını fedâ
 Yurdunu sev çünkü neslin şühedâ
 Canını ver vatan faidesine

GAMGÜDER der Rabb'im versin muradın
 Azimle iraden olsun kanadın
 Umut bağladığım o Ulvi adın
 Yazılsın büyükler sahifesine

57. NEDENSE

Bu nasıl kaide, bu nasıl düzen
 Alem kul olmada vara nedense?
 Bu hâli pek azdır anlayıp sezen
 Din yitmiş, karışmış ara nedense?

Vatanın her yanı fitneyle dolu
 Anlayamaz olduk sağ ile solu
 Gören, gösteren yok bir doğru yolu
 Yokmuş bu maraza çâra nedense?

Gericilik remzi an'ane, töre
 Edep, haya kalktı göz göre göre
 Hatun “madam” oldu, bay döndü “söre”
 Bu neslin kaderi kara nedense?

Söz verip de üzerinde duran yok
 Helâl, haram ayırıp da soran yok
 Sümme hâşâ, Allah ile Kur'an yok
 Diyor, gençlik derin yara nedense?

GAMGÜDER yük oldu, çekilmez hayat
 Mefkûreler iğrenç, fikirler sakat
 Gülünç oldu faziletli liyakat
 Her şeyden mukaddes para nedense?

58. DERİK'TE

Ulu dedem Hacı İsa Paşa'dır
 Aşk kaynağı sağlayan var Derik'te
 Bedir Bey babamdır ismiyle şair
 Yürekleri dağlayan var Derik'te

Ondadır hakiki aşkın nişanı
 Bülbül avazlıdır şirin lisanı
 İhsan Bey, mahlası Aşık Divanî
 Karaları bağlayan var Derik'te

Kalemi çok güzel ilhamla dolmuş
 Biçare hasretle sararıp solmuş
 Feryâdı zâr ile derde tuş olmuş
 Memduh Kılıç (Çağlayan) var Derik'te

Aşıklar safında saysalar eğer
 Ölüme mahkûmdur, hiç vermez değer
 İdam sahbasında bir de GAMGÜDER
 Yâr yâr diye ağlayan var Derik'te

59. BU İŞTE

Hicâbımdan sana bir tül öreyim
 Nikâp istiyorsan nikâp bu işte
 Geçen günlerimden sana vereyim
 Hesap istiyorsan hesap bu işte

Ben sevgin yolunda bir can fedayım
 Gönül sultanıyım sanma gedayım
 Aşıkân ahında aksi sedayım
 Cevap istiyorsan cevap bu işte

Gezintine تنها bir zamanı seç
 Çat kaşını olsun sinem delen meç
 Nazar atfetmeden gel sentimden geç
 İtâp istiyorsan itâp bu işte

GAMGÜDER denilen bendeni tanı
 Zamanın geçmese sıkılsan hanı
 Oku gönlümdeki aşk macerânı
 Kitap istiyorsan kitap bu işte

60. NE KALDI

Hasrete hükmetti yârın dudağı
 Aralandı ara yerde ne kaldı
 Yavaş yavaş yanan aşkın çırağı
 Karalandı ara yerde ne kaldı

Acımadan beni kul diye sattı
 Sevdâ ocağının narına çattı
 Visal kadehini elinden attı
 Paralandı ara yerde ne kaldı

GAMGÜDER, ağzına alma sus adım
 Ettiğinden ecelime susadım
 Yüreğime vurdun kendi pusadım
 Yaralandı ara yerde ne kaldı

61. KALDI

Dünyanın ne kadar mihneti varsa
Sis gibi başımda toplandı kaldı
Hülâsa belâlar eğer sorarsa
Bir ömür yaşımda toplandı kaldı

Kader aşk tuzağın yoluma kazdı
Üstüne, buradan yol geçer yazdı
Düştüm dert nasibim çoğalıp azdı
Zehr oldu aşımda toplandı kaldı

Devâ diye kabullendik marazı
Ben reca ettikçe arttı garazı
Nerde varsa kara yazılan yazı
Merkezi kaşımda toplandı kaldı

Dertli GAMGÜDER der nar özümdeki
İnan gerçek her ne var sözümdeki
Denizlerin suyu yâr gözümdeki
Bir damla yaşımda toplandı kaldı

62. YANDIRDI

Gönül defterinin her satırına
 Adın yazma dedim, yazdı yandırdı
 Kıyıp değmedikçe yâr hatırına
 Ateşten harflerle kazdı yandırdı

Ne cânan o Aslı ne ben Kerem'im
 Aşk denilen çâresi yok veremim
 Senin vuslatındır n'olur ver emim
 Hasret olan yaram azdı yandırdı

GAMGÜDER'im tedbir olsun diledim
 Gönüm sabır zırhı ile beledim
 Bir yandan derd-i aşk girmesin dedim
 Yol buldu içime sızdı yandırdı

63. SORSAM

Bu aşk ummanının kesafetini
 Batmışa mı sorsam, batmamışa mı?
 Sevdâ şarabının nefasetini
 Tatmışa mı sorsam, tatmamışa mı?

Bir baş ki düşerse gam kaygusuna
 Bölendi demektir mihnet pusuna
 Gönül şişesini dert kuyusuna
 Atmışa mı sorsam, atmamışa mı?

Îlâç bulunur mu aşk bimârına
 Edecek var mıdır kim tımârına?
 Aklını Mecnunluk rüzigârına
 Katmışa mı sorsam, katmamışa mı?

Ay buluta girip yarım olanda
 Hemen yâra benzer yaşmak alanda
 Başı yâr dizinde, fikri talanda
 Yatmışa mı sorsam, yatmamışa mı?

GAMGÜDER bak düşmüş saçın ağına
 Sinesin bastırıp hasret dağına
 Adayıp canını aşk ocağına
 Çatmışa mı sorsam, çatmamışa mı?

64. KADAR MI?

Bu devirde gerçek dostluk müddeti
 Yenisini buluncaya kadar mı?
 Blbllerde gl sevmek zamanı
 Gonce açıp soluncaya kadar mı?

Dünya kurulduğu ilk andan beri
 Var olanın vardır belli bir yeri
 Hayat kaynağımız suyun değeri
 Midemize doluncaya kadar mı?

GAMGÜDER kazada hüküm var hanı
 Veraset ilmı misalı yani
 Sadakatin geçerlilik fermanı
 Aksi sabit oluncaya kadar mı?

65. BAŞINI (Cinas)

Nasıl desem, ya ateşsin ya nârsın
 Aşk bağında ya ayvasın ya narsın
 Ateş alır yüreğinden yanarsın
 Kaldırıp da bakma göze, başını

Sinemde uç veren bu illet yarın
 Bu gün değil ise mutlaka yarın
 Yakındır su alma zamanı yârın
 Göz altı et, gözle göze başını

Kolay değil GAMGÜDER'in yazması
 Yârın gönlüm dilim dilim yazması
 Ben olayım yâr başının yazması
 Örtün açık koyma göze başını

66. KARI

Temizlik denilen bir fiil vardır
O işi aklından at gitsin karı
Süpürge sert cisim ele zarardır
Süpürme zibile bat gitsin karı

Yırtılan ne olsa hiç yama vurma
Kapı kapı dolaş evinde durma
Sakın su ısıtıp od ocak kurma
Çör çöpten bir ateş çat gitsin karı

Sana iş buyurur kocanı duyma
Ne söylerse tersle sözüne uyma
Gine kirlenecek çamaşır yuyma
Temizi kirliye kat gitsin karı

Her yaşta kendini say yeni gelin
Bulaşık yıkama bozulur elin
Yeni eski deme, ahir evvelin
Değere değmeze sat gitsin karı

Sandıkta, sepette, dipte, köşede
Tatlı ekşi kavanozda şişede
Atıştır da kalma hiç endişede
Ne varsa tadından tat gitsin karı

GAMGÜDER kes artık sözünü kalan
Gerçek olmayan söz değil mi yalan (?)
İşe bakma, akşam sabah hastalan (?)
Çıkmadan yatakta yat gitsin karı

67. HAKİKAT OLSAYDI

Yedi yıl geçmişti, yedi gün gibi
Sevinçliydi gönlüm, bir düğün gibi

Artık kavuşmuştu her emeline
Uymuştu benliğim sevgi seline

İstediğim sevdiğimi görmekti
Aynı derdi, o da benimle çekti

Bu hayalle geldim pınar başına
Oturarak ben oturak taşına

Geçmişî yâd edip daldım bir ara
İçimde sızladı, o eski yara

Alevlenen sevgim ruhumu sardı
Sandım birden bire ufku karardı

Bu düşünce ile hülyaya daldım
Bilemem, o halde ne kadar kaldım

Kulağıma geldi bir ayak sesi
İrkildim, kapandı hayal perdesi

Gelen sevgilimdi, elinde testi
O şuh güzelliği nefesim kesti

O anda bakışıp geldik göz göze
Anlaşmıştık, lüzum kalmadan söze

Titreyen elimle, tuttum elinden
Gözlerle konuştuk aşkın dilinden

Kavuşma zevkinin hazzına kandık
O ilk heyecanla, yolu dolandık

Bir kuytu yer vardı aklımda kalan
Aşıklar melcei gölgelik olan

Hemen koruluğa daldık nefessiz
Her şey susmuş, sanki etrafı sessiz

Suskun akıyordu, berraktı dere
Öylesine güzel, bizse avare

Kıyıya oturduk yan yana, yorgun
Seyrettik gölcüğü, suları durgun

Manzara güzeldi, verip baş başa
Muhabbet tatlıydı, hoştu temaşa

Geçmiş anarak, söyleşip durduk
Geleceğe ait hayaller kurduk

Fark etmeden geçip gitmiş uzun gün
Güneş ışıkları dallarda ölgün

Huzmeler yaprakla titreşiyordu
Çabuk olun zaman geçti, diyordu

Sevenle sevilen bilir o hâli
Vakti durdurmanın yok ihtimali

Bu hâl anlatılmaz yalın sözlerle
Sevgi dolu olan yaşlı gözlerle

Bakıştık, gökyüzü menevişlendi
Hilkattan, harika tablo işlendi

Aksimiz düşmüştü, göldeki suya
Baş başa çekilmiş resimdi güya

Hakikat değilmiş, tesadüf bu ya
Meğer gördüklerim tatlı bir rüya

İmiş heyhat! Ben uykudan uyandım
Sönmeyen aşk denen ateşe yandım

68. DEDİ

Gençliğimde bana sevda belâsı
 Sevip sevilmenin çağıdır dedi
 Bu dünyada nimetlerin âlâsı
 Aşk, elemin gamın dağıdır dedi

Senin yârın benim, sev şimden geri
 Elimden tutarak bir yüzü peri
 Hasret bahçesinden soktu içeri
 Bu mâhâl eğlence bağıdır dedi

Cüz'i irademi elimden aldı
 Canımı çekilmez dertlere saldı
 Ömür boyu yanan içimde kaldı
 Canın bu çerağın yağıdır dedi

İhtiyarım ile seçtikten sonra
 Felaket esvabım biçtikten sonra
 Abuhayat sandım içtikten sonra
 Öldürmez ondurmaz ağıdır dedi

Bütün vücudumu aldı bir sızı
 Her geçen gün, günden artarak sızı
 Şöyle baktı bana gönlüm hırsız
 İçindeki aşkın dağıdır dedi

Murada ermemiş, evmeyen even
 Kahra katlanmalı gönülden seven
 GAMGÜDER dünyada bilmez misin sen
 Aşık, ölenlerin sağıdır dedi

69. KİM ÖĞÜTLEDİ

Sen böyle değildin can u cânanım
 Âşık ağlatmayı kim öğütledi?
 Üst başa karayı ey hüsnü anım
 Giyip bağlatmayı kim öğütledi?

Mümkün değil sana derdin i'salı
 Hasrete kalbedip vaslı visâlı
 Gözüm yaşlarını nehir misâlî
 Kanla çağlatmayı kim öğütledi?

Derde şifâ umduk kapına varıp
 Hâlîme kerem kıl deyu yalvarıp
 İnandırıp em yerine sem sarıp
 Yara bağlatmayı kim öğütledi?

Bu GAMGÜDER yandı aşkın nârıyla
 İflah eden var mı sevdâ zârıyla?
 Önce yaralayıp hasret hârıyla
 Gönlüm dağlatmayı kim öğütledi?

70. DERLERDİ

Otuz kırk yıl evvel bizim diyarda
Geldik bari iyi geçek derlerdi
Havara yetişsin genişde darda
Yeter, sağlam bir dost seçek derlerdi

Fakirden hal hatır sormayanlara
Konağında sofra kurmayanlara
Söz verip üstünde durmayanlara
Git örtün başına leçek derlerdi

Fakiri zengini cömertti sahi
Lokmasını paylaşırdı Vallahi
Elinde bir yudum su olsa dahi
Gel bunu beraber içek derlerdi

Herkes korur idi ciddiyetini
Vakur olmamaktı işin çetini
Gülüp oynayarak söz sohbetini
Kim yaparsa ona köçek derlerdi

GAMGÜDER bir hayal oldu o demler
Yerlerinde kalmış seyredin kimler
Böyle görselerdi o muhteremler
Durulmaz bu yerde göçek derlerdi

71. GÜZELLİĞİ

Gafil insanoğlu gençlik yaşında
Her nesnede arar yüz güzelliği
Kâmil kişi ise, akli başında
Seyredene der ki göz güzelliği

Yüz tuttu mu, yaşla zaman geçmeğe
İyiye kötüden başlar seçmeğe
Olgunluk çağında paha biçmeğe
Mehenk taşı olur söz güzelliği

Arzu eder her meclise varanda
Eşi, dostu etrafını saranda
İster cânan olsun ister yâranda
Arar muhatapta öz güzelliği

Karşılıklı sessiz kalplere dolan
Mâna âleminde arayıp bulan
Dertli GAMGÜDER der, ruhlarda olan
Bakmakla göremez göz, güzelliği

72. VALLAHİ

Kâtipler toplanıp meth ü senânı
 Bitiremez yaza yaza Vallahi
 Güzeller içinde sen gibi hani
 Kimse sahip değil naza Vallahi

Sözüm dinle inat etme nafîle
 Güzelliğin düşmüş söylenir dile
 Elinden gözünden bu gidiş ile
 Mutlaka çıkar bir kaza Vallahi

Belli etmesem de ızdırâbım çok
 Ben gönül eriyim gözüm, gönlüm tok
 Tâb'ından olacak merhametin yok
 Haccac-ı Zâlim'sin hâza Vallahi

GAMGÜDER'i derdin buldu beğendi
 Bu dert bu âşıkâ yakışmış dendi
 Takatim kalmadı, sabrım tükendi
 Dayanmak zor bu maraza Vallahi

73. SANKİ

Benim derdim vurulursa hesaba
Bilinmez dünyanın yaşıdır sanki
Yaktı, yıktı gönlüm etti haraba
Çakan şimşek çatık kaşıdır sanki

Sevgilim cılve naz sattığı zaman
Kirpiğinden oklar attığı zaman
Kalbimi bularak battığı zaman
Bağışıklık veren aşıdır sanki

Ancak beni kınar akı zay olan
Ağlayarak işi gücü vay olan
Akıttıkça deryalara tay olan
Gözüm o kaynağın başıdır sanki

Gözlerin gök deniz, bebeği kara
Dalgaları uymuş oynar rüzgâra
Gönlüm sahiline vermeden ara
Gelir çarpar rıhtım taşıdır sanki

Sevdâ yeli olmuş hissime körük
Üstüne yüklenir her gün yeni yük
Denizde oynaşan şu cansız köpük
Dertli GAMGÜDER'in naşıdır sanki

74. DÜŞELİ

Ömür boyu hiç gülmedim, ağladım
 Kem talihle zâra düştüm düşeli
 Gam nârıyla yüreğimi dağladım
 O insafsız yâra düştüm düşeli

Yaram üste tuzla biber ektiler
 İnansaydım ilaç diyecektiler
 Bir kez değil, bin kez ipe çektiler
 Mansur gibi dâra düştüm düşeli

Her ne olsa bundan beter olmazdı
 Kolay dert olsaydı benzim solmazdı
 İçimdeki illet giderek azdı
 Canlar yakan nâra düştüm düşeli

GAMGÜDER ömrümden bir tad tatmadım
 Bu derdimi kim aldı ki satmadım?
 Baş koyup yastığa rahat yatmadım
 Aşkından efkâra düştüm düşeli

75. GÜZEL DEĞİL Mİ?

Kırın çiçekleri yârimla olmuş
 Tabiatın süsü, güzel değil mi?
 En içli nağmeyle kulağa dolmuş
 Kavuşma öyküsü güzel değil mi?

Vuslat fısıldayan aşk yellerinden
 Pembe hayallerle, emellerinden
 Nurla hâlelenmiş saç tellerinden
 Mehtaptan örgüsü güzel değil mi?

Aynayla kaplanmış gönül hanesi
 İçinde yâr resmi yok, bahanesi
 Aşırı sevginin naz nişanesi
 Cânan ile küsü güzel değil mi?

Var mıdır âşıkta, aşkından yılan?
 Sabrıdır seveni muhterem kılan
 Dilden dile düşüp, içten yakılan
 Ayrılık türküsü güzel değil mi?

Sevgiyle sararıp solduğu zaman
 Bakıp da gözleri dolduğu zaman
 Utanıp pembelik olduğu zaman
 Yüzünün örtüsü güzel değil mi?

Sevdâ چراغını yaksın da görsün
 Perçemine güller taksın da görsün
 GAMGÜDER, yâr özün baksın da görsün
 Gözlerim güzgüsü güzel değil mi?

76. DEĞİL Mİ?

Hocam hâkir görme yaratılanı
Eşref-i mahlûkat insan değil mi?
İnzâl etti Habibine Kur'an'ı
Risaletle açık bürhan değil mi?

Ol Kitabullah'ı oku çok kere
Azapla korkutma nası boş yere
Madem ki kuldadır nefsi emmare
Sadır olur hata, noksan değil mi?

Gerçek iman ehli Hak üzre durur
Nefsi olan etse taette kusur
Hatayı yüzüne kul nasıl vurur
Ol Settar-ül Uyyup sultan değil mi?

Kün emrine karşı helâki de var
Küll-i şe'y fânidir, olur mu inkâr
Sûre-i Rahman'da emri aşikâr
İman etmişlere ihsan değil mi?

..... vereyim cevap⁴⁴

Benden sorulacak bekâda hesap
Münkire buyurmuş “Şedid-ül İkâp
Gufran kâni, Rahim, Rahman değil mi?

GAMGÜDER tevbekâr, işledi günah
Affa mazhar olup bulacak selâh
Emri “La Teknedu Min Rahmetullah⁴⁵”
Af edici ulu Subhan değil mi?

⁴⁴ Mısraın baş kısmı silinmiş.

⁴⁵ “Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin” Zümer Suresi - 53

77. DERLER Mİ?

Feryâd şarabını ah kadehinden
 Ben için o zehri içti derler mi?
 Çıkarmamak için bir gün eyninden
 Hasret gömleğini biçti derler mi?

Elinden düşmedi aşk denen camı
 Başına toplandı dertlerin tamı
 Bir ömür boyunca mihneti, gamı
 Arkadaş olarak seçti derler mi?

Aşıkan içinde namım acaba,
 Bilebilmem katılır mı hesaba?
 Sevdâ ağırlıklı sırtında aba
 GAMGÜDER de gelip geçti derler mi?

78. ÇAĞIRMA BENİ

Vatan vazifesi olanda yârım
Zevke dalam diye, çağırma beni
Mahşere kalsa da bu intizârım
Kapın çalam diye, çağırma beni

Yârım için canım, yurt için yârım
Fedâdan çekinmem çok fedâkârım
Yolunda ölmeye her zaman varım
Yâda salam diye, çağırma beni

Helâl süt emdirdin sağ u solundan
Yoruldu da indirmedi kolundan
Anam sakın şehit olma yolundan
Geri kalam diye, çağırma beni

Anam, vatan, aşkım en büyük meğer
İnancım onlardan çok üstün değer
Bu sözümden şüphe edersen eğer
Kadan alam diye, çağırma beni

Şehidin olmadan ölsem na'sımı
Red et, kır, parçala mezar taşımı
GAMGÜDER koynuna koysam başımı
Layla balam diye, çağırma beni

79. BENİ

Çürük tohum sanıp aşk toprağına
 Bitmeyecek diye atmışlar beni
 Âdem çırasının fenâ yağına
 Yanmaz zannederek katmışlar beni.

Anam ile babam çıkmışlar ava
 Biri Âdem olmuş birisi Hava
 Biribirlerini getirip tava
 Zevk mahsulü edip tatmışlar beni

Doğduğumdan beri ağlar etmişler
 Gözyaşım daima çağlar etmişler
 Kara baht bendiyle bağlar etmişler
 Yıkılası evi batmışlar beni

Olan olmuş artık dönülmez geri
 Akla gelen yâkin o günden beri
 Sanki arayıp da kötü kaderi
 Bulup köle diye satmışlar beni

Akılla mantığın gözleri körmüş
 Fırsat fevt etmeyen felâket görmüş
 Mihnet alemine almış götürmüş
 Talihimle bahtım yatmışlar beni

Bu GAMGÜDER için takdirin oyu
 Göstermelik olan bir sevgi toyu
 Tertip eylemişler tam ömür boyu
 Kurup aşk ocağın çatmışlar beni

80. GÖR BENİ

Süzülerek yanağına gözyaşın
Aktığında içindeyim gör beni
Perçemine güller yâran yoldaşın
Taktığında içindeyim gör beni

Devredip döndükçe ay ile güneş
Karışıp gölgene oldum gizli eş
Her hangi bir yerde şöyle bir ateş
Yaktığında içindeyim gör beni

GAMGÜDER yârımın göynü oynaya
Bana olan suskun aşkı kaynaya
Gözlerin gözüne gelip aynaya
Baktığında içindeyim gör beni

81. YOK

Hak şahidim bunda hiçbir riyâm yok
 İnan çok özledim sevdiğim seni
 Karanlığım senden özge ziyâm yok
 İnan çok özledim sevdiğim seni

Sineme ok atan yayın aynısın
 Coşup geçit vermez çayın aynısın
 On beş günlük olan ayın aynısın
 İnan çok özledim sevdiğim seni

Töhmets edip gel ağlatma bendeni
 Kul kusursuz olmaz af eyle beni
 Sevgim artar her gün yeniden yeni
 İnan çok özledim sevdiğim seni

İçim hasret gölü olmuş, taşıyor
 Arzu dalgaları baştan aşıyor
 Benimle hayalın her an yaşıyor
 İnan çok özledim sevdiğim seni

Dediler GAMGÜDER al bu derdi çek
 Yakıcı ateştir, tahammül gerek
 Senden ırak bile seni severek
 İnan çok özledim sevdiğim seni

82. SENİ

Nasihatım kendin yüce zannetme
Takdir ile yüceltsinler koy seni
Bir işte inatta ileri gitme
Zor edip de caydırmadan cay seni

Hiçbir işin sakın yapma zıddını
El oğlu bildirir sana haddini
Dal'a döndürürler elif kaddini
Gören sanar şirazesiz yay seni

Tatlı konuş, sohbetine kansınlar
Derdin olsa hemen sorup yansınlar
Doğru ol ki iyilikle ansınlar
Gösterebilir ölçü diye boy seni

Hissine kapılıp yüngül olma hoş
Ağır ol ki görmesinler içi boş
Hani derler, iki dinle bir konuş
Sanmasınlar aman akıllı zay seni

Zatında kişinin aklıdır değer
Faziletten üstün bir şey yok meğer
Kafan işler insan isen GAMGÜDER
Cümle yaratıktan edna say seni

83. HATIRIMDA KALANLAR

Unuturuz zaman ile geçmişî
 Göçer gider bu âlemden her kişi
 Bilen kalmaz mazideki bir işi
 Yazacağım baba dede töresi
 Her toplumun belli, yeri yöresi

Vakıalar gerçek, zannetme masal
 Olanlar hatırlar benimle emsal
 Dinle anlatayım nasıl ise hâl
 Olmasın, olanda bir yalan dolan
 Yazacağım, kalsın her neyse olan

Başlayayım elin saltanatından
 İşinden, gücünden ve san'atından
 A'dan Z'ye kadar ahvalatından
 Mazide kalarak unutulmasın
 Örf, adet, gelenek tahrif olmasın

İyi, kötü, sıkıntıyı, genişî
 Hayat yolundaki çıkış, inişî
 Yılıp usanmadan yapılan işi
 On iki ay boyu çalışmasını
 Her yaptığı işe alışmasını

Köyde öncü idi imamla ağa
 Örf, adet, töreden olan yasağa
 Herkes mecbur idi ona uymağa
 Biri dinin, biri elin büyüğü
 İyi yetiştirmek gaye küçüğü

Suçun büyüğünden en küçüğüne
 Olan gider idi ağa önüne
 İşi haldi, layık olan ününe
 Hakkı hak etmekti esas mes'ele
 Karar verilmezdi öyle rast gele

Ağalığa uygun olan bu idi
 Bir eli ateşse, biri su idi
 İyilikle yardım, duygusu idi
 Âdildi, değildi mütegalibe
 Lazımı muhtaca ederdi hibe

Gelen için yerde idi sofrası
 Konuğa çıkardı yemeğin hası
 Mert ve cömert idi, sözün kıyası
 Hem gözü tok idi hem gönlü gani
 Tam manası ile ağaydı hani

Hoca idi dini müşkül hal eden
 Öğrenirdi lazım olanı giden
 Oydu dinin vâz'ı, nasihat eden
 Dini yönden tutulurdu her sözü
 Her zaman uygundu sözüne özü

Köylü de cömertti her hal u kârda
 İşler bitmeliydi hep sonbaharda
 Kapı bacaları kalmadan darda
 Ahır, komda yıkılanı yapardı
 Nerde varsa delik deşik kapardı

Ak toprak nakline bakılır idi
 Kağnıya tahta yan çakılır idi

Kapıya bol toprak yıkılır idi
 Toprağın ortası geniş oyulur
 Hemen oyuk yere bol su koyulur

Toprağa bol saman katılır idi
 Kürekle dört yandan atılır idi
 Ezmek çin çamura batılır idi
 Paçaları diz yerinden bağlardı
 Çıgnayarak kıvamını sağlardı

Kadın nasıl yoğurursa hamuru
 Yapan öyle hâll ederdi çamuru
 El emeği dökülürdü, göz nuru
 Çakıl, kesek hem sıvayı bozardı
 Engellerdi, yapılan iş uzardı

Kuşlar oyuklara yapmadan yuva
 Evler dışarıdan olurdu suva
 Ederlerdi suva vurana duva
 Mahareti malasında, eliyle
 Vururdu, bir hattat inceliğiyle

Duvar suvanırdı tamı tamına
 Çamur çekilirdi evin damına
 İş uyardı ustasının namına
 Orta yer yüksekti, kenarlar düşük
 Olurdu su akan şoratan büyük

Karla ağarınca dağların başı
 Başlardı amansız mevsim savaşı
 Herkesi alırdı tedbir telaşı

Kırılmış olanlar yenilenerek
Kimi hâl yapardı kimisi kürek

On birinci ayda tozak kar yağar
Yağdıkça her yanı beyaza boğar
Kış sıcak havayı bahara koğar
Bunu bilir idi yöre sakini
Tabiat Ana'ya olmazdı kini

Kara kış, zemheri, Şubat kış ayı
Mevsim soğuturdu gayet havayı
Kardan çok bol idi, Şubat'ın payı
El, ayak, kulağı üşütmek vardı
Soğuktan saç, sakal, bıyık donardı

Kış ile gelecek çordan, azardan
Biraz bahsedelim yol ile tardan
Tipide kalandan, haydan, havardan
Köylü olan bilir, şehirli bilmez
Belki de çoğunun yadına gelmez

Yağan ilk kar ile vurulurdu yol
Çırpı dikilirdi iki yana bol
Yolu iyice sür, çok dikkatli ol
Bu yol döğülürdü, gidip geldikçe
Yolda tar tutardı, kar yükseldikçe

Rüzgâr eser esmez kopardı tipi
Sanardın ki kopmuş karların ipi
Yerden kopar, uçar karların kipi
Rüzgâr kavurarak karı alırdı
Kar, tozak tufanı havalanırdı

Görünmezdi yol, iz; yakın, ırak yer
 Tipide kalsaydı bir yolcu eyer
 Ya silah atardı ya havar eder
 Işık görünürdü ya ses gelirdi
 Konu komşuluğa havar denirdi

Tedarikin gören evden çıkardı
 Ayağın berk edip belin sıkardı
 Diklenerek dört bir yana bakardı
 Matara ya şişe gazla dolardı
 İp ya çatı alır bele dolardı

Işık yakmanın da usulü vardı
 Dirgenin ucuna tezek takardı
 Üstüne gaz döküp öyle yakardı
 Tek tek değil yola birlik gidilir
 Gidene geriden dua edilir

Meş'aleler yanıp ışıklanırdı
 Gören sanki yangın oldu sanırdı
 Herkes belli yöne tez yollanırdı
 Uzaktan karaltı fark edilirdi
 Ses alır, ses verir, hem gidilirdi

Olan budur yoktur işin yalanı
 Bulurlardı en son düzde kalanı
 Toparlardı canlı, cansız olanı
 Kimisi selece kimi çok bitkin
 Olurlardı, olmazlar mı tedirgin

Suya basarlardı donmuş geleni
 Hemen seslerlerdi halden bileni

Defin ederlerdi varsa öleni

Toprak don, mezarı kazmak gayet zor

Tutan eli kazma, kürek zorluyor

Rüzgârın sesiyle ses verir dağlar

Sema yağmur değil, sanki kan ağlar

Etrafla kesilir her çeşit bağlar

Gökyüzü masmavi, ova bembeyaz

Bir metre yağardı ilk aylar en az

Gökyüzünde günün rengi solardı

Çılgın rüzgâr karı yerden yolardı

Çukur yerler ağız bağız dolardı

Dere, seylâp engin olurdu dümdüz

Mevsim ile gelinirdi yüz be yüz

Şepe vurur kürtük, bulağın yolu

Hayvanın sökmeye dönmezdi kolu

Kurun, su akağı, her yer su dolu

Tipinin külfeti, sıkıntısı çok

Pınara gitmenin imkânı hiç yok

Mal sahibi kardan tünel delerdi

Mal, davar aç susuz mahsur melerdi

Bazen da hayvanat küsbeyi yerdi

Ot, samanı rüzgâr alır giderdi

Tipi canlılara zulüm ederdi

Tipi diner, gün ışığı çalardı

Koyunları dürüneye salardı

Sıcak yerde pişik kendin yalardı

Kalak, otluk, su yolunu açarlar
Kurtulurdu sıkıntıdan naçarlar

Kimi ev sahibi kimi nökerdi
Saman çeker, karmakla ot sökerdi
Bacalardan karı halar, dökerdi
Baca dedim, sanki koskoca meydan
Birkaç gün çekerdi dökmesi inan

Çoban olan koyuna ot dökerdi
Suya ağzı tadar tatmaz deyerdi
Mal suvaran hayvanatı döyerdi
Gören acır hayvanatın halına
Elin canı yanmaz elin malına

İkindide çoban olan ot döker
Malın alafını çekerdi nöker
Koyun ot yedikçe alttan kar çöker
Dürüngüde bazen koyun ürküşür
İşin yoksa batan koyunu döşür

Ekmeyi biten ev, tandır kalardı
Göz görmezdi, eve duman dolardı
Tandır kızdığında ekmek çalardı
Çıkardı misk kokan tandır lavaşı
Gagala, lavaşın küçük kardaşı

Bazan saç üstünde yuğa pişerdi
Arasına sarı yağı döşerdi
İki yağlı yuğa yiyen şişerdi
Sıcak yuğa, sarı yağın kokusu
Bulup bunu yiyemezdi çoğusu

Islak çorap sallanırdı tandıra

Derlerdi ki iyi bakın andıra

Olmaya ha ateş düşe yandıra!

Ana böyle tenbihini yapardı

Biri yansa, kıyametler kopardı

Kıl, tiftik keçisi almış yaman ün

Koyunun mahsulü malum olan yün

Kuzunun güzemi olurdu düzgün

Seçerlerdi iyisini, katmadan

Bir kenara yığarlardı satmadan

Hallaç gelir güzemleri atardı

Beyaz yüne elvan boya katardı

Keçe basan gençler orda yatardı

Mal sahibi birkaç lamba asardı

Gaz gitmesin diye hafif kısardı

Mazman gelir, kıldan urgan bükerdi

Sıkı olsun diye bol su dökerdi

Kullananın ip elini sökerdi

Urganın çok büyük hizmeti vardı

Ot, sap taşımada kullanırlardı

Oğlan, kız hep eski yazı okurdu

Okumayan halı kilim dokurdu

Yeni yetişenler fokur fokurdu

El avuca sığmaz kalkıp itişen

Şen şatırdı yaş icabı yetişen

Erişte, tepirtme kesilirdi bak

Saçta kavrulurdu yakılıp ocak

Yenilirdi leziz yemek olarak
 İmecesiz olmaz idi bu işler
 Bir elin nesi var, öyle demişler

Evin hacetiydi hetircek, egiş
 Oklavı, merdane, rapata geniş
 Mangal, maşa, köz tavaşı gören iş
 Bir de vardı uzun saplı gelberi
 Tandırdan od çıkarmaktı hüneri

Helke, külek, tepsi, tava, tencere
 Küp, güveç, siniyle peşhun, lengere
 Bakır kapta bakarlardı cengere
 Kalaysız kap olan kaldırılırdı
 Kalaycıya kalay çaldırılırdı

Tahta kasnak, ince elek çenberi
 Buğday elemekti kalburun yeri
 Taş közer elerdi, tec de közeri
 Her hacetin ayrı bir yeri vardı
 Konulan yer merak ya da ambardı

Köylerde var idi öteden beri
 Dağdan toplanırdı süpürgeleri
 Ahır süpürürdü sakkavul seri
 Çok tez temizlerdi ahır salını
 Süpürgecin görmeliydin halını

Kümes hayvanından kaz, tavuk, ördek
 Enderdi içinde boynu yoluk pek
 Culuğun erkeği gezer şişerek

Şimdi misirlere hindi diyorlar
Yıl başında viski ile yiyorlar

Biraz da anlatak üst ile baştan
Halkı koruyacak soğuktan, kıştan
Tipiden, boradan, yağmur yağıştan
Ahalinin çok mühimdi giyimi
Herkes kesesine göre, diyimi

Köylümün örttüğü papaktı en çok
Tiftikten olanı geçirmez soğuk
Keçe külah, takke, şapka ise yok
Soğuk için bir de vardı kabalak
Başa sarılırdı o dolak dolak

Kimi şapık kimi şalvar giyerdi
Yakasız mintana işlik diyerdi
Kilot pantol giyinmeye değerdı
Tam, yarı İngiliz kilotu vardı
Üst tarafı geniş, alt yanı dardı

Zenginler giyerdi körüklü çizme
Kâvlık nişanıydı çizmeyle gezme
Mahmuzlar parlardı gelince bezme
Çizme kilot giyinirdi at binen
Ağalardı, zenginlerdi bilinen

Varlının giyimi göze batardı
Sekosunu omuzuna atardı
Çaktırmadan gezer, çalım satardı
Zengin idi beş on köyde bir kaçı
Çekinmeden kayırırdı muhtacı

Fukaranın vardı işlik, şalvarı

Üç beş adet idi malı, davarı

Yaya idi olamazdı suvarı

Arz ederdi bir sefalet teması

Şalvarının, işliğinin yaması

Ya nahırcı veya çoban olurdu

Hak alınca biraz rahat bulurdu

Sanma yokluklardan o kurtulurdu

Çel çocuğa biraz pırtı alırdı

Una, dene verir, ne ki kalırdı

Fakirlik çekilmez; zillet, zor idi

Yiyeceği çeçil, soğan, şor idi

Evi izbe, sanarsın ki gor idi

Bazen komşu geçimini sağlardı

Zengin gülse, fakir hemen ağlardı

Kadın kısmı bütün giyerdi kaftan

Önden yırtmaçlıydı, diğer taraftan

Peştemalı vardı, hem siyah softan

Peştemal, pisliği, kiri alırdı

Altındaki esvap temiz kalırdı

Ayakta dizleme çoraplar vardı

Güzel nakışlıydı, gören bakardı

Kız, gelin başına kofik takardı

Kofiğin üstünde altınlar vardı

O altınlar darda işe yarardı

Dolarlardı bele altın kemeri

Her kadın bağlardı öteden beri

Oyalı leçeğin yoktu benzeri
 Her leçekte vardı ayrı bir oya
 Bir zevk mahsuluydu, bak doya doya

Kızlar deli rüzgâr gibi eserdi
 Gelin olanlarsa zülûf keserdi
 Güzeldiler, hep nadide eserdi
 Kollardaki kolçak çıkmazdı bir an
 Uyuyan kalkardı ağarırken tan

Ayağında kundurası gezerdi
 Her basışta sanki yeri ezerdi
 Saçın örüp öz özünü bezerdi
 Gökçek yüzün durgun suydu aynası
 Seyrederken dilindeydi naynası

Kızların düşmezdi türkû dilinden
 En zor işler kurtulmazdı elinden
 Aşmayı bilirdi yayla belinden
 Artar idi evlerinde rağbeti
 Başka yöne kaydıralım sohbeti

Zenginin var idi konak odası
 Keçe ile döşemektir modası
 Konak gelse yakılırdı sobası
 Vardı lüks lambalar, akşam yanardı
 O evin mutlaka konağı vardı

Bir odaya toplanırdı yaşlılar
 Söz, sohbetin bilen çatık kaşlılar
 Oraya gelirdi iki başlılar

İşi yoktu gencin, bekâr olanın
Hepsi orta yaşlı idi dolanın

Küçük olan büyük elin öperdi
Öpene “Berhudar olasin” derdi
Hal, hatır sorarak sohbet ederdi
Küçüğün büyüğe hürmeti vardı
Herkes birbirini sevip sayardı

Uzun kış gecesi köylü neylerdi?
Toplananlar nasıl gönül eylerdi?
Bilen biri hoş bir hekât söylerdi
Veya bir macera anlatılırdı
Anlattıkça söze tat katılırdı

Çıt dahi çıkmadan kesilirdi ses
Dinleyenler sanki almazdı nefes
Gece geçtiğinde dağılıp herkes
Komşu olan emsâl emsâl giderdi
O gece ki fasıl böyle biterdi

Köyde birisine konak gelseydi
O izzet, o ikram, o şenlik neydi?
Herkes neş’eliydi, her şey neş’eydi
Ortalıkta vardı düğün havası
Konak sahibinin hoştu yuvası

Gelen konak olsa idi fukara
Durumunu söylerlerdi bir ara
Aranırdı köylülerce bir çara
Mühim olan; verilecek karardı
Yapılacak yardım yara sarardı

Konak sıra ile olurdu davat
 Kimi tosun kimi bağışlardı at
 Her şey bahaneydi, ikramdı murat
 Konak sahibine verilirdi hep
 Çünkü bu yardıma o idi sebep

Gecelerin vardı başka bir süsü
 Bazan söylenirdi sıra türküsü
 Utangaçlar için ömür törpüsü
 Sesi kötü olan hemen kaçardı
 Bu tutum her yana neş'e saçardı

Gün gelir biterdi elzem olan şey
 Müsavi olurdu yoksul ile bey
 Sıkıntı çekerdi köylüler epey
 Olan, olmayana söz horatasız
 Verirdi, alanın içi tasasız

Borç alınır idi çok veyahut az
 Vermek adettendi, vermemek olmaz
 Evlerde biterdi şeker, çay ve gaz
 Gaz şişesi evden eve gezerdi
 Çok ev petrolün tenekesin süzerdi

Yağ doldururlardı bir açık kaba
 Fıtil yapılırdı çok kaba saba
 Yakılır, olurdu yağlı çırakba
 Fıtil yanar, ışık ölü, is tüter
 Kokularda koku olan en beter!

Kıymetli meretti içilen tütün
 Tütün tiryakinin dünyası bütün

Kıyamet kopardı tükendiği gün
 Kaş çatık, yüz asık, o şahsa bakın
 Görenler, gitmezdi ona hiç yakın

Her evin var idi iti, tazısı
 Yaman kurtçul idi itin bazısı
 Tilki, tavşan saklar köyün yazısı
 Tavşan, tilki avı başka alemdi
 Hatırası uzun yaşanan demdi

Kurtçul it neslini bulmak mı, çetin?
 Ele pek geçmezdi eniği itin
 Atla bir tutardı, bilen kıymetin
 Minnet eder, bir çift enik isteyen
 Kolay alamazdı, ha babam diyen

Kimse saklamazdı heşim tazıyı
 Bırakıp kaçardı avı, yazıyı
 Tutup parçalardı gıdık, kuzuyu
 Çekinmeden kom, ahıra dalar
 Çel çocuğa bir vay şivan salardı

Tavşan avlaması olur idi hoş
 Gün boyu av ara, dinlenmeden koş
 Ekseri dönerdi avcı eli boş
 Bazan tazı, tavşan yapardı koşu
 Av alınmasıydı işin en hoşu

Kimi keklik için tuzak kurardı
 Kimi çiftle ile ördek vurardı
 Yorgun avcı sanki boyun burardı

Akran olan emsâline çatardı
Alay eder, imalı söz atardı

Her şey tekrarıyla sürüp giderdi
Herkes durumuna şükür ederdi
Hastalık, köylerde büyük kederdi
Ölenler olurdu, sinni değişik
Ya bir ev kalırdı, ya bir boş beşik

Kara toprak olan gelinler, kızlar
Sönen hayatlarda duran nabızlar
Yâdına geldikçe yüreğim sızlar
Düşündükçe ölen biçareleri
Kara toprak olan can pareleri

Hastahane yoktu, hemşire, ebe
Ebesiz doğardı, doğan her bebe
Yoktu ki çocuklar gitsin mektebe
Elli, altmış köyde bir okul vardı
Okumak üçüncü yıla kadardı

Bir metre ben desem, iki metre sen
Ondan az olmazdı yağın esasen
Kar idi etrafla bağları kesen
Kar mı, köyün etrafında sur idi
Köylüler, içinde tam mahsur idi

Tarsız gidilmezdi, çok derindi kar
Leken yaparlardı onunla zor zar
Karda gezilirdi, işte o kadar
Bir saatlik yolu beş saat sürer
Leken ile gitmek, idi bir hüner

Kış ayları sanki tipi hay hayda
 Rençbere yok idi Şubat'tan fayda
 Cüce Şubat derler, kar mı bu ayda?
 Akşam dinse, mutlak sabah yağardı
 Kar yükselir, göğe doğru ağardı

Martta koca karı, hafta hamal var
 Sultan Nevruz deriz, bu ezel bahar
 Gün döner, o zaman hep azar azar
 Giden kuşlar, geri döner gelirler
 Hiç şaşmazlar, yerlerini bilirler

Bu ayda sıyrılır, dağların pusu
 Rüzgâr ile gelir bahar kokusu
 Az olanda başlar alaf korkusu
 Kışla başlar, kışla biter bütün laf
 Hayvanattan pek az kısılır alaf

Beyazlık suvanmış ovaya, dağa
 Herkes hasret kalmış kara toprağa
 Koyun, keçi, inek başlar doğmağa
 Yavaş yavaş artar evde ağartı
 Köylü bolluğunda yoktur ki tartı

Bir de mal sağmadan diyelim sana
 İnek ayağına bağlanır dana
 Çatı ile rahat vermez sağana
 İnek süt vermezdi dana emmese
 Kulak ver, dinlersin, nanaylı sese

Bir yandan da otla saman azalır
 Alafı biteni dert, maraz alır

Ot, samanı bol olanı naz alır
 Her mecliste alaf bahsini açar
 Alafı azların renkleri kaçır

Bir sepet samansa çıkar beş yüze
 Havalanan fiat inmezdi düze
 Alaf alan döner idi öksüze
 Almak için ucuz alaf aranır
 Tek tek bütün komşu köyler taranır

Nadiren kış uzar, Mayıs'a kadar
 İnsanlar olurdu, canından bizâr
 Alan zarar eder, satan ise kâr
 Alaf parasının hayrı olmazdı
 Çoğalırdı, bir gediği dolmazdı

Başlarda kabalak sarık olurdu
 Kürşe parlar, gözler karık olurdu
 Dudaklarda bazan yarık olurdu
 Bütün çamaşırı ıslatırdı ter
 Sanki azalırdı gözlerdeki fer

Kürşe üzerinde yürürdü kızak
 Öğle vakti şöyle bir yollara bak
 Artık yürünmezdi, karda batarak
 Hemen sırtlanırdı saman çuvalı
 Yollarda alem di millet in halı

Kızıktaysa ot, tez şelelenirdi
 Karda bata çıka debelenirdi
 Bin bir zahmet ile zor gelinirdi

İslanırdı herkes belden aşağı
Kapıya konurdu şelenin bağı

Hayvanata hemen alaf atarlar
Tandır başı sıcak, şöyle yatarlar
Düşünürler derd-i gama batarlar
Mecbur olur, çoğu malından satar
Alafını alır, rahatça yatar

Peşin alaf alan, ucuza alır
Veresiye alan, zorlukta kalır
Kışın, dertten bütün köylü bunalır
Gökte uçan kuştan medet umardı
Kışla ferdin oynadığı kumardı

Dağlarda alaca görüldüğü an
Rençberin başından kalkardı duman
Birkaç güne otlar demekti hayvan
Tosun, döğе, her ne varsa yoz malı
Hemen salınırdı ucuz, pahalı

Göğü kaplayınca kara bulutlar
Kalplerde cücerir yeni umutlar
Yüzlerinden belli, halden hoşnutlar
Konuşan herkesin gözleri güler
Neş'e ile söylenirdi türküler

Dik yamaçta kardan hazır çığ olur
Dereler su dolar, karlar sığ olur
Düşen kurtulamaz, derin lığ olur
Düşeni lığ sıkır, sanma öldürmez
Yalnız Allah ölmeyeni öldürmez

Rençber olan korkar “Avril” beşinden
 Camışı ayırır, derler, eşinden
 Lığ sökölür, seller gider peşinden
 Dereler kabarır, coşar da coşar
 Menzili belirsiz, engine koşar

Rençbere lazımdır, koşuda, camış
 İşin ağırlığı ondadır yaz, kış
 Kanlı gözler ile o kızgın bakış
 Şöyle yan yan bakar, sanki diyer, dur
 Bakışı insanı hayli korkutur

Hingir camış olur idi haşarı
 Hay heşemdi, her çıkışı dışarı
 Boynuzlar atardı ağbunu, karı
 Mangıldar, oynardı; azar, coşardı
 Sanki yarış atı gibi koşardı

Burulmamış boğa, camız azardı
 Ne rastlasa, boynuzlayıp kazardı
 Tavlandıkça, mangıldayıp kızardı
 Kan çanağı olur idi gözleri
 Boynuzlardı, inek ve öküzleri

Bir hengâme idi, camış döğüşü
 Bir alemde boynuz atıp çöküşü
 Herkes seyrederdi bu hoş cümbüşü
 Kafa salları, yaman boynuz atardı
 Hasmin boynuzuna boynuz çatardı

Bu döğüş, çok vakit uzanırdı pek
 Camışlardan biri kaçarı, giderek

Kaçıran camışı durdurmak gerek
 Cemaat bu işe hep katlanırdı
 İkisinden biri, sakatlanırdı

Ara yere odun, urgan atarak
 Kaçıran camışı zar zor tutarak
 Zabt olurdu, dama kapatılarak
 Alır giderlerdi suyun başına
 Yıkarlardı hem kaşına kaşına

Camışlarda yağsız deri kururdu
 Bit düşerdi kıllarında dururdu
 Sarımsakla dağlar, bezir vururdu
 Camışlar girerdi aslı rengine
 Eşler olmalıydı dengi dengine

Bezir vurmanın da usulü vardı
 Traş edilirdi, sonra şallardı
 O gün camışları, p... kollardı
 Camışlar, beğede saman yerlerdi
 Şallayansa buram buram terlerdi

Azizliği başlar idi baharın
 Suyu damda idi yağmurun, karın
 Tamiri olurdu uçan duvarın
 Duvarı çamurla yapardı usta
 Dikkatli olurdu ve her hususta

Düz topraklı, bütün; çatısız damlar
 Yağmur çok yağınca evler hep damlar
 Ot, yastık basılı, kırılmış camlar

Bir portlak göz gibi, çıkmış dışarı
Rüzgârla sallanır otlar, sapsarı

Evde damcı başlar, her taraf akar
Eşyalar toplanır, her yer küf kokar
Ev halkı perişan, tedbire bakar
Bacalarda hazır durur loğ taşı
Loğ taşını alıp her yana taşı

Loğ taşıyla damcı kesilmezse bak
Bu hâle bir çare aranır mutlak
Çamur çekmek, buna mani olacak
Loğ taşı bir yana hemen dikilir
Tedbiri alınır, çamur çekilir

Toprağa can verir, yağın yağışlar
Kırık hacet varsa tamirat başlar
Atıl kalan halka, yeni ruh aşlar
Her taraftan gelir çekiç sesleri
Sanarsın, açılmış kuş kafesleri

Kuşlar yuva, rençber olan iş yapar
Kimiler çiftine kama, diş yapar
Kimi alır satar, becayış yapar
Kimi gıdık, kuzu verir, at alır
Kimi al verlerden kenarda kalır

Seherde namaza uyanan kişi
Evvel eda eder, farz olan işi
Yataktan kalkardı erkek ve dişi
Herkes el yüz yıkar, işine bakar
Ağırdan alanı, yaşlılar haşlar

Ev reisi, söz sahibi her zaman
 Onca bilinirdi yahşıyla yaman
 Tembelliğe asla vermezdi aman
 Çalıştırır, hem nasihat verirdi
 Küçükleri iyi yetiştirirdi

Sofra kurulurdu, ezelden beri
 Sabah, öğle, bir de akşam üzeri
 Yemeklerse birbirinin benzeri
 Köy yerinin mahdut idi erzağı
 Evin direğiymiş, erimiş yağı

Söz etmek lazımdır yemekten, börek
 Et yiyen olmazdı, mal ölmese pek
 Ne de leziz idi munbar mübarek
 Hayvan hastalansa kesilirdi tek
 Ev halkı et yerdi, bayram ederek

Bulgur pilavıyla aşma hoşabı
 Yoğurtlu hengelle tesbi kebabı
 Hele baklavanın azdı erbabı
 Feselli pişirmek bilmezdi herkes
 Çay ile peynirle olurdu enfes

Lahana sarması, yalancı dolma
 Etli hengel için gel saçın yolma
 Mafiş sofralardan, hiç eksik olma
 Konak gelse bişi hazır yemeye
 Kalanını lüzum var mı demeye?

Saymak mümkün daha çok çeşit yemek
 Leziz olurlardı, hem nefis demek

Pişiren verirdi gerçekten emek
 İyi yemek yapmak gerçek h nerdi
 Herkes ‘‘Filan, güzel pişirir’’ derdi

Mala bakmanın da usulü vardı
 Riayet olmazsa, sonu zarardı
 Zarar edilen şey, neye yarardı?
 Her şey yapılmalı yerli yerinde
 Tekrar edilirdi her seferinde

Mal alaflanırdı, akşama yakın
 Hayvanat doyduysa pungara bakın
 Kurunlar doluysa bırakman sakın
 Garip hayvan birbirini vurardı
 Kayan olsa, ayağını kırardı

Mala bakılırdı, bir de yatanda
 Yine yemlenirdi şafak atanda
 Sepetle, hırzelle ağbun atanda
 Zorlandıka kana, tere batardı
 Gayret eder, basmalığa atardı

Ahurların altmış ayak uzununu
 Kolay değil idi, süpürmek onu
 Birkaç saat sürer, işlerin sonu
 İşi biten kapıları kapardı
 Kapının altına fişkı atardı

Bu ay tutulurdu nahırcı, oban
 Çayır korunurdu, dikilip nişan
 Kuzucu, danacı olmazdı noksan

İnek, dana, koyun, kuzu, otlağa
Ayrı sürülürdü meraya, dağa

Ağbun dağılırdı, basma yerine
O tezek olunca, bak hünerine
Sıcak getirirdi, soğuk serine
Ocakta, sobada, tandırda tezek
Yanar, ısıtırdı ta bahara dek

Köylü, tarlasını gezerdi tek tek
Çamur mu, yok ise kurumuş mu pek?
Çünkü onu ihtimamla ekecek
Çoluk çocuğunun rızık ambarı
Olmalı, toprakta tavında barı

O günler olurdu ekinin sözü
İyi doyurarak camış, öküzü
Seçerler tarladan yakını, düzü
Dışarı az çıkan koşu ham kalmış
Çünkü uzun zaman koşulamamış

Koşum malı ham ya, zorlatmazlar hiç
Fazla tohum sepip zorlatmazlar hiç
Hayvan sakatlanır, çorlatmazlar hiç
Koşu hamladı mı iş geri kalır
Ne bir işe yarar, ne kimse alır

Rençber, koşusunu sürmese rahat
Zorlandı mı hayvan, olur tez sakat
O vakit pazara götür, ucuz sat
Hayvana eş bulmak gayet güç olur
Arayıp bulsa da pahalı olur

Tohum işi biter, herk işi başlar
 Kuruyunca toprak; kesekler, taşlar
 Tırnağı kırılan koşu yavaşlar
 Küt olur mal, asla öyle gezemez
 Ayağa kalkması olmaz tez be tez

Hamdan çıkarılır küheylan atlar
 Onlara bakardı kızlar, avratlar
 Hiç engel tanımaz, üstünden atlar
 O uçan şahindir, kükremiş aslan
 Darda kurtarıcı, yollarda hiyan

Biraz anlatalım koşu malından
 Camış, öküz, atın demir nalından
 İnsanı bıktıran nöbet halından
 Koşum malı ile yola çıkılır
 Güneş kızdırdıkça, candan bıılır

Çakılacak hayvan yere yıkılır
 Nöbet bekleyenin canı sıkılır
 Tırnak sekiz adet, çabuk çakılır
 Çabuk çakılmazsa belki sakatlar
 Fazla uzar ise hayvan tez çatlar

Ayağı tutulan atlar nallanır
 Bazıları huysuzlanıp hallanır
 Lavaşa vurulur ata, sallanır
 İki kısa ağaç, uzunca bir ip
 Dudağa vurulur, sıkılır kırkip

Ekin ekmek biter Nisan ayında
 Erken bitirmişler herik hayında

Modgam olacak kim, bilek sayında?
 Kaç boyun koşu var, hodak kaç tane?
 Tarlalar kaç kotluk, ortak kaç tane?

Altı boyun malla koşulur kotan
 Majkal idi esas kotanı tutan
 Hodak olan asker, majkal komutan
 Harazandan öte, beş boyun koşu
 Koşulup düzlerdi, eniş yokuşu

Koşuyu sürene derlerdi hodak
 Sabah yıldızıyla uyanmışlar bak
 Gözleri kanlanmış, yarılmış dudak
 Perişandır, zar zor durur ayakta
 Yarı uyur gezer boyundurukta

Kuşlukta, tarlaya gelirdi yağlı
 İkinci ekmeği, yoğurtla bağlı
 Aşın soğan ile anığı dağlı
 Ayran aş her gün akşam gelirdi
 Kimi içer kimi doğrar yiyirdi

Ağbun pişer, keserlerdi basmayı
 İtten açarlardı, hıştlı tasmayı
 İtte istemezdi bir kurt basmayı
 Kurtlar da yazıda aramazdı av
 Avıyla dağlarda gelir idi tav

İşte bu arada herik biterdi
 On, on beş gün sonra çayır yeterdi
 Köylükte başlardı ot, ırgat derdi

Ot biçecek ırgat zor bulunurdu
Uzak diyarlardan gelen olurdu

Tırpanla ot biçip zoğ ederlerdi
Zoğu pulu edip yoğ ederlerdi
Yığınlarda otu çoğ ederlerdi
İri olmalıydı ot arabası
Yirmi dört pululdan iri hem nası(?)

Hemen kurulurdu sel arabası
Yirmi iki ayak olandı hası
Temizlenir idi ot harabası
Ot yığılan yere “pey” de denirdi
Yıkılmış yerleri yenilenirdi

Fazla olan ot çayırdı satılır
Kalan otluk olur, başı tutulur
Üzerine odun ya yaş atılır
Çok dik tutulurdu otluğun başı
Otu çürütmesin yağmur, yağışı

Taş, ağaç atmanın çok faydası var
Her ne zaman esse pek sert bir rüzgâr
Otlugu devirir, eder tarumar
Belâdır, otluğun yana yatması
Çok zor idi otu yonup atması

Ekin yeşil ise, olurdu mola
İşi olan gider sağ ile sola
Tırpan, tırmık, dirgen hazırda ola
Örs, çekiç iki de get lazım, ağa
Yapılan pululu tezden yığmağa

Sünnet edilecek çocuklar varsa
 Kirve olur dosta, dostu ararsa
 Çağrılırdı eş dost, her ne kadarsa
 Mal, koyun keserek yığnak ederdi
 Sizler, çocuklara kirvesiz derdi

Kirveye koç, boğa peşkeş giderdi
 Kirve olan taraf masraf ederdi
 Çağrılan tam teknil yemek yiyerdi
 Her şey emsâlıyla boy boy olurdu
 Dillerde söylenen bir toy olurdu

Çok neş'eli idi eğlenceler oy!
 Aranmazdı orda, nesep ile soy
 Kesilirdi sabi olanlar boy boy
 Kimi ağlar kimi güler uşağın
 Kaderi bir idi hep bu kuşağın

Eşit olur idi varlıyla yoklar
 Konu komşu gelir, yatanı yoklar
 Birkaç günde kalkar idi çocuklar
 Kesilen giyerdi boydan entari
 Kimi basma, pazen; kırmızı, sarı

Ekinler girince altın rengine
 Biçilmez, gelmese vakti dengine
 Rençber girer idi ekin cengine
 Kol başı girerdi önde ekine
 Tırpan uydururdu kol öndekine

Beş on günde ekin işi biterdi
 Yarım ay da taşımaya yeterdi

Harman yeri yapmak zordan beterdi
 Tarifle anlatmak çok zor, gör de bak
 Kimi don katıyla hem yalın ayak

Suyu bağlarlardı harman yerine
 Yer suyu emerek insin derine
 İşlesin toprakta keseklerine
 Kabdo koşan dört bir yanı gezerdi
 Nerde varsa kesekleri ezerdi

Harman yeri kurur, dümdüz olurdu
 Verilen emekten umulan buydu
 Tahıl temizliği, esas konuydu
 Gemler dişlenerek hazırlanırdı
 Hodak olan gem koşusun tanırdı

Sap ile dolardı koskoca harman
 Saplar dağılırdı geçmeden zaman
 Asla verilmezdi zamana aman!
 Tezden toplamaktı mahsulü gaye
 Tabiat tembeli etmez himaye

Geme koşulurdu ham tosun ve at
 Tosun moncuklardı bütün cemaat
 Harman kalkana dek görmezdi rahat
 Öğle sığağında harman çevirmek
 Bir hengâme idi sapı devirmek

Gaye tezden bitirmektir harmanı
 Sonu ey olmazdı gecikse hani
 Yağış yağsa, yakar idi çok canı

Yel esmez, esecek rüzgâr beklenir
Bulut kabardıkça, “Esecek!” denir

Saplar ufandı mı yığılırdı tığ
Durmadan akardı, saman olup çığ
Yabayla, kabdoyla yığ Allah’ım yığ
Tığın altı geniş, üstü çok dardı
Tığı yığmanın da usulü vardı

Konu komşu tığı yele atardı
Buğdayı namluda ayrı tutardı
Buğdayı tec eden orda yatardı
Toparlardı kalın, ince samanı
Zayi etmezlerdi bir avuç hani

İyi mahsul, rençber için onurdu
Pinavunluk olan buğday yunurdu
Sergilerde kurumağa konurdu
Halı, cecim, kilim, hasırdı sergi
İmece usulü, köylüye vergi

Bulgur kaynatılır, den döğülürdü
Değirmene gider zengin, züğürdü
Kışlık yiyeceği, un öğünürdü
Marifet, çok ince öğütmek unu
Ekmeği ey olur, bilirler bunu

Eve yığılırdı, un çuvalları
Üst üste yığılan düzgün halları
Arıları varsa, kışlık balları
Yarma, bulgur, peynir olan nevale
Kilerlere edilirdi havale

Komşuların kızı hep seslenirdi
 Gerilik kaftanlar giyinilirdi
 Mahnılar söylenir, yemek yenirdi
 Taşlar ayıklanır, kızlar sekerdi
 Bir yandan da yarma, bulgur çekerdi

İnsanlar zayıftı, hayvanat arık
 Ayaklar yalındı, tabanlar yarık
 Ayakkabı nerde, yoktu ki çarık?
 Çarık kurur, ayakları sıkardı
 Islanmak'çin ayaklardan çıkardı

Anlatayım unutmadan ölümü
 Yazmak istemezdim ben bu bölümü
 Değil hâşâ, Hakk'ın kula zulümü
 Rahmetidir, Yaradan'ın kuluna
 İnananın Hakk'a ve Resul'una

Vaslı visâlidir, Hakk'ı bilene
 Ölüm vardır, bu cihana gelene
 Ecel gelir ağlayana, gülene
 Vâde yetişince gence, kocaya
 Ümmüye, alime, bakmaz hocaya

Ne bir an ileri ne bir an geri
 Her canı kabz eder ecelin eri
 Kucaklar her canlı bu kara yeri
 Kabir misafiri bekler mahşeri
 Bizdeki töreyi dinle, gel beri

Ölen kimse, bağlanırdı çenesi
 Kur'an kapağına ayı, senesi
 Yazılırdı, vardı ölüm hanesi
 Gasl için ocağa konulurdu su
 Etrafı sarardı, ölüm duygusu

İple ölçerlerdi mevta boyunu
 Kefen sarar, nesebini soyunu
 Tedbir bozmaz, takdir olan oyunu
 Hoca yıkar, kefenini bağlardı
 Gidenin ardından, kalan ağlardı

Mezar kazılmıştır, lahit veya şam
 Ölenin boyunca olur idi tam
 Mertek örtülürdü, söğüt yahut çam
 Merteğin üstüne ot atarlardı
 Topraklanır, kabir kapatılırdı

Hoca, Kur'an okur, cemaat dinler
 Allah havfı ile yürekler inler
 Ziyaret olurdu, ordaki sinler
 Cemaat dönerdi, ölü yerine
 Ortak olmak için dert, kederine

Ölü sahipleri sıralanırdı
 Hocanın duası yankılanırdı
 Taziye, sıradan tekrarlanırdı
 Hayli zaman giden gelen olurdu
 Zaman geçer, ölen unutulurdu

Her şey eski hâle avdet ederdi
 Beşerde var olan yaşamak derdi

İdame-i hayat toplumu, ferdi
 Zorlar idi, günlük yaşantısına
 Son verirdi kederine, yasına

Güzün rençber tekrar ekin ekerdi
 İki boyun koşu, tırmık çekerdi
 Yağmasın der, herkes dua ederdi
 Erken yağıp kar kaplasa düzlüğü
 Rençber olan, ekemezdi güzlüğü

İş biterdi, bakılırdı tavına
 Göz atardı çakmağına, kavına
 Gidilirdi toyla keklik avına
 Sabah erken çıkılırdı, rast gele
 Avcılar bir ava rastlasın hele

Tüfek patlar, dağlar öterdi çın çın
 Avlanırdı dağ tavuğu, bildiricin
 Boş dönen avcılar olurdu hırçın
 Eli boş dönenle konuşulmazdı
 Mukallit olanlar pek de durmazdı

Herkes toplar idi kış erzağını
 Kilere yığardı peynir, yağın
 Tamir eder idi ev, ocağını
 Suvanırdı kapı yanı, bacalar
 Boş durmazdı gençler ile kocalar

Tezek örülerek olurdu kalak
 Dıştan suvanırdı ağbunla kaypak
 Sobada, tandırda oydu yanacak

Çok sıcak verirdi koyun tezeği
Odalarda, sobaların bezeği

Çok köyde yok idi medrese, cami
Bir oda bulurdu köyün imamı
Toplanırdı musallinin tamamı
Orda kılınırdı beş vakit namaz
Cemaat olurdu çok veyahut az

Yıllık imam olmaz köylerde bazan
Adetti, gelmeden daha Ramazan
Köylerde pek yoktu okuyan, yazan
Yad ellerden gelir idi hocalar
Köylü, hoca tutmak için bocalar

Çekilmez dert idi Hoca'nın nazı
Çalışırdı herkes etmeye razı
Kılınırdı tez teravih namazı
Şu bir aylık zaman, kısa müddetti
Hocayı kayırmak hayır, hayrattı

Hoca, hatim okur evlerde tek tek
Hatim okutmayan bulunmazdı pek
Köylerdeki bir ruh idi müşterek
Kulluğu tam eylemekti nihayet
Hakk'a layık olmalıdır ibadet

Bir Ramazan'da hiç vermeden ara
Ne kadar var ise fakir fukara
Hoca ile çağrılırdı iftara
Bir gün önce verilirdi bu haber
Çağrılanlar gelir idi beraber

Davet olan evde olurdu şenlik
 Her şey Hak içindi, yok idi benlik
 Gönüller gülistan, yoktu dikenlik
 İman nuru ile dolardı her yer
 “Rabbim, şükrüm ile bana rızkım ver”

Müjdeciydi, mü’minlere Arefe
 Tedarik günüydü rûz-i şerafe
 Her şey İslam idi, yoktu hurafe
 Hak yolunda yoldaş, inançta kardaş
 Onlar olurlardı hep sarmaş dolaş

Tek tek verilirdi hatim duası
 Rahmetle dolardı yurdu, yuvası
 Evlere sinerdi Cennet havası
 Açılırdı “Amin” diyerek eller
 Merhamet umardı dolanan diller

Erken kılınırdı bayram namazı
 Yüzlerde belliydi kalplerin hazı
 Gönüller atardı kini, garazı
 Arada birlik var, ayrı gayrı yok
 Birlik olmayınca, işin hayrı yok

Küsülü olanlar barışır idi
 Düşmanla dost olur, sarışır idi
 Mertlikle namertlik karışır idi
 Her şey yapıldı rızaen lillah
 Rıza-ı Hak idi, ceht olan Billah

Bayram sonu Hoca ücret alırdı
 Helâllaşır, köyden nusret alırdı
 Köyü, dağılmayan kasvet alırdı
 Evladı gider ya gurbete, o an
 O his sezilirdi köylüde inan

Yetmişinci günü Kurban Bayramı
 Olurdu, köylünün dağılıp gamı
 Gelir idi her kemliğin hitamı
 Dünya hâli olsa biraz kırgınlık
 Barışılır, kalkar idi dargınlık

Zengin olan, bir kurbanlık alırdı
 Bayrama dek besilenir, kalırdı
 Zamanı gelinceKurban olurdu
 Kurbanın etine “tike” denirdi
 Leziz idi, lezzet ile yenirdi

Kimi koyun, keçi, koç veya inek
 Tosun, düğe iyisinden keserek
 Hak yolunda malın sebil ederek
 Hısım akrabaya, konu komşuya
 Tike dağılırdı, Kurbandır bu ya!

Tam yedi hisseye mal kesilirdi
 Hissedâr olanlar tamam gelirdi
 Taksimde, tartarak pay edilirdi
 Helâllaşır idi, paydaş olanlar
 Hâli yaşamayan, bilmem ne anlar

Bölünen hisseler, eve gelirdi
 Ev halkı, tikeyle iftar ederdi

Herkes, tor tok tike kebabı yerdı
 Hiçbir ette yoktu, tikenin tadı
 Güzeldir, ürpertir kurbanın yâdı

Her hisse olurdu mutlak üç kısım
 O hisse dağılır, olmazdı kısım
 İkinci hisseyi akraba, hısım
 Müstahakka tek tek dağıtılırdı
 Kesen ya kesmeyen herkes alırdı

Fakir fukaraya ait diğeri
 Ev halkının idi tam üçte biri
 Bir bolluk idiy ki yoktu benzeri
 Herkes döne döne tikeden yerdı
 Rabbim sana şükür olsun, diyerdı

Çok zor idi kalkıp Hicaz'a gitmek
 Otuz, kırk yıl önce o bezme yetmek
 Mukaddes yerleri ziyaret etmek
 Her baba yiğidin kârı değildi
 Mesele; serveti, varı değildi

Döner idi hacca gidip sağ kalan
 Görmeye gelirdi yaşlı, genç olan
 Böbürlenir idi tebarik alan
 Tesbih, yüzük, takke, bazan seccade
 Zemzem suyu, Kabe hurması sade

Verilirdi, bayram ererdi sona
 Zaman seyrederdi hep göçe kona
 Tabii hâl neyse dönerdi ona

Herkes erden yatıp erken kalkardı
Herkesin kendince bir işi vardı

Dördüncü gün idi, bayram sonucu
İşe dayanırdı zamanın ucu
Genç kız, gelin dokur heybeyle hurcu
Her nakışta mâna olan rengarenk
Bir duyguyla dokunurdu, hem ahenk

Bekâr oğlan, evlenmeye everdi
Aşık olan yârin gizli severdi
Yâre kavuşmayan, bağrın döverdi
Bazen eli ile bazen taş ile
Dolanırdı gözündeki yaş ile

Nişanlı kız, cehizini düzerdi
Bekâr olan kız, özünü bezerdi
Gelin olacak kız, davat gezerdi
Çağırırdı bütün komşu, akraba
En çok üzüldü anayla baba

Yakın bazen hatta uzak köylere
Gidilirdi kızı olan evlere
Görücü bakardı gidip her yere
Ya beğenir, ya beğenmez dönerdi
Kızlarda aranan; ahlak, hünerdi

Kız beğenildi mi, istenilirdi
Ya evet veyahut hayır denirdi
Gidişler birkaç kez yenilenirdi
Kız kapısı, kale kapısı idi
Olmalıydı, istemenin teyidi

Kız babası, kızı diyelim verdi
 Alanda başlardı, zor başlık derdi
 Başlığı verenler düğün ederdi
 Bir felaket idi başlık parası
 Her babanın yüreğinin yarası

“He” sözünden sonra kesim kesende
 Yüz bin verecektin istemesen de
 Mal, menal kalmazdı evde, kesende
 Nen var nen yok, hemen yalar, yutardı
 Derlerdi ki: “Falan, işi kotardı”

Ayrıca kesilir çeşitli halat
 Bir liver, elbise, çok iyi bir at
 Mutfak alınır; istenen kat kat
 Batman işi; pirinç, üzüm, fasulye
 İnek, koyun, etlik olmasın niye?

Kız alıp verene, dünür denirdi
 Bazen de hısımlık yenilenirdi
 Sular, şeker ile şerbetlenirdi
 Nişanda her türlü kesilirdi söz
 Düğün zamanıydı, bahar ile güz

Kız evine gelir oğlan babası
 Getirir, kalmışsa, başlık parası
 Hısımların açılmazdı arası
 Eşe, dosta davetiye dağılır
 Atlı olan tarafeyne yığılır

Kız evine gelir, oğlan tarafı
 Atlı dağılırdı, olmadan lafı

Olurdu odada misafir safı

Herkes içten izâz, ikram ederdi

Noksanı olanlar, tamam ederdi

Evde en seçkin yer misafirindi

Koyun kesilirdi, kuzu ya hindi

O eski hürmetten eser yok şindi

Yirmi, otuz yılda değışti çok hâl

Olanlar gerçektir, değildi hayal

Toy sahibi, gezer idi atlıyı

Türlü, tevir yemek ile tatlıyı

Açarlardı farmaştaki katlıyı

Farmaştaydı, kutlu, kaplı yataklar

Konaklar yatakta ki yatacaklar

Usuldü, atlıya henk ederlerdi

Dünyayı başına tenk ederlerdi

Oyunu herkese, denk ederlerdi

İltimas yok idi ağaya, beye

Kimse ayırmazdı, seçkindir diye

Tesbit edilirdi, geç gelen atlı

Kimse, alınırdı evden maksatlı

Henk ederlerdi ki hem iki katlı

Eşekle, hırzelle getirilirdi

Atlı yığnağına yetirilirdi

Davul, zurna çalınırdı başa baş

Oynayana atlı verirdi şabaş

Bazen de çalardı mey yavaş yavaş

Irak eder idi yakın arayı
Bazen kanatırdı, eski yarayı

Kız tarafı, oyun ederdi tertip
Oyun sergilerdi, kurulan ekip
Tuluattan canlanırdı bir çok tip
Oyunlarda vardı hep gerçek payı
Anlatırdı mutlak bir macerayı

Cehizin bir kısmı tek tek konurdu
Eller önce gayet temiz yunurdu
Kına gecesi mi, o bir onurdu
El kınadan güzel, kına ellerden
Misk yayılır, zülüfteki tellerden

Köylüler, atlıya ederdi ikram
Konaklar kalırdı köyde, üç gün tam
Köylü bolluğunda vardı ihtişam
Cömertçe sunardı, Hak ne vermişse
Kısmet taksiminde kul ne dermişse

İkinci gün toy yemeği yenirdi
Yemek sonu, cehiz sergilenirdi
Yazımında tek tek fiat denirdi
Kâtip, fiatları fazla yazardı
Satış olmaz bir pahalı pazardı

Uzun edip fazla sıkımayım sizi
Bir ev eşyasıydı gelin cehizi
Katılanlar, her eşyanın temizi
Altın yüzük, gümüş kemer, küpeler
Altın halhal ile daha var neler

Gelin, ana ağlar; herkes susardı
 Kapı basma diye bir adet vardı
 Kardeş gelir, dış kapıyı basardı
 Kapı basmada da vardı ayrı tat
 Ya tabanca veya alınırdı at

Arabaya çakılırdı dört mertek
 Cerge yapılırdı, cecim gererek
 At veya cergeyle götürmek gerek
 Kış mevsimi ise vasıta kızak
 Olurdu, başka şey olmazdı mutlak

Gelin çıkıp cergesine binerdi
 Yola vuran, biraz gidip dönerdi
 Köye özgü sessizliği sinerdi
 Biterdi üç günlük süren hay haşem
 Bazı gözde huzur, bazı gözde nem

Giden atlı yolda şenlik ederdi
 Kız yengesi, helva hazırdır, derdi
 Taksim edilirdi, atlılar yerdi
 Atlı birbirinden kapıp kaçardı
 Helvayı kapışmak, iştah açardı

Oğlan tarafıysa, haber beklerdi
 Bir kişi bacada, yol gözetlerdi
 Beri yandan köye, papak giderdi
 Attan düşen, atı yıkılana bak
 Gözü gülen, içi sıkılana bak

Köye ilk varırdı, iyi koşan at
 Derhal, birkaç puşu alırdı halat

Bu mücadelede vardı başka tat
 Papak faslı hayli uzar giderdi
 Herkes, birbiriyle alay ederdi

Gelin, o gün başka eve inerdi
 Güvey, gelin görmesine giderdi
 Ertesi gün, er evine dönerdi
 Atlılar, at biner, cirit başlardı
 Her olayda başka bir çeşni vardı

Gelin inen zaman dikilirdi şah
 O yere toplanır cemaat illah
 Vurmak için herkes atardı silah
 Sırıgın ucunda ne ise duran
 İyi nişancıydı, atıp da vuran

Gelin inen yere kazan konurdu
 Üzerinde kaşık kırmak, onurdu
 Sanki ev olurdu bir şenlik yurdu
 Her yandan etrafa neş'e taşardı
 Köy halkı, değişik olay yaşardı

Sağdıç, güvey çıkarlardı bacaya
 Meyve atarlardı gence, kocaya
 Nikah için iş düşerdi Hoca'ya
 İki şahit bulunurdu geline
 Vekil olurlardı, onun diline

Güveyi traşı olurdu o gün
 Emsâlı yapardı, orda bir düğün
 Kına yakılırdı eline düzgün

Sağdıç, girer idi büyük masrafa
Şamata, koymazdı kimsede kafa

Son gün, atlı nemerini alırdı
Giden gider, gitmeyenler kalırdı
Güveyi, o gece muratlanırdı
Dışarda beklerdi sağdıç, güveyi
Yenge getirirdi, beklenen şeyi

Çok tatlı biterdi her düğün faslı
Töre, ananeye uyup esaslı
Gülüp eğlenmekti, her işin aslı
Neş'e, şenlik, yiyip içme, tüne çay
Herkes kendisince alır idi pay

Bir yıl sonra, gelin oğlan doğsaydı
Dedesı verirdi toruna adı
Köyde o gün yer yerinden oynardı
Genç, ihtiyar ayrı hava çalardı
Herkes, kendisince zevke dalardı

Gençler çıkıp sökerlerdi bacayı
Çünkü isterlerdi, göz aydın payı
Koç, koyun verirdi emmi, ya dayı
Gönülden kopan şey beğenilirdi
Verene, evin şen olsun, denirdi

Şişlik kesilirdi bir akşam vakti
Pişirilen yer kom ya bir konaktı
Yaşlılara değil, gençlere haktı
Şen şatır yenirdi şişlik yemeği
Gönül sofrasıydı, elin emeği

Böyle döner, durmaz fasit daire
Mevzu oldu bu ahvalat şaire
Kalanı GAMGÜDER, hep vesaire
Sizlere geçmişı aynen anlattım
Yeniden yaşama, hazzını tattım

84. ETTİ

Şu yalan dünyada benim derdimi
Ne kadar dert varsa ona denk etti
Onunla da yetinmedi üstelik
Hasret kahrı ile hem ahenk etti

Mecnun'luğu bana buldu soyadı
Bir hâyali Leylâ dedi, dayadı
Çölden çöle saldı, siyah boyadı
Aşkı vurdu, çıkması zor renk etti

Zabt olunca gönül evim ne kaldı?
Bütün vucuduma zelzele saldı
Aklımı dağıttı, başımdan aldı
Cânanın yüzüne siyah benk etti

İşte onun belgesidir yazdığım
Çıkılmayan bölgesidir yazdığım
İlhâmının gölgesidir yazdığım
Yâr adın dilimde pelesenk etti

GAMGÜDER'e taksim bu İlâhi
Duçarı aşk olmuş yoktur felâhı
Yenilir mi, güzelliştir silâhı
Meftûn gönül, mecruh hâlde cenk etti

85. ZAM⁴⁶

Alış veriş için çıktım çarşıya
 Güldü zam, milleti perişan etti.
 Boş fileyle binlik karşı karşıya
 Geldi, zam milleti perişan etti.

Duyulmuyor feryâdımız, çağrımız
 “Ayarlama(!)” zam paketi ağrımız
 Bin bir yokluk ile dolu bağrımız
 Geldi, zam milleti perişan etti.

Zam lafı, çok kolay gelir ya dile
 Otuz beş lira ver çeyrek tursile
 Bir kilo sabunu ellilik ile
 Aldı, zam milleti perişan etti.

Otuz papel makarnaya vereli
 Helva havalandı artış görelî
 Fiatlara bakıp, koynunda eli
 Kaldı, zam milleti perişan etti.

Pirinç, nohut çıktı Arş u Âlâ’ya
 El mi yeter çinko ile kalaya?
 Altmışlık fasulye, başlar belaya
 Saldı, zam milleti perişan etti.

Yüzde yüz zam yedi benzin efendi
 Gaz yağı fiyatta mazotu yendi
 Bu muydu, bizlere “Ak günler(!)” dendi?
 N’oldu, zam milleti perişan etti.

⁴⁶ Başlık tarafımızdan konulmuştur.

Var olan ne varsa kalb oldu yoğa
 Öyle bir rafta ki el yetmez yağa
 Herkes her şey için girdi kuyruğa
 Daldı, zam milleti perişan etti.

Tencerede değil, kasapta et çok
 Doksan dokuzu aç, birin karnı tok
 Evler buzdolabı; kömür, odun yok
 Oldu, zam milleti perişan etti.

Yiyecek, yiyime vuslat vermeden
 Hiç kimse merete ruhsat vermeden
 Artan katsayıya fırsat vermeden
 Buldu zam, milleti perişan etti.

Bordroda maaşa imza çalmadan
 Mutemet çek verip para almadan
 Sağ el sayıp, sol ele iş kalmadan
 Sildi zam, milleti perişan etti.

Para pula döndü, değer yitirdi
 Giyecekler işimizi bitirdi
 Evde, elde ne var ne yok götürdü
 Yeldi zam, milleti perişan etti.

GAMGÜDER dert yanma, yakışmaz zillet
 Er geç def olacak mutlak bu illet
 Halasa kavuşup, diyecek millet
 Öldü zam, milleti perişan etti.⁴⁷

⁴⁷ Âşık, şiirin sebebi telifi için baş tarafta şu satırları yazmış: 1978 yılında Ecevit Hükümeti zamanında yapılan zam münasebetiyle yazmıştım.

86. GÖR DE BAK

Gönlüm olmuş ayağına basamak
Yârın basıp çıkışını gör de bak
Seven için çok zor olur yaşamak
Hayın hayın bakışını gör de bak

Niyyeti yok aşka boyun eğmeye
Kıyamam ki hatırına değmeye
Kalbim ezer gibi basar düğmeye
Yârın lamba yakışını gör de bak

İçten yaralanır kanarsın o an
Gökte gün tutulmuş sanarsın o an
Şimşek çarpmış gibi yanarsın o an
Göksüne gül takışını gör de bak

Şavkı aya vurmuş hâlezâr olmuş
Yüzünün halından jâle zâr olmuş
Farkında olmadan lâlezâr olmuş
Göksüne gül takışını gör de bak

Âşıkını görür korkak av gibi
Ağzından nefesi çıkar lav gibi
Gören yanar tutuşarak kav gibi
Yârın çakmak yakışını gör de bak

GAMGÜDER o eski sözündedir hep
Sönmez yanar aşkın közündedir hep
Bütün güzelliği yüzündedir hep
Yaradan'ın nakışını gör de bak

87. YASTIK

Ben gibi bellidir, sorma söyletme
 Esrarı aleme faş olan yastık
 İsrar edip takatımı tüketme
 Hasrettir nasibim aş olan yastık

Aşığım soframdan yiyen gam tadar
 Tattıkça derdime yüz bin dert gadar
 Her gece ağlarım sabaha kadar
 Şahit göz yaşımdan yaş olan yastık

GAMGÜDER'im derdim atmak istesem
 Zerresin almazlar satmak istesem
 Şöyle başım koyup yatmak istesem
 Yatırmıyor tüyü taş olan yastık

88. BİLEN YOK

Divaneye döndüm nedir günahım
 Kime sorsam bana n'oldu bilen yok
 Acaip halım var, çoğalır ahım
 Benzim sarararak soldu bilen yok

Ağzımda kalmadı dişler döküldü
 Kahrından dal gibi kaddim büküldü
 Ruhumun metanet suru söküldü
 İçime dert neden doldu bilen yok

Kemikte et, sanki deri kalmadı
 Gözümün dizimin ferî kalmadı
 Şu gönlümün mâmur yeri kalmadı
 Niçin böyle harap oldu bilen yok

Cânan anahtarı, gönlümse kasa
 Onsuz açılmıyor, bölendim yasa
 Dünyada ne kadar varsa dert tasa
 Dertli GAMGÜDER'i buldu bilen yok

89. GEL

Yıllardır hasretim ahu gözlü yâr
 Yüzünde sana has melâlnla gel!
 Kirpiğin ok eyle, zor değil, ne var?
 Gözünde can alan suâlınla gel!

Yalvarırım sana bekleme bir an
 Gecikirsen ruhum olacak viran
 Bakılması müşkül, göz kamaştıran
 Ruha sükûn veren cemâlnla gel!

Sendeki müstesna var oluş neden?
 Özenmiş, yaratmış seni halk eden
 Tabii tavrını değiştirmeden
 Özündeki mâna, meâlınla gel!

Beraber olmalı can ile cânan
 Sen söyle hasrete dayanır mı can?
 GAMGÜDER der seni ilk gördüğüm an
 Bana, gönlüm alan o hâlnla gel!

90. DURMA GEL

Ferhâd gibi hasret dağın sevdiğim
Başararak deldiğimde durma gel!
Anlaşmıştık hani kavil yerine
Senden evvel geldiğimde durma gel!

Çiçek ala çayırları kırları
Kırlarda ötüşe yaz cırcırları
Ara yerde olan mahrem sırları
Anlatırım, bildiğimde durma gel!

Kendisinden tabiatın nakışı
Sezilmiyor uyumundan akışı
Gözlerimden melul, mahsun bakışı
Hoşnut olup sildiğimde durma gel!

Baht denen insafsız yâr olmuş kime?
Elinden yüreğim gör lime lime
Ağlar iken hiç uğrama semtime
Şâd olup da güldüğümde durma gel!

GAMGÜDER'im bulamadım çözümü
Sağlıklıyken dinlemedin sözümü
Sana hasret açık kalan gözümü
Kapamaya öldüğümde durma gel!

91. DEĞİL

Benim aşık gönlüm sarhoştur ama
 O bezmi muhabbet meyhane değil
 Bakışın mânidar soruştur ama
 Gönül ülfetidir, neyhane değil

Orada okunan aşk nefesidir
 Hapishane olan can kafesidir
 Semâya yükselen zikir sesidir
 Fuzûlî gıl u kal heyhane değil

Can mumudur yanan fenerde daim
 Vecd ile Hak deyip döner de daim
 Secde-i Rahman'da yüz yerde daim
 Abitler otağı beyhane değil

GAMGÜDER'se kemter kulun adıdır
 Rıza-ı Rabbani tek muradıdır
 Kulun tadacağı ölüm tadıdır
 Bu yalancı dünya ey hane değil

92. ENSAR HOCA'YA MEKTUP⁴⁸

Mektuba başladım Bismillah ile
 Olasan selamet ay Ensar Hocam!
 Matlubu, maksudu getirip dile
 Edeyim rivayet ay Ensar Hocam!

Haber alamadım sizlerden çoktan
 Yollar hep kapandı yağdıkça aktan
 Efrad-ı ailen, dilerim Hak'tan
 Eylesin siyanet ay Ensar Hocam!

Halım sorsan, başı yaman gamdayam
 Kem talihin isteğine ramdayam
 Yirmi gün oldu ki suçsuz damdayam
 Ödirem, kefarete ay Ensar Hocam!

Ne adil hâkim var, ne adil hüküm
 Seksen beş gün daha, sırtımda yüküm
 Ne kese yalvarıp ne boyun büküm
 Hak ede inayet ay Ensar Hocam!

Kul nasibin alır, neyse payında
 Hayır olmaz, kalbi kara hayında
 Sağlık nasip ise, Mayıs ayında
 Bulacak nihayet ay Ensar Hocam!

Ahvalım bu, taciz ettiysem sizi
 Yâda getiresen yazdım ki bizi

⁴⁸ Başlık tarafımızdan konulmuştur.

Duam, hıfz eylesin Hak hepimizi
Gidişat felaket ay Ensar Hocam!

Mert, yığitten iyi nam sesi gelir
Usuldür, aşkıtan gam sesi gelir
Her köşeden feryat, zam sesi gelir
Nedir bu rezalet ay Ensar Hocam?

Hayat denen yolun her gediğinde
Kürşe var, sökemez ner, gediğinde
Çırpınır çiloydar er, gediğinde
Erbabı siyaset ay Ensar Hocam!

Var mı emmaresi huzur, rahatın?
Orda varsa, biraz bu yana atın
Sonu gözükmüyor bu gidişatın
Hayıra elamet ay Ensar Hocam!

Sadede geleyim, yeter derd-i gam
Millet un çuvalı, ha vursunlar zam!
“El ile kara gün, bize de bayram”
“Kopmaz ya kıyamet” ay Ensar Hocam!

Size yazacaktım, tercüme-i hâl
Yaşar Bey’de vardı, lütfen ondan al
Yazamam, başımda çoktur galmagal
Gecikir, ne hacet ay Ensar Hocam!

Zer kadrini bilir erbabı elbet
Nazarı dikkatin lütfen teksif et
Nasıl benim Hasret ile Muhabbet
Yahşımı hikâyet ay Ensar Hocam!

Darda kalan kula Hak'tır destigir
 Mektupla gönderdim, gör bak kaç şiir
 Tez'e bir ilave olsun istiyir
 Lutfunla himmet et ay Ensar Hocam!

Selam sunar size dertli GAMGÜDER
 Mektupla kısaca bir haber gönder
 Bizi sizden soran olursa eğer
 Bizden de selam et ay Ensar Hocam!⁴⁹

⁴⁹ Âşık, şiirin sebebi telifi için baş tarafta şu satırları yazmış: Atatürk Ün Ed Fak.de Dr. Ensar ASLAN Bey'e, Hasret İle Muhabbet isimli hikayemin tez olarak işlenmesi münasebetiyle, yazdığım mazmumdur.

93. BAHTİYAR ANAM

Doğdum kulağıma ezân okumuş
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam
Kundağımı tezgâhında dokumuş
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Yerden eşip ham toprağı elemiş
Höllük edip kundağım(ı) belemiş
Her derdime ottan ilaç eylemiş
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Elinde büyüttü, işe başladık
Tarlaları basan kuşu taşıladık
Gücümüz yetince fidan aşıladık
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Küçük bahçemize bostan ekerdik
Bir sıcak yemeğe hasret çekerdik
El aleme ağa, eve nökerdik
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Sabah erken gün çalmadan kalkardık
İçerdeki mal, davara bakardık
Derdi çamaşırı otla yıkardık
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Tarlada, çayırda mahsûl biçerdik
Çay gelince soyunarak geçerdik
Çay yerine her gün ayran içerdik
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Koyun, geçi, kuzu, gıdık otardık
 Akşamları gelir koma katardık
 Ğırzılı doldurur, zırbık atardık
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Örf, adete uygun esvap giyerdik
 Şora soğan doğrar, ekmek yiyerdik
 Öğretirdi, Müslimanız diyerdik
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Kazanda çökelek, peynir erirdi
 Karıştırır hem nasihat verirdi
 Yurdunu sev diye yol gösterirdi
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Sakkavul bağladık, sepet dokuduk
 Rençber olduk, bir kısmımız okuduk
 Yol bir idi, sağda solda yokuduk
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Yeni nesil zengin, varlık içinde
 Mefkuresiz, bir barbarlık içinde
 İşte bizi büyük darlık içinde
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

Bir nesliz onların gerçek eseri
 Rehberimiz oldu irfân feneri
 Köylüğü anlatan bu GAMGÜDER’i
 Bakıp da büyüttü bahtiyar anam

94. BİR ŞEY İSTEMEM

Cehiminden korkmam, n'idem cennetin
 Bana rızan gerek, bir şey istemem
 Yok değil fânide hiçbir nimetin
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

İsrafil çalacak Suru neyleyim
 Tecellinden mahrum Tur'u neyleyim
 Cemalin olmayan nuru neyleyim
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

İndullahta gayr-ı makbul ibadet
 Olur ise neye yarar, nihayet
 Lütfü ihsanıyla kılsan inayet
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

Dilersen; indinde en büyük günah
 Ref olur bir anda, ulu padişah
 Rahmet kapındayım açılsın dergâh
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

Rahmetin yanında nedir kusurum
 Sonsuz kereminde nokta, küsurum
 Emrin "Bi yedike hayr'el- umurum"
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

GAMGÜDER kulundur sâili rahmet
 Kalksın ara yerden haili rahmet
 İhsan eyle olam naili rahmet
 Bana rızan gerek, bir şey istemem

95. KÜSMEM

Bakışı can alan gözleri ahû
 Kaderime küser, yâr sana küsmem
 Her ne cefâ etsen, çekerim ya hu
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Götürmez yüklem derdimi file
 Bu kahır çekerim der, gelir dile
 Dönüp de yüzüme bakmasan bile
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Eğer görmez isen ar dediğinde
 Çekilmez sitemler var dediğinde
 Yıkıl git karşımdan yâr dediğinde
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Kızgın dağlar ile sinem dağlasan
 İlacın bu deyip zehri bağlasan
 Cellât olup ölüm ipim yağlasan
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

Alıştım GAMGÜDER namı çekmeğe
 Sarhoş eden hasret camı çekmeğe
 Mahkûmum bu derdi gamı çekmeğe
 Kaderime küser, yâr sana küsmem

96. ANLAYAMADIM

Bunca uzun yıllar geçti aradan
 Seni kaddi balâ anlayamadım
 Gönüm delik deşik oldu yaradan
 Çarptın daldan dala anlayamadım

Yakınlara küstüm, aralara dost
 Dedim de, demedim çaralara dost
 Sevmez iken oldum, karalara dost
 Düşman oldum ala anlayamadım

Gün yüzün hüzmesi delici oksa
 Üstüne örtü çek ziyası çoksa
 Ayın ışığı mı, yüzün mü yoksa
 Parlayan ne hâlâ anlayamadım

İşlenmişsin bir semâvi nakışla
 Yıldırım misâli ani çakışla
 Ben mi dedim, canı yakan yakışla
 Ateşlere kala anlayamadım

Ahından bellidir bu aşkı yeden
 Mükedder hâlini olur fark eden
 Durmadan açarak bakarsın neden
 İnanmazken fala anlayamadım

Hâlden hâle saldın bu GAMGÜDER'i
 Gönül evim oldu bir yangın yeri
 Aşkın şarabından içeli beri
 Tatlı demem bala anlayamadım

97. YAZDIM

Yıllar evvel yâra izah ettiğim
Bütün dertlerime bunu ek yazdım
Üç noktayı sorar ise nettiğim
De ki onu yüreğime tek yazdım

Cümle kurdum her hecede ağladım
Sakın anlamasın içim dağladım
Mektubumu çok neş'eli bağladım
Gözü yaşlı yüzü gülerek yazdım

Derdim ne var ise getirdim dile
Sordum çok çeker mi daha bu çile
Bu arz-ı halımın cevabı bile
Redde mahkum ama bilerek yazdım

Hasret ile sinem yara eyledim
Gecem gibi günüm kara eyledim
Hâyalını derde çara eyledim
Yeter artık benden elin çek yazdım

GAMGÜDER değişmez böyle bu gerçek
Can evimi yâra ettim ipotek
Son arzumdur, vasiyetim haşre dek
Edemezler ikrarım var fekk yazdım
(İkrarım var edemezler fekk yazdım)⁵⁰

⁵⁰ Parantez içindeki mısra âşık tarafından yazılmıştır.

98. AĞLARIM

Hayat bahçem içre bir gül besledim
 Vaslı visal suyu akmaz ağlarım
 Arzum karanlığa gömüldü dedim
 Umut çerağını yakmaz ağlarım

İçerime sıra dağlar dizerim
 Hasretle gönlümden kanlar süzerim
 Halâs yok çâradan elim üzerim
 Teselli şimşeği çakmaz ağlarım

Hâla yalvarmağa eylerim devam
 Talebim red eder, uzanır dâvâm
 Hasret çadırında kesildi havam
 Oksijen tüpünü takmaz ağlarım

GAMGÜDER talih kem, kaderse usta
 Başa çıkılmıyor, hiç bir hususta
 Beden hastahane, ruhumsa hasta
 Cânan tabibimdir bakmaz, ağlarım

99. YÂRIM

Sevdan işte esir etmiş satıyor
 Kul al beni pazarıma gel yârim
 Bir külhan ki kazazeden yatıyor
 Teselli ver azarıma gel yârim

Aşk benim sineme gör yara salar
 Işıktan hoşlanmaz kör yarasalar
 Zülfün urgan ola yâr, yâr asalar
 Ağlayarak o zârıma gel yârim

Bu dertli GAMGÜDER böyle oldu kul
 İtgin düşsem adresimi ara bul
 Sağlığıma yetişmezsen ırak yol
 Ölmüş olsam mezarıma gel yârim

100. EYLEDİM

Ervahı ezelde bezmi tasdikte
 Birsın birliğini ikrar eyledim
 Kem'iyyette değil, keyfiyetinde
 Vahdaniyyetini tekrar eyledim

Ruhum halk olundu yokken vücudum
 Bir için, iki kez oldu sucudum
 Emr olundu bu aleme vurudum
 Sanma gelmemekte ısrar eyledim

Takdiri Zülcelâl olunca tamam
 Hayatı sebebim anamla babam
 Ahzen-ül takvimden kuruldu binam
 Varlığım la Rabbim ezkâr eyledim

Haddi buluş olan eriştim sine
 Girmem lazım idi mutlak bir dine
 İman edip girdim dini mübine
 Teslimi HAK edip efkâr eyledim

MUHAMMET MUSTAFA, Resul-u Nebi'm
 İmam-ı Hanefî azam mezhebim
 Ehl-i sünnet ve'-l cemaat, meşrebim
 HAK'tan gayrı ne var, inkâr eyledim

Aşk ucundan altın iken pul oldum
 Ruhen zengin, malen çok yoksul oldum
 Aşıkanda bir GAMGÜDER kul oldum
 Sözümle gerçeği izhar eyledim

101. DİYEMEDİM

Bunca uzun yıllar geçti aradan
Kimselere derdim var diyemedim
Kan akmakta içimdeki yaradan
Varıp bir tabibe sar diyemedim

Beni anlayamaz fikir şaşkını
Çünkü ruhum ummanların taşkını
Gizli gizli çektim senin aşkını
Kınarlar açmadım, ar diyemedim

Baş edemez bu dert ile ordular
Halım görüp bin bir şeye yordular
Neden yatmıyorsun diye sordular
Döşek, yorgan, yastık nar diyemedim

Lutfedip de dinlen bu GAMGÜDER'İ
Derdi çok aşiktir sevmiş bir peri
Yârdan ayrıldığım o günden beri
Sevip de kimseye yâr diyemedim

102. SEVDİĞİM (Cinas)

Dedim benim bağubanı bu bağın
 Bir lahza konuk ol gel in sevdiğim
 Halâsı yok düştüğümüz bu bağın
 N'olur havarıma gelin sevdiğim

Sevdâ hançerine gönlüm kın ama
 Şad sanarak ben dertliyi kınama
 Sakın bakıp elimdeki kınama
 Kese olmamışım gelin sevdiğim

GAMGÜDER'e dedi deyim derdim yaz
 Al hançeri dilim dilim dilim yaz
 Üstümüzden geçti gitti bunca yaz
 Tam mevsimi şimdi gelin sevdiğim

103. SEVGİLİM

Kabul eder isen gönül telinden
 Senin için yaptım beste sevgilim
 Kulak verip dinle kendi dilinden
 Bu âşıkın ne heveste sevgilim

Gönlüm hedef, kirpiklerin ok derler
 Mâlumu ilâma hacet yok derler
 Sana layık methiyeni çok derler
 Yapmamışlar bil güldeste sevgilim

Senin kokun her çiçeğe bulaşmış
 Nam u şanın dilden dile dolaşmış
 Züleyha'nın şöhretine ulaşmış
 Güzelliğin tek berceste sevgilim

Harikuladeydi tasarım benim
 Halktan olmasaydı basarım benim
 Sanemin boynuma asarım, benim
 Adım çıkar putpereste sevgilim

Bu GAMGÜDER tattı aşkın tadını
 Hâşâ, zedelemes itikadını
 Önce senin sonra Hakk'ın adını
 Diyeceğim son nefeste sevgilim

104. YOK BENİM

Şikâyet eylemem öz ikbalimden
 Kâmım aldım arzumanım yok benim
 İslâh-ı nefsettim eski hâlimden
 Can diyecek bir cânânım yok benim

Sırt döndüm geçici yarana, yâra
 Mesâfe kapandı kalmadı ara
 Matlubum erişmek hüsnü didara
 Artık fikri perişanım yok benim

Emalın ne, yol başladı bitmeğe?
 Yüzün var mı divânına gitmeğe?
 Ben günahkâr, Hakk’a kulluk etmeğe
 Ömrüm geçti, çok zamanım yok benim

Ef'al-ı şerimden rahmın ancak bol
 Kapına gelirsem tâeti yoksul
 Af eyle yalvarır bu GAMGÜDER kul
 Senden özge bir amanım yok benim

105. BENİM

Bakışın melhemdir mürüvvet eyle
 Kaşın çatsan dilde acımdır benim
 Beni gam doğurmuş sorana söyle
 Dert kardaşım, feryâd bacımdır benim

Aşıkân ey bilir değildir yeni
 Ölçüden mustağni boyuyla eni
 İçimi dağlayan aşkın dikenî
 Başımda sultanlık tacımdır benim

Enin ırmağının gulgulesiyim
 Izdırap akıtan su lülesiyim
 Aşkın hükümdarı, yâr kölesiyim
 Ömrümden verdiğim bacımdır benim

GAMGÜDER der bakın derdin nev'ine
 Ne ola ki dertli olan sevine
 Beytullah diyorlar gönül evine
 Onu tavaf eden hacımdır benim

106. DAĞ VAR DAĞ YÂRIM

Siyah saçlarının kıvrımlarında
 Gönümü bağlayan bağ var bağ yârim
 Kızıl kora benzer dudaklarında
 İçimi yandıran dağ var dağ yârim

Belâlardır başımızı bürüyen
 Gölge gibi arkasından yürüyen
 Yerden yere çalıp sonra sürüyen
 Bakışında muhkem ağ var ağ yârim

Düşenler amansız yanar narında
 Ömürler kış olur ilkbaharında
 Sana gönül vermiş aşıklarında
 Zan eyleme bir tek sağ var sağ yârim

Dertli GAMGÜDER'in feryâdına bak
 Derin yaraladın onu hak na hak
 Hasret çırağında aşkla yanacak
 Bende daha hayli yağ var yağ yârim

107. GİDERİM

Gönlüm aşk delisi bu zalim kader
Beni ardı sıra yeder giderim
Usanmadan yol alırsız beraber
Yüküm etmiş gam u keder giderim

Her kul gibi kaş üstünde karam var
Derdim sevda, kim demiş ki çaram var
O ki ömür boyu işler yaram var
Az veya çok ne fark eder giderim

Çok cesursan bağrım yarasını aç
Taş yürekli değil isen ırak kaç
Her ne kadar hekim varısa ilaç
Böyle bir yaraya n'eder giderim

GAMGÜDER'im durup dinmemek üzre
Ne vardır yanmışta sönmemek üzre
Çıktığım bu yoldan dönmemek üzre
Ta günüm dolana gider giderim

108. GÖZLERİM

İssız, izbe, تنها yerler meskenim
 Arar durur bir sitare gözlerim
 Azat kabûl etmez, senin bendenim
 Sendedir derdime çâre gözlerim

Ben gönlümü yâr kapısın açınca
 Ara yerden ay misali kaçınca
 Karanlık ufkuma ışıık saçınca
 O vakit yanarım nâre gözlerim

Takvim geçer, saat çalar zaman bak
 Hasret getiriyor her düşen yaprak
 Kara bahtım gibi bende bu firâk
 Gönlüm etti pare pare gözlerim

Duam budur, bir murada ermesin
 Şad olarak zevki sefâ sürmesin
 GAMGÜDER der kör olsun da görmesin
 Bakar isen başka yâre gözlerim

109. VAZ GEÇTİM⁵¹

Yârı benzetirdim göğün ayına
İnsanoğlu sırrın çözdü vaz geçtim
Kaşın emsâl idi hilâl yayına
Ayaklar altında ezdi vaz geçtim

Ben kendi aklımca fel eylemiştim
Nurunu yüzüne tül eylemiştim
Huzmeni saçına tel eylemiştim
Yol düştü gelenler gezdi vaz geçtim

Sırrın çözülmeden kalsın isterdim
Sevdiğimi sana emsâl gösterdim
O nur ışığına mehtabım derdim
Nurunu süzgeçten süzdü vaz geçtim

GAMGÜDER istiyor el değmemiş gül
Sözüne bakmıyor bu asi gönül
Matlubu, meramı ifâde müşkül
Yâra ay dediğim sözdü vaz geçtim

⁵¹ Şair, eserin sebeb-i telifi için şiirin başına:”Aya insan tarafından çıkılışında yazmışım.” notunu eklemiş.

110. NEYLEYİM

Bu yazığı sevdâ gülistanında
 Daha gonce iken derdin, neyleyim
 Matlubum visâldi amma anında
 Hasret denen derdi verdin, neyleyim

Aklım, fikrim öyle apıştı, sevin
 Çarasız illetler kapıştı, sevin
 Etim kemiğime yapıştı, sevin
 Sevgi güneşine serdin, neyleyim

Ahdı vefâmızdan söz etmeksizin
 İçimi yandırdın köz etmeksizin
 Ara yerde bir fark gözetmeksizin
 Dost düşmana beni yerdin, neyleyim

Dertli GAMGÜDER der aşktan yarama
 Eylenece çok zor ilaç sar ama
 Yanılıp da bende bir suç arama
 Benim derdim senin derdin, neyleyim

111. ÇEKTİM

Dünyaya geldiğim ilk andan beri
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim
 Karaya boyadın bütün renkleri
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Yüzüm güldürmedin sabi çağımda
 Felaket gezdirdin sol u sağımda
 Saldın, çırpın dedin, bela ağımda
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

On birinde zehir kattın aşıma
 Sevdâyı evladın körpe başıma
 Kanlar kattın gözden akan yaşıma
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Her fırsatta taştan taşlara çaldın
 Bir rızık danesin peşine saldın
 Aleme bol verdin, benden çok aldın
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Akıl iz'an verdin, devlet vermedin
 Günahım neydi ki elbet vermedin
 Aman diledikçe mühlet vermedin
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Ey Hâküm-ül Ulâ hükmet suç kimde
 Bilirsin ayandır, ne var içimde
 Takdir eylediğin kader çizgimde
 Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Neş'eden huzurdan mahrum eyledin
Her derdi çekmeğe mahkum eyledin
İşimi ters, yüzüm mağmum eyledin
Sen neler çektirdin, ben neler çektim

Bela vü mihneti seferber ettin
Toplayıp başıma derbeder ettin
Sonunda ben kulun GAMGÜDER ettin
Sen neler çektirdin, ben neler çektim

112. BOZKURDUM

Yürü hak bildiğin yolundan şaşma
 Sana kim ne derse desin Bozkurdum
 Zülme, esarete öl de yanaşma
 Bu kararın olsun kesin Bozkurdum

Asil soyun Oğuz, Kıpçak ve Kırgız
 Tarih dolu destanların sayısız
 Kanın rengi bayrağında ay yıldız
 Bilen bilir seni nesin Bozkurdum

Tarihin mi şeref dolu, şan dolu
 Uygarlık getirmiş kavimler yolu
 Yiğitliğin, hürriyetin sembolü
 Şehadetin kutsal süsün Bozkurdum

GAMGÜDER Türk oğlu yücelsin harsın
 Vatanın uğruna ölüme varsın
 “Allah Allah” nidasıyla sarsarsın
 Arzı, yükseldikçe sesin Bozkurdum

113. OLUR MUYUM?⁵²

Ayrılık elinden ettim el aman
 Bilmem bir gün ben de şâd olur muyum?
 Dumanımsa arşa çıktı an be an
 Unutulmaz olan ad olur muyum?

Lafız olup her alınan nefeste
 Kaybolmadan kalmak inleyen seste
 Âşıklar sazında bir hazin beste
 Dudaklardan düşmez dâd olur muyum?

İçilen su olsam nasip tasında
 Renk olup aksetsem hasret yasında
 Kalender yâranın söz sofrasında
 Izdırap denilen tad olur muyum?

Lamba söner gazı bittikten sonra
 Israr nâfile gün yettikten sonra
 Çekilip dünyadan gittikten sonra
 GAMGÜDER olarak yâd olur muyum?

⁵² Şair akrostiş'ten faydalanarak, mısra başındaki seslerle adını yazmıştır.

114. GÖNLÜM

Kara kaderinden şikayet eden
 Biri ben biri can birisi gönlüm
 Dönüşü olmayan bir yola giden
 Biri ben biri can birisi gönlüm

Visâl atlı olmuş ardında yayan
 Dayanabilirsen bu yola dayan
 Nedense duası kabul olmayan
 Biri ben biri can birisi gönlüm

İçi volkan gibi lav saçıp tüten
 Hasreti bağrına basıp büyüten
 Hastayla inleyen, mum ile biten
 Biri ben biri can birisi gönlüm

Şirin derdi olan Ferhâd içinde
 Aşıklarda bahtı berbâd içinde
 Vakitten ta vatka feryâd içinde
 Biri ben biri can birisi gönlüm

Felaket payında bu GAMGÜDER'e
 Netsin kısmet olmuş böyle bir kere
 Yanarak gidecek rûz-i mahşere
 Biri ben biri can birisi gönlüm

115. ÖLÜM

Dinleyeni munis sesle çağırır
 Lahuti nağme var telinde ölüm
 Ne sızılar, ne bir aza ağırır
 Sıhhat dolu sanki elinde ölüm

Her ömrün mevsimi yeni bahardır
 Kimseyi red etmez herkese yârdır
 İnandırılmaz tatlı bir sükûn vardır
 Ürperti vermeyen yelinde ölüm

Yüzde ne istihza ne ciddiyyet var
 Ne fikre itiraz ne zıddiyyet var
 Huzuru kalb ile teslimiyyet var
 İlâhi emirdir dilinde ölüm

En ufak şüphe yok kayguya benzer
 Ne endişe ne de korkuya benzer
 Rüyasız, kâbussuz uykuya benzer
 Gerçek huzur dolu elinde ölüm

Hak emrinden başka emre uymadan
 Vadesi geleni geri koymadan
 Sen atılmaz yüksün, usanç duymadan
 Taşır bu GAMGÜDER belinde ölüm

116. AHU GÖZLÜM

Söyle neden aşka kıldın giriftar?
 Hep beni kınıyor el ahu gözlüm.
 Rahim kıl, kerem et arada ne var?
 Son bulsun bu fitne fel ahu gözlüm.

Ayrılık oduyla yüreğim yanmış
 Saçın tellerine fikrim dolanmış
 Akan gözyaşlarım kana bulanmış
 Görmez misin olmuş sel ahu gözlüm?

Sana kaç yıl daha hasret kalayım
 Yerin meçhul nasıl haber salayım
 Yeter, sağlığından salık alayım
 Mektup yaz yahut çek tel ahu gözlüm.

Ben hariç yârıyla bermurad herkes
 Sıhhatim yerinde, alırken nefes
 Benim bulunduğum bu tarafa es
 Bir anlık oluver yel ahu gözlüm.

Dilimin andığı ad mı hâlâ sen?
 Gözümde, gönlümde olan esasen
 Bir gönül hastası GAMGÜDER'im ben
 Son defa göreyim gel ahu gözlüm.

117. EMİ CAN⁵³

Kara kaderinden, taksimatında
Püşkte payı şivân olan emi can!
Allah'ın indinde, kulun katında
Aşk illeti ayan olan emi can!

Hâşâ, tağyir olmaz emr-i lâyemut
Rahmet dergâhıdır, kesilmez umut
Ceht ile olmuyor meram-ı maksut
Umut, kula hıyan olan emi can!

Düşünüp yâd eyle geçen yılları
Neden, niçin diye; hem nasılları?
Ömrün ahla geçen gam fasılları
Yüzümüzde nişan olan emi can!

Dikkatini devşir, etrafa bakta
Yakın olmuş ıraktan da ırakta
Ölüm habercisi baştaki akta
Bir ömürdür, nihan olan emi can!

Tefekkür et deden ile atanı
Adlarından başka kalan ne anı?
Senin olsa, bu alemin her yanı
Ne götürür sultan olan emi can!

Müslim o ki nefis denene uymaya
Malum; insan gözü doymaz, doymaya

⁵³ Âşık, şiirin sebebi telifi için baş tarafta şu satırları yazmış: Belediye Başkanı iken, milliyetçi olmam dolayısıyla, o günün en azılı komünistlerinden Cumhuriyet Savcısı Cengiz Ç... yüzünden tevkif edildiğim sırada şair amcam Divânî'ye yazdığım manzum mektuptur.

Kefenin cebi yok para koymaya
Alem fani, beyan olan emi can!

Kimse yarınını biliyor mu, de
Ecelin ağını deliyor mu, de
Yani, elden bir şey geliyor mu, de
Aciz mahlûk insan olan emi can!

Aşıkân değil mi, sevdâdan sarhoş?
Ömürse geçiyor, hoş veya nahos
Biraz düşünürsek bu hay u huy boş
Ömür ab-ı revan olan emi can!

Dünyaya bağlanmış kenetimiz yok
Kenete bağlanmış çenetimiz yok
Ölümsüzüz diye senetimiz yok
Ölüm bize ihsan olan emi can!

Sanmam ya, fenaya sarılmış mısın?
Zevk-i sefasıyla karılmış mısın?
Söyle, yoksa bana darılmış mısın?
Neden olduk nisyan olan emi can!

İçimiz kaplamış gam ile tasa
Yıllardır ruhumuz bölünmüş yasa
Fani değil midir, insan hulasa?
Candır, hak-i yeksan olan emi can!

Hatadan beri mi kul olan, söyle
Büyükler affeder, değil mi öyle?
Gözünün önüne gelmez mi şöyle
Geçip gitmiş zaman olan emi can!

Yüzüne hasretim ben boynu bükük
 Gönül sarayımın nakışı dökük
 Kendin söyle, ikimizden kim büyük
 Benim, senden civan olan emi can!

Mahkûmum, hakkımda verilmiş ilam
 Alırsan şiirle gönderdim selam
 Seni çok özledim, hâsıl-ı kelam
 Dünya bana zindan olan emi can!

Olan olur, daha neden şaşalım?
 Nefsin gurur engelini aşalım
 Ben gelemem, gel de helallaşalım
 Tamam olsun noksan olan emi can!

Dergâh-ı Huda'dan bu muradımız
 Salihler safında olsun adımız
 Yâr-i bivefasın sen üstadımız
 Gerçek ehl-i irfan olan emi can!

Ayırmasın bizi itaatından
 Kelimetullah'ı kıraatından
 Resul -u zişanın şefaatından
 Rabb -ı cella subhan olan emi can!

Seni taciz ettim hem de yazdım çok
 Bu gün varsak, olacağız yarın yok
 GAMGÜDER der, hasret zehirli bir ok
 İhsan Kılıç Divan olan emi can!

118. KONUŞMADAN

Sana yalvarırım can-ı cananım
 Akan göz yaşımı sil konuşmadan
 Nasıl geçer diye sorma her anım
 Seni anmaktayım bil konuşmadan

O tatlı bakışın her derdi verdi
 İçimdeki illet kemâle erdi
 Gönlüme aşk denen ur pençe serdi
 Kaşın neşter eyle, del konuşmadan

Üstümüzden geçip zamandır giden
 Öğreneyim haber ver ki şimdiden
 Bir alfabe icad eyle yeniden
 İşaret eylesin el konuşmadan

Saçına dokunan yel busesinden
 Uçmuş koku gibi gül şişesinden
 Ben seni tanırım ayak sesinden
 Çekseler gözüme mil konuşmadan

GAMGÜDER ne hacet çok uzun söze
 Alevin tesiri olur mu köze?
 Kimse anlamasın gelip göz göze
 Meram anlatalım dil konuşmadan

119. İNSANDAN

Her aklı başında insan iğrenir
 Mürâi, yalancı, müfsit insandan
 Sözü geçtiğinde “İllallah” denir
 Mürâi, yalancı, müfsit insandan

Kopasıca o bal dudak lisanı
 Konuştukça bizâr eder insanı
 Kaçmağa yer arar dinleyen hanı
 Mürâi, yalancı, müfsit insandan

Yalan söyledikçe kendi inanır
 Söylemeyi dinlemekten zor sanır
 Muhitinde onu bilen utanır
 Mürâi, yalancı, müfsit insandan

GAMGÜDER başında olsa altın taç
 Sakın el uzatma olsan biilaç
 Sultan olsa dahi gayet ırak kaç
 Mürâi, yalancı, müfsit insandan

120. EL AMAN

Aşkın ile doldum	sararıp soldum
Perişanın oldum	yandım el aman
Yâr ela gözüne	sevda közüne
O tatlı sözüne	kandım el aman

İşim intizardı	neye yarardı
Alem başa dardı	bana zarardı
Can evimi sardı	gözüm karardı
N'oldu senle vardı	andım el aman

Olsaydım kurbanın	sen hüsnü anın
Böyle bir Sultanın	veyahut Han'ın
Kalsaydım mihmanın	lafı ne canın
Olurdu ihsanın	sandım el aman

GAMGÜDER'e baktın	kancanı taktın
Yakınken ıraktın	var iken vaktin
Közden bir ırmaktın	içime aktın
Acımadan yaktın	candım el aman

121. CIĞALI TECNİS

Ben görmedim bu dünyada ne halsa

Doğru deyip bir kimseye yaranan

Ezzinem yaranan

Benim gibi yâr anan

Gönlüm sofraya eyledim

Sundum onda yâra nan

Bir kızıyla bu dünyada o kalsa

Demiş vermem istemesin yâr anan

Arşa çıkan ahım gönül telinden

El atıp da bir tutan yok elinden

Ezzinem elinden

Yâr ki tutmaz elinden

Hayır olmaz gelecek

Ulusundan elinden

Yâr adını düşürmeden dilinden

Görülmemiş benim gibi yâr anan

Sevdim yârın yüzündeki halını

Ah ile doldurdum sevda halını

Ezzinem halını

Sorma âşık halını

Nakış olup işlemiş

Gözüm yaşı halını

GAMGÜDER'in bu perişan halını

Anlatırsın eşen, dostan yaranan

122. NEDEN

Yıllar var sığmıyor içim içime
 Yâr aşkın elinden değilse, neden?
 Ruhum her an girer başka biçime
 Yâr aşkın elinden değilse, neden?

Adını işleyip yaptım hamail
 Boynuma asmaya olmadın kâil
 Bir Mecnun misâli olduğum sail
 Yâr aşkın elinden değilse, neden?

Baht ile barışıp gelmek arzusu
 Sellere karışıp gelmek arzusu
 Rüzgârla yarışıp gelmek arzusu
 Yâr aşkın elinden değilse, neden?

GAMGÜDER der ruhum sanki çöl oldu
 Suları soğulmuş kuru göl oldu
 Benliğim sızlayan bir gönül oldu
 Yâr aşkın elinden değilse, neden?

123. ÂŞIKLAR DESTANI

Dinle aşk-ı dertten şikâyetim var
Hür insanken, olduk köle elinden
Biçare o Kays'ı, Leylâ gibi yâr
Mecnun edip saldı çöle elinden

Vâmık ile Azra sevdi birbirin
Dağları deldirtti Ferhad'a Şirin
Herhal Aslıhan'dan vardır haberin
Kerem yanıp döndü küle elinden

Kaç aşıkta vardır Garip talahı
Esir-i zülf etti Selvi, Emrah'ı
Mahbup'la yaralı Mahmud'un ahı
Böyle düştü dilden dile elinden

Şenlik'i doldurdu sevdâdan kaba
Aşıklar sultanı Sümmanı Baba
Bayburtlu Celalı, Zihnî acaba
Sanki çekmedi mi çile elinden?

Yâr dedi, ateşe Muhibbî yandı
Biçare Zülâlî yandı, dolandı
Söz denen kevserden Seyranî kandı
Göz yaşın döndürdü sele elinden

Buna Münhacı da oldu giriftar
Kağızmanlı Hıfzı, Cemal Hoca var
Şavşatlı Huzuri, namı payidar
Oldu söz taşları, kule elinden

Dertli, söz ustası, söylenir namı
 Biilaç Ürfanı çok çekmiş gamı
 Hasta Hasan ise felaket camı
 İçivermiş beli, sile elinden

Sözde yekta idi Müdamı hanı
 Az mı aşık imiş Ruhsatı yanı?
 Tufarganlı Abbas, canların canı
 Feryâd etti bile bile elinden

Biraz da yazayım lâhik zamanı
 Hal-i hazır söz ustası Divanı
 Bu yolda pir oldu dertli Ümmanı
 Kemer oldu ince bele elinden

Tanıdım sine zâr kul Çağlayan'ı
 Aşıklar aşığı Mevlüt İhsanı
 Ah u vah içinde Yaşar Reyhanı
 Çalınca saz gelir dile elinden

Hasretin yaktığı dertli İlhanı
 Kavrulmuş kebaptır, narda Rahmanı
 Şeref Taşlıova, o şirin canı
 Gezdirirsin elden ele, elinden

Çobanoğlu çeker bülbül gibi zâr
 Alyansoğlu gibi çok aşıklar var
 Benim de sevdiğim nazlı bir nigâr
 Hasret sinmiş değen güle elinden

Hazan erdi, bakın bağı tarumar
Geniş dünya oldu, vay başına dar
Ağrı'da Tutaklı GAMGÜDER'de var
Kurtula, aşk senin öle elinden

124. BEN VE SEN

Gelmiş geçmiş âşıkların içinde
Çok okunan kitap olduk ben ve sen
Öğreneyim kaderden mi, niçin, de
Görülmeyen hesap olduk ben ve sen

Hasretten benzimiz sarardı soldu
Farkına varmadan müddeti doldu
İstemedен esrarımız faş oldu
Her suale cevap olduk ben ve sen

Herkesin yükü var ferine göre
Döner gider çarkın perine göre
Sevenler indinde yerine göre
Günah ile sevap olduk ben ve sen

Çırpınarak aktık aşkın selinde
Ses olduk inledik hasret telinde
Ayrılık çölü var sevda elinde
O mahalda serap olduk ben ve sen

GAMGÜDER der, cânan söz aramızda
Her hale razıydık öz aramızda
Karşı beri yandık köz aramızda
Od ocaksız kebab olduk ben ve sen

125. SالدIN⁵⁴

Dâr dedin dünyaya dolap döndürdün
 Oyunlar oynadın olaya saldın
 Elinde ezilen esirin ettin
 Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın

Sinemi sinene sararım sandım
 Yaktın, yanmaz mıyım, yandıkça yandım
 Kabulum kaydıyla, kandırdın kandım
 Hoyrat horonunda halaya saldın

Sevgilim sevmenin seherinde sen
 Gülüm gül gönlünce, güller gülerken
 Bahtsızlar bağının bağbanıyım ben
 Ahibba anlamaz alaya saldın

Gamla garazında GAMGÜDER gayrı
 Acılar anılmaz adından ayrı
 Hıyanımdan her an hani ya hayrı
 Bakışınla başım belaya saldın

⁵⁴ Her mısırda ayrı aliterasyon yapılmış.

126. OLAYDIN

Suçum günahım ne, kaderim beni
 Zâra neden yazdın, yazmaz olaydın.
 Şikâyet ettiğim ey bahtım seni
 Kara neden yazdın, yazmaz olaydın.

Yaprağım solmadan kurudu dalım
 Gam, keder çekmekten kalmadı halım
 İnsâfın kurusun böyle bir zalım
 Yâra neden yazdın, yazmaz olaydın.

Sevdâ nâzenini gönlüm ayarttı
 Hasret kefesinde zâr ile tarttı
 Sinemdeki bütün yaralar arttı
 Çara neden yazdın, yazmaz olaydın.

Aşıktır aşk oyununda yenilen
 Ne çare olmuyor her istenilen
 Dertli GAMGÜDER'i dünya denilen
 Dara neden yazdın yazmaz olaydın.

127. BAKIN

Perişan bir âşık görmek istesez
 İbret almak için hâlîma bakın
 Hiçbir kahra yenilmezken tez be tez
 Kader ezdi, bahtta çalıma bakın

Âzade ser idim aşktan evvela
 Bir ahu gözlüyle oldum müptelâ
 Başıma sarılmış püsküllü belâ
 Şu sevdâ denilen zalıma bakın

Zevâhiri bir neş'eye bürünen
 Belli etmez aşka düşüp sürünen
 Kat be kat karalı, dıştan görünen
 Şöyle aralayıp alıma bakın

Ben istemesem de getirtir bana
 Yemesem de zorla yedirtir bana
 Demesem de tatlı dedirtir bana
 Zehirden acıdır, balıma bakın

GAMGÜDER der bunlar hükmü kaderdir
 Olana razı ol hep mukadderdir
 Hasrettir, figândır, gamdır, kederdir
 Eynimden çözülmez şalıma bakın

128. SAKIN

Gönül defterinin aşk yaprağına
 Bir hoyrat portresi bastırma sakın
 Seninle ördüğüm sevgi bağına
 Yabancı muhabbet astırma sakın

Aşkımız hakiki yapmacıktan pâk
 Hayalimi atma gözünden ırak
 Gelinlik giyinip örtünme duvak
 Ben gelmeden zülfün kestirme sakın

Hasretlik sefâdır gönül erine
 Her sevenin bu hâl gelir serine
 Kul kabûl eyleyip kölen yerine
 Dertli GAMGÜDER'i küstürme sakın

129. BİR HABER ALIN

Yârın sevdasıyla olmuşum esir
 Yel esse o yandan bir haber alın
 Gözlerim yol bekler canım telesir
 Sevdiğim canandan bir haber alın

Yolda karartı var gelmekte yakın
 Yârdan haberciyse bırakman sakın
 Sorun, sual edin, öğrenin, bakın
 Ol kaşı kemandan bir haber alın

Ruhum saz, ben ise inleyen nayım
 Acep göndermiş mi ilaçtan payım
 Canı darda, iyi olmaz hastayım
 Derdime dermandan bir haber alın

Sanarsın kırılmış kolum kanadım
 Kanı durmaz yara gibi kanadım
 Koymaz yatam kendi ah-ı feryadım
 Usandım bu candan bir haber alın

GAMGÜDER yarama mehlem çalmadı
 Çok yalvardım ama kâle almadı
 Tükendi tâkatım, sabrım kalmadı
 Katlime fermandan bir haber alın

130. DUDAKLARIN

Konuştukça aklım alır başımdan
 Deprenen gül işte var dudakların
 Göksümdeki yanan hasret nârına
 Olmuş söndürmeye kar dudakların

Her çiçekten almış pembelik katmış
 Gören güller utancından renk atmış
 Özenmişte Rabbim öyle yaratmış
 Vallahi şâhane yâr dudakların

GAMGÜDER'im kimse yârin öğmesin
 Gönlüm gonce tomurcukta düğmesin
 Sakın ahu gözlüm, nazar değmesin
 Mehtâp tûlbent olsun sar dudakların

131. YÂRIN

Yalvarmıştım, belli bu gün uğramış
 Kokusu var seher yelinde yârın
 Onunda bağrını ezmiş, doğramış
 Birazcık eylenmiş elinde yârın

Cânan gezindiği gülşene varmış
 Mest eden bir koku her yanı sarmış
 Sevgilim oynamış, sevmiş, koparmış
 Gül, gül yağı olmuş elinde yârın

Dinlemiş bülbülle cânan sesini
 Ezberlemiş sevdâ manzumesini
 En güzel, en içli aşk nağmesini
 Bestelemiş zülûf telinde yârın

Göreceğin görmüş, işin bitirmiş
 Arzumanım tam yerine getirmiş
 Duyar duymaz bana haber getirmiş
 GAMGÜDER adımmış dilinde yârın

132. OLMASIN

Kâmil isen dinle ârif sözünü
 Özün nefsin penceresi olmasın
 Kıl u kaldan sakın gönül gözünü
 Şer kaynatan tenceresi olmasın

İslâmi yol, en ulvi yol gittiğin
 Makamların yücesidir yettiğin
 Kalben tasdik ile iman ettiğin
 İkrarının vesvesesi olmasın

Kimse benliğini almasın satın
 Sakın nefse uyma, olmaz rahatın
 İnsan isen gelip geçen hayatın
 Boş bir resim çerçevesi olmasın

GAMGÜDER inkârdan mest olan mestin
 Kadeh tutanından olmasın destin
 Hâkikattan kaçan hayalperestin
 Fikrin onun boş hevesi olmasın

133. DUYMASIN

Elim kalem tutmaz n'olursun kâtip
 Yaz derdimi ama kimse duymasın
 Teferruatıyla hâle münasip
 Yaz derdimi ama kimse duymasın

Ne ilaç bulunur ne tabip sağlar
 Gören sitem ile yaramı dağlar
 Yüzüm gülse bile içim kan ağlar
 Yaz derdimi ama kimse duymasın

Sabırım suya döndü kabından taşı
 Her yeni gün başka derde bulaştı
 Taşımam zor, yüküm çok ağırlaştı
 Yaz derdimi ama kimse duymasın

Bu gidiş ömrümü çabuk tükedir
 Durdurmağa bir güç değil muktedir
 Söylesin bu hâlin çarası nedir
 Yaz derdimi ama kimse duymasın

Bu dertli GAMGÜDER sözün bitirsin
 Dikkat etsin bir punduna getirsin
 Bâdı saba nazlı yâra yetirsin
 Yaz derdimi ama kimse duymasın

134. SEN VARSIN

Yerle göğün ayrıldığı hat gibi
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın
 Kapanmış kapıda çift kanat gibi
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

Hece olduk kelimede öz gibi
 Manâlıyız çok cinaslı söz gibi
 Nesneyi bir gören iki göz gibi
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

Bir menbağdan çıkıp iki çay olan
 Tam yük iken taraflara tay olan
 Buludun içinde yarım ay olan
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

Bölük pörçük olan derdin tamıdır
 Çektiğimiz hasret aşkın gamıdır
 Ortamızda perde vuslat camıdır
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

Ah u feryad, şeffaf zâr aramızda
 Derd-i ...? ettik kâr aramızda⁵⁵
 Görünmez bir kapı var aramızda
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

GAMGÜDER'im gönlüm sevdâ şehridir
 An be an içtiğim aşkın zehridir
 Aramızda akan hasret nehridir
 Bu yanda ben öte yanda sen varsın

⁵⁵ Mısrada (...) ile gösterilen yer silinmiş. İki heceli bir kelime gelmeli. "Derd-i aşkı" şeklinde düşünülebilir.

135. SENİN

O güzel yüzünün orta yerinde
 Dudakların açmış laledir senin
 Muhteşem saçların aşk seherinde
 Dolunay yüzünde hâledir senin

Parlayan yıldızlar gerdanda benin
 En şeffaf billurdan şeffaf bedenin
 O mevsun kametin misk kokan tenin
 Gül üstünde nurdan jaledir senin

Yürüyüp su gibi aktığın zaman
 Yanağında ateş yaktığın zaman
 Doluğan gözlerle baktığın zaman
 Şen şakrak kahkahan nâledir senin

Kim seni vücuda getirdi peri
 Söyle, tarifi zor, sen şaheseri
 GAMGÜDER bilmekte ta! baştan beri
 Gönlün fetholunmaz kaledir senin

136. DEĞİL MİSİN?

Şe'y-in esasında mükevvenatın
 Halk eden Halîkî sen değil misin?
 Vahdette mevcudun müstenidatın
 Halk eden Halîkî sen değil misin?

Manzume-i alem nizâmını Hak
 Kurmuşsun bi şüphe şanına elyak
 Ya Hayyî Layemut bu sun'un mutlak
 Halk eden Halîkî sen değil misin?

Külli Şe'y-in Zaükatül Mevt ola
 Tazarrum Zatına Haküm-ül Ūla
 GAMGÜDER kulunu bağışla n'ola
 Halk eden Halîkî sen değil misin?

137. GÖKÇEKSİN

Nasıl tarif edem ey güzel seni
 Oğul balındaki özden gökçeksin
 Sözümde hilaf yok kül ettin beni
 Gönülde aşk denen közden gökçeksin

Yaratılışında tek hesna olan
 Hesnalar içinde çok hüsnâ olan
 Güzellerde sensin müstesna olan
 Ahudaki güzel gözden gökçeksin

Cermen'de Slav'da mahrumsun eşten
 Arap'tan, Acem'den, Hindu, Habeş'ten
 Semadan, yıldızdan, aydan, güneşten
 Kış, bahardan, yazdan, güzden gökçeksin

Hilâl kaş altında aklımı alan
 Gözlerin gönlümü eyledi talan
 Hatip hutbesinde vecize olan
 Seniha denilen sözden gökçeksin

Cenneti âlâdan gılmanın biri
 Gelip seni görse inan ey peri
 Olur idi dilindeki ezberi
 Der idi hakikat bizden gökçeksin

GAMGÜDER ufkunun sabah ağısın
 Şeddatın yaptığı irem bağısın
 Yağmursuz havada gök kuşağısın
 Sen, en güzel olan yüzden gökçeksin

138. YAZ GELSİN

Kâtip sana yalvarırım kerem kıl
 Gözüm yolda sevgiliye yaz gelsin
 Olur isteğimiz o zaman hâsıl
 Hatırlat gelmiyor niye, yaz gelsin

Hasret ile yüreğini ezdin, de
 Suçu neydi öyle kenar gezdin, de
 Aracı ol benle yârın nezdinde
 Bu cilve, naz yeter diye yaz gelsin

Gelmediği belki elden ar eder
 Hasretimle gizli gizli zâr eder
 Ağır hastalığım ona kâr eder
 Tabip olsun tedaviye, yaz gelsin

Bu reca, minnete vermezse değer
 Çok kısa zamanda gelmezse eğer
 De fazla dayanmaz, ölür GAMGÜDER
 Taziyeyle bir mersiye yaz gelsin

139. GELİRSİN

Karşı beri salınarak gelen yâr
 Güzel yüzün örtün göze gelirsin
 Görenlerin hemen aklın çelen yâr
 Dilden dile düşer söze gelirsin

Kerem oldum Aslı'm seni anarım
 Yetişmesen havarıma kınarım
 Söndür ateşimi gördün yanarım
 Elinde su dolu küze gelirsin

Tesadüfen olsun sapıverirsen
 Sevdâ mikrobunu kapıverirsen
 Amansızdır açık kapı verirsen
 Aşk denen sönmeyen köze gelirsin

Zülmünle övünme bir hüner diye
 Aşkınla yanarım, bak fener diye
 Cânân beni Dertli GAMGÜDER diye
 Tenden derim yüze yüze gelirsin

140. GİTSİN

Hayat dediğimiz akan zamana
O ki gücün yetmez uyuver gitsin
Sakın ha karışma yahşı yamana
Hadisat seyrince koyuver gitsin

Adete, töreye yük diyor ise
Ahlak, an'aneye çok diyor ise
Esirgeme ne var dök diyor ise
Ağaç kuruyrsa da suyu ver gitsin

Yüngülse yüngül ol, ağırsa ağır
O nasıl isterse öyle çal çağır
Nasıl işitirse vicdanı sağır
Sen de onun gibi duyuver gitsin

Kabullen ne ise ondaki miz'aç
Hali tavrına uy eyleme iz'aç
Malumundur etmek lazım imtizaç
Haşır neşir eyle huyu ver gitsin

Uçanlar ile uç esen yelinde
Nasıl çalsa öyle inle telinde
Oynatan o, oyuncaksın elinde
Ne isterse ömür boyu ver gitsin

Hakk'a tevekkül et sen bu oyunda
Nefsini islah et haya huyunda
İslam ırmağının iman suyunda
GAMGÜDER ruhunu yuyuver gitsin

141. DİYEMİYORSUN

Sevgi taksiminde kismetine ben
 Düştüm o kur'ada diyemiyorsun
 Sevmek günah değil, gönlünde neden
 Yerin var orada diyemiyorsun?

Hep kendi kendini yi(yi)yorsun da⁵⁶
 İçten maşukanım diyyorsun da
 Yas tutup karalar giyyorsun da
 Derdim var şurada diyemiyorsun

Kirpiğin yetmez mi, ok istiyorsun?
 Gururun lüzumsuz, yok istiyorsun
 Her hâlinden belli çok istiyorsun
 Erelim murada diyemiyorsun

GAMGÜDER'e sorma n'oldu sevdiğim
 Gül benzin sararıp soldu sevdiğim
 Yolcuyum, gözlerin doldu sevdiğim
 Gitme kal burada diyemiyorsun

⁵⁶ Parantez içindeki hece tarafımızdan eklenmiştir.

142. ÇOK GÖRDÜN

Bir mürşit bulmaya tozlu yollarda
 Gidip de gelmeyi bana çok gördün
 Sabır sahibinin kemâletini
 Öğrenip bilmeyi bana çok gördün

Kullar arasında beni fark ettin
 Sevdâyı başımda dönen çark ettin
 Çekilmez dertlerle gama gark ettin
 Söyleyip gülmeyi bana çok gördün

Mâlul ettin sevgi denen marazla
 Ağlar kıldın hasret gibi arazla
 Bin türlü dert verdin payda garazla
 Müsâvi bölmeyi bana çok gördün

Yüzüm güldürmedin ızdırap verdin
 Ruhuma dinmeyen bir gazap verdin
 Dertli GAMGÜDER der çok azap verdin
 Rahatça ölmeyi bana çok gördün

143. DÖNDÜRDÜN

Ocağı batası sevdâ sen beni
Yaprağı kurumuş dala döndürdün
Kahra layık gördün nidem bendeni
Konuşan dilimi lala döndürdün

Desem inanmazlar kendim de şaştım
Akıl almayacak işe bulaştım
Göreni cezbeden güzel kumaştım
Şimdi kimse almaz mala döndürdün

Kavuşma gölünde seyri seferin
Visâl sandalıydım vardı haberin
Bütün bu olanlar senin hünerin
Sahilde çürüyen sala döndürdün

Derde saldın düştüm ah ile vaya
Gecemi bağladın bir doğmaz aya
Peteğimde şifa iken hastaya
Yenilmeyen deli bala döndürdün

Durmadan yaptırdın hasret tâlimi
Ne dediysem anlamadın hâlimi
Müreffeh isterken istikbâlimi
Sonu hayrolmayan fala döndürdün

GAMGÜDER'im dedim gördüğümü bak
Vurdun açılmayan kördüğümü bak
Umut ipliğinden ördüğümü bak
Felâket sembolü şala döndürdün

144. KADAR

Cânânım anlatsa can kulağıyla
 Dinlerim sözünü ta haşre kadar!
 Yakarım isterse gönül yağıyla
 İçinde közünü ta haşre kadar!

Ölüm denen kaideyi bozardım
 Ezelden ebede kadar uzardım
 Hafızama nakşederek yazardım
 Anlatsa özünü ta haşre kadar!

El ele, diz dize yüreği yanık
 Güneş, ay, yıldızlar olsaydı tanık
 Dertleşirdim anlatarak uyanık
 Yummasa gözünü ta haşre kadar!

GAMGÜDER'im yeter o zevki tatsam
 Yâr susunca ben aşkımı anlatsam
 Başımı dizine koyarak yatsam
 Seyretsem yüzünü ta haşre kadar!

145. O KADAR

Kader dedikleri oyuncağı
 Kendim yaptım kendim bozdum o kadar
 Def eylemek için gam merağı
 Rüzgâr oldum; estim, tozdum o kadar

Derde devâ sordum boynum burarak
 Her tabibin kapısında durarak
 Sevgi ülkesinde fikir yorarak
 İğne ile kuyu kazdım o kadar

Aşka düştüm ilhamlarla süslendim
 Her müşfik hitaptan hemen hislendim
 Hasret mızrabını vurdu seslendim
 Birkaç telli kırık sazım o kadar

GAMGÜDER'i yâra dair dediler
 Şiir meclisinde zâir dediler
 Değildim ya, ama şair dediler
 Üç beş kırık mısra yazdım o kadar

146. SIĞAR

Şu yalan dünyada benim çektiğim
Ne suale ne de cevaba sığar
Gözlerimden kanlı yaşlar döktüğüm
Günah değil, nice sevaba sığar

Tükenmeyen takat dilime bulsam
İfade edecek kelime bulsam
Bitmeyen bir kalem elime bulsam
Yazıversem hangi kitaba sığar

Tahammül edemez buna her beden
Sabır taşı olur ancak sabreden
Rakamlar misali uzayıp giden
Yazılsa ya nasıl hesaba sığar

Kul olan kadere olmuş oyuncak
Bedene sarılır beyaz boyuncak
GAMGÜDER ölürse derdiyle ancak
O mezar denilen turaba sığar

147. NE ÇIKAR

Beni istemişsin ahu gözlü yâr
 Gelmesem ne çıkar, gelsem ne çıkar
 Mevsim kışa döndü, başa yağdı kar
 Bilmesem ne çıkar, bilsem ne çıkar

Bağrım döğsem ne ki kara taş ile
 Her nereye gitsem ben bu baş ile
 Ruhu küskün gözümdeki yaş ile
 Gülmesem ne çıkar, gülsem ne çıkar

Kader tedbirimi bozar olmaz yâr
 Kendimi aldatmak ne işe yarar
 Defterden adını –yüreğimde var-
 Silmesem ne çıkar, silsem ne çıkar

GAMGÜDER sarılı aşkın sır tülü
 Açma sakın üstü kalsın örtülü
 Hasretinden oldum yaşayan ölü
 Ölmesem ne çıkar ölsem ne çıkar

148. ÇALAR

Ey biçâre bülbül feryâd ettiğin
 Gül zâlimdir yüreğine hâr çalar
 Aşk çılgını bilmiyorsun n'ettiğin
 Her türlü ötüşün ah u zâr çalar

Ötmek fitratından divâne bülbül
 Daldan dala sekmek, bahanedir gül
 Olsa ne olmasa süsenle sümbül
 Sevdâ yüreğine kızgın nâr çalar

Feryâdın fâş eder bütün saklını
 Anlamayan haksız görür haklını
 Bülbülse gül, âşık isen aklını
 Mecnun eder Leylâ gibi yâr çalar

Ateş misin, alev misin, nesen yel?
 Her estikçe nefesimi kesen yel
 Nazlı yârın kâkülünü esen yel
 Dokundukça tel tel eder tar çalar

Çekmeyendir kolay sanan hasreti
 Çam çırağa benzer yanan hasreti
 Aşkın harâreti, cânan hasreti
 GAMGÜDER'in yüreğini parçalar

149. DAĞLARA HASRET

Hayli oldu memleketten ırağım

Uzakta kaldıkça arttı merağım

Bana çok yabancı sol ile sağım

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Denize bakınca sizi görürüm

Dalgalarda dizi dizi görürüm

Hattı balandaki izi görürüm

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Hâyal alemine aklım salarım

Zamanın içinde vakit talarım

Sizleri yâd edip seyre dalarım

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Mevsim kışa döner yağışlar yağar

Dumanlı başını karlara boğar

Sanarsın gün sizin bağrızdan doğar

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Rüzgâr eser kopar fırtına, bora

Aman vermez salar yolcuyu tora

Başında beyazı katarsın mora

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Çığ tutar, kuş uçmaz, yol vermez beller

İlkbaharda eser güneyden yeller

Karlar erir, o ki coşar ya seller!

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Olursunuz yeşil duvaklı gelin

Kar çiçekleriyle oynaşır yelin

Yayla yolu olur en yüksek belin

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Seslensek sesimiz size ulaşır

Döner gelir tekrar bize ulaşır

Çimenin boylanır dize ulaşır

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Ayrılığı hâyalimde gözledim

Bir ateşsin içirimde közledim

Bilmezsiniz sizi nasıl özledim

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

Gelip sarsam üstünüze post dağlar

Huzur sizde, sükûn sizde dost dağlar

Sizden ayrı düşmüş GAMGÜDER ağlar

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!

Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar?

150. ÇOCUKLUK HATIRALARIM

Uzun yıllar geldi, geçti aradan
 Bu gün gibi hatırımda olanlar
 Yâd etmişken anlatayım sıradan
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Her dertten azâde sabilik demi
 Çocuk bir kaptandır, dünyası gemi
 Burnumu sızlattı, geçmiş özlemi
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Seher yeli esip haber salmadan
 Güneş doğup karanlığı almadan
 Uyanırdım, gün yamaca çalmadan
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bilemezsiz, kalkar kalkmaz n'ederdim
 Yağmaç yapın diye feryad ederdim
 Malı alır, megeline giderdim
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Eynime giydiğim değildi kalın
 Çarık bulamazdık, kaldı ki nalın
 Başım kabak idi, ayağım yalın
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bir gün adam vuran boğa böğürdü
 Atıp kaçtım elimdeki söğürdü
 Sandım gözlerimden ateş püskürdü
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Taşa vurmuştum da sağ ayağımı
 Parçalamış idi baş parmağımı
 Duyarım o anki yürek dağımı
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Yaram eylenmedi, çekti tam bir ay
 Dile kolay, hele yaşa; günü say
 Sanki körpe idim, gezerdim day day
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Nerdeyse topala çıkmıştı adım
 Yara parmağımdan yok idi tadım
 Yere basamadım öyle aksadım
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Sağdırdım ancak keçi, koyunu
 Ayağım eylendi, tuttum toyunu
 İlk oynadım Çelik- Çubuk oyunu
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Uşağın içinde çok idi çepik
 Uzun eşek ile çizgide lepik
 Oynarken, yediğim acılı tepik
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gözüm doldu, andım, ara kesmeyi
 Öğrenmiştik, rüzgâr gibi esmeyi
 Tez barışıp ama çok geç küsmeyi
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Üç beşimiz, bir araya çökerdik
 Biz ile aşığın için sökerdik

Ağır olsun diye kurşun dökerdik
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Hâlâ durur kurşun döken kaşığım
Akranımla oldu çok dolaşığım
Kurşunlu henekem, lepez aşığı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Kale kurar, tek tek başa çıkardık
Henekeyi şöyle elde sıkardık
Nişan alır, aşıkları yıkardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Usanır oynardık toptan körebe
Gözünü gizlice açsa gör, ebe
Bizde yoktur, derdik, böyle töre be!
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bıktık mı ebemiz bağırır idi
Bizi etrafına çağırır idi
Gıy gıyda ayağım ağırır idi
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Kız taklası için pazu gerende
Zorlanırdık atmak için perende
Cıgızlık ederdik alta girende
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bence çok güzeldi benim bildiğim
“Eşim, eşim söyle, seni süren kim?”
Bilmeyenin arkasına bindiğim
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Ebeye taştan bir gıda kurardık
 Sıra ile leppik atıp vurardık
 Karanlık çökene kadar durardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Aş, etmeği tadar tatmaz kaçardık
 Hamanlığa doğru sanki uçardık
 Gizlen pöççük ile siftah açardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Çok kaçardık, tere kana batardık
 Her birimiz bir tarafa yatardık
 Rahatlanıp başka oyun tutardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Erfene yapmağa niyet eylesek
 Düşünürdük, acep n'etsek, n'eylesek
 Hani şöyle vermezlerdi istesek
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Derhal sakkavuldan adam bezerdik
 Kete kimde pişmiş ise sezerdik
 Köyü baştan kodu kodu gezerdik
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bacalardan torbalı ip sallardık
 Tatlı dille ev sahibin allardık
 Torba dolsa yığınağa yollardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Mahnı söyler, damdan dama hoplardık
 Çıktığımız her bacayı kaplardık

Yağ, un, şeker ne verseler toplardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bir koma dolardık işin kötüsü
Komu doldururdu tezek tüstüsü
Demeye başlardık sıra türküsü
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Ala tala çırakbayı yakardık
Dillendik mi bülbül gibi şakardık
Şakalaşır, muhabbete bakardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gündüz bazen yerde cirit atardık
Kol güreşi yapıp çalım satardık
Yere yatar, laz badağı çatardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Unutmak üzreydim az kalsın ki bak
Bir başka zevk idi, beş taş oynamak
Cırcırım cırmakla, tortorum tokmak
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Şüphelensek, köşe bucak sinerdik
Bacalardan ahırlara inerdik
Tuttuğumuz çıplak ata binerdik
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Kapar yelesinden tutardık atı
Belimizde hazır dolaktı çatı
Gelişmişti dışindirik sanatı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gem yerine dişindirik vurardık
 Yorulsak da atları da yorardık
 Bir menzilde toplanarak durardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Çıplak at koşturmak yağır ederdi
 Yağır olan iner, atın yederdi
 Olmayanlar, uzaklara giderdi
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Nohut biten tarlalara dolardık
 Teke seyrek toplar dipten yolardık
 Çiğner, ezer hem üstelik çalardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Düşünmezdik alın teri, emeği
 Tasarlardık yalnız nohut yemeği
 Bizi korkuturdu yılan demeği
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Usanıp yılmadan güleş tutardık
 Üstelik dıngıla hoçcik atardık
 Üstümüz yırtılır, toza batardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Adet değil idi, kimse yatmazdı
 Uzanan üstüne bişe atmazdı
 Taş, yastıktı kuş tüyünden; batmazdı
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gök benzerdi kazandaki kalaya
 Birbirimiz alır idik alaya

Derdik, kalkın başlayalım halaya
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Sırayla atardık, zordu kol taşı
Asla gözetmezdi kardaş kardaşı
İrağa atmaktı, olan uğraşı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Niyyetimiz yoktu hiç boş kalmaya
Fırsat bulamazdık nefes almaya
Giderdik bostana, mahsul çalmaya
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Bostancıyı ırak yerden pusardık
Nefes almaz, ölü gibi susardık
Ne rastlasa, çuvallara basardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Ayırmazdık şalak ile kırayı
Getirirken saptırmazdık sırayı
Sönsün derdik gökte yanan çirayı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Ardımıza bakar, hem de kaçardık
Seğirdende kanat açıp uçardık
Hepimiz cesurduk, sanma naçardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Girdiğimiz ne iş olsa haklardık
Yol boyunca yiyip, yükten paklardık
Artanını, otluklarda saklardık
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Çok yorulsak, yatıp nefes alırdık
 Zannetmeyin, keser orda kalırdık
 Düşünür, bir mazarratlık bulardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Acıkırdık etmek lazım yemeğe
 Köy hep yatmış, lüzum var mı demeğe?
 Bir iş olsun, bari değsin emeğe
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Keyifli keyifli köye daldık
 Tardan, pinden tavuk, horoz çaldık
 Dalda bir yer bulur, ateş yakardık
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Çöp atardık, püşke boyun eyerdik
 Ya tencere, kazan, bulak diyardık
 Çiğ, pişmiş demeden eti yiyerdik
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Pay yüzünden bilemezdik küseni
 Başında fesatlık yeli eseni
 Ey gammazlık eden, ölesen seni!
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gecenin karanlık rengi solanda
 Alem, güneş ışıqla dolanda
 Hay havar kopardı, sabah olanda
 Bu gün gibi hatırımda olanlar

Mal sahibi eder idi şikâyet
 Söylenmiş ya, bilinirdi hikâyet

Fâş olmuştu yapılanlar nihayet
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Her duyan gelerek, bizi haşlardı
Taşsız sitem taşı ile taşlardı
Netice, nasihat faslı başlardı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Söz uzayıp çığırından azardı
Tecrübeli, güngörmüşler kızardı
Olan olmuş, fazlasında ne vardı?
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Cemaata toplu halda giderdik
Kaçamazdık, gitmeseydik, n'ederdik
Yapmamağa toptan tövbe ederdik
Bu gün gibi hatırımda olanlar

Gözümde canlandı, geçmiş hayâlı
Seyrederim, hoş bir filim misâli
Geçmiş olan, şimdi hâlin masalı
Bu gün gibi hatırımda olanlar

İz gibi kayboldu, eriyen karda
Bulamazsın yazda, kışta, baharda
Yazdım ki yaşansın hatıralarda
Bu gün gibi hatırımda olanlar

O yıllar başka bir eylence yoktu
Karşılıklı sevgi, anlayış çoktu
GAMGÜDER, geçmişi şi'rine soktu
Bu gün gibi hatırımda olanlar

151. VURDULAR

Aşka düçar olduğumun anında
 Yüreğimden en ön safta vurdular
 Hasret diyârının gam meydanında
 An be an, dün ü gün hafta vurdular

Talih ırmağında ters akış oldu
 Ömrümüzün süsü bed nakış oldu
 Bu hallere salan bir bakış oldu
 Beni aşk denilen rafta vurdular

GAMGÜDER zamanın elinde dümen
 Canımı almağa kanımı emen
 Hayat dükkânında alnıma hemen
 Ölüm denen kara yafta vurdular

152. YANAR

Şeydâ bülbül gibi fizâh ettiğim
 Yaprak yanar, gonce yanar, gül yanar
 Derdimi yazarak izâh ettiğim
 Kâğıt yanar, kalem yanar, el yanar

Benimle beraber bahtı siyahım
 Acaba sevmek mi yoksa günahım?
 Eğer duyar ise feryâd-ı ahım
 Çadır yanar, oba yanar, el yanar

Her nerde eğlenip kalacak olsam
 Felekten biraz kâm alacak olsam
 El atıp bir çalgı çalacak olsam
 Perde yanar, mızrap yanar, tel yanar

Ne halse ilk gören hep beni taşlar
 Derdim anlar benle figâna başlar
 Lâv misâlı akar gözümde yaşlar
 Gözüm yanar, kirpik yanar, sel yanar

GAMGÜDER'im söyleyemem arımdan
 Alem aciz oldu ah u zârımdan
 İçimdeki aşk denilen nârımdan
 Ateş yanar, alev yanar, kül yanar

153. TUTAR

Kimi yalan kimi bâki dünyada
 Kimi bunu kimi onu yey tutar!
 Kimi var kan ağlar kimi var şâdan
 Kimi sürur tutar, kimi hey tutar!

Kimi sağ salimdir kimi çok hasta
 Kimi eğlencede kimi var yasta
 Kimi şerbet dolu kimi su tasta
 Kimi tesbih tutar kimi mey tutar!

Kimi dalda gezer kimi budakta
 Kimi kul çadırda kimi otağda
 Kimi kaval çalar kimi dudakta
 Kimi zurna tutar kimi ney tutar

Kimi hayır sever kimi para pul
 Kimi çok varlıklı kimi çok yoksul
 Kimi serâzattır kimi kula kul
 Kimi ağa tutar kimi bey tutar

Kimi belâ, şeri kimi bak hayrı
 Kimi Hak yolunda kimi çok ayrı
 Kimi batıl içre Çalap'tan gayrı
 Sanma bu GAMGÜDER başka şey tutar

154. VAR

Sevgi bahçesinde yıllardan beri
 Ne süsenden eser ne de sümbül var
 Matlup ağacının çorakmış yeri
 Kurumuş dallarda ne gonce, gül var

Ne yolcu ne sal var hasret gölünde
 Dara çekilen yok yâr kâkülünde
 Issız, seraplaşmış sevgi çölünde
 Ne âşık-ı şeydâ ne de bülbül var

Bin bir çeşit dert var her zerresinde
 Elem, mihnet dolu; zevk neresinde?
 Bütün gönüllerin penceresinde
 Göz ile görünmez simsiyah tül var

Sevdâ şarabından içerek kanmış
 Tiryakisi olmuş, gama dadanmış
 Bu fâni dünyada aşk ile yanmış
 GAMGÜDER adında ateşten kül var

155. VAR(2)⁵⁷

Sevenden habersiz gönül çalanın
 Elinin bambaşka bir havası var
 Üstelik aklını baştan alanın
 Dilinin bambaşka bir havası var

İnandırmak müşkül sözle, ne desen
 Yârla kavuşmaktan umudu kesen
 Âşık-ı şeydânın başında esen
 Yelinin bambaşka bir havası var

Kendini akıldan akıllı sanan
 Mecnun değil midir böyle inanan?
 Ne sözden anlayan ne sazdan kanan
 Delinin bambaşka bir havası var

Bahtımın davası bitmez benilen
 Belli orta yerde yenip yenilen
 Ağlar GAMGÜDER'in gönül denilen
 Telinin bambaşka bir havası var

⁵⁷ Numara tarafımızdan konulmuştur.

156. SEVDİĞİM Mİ VAR?

Anam kadar aziz yüce vatanım
Benim senden özge sevdiğim mi var?
Şereftir uğruna verirsem canım
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Ovaların zümrüt, yemyeşil dağlar
Vadilerde çaylar, ırmaklar çağlar
Nadide meyveler, yetişen bağlar
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Geçmişim gibisin ey koca çınar
İdeâl meşâlem seninle yanar
Bir zembere ile akan her pınar
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Her tarafın taşır tarihimden iz
Bizsiz sen, sensizse olamayız biz
Yurdumu üç yandan kuşatan deniz
Benim senden özge sevdiğim mi var?

Dikenin gülünden daha yumuşak
Öyle bildi gelip geçen her kuşak
Çayırdaki çimen, tarlada başak
Benim senden özge sevdiğim mi var?

GAMGÜDER yurdumda Türk'ün her kolu
İslam'da birleşmiş, ayrılmaz yolu
Cennette cennetsin ey Anadolu
Benim senden özge sevdiğim mi var?

157. VAR (3)⁵⁸

Dur gitme sevgilim, yeni başladım
 Sana söyleyecek birkaç sözüm var
 Olanları anlatmaktır muradım
 Senin bende, benim sende özüm var⁵⁹

İşin gerçeğini diyeyim sana
 Güzeller toplanıp gelseler bana
 Saç telin bir yana, onlar bir yana
 Özgesin sevmezem, sende gözüm var

Dertlerimin çok acaip biçimi
 Hicranla çitenmiş, olmuş aşk çimi
 Bir alet olsan da görsen içimi
 Beni yakan, hiç sönmeyen közüm var

Lüzum yoktur doğru sözde yemine
 Vasıl olmak için şadlık demine
 Çok zor olan aşkın problemine
 Öğret GAMGÜDER'e nasıl çözüm var

⁵⁸ Numara tarafımızdan konulmuştur.

⁵⁹ Mısra tarafımızdan düzeltilmiştir. Defterde “Sene benim, benim sende özüm var” biçiminde yazılmış. Âşık'ın yazıya geçirirken sehven böyle yazdığı kanaatindeyiz.

158. YÂR

Gül gibi yüzünde buse izi var
 Bu motifi kim işledi, taktı yâr
 Onun için yüreğimde sızı var
 Kem nazarla yoksa yâd mı baktı yâr?

O ihsandan mahrum muyum söyle ben?
 Boynu bükük bekliyorken böyle ben
 Hani derler Kerem yanmış öyle ben
 Ateş aldım, vücudumu yaktı yâr

Bu hâle düşünce başladım dâda
 Böyle bir şey olmaz dedim dünyada
 Gördüklerim meğer olmuş rüyada
 Sel misâli gözüm yaşı aktı yâr

GAMGÜDER, gösterdim liyâketimi
 Açık seçik yazdım hikâyetimi
 Saldım mektubumla şikâyetimi
 Bâdı sâba ile seher vakti yâr

159. YÂR(2)⁶⁰

Acaba ben seni sevmeden evvel
 İşim gücüm ah u zâr mı idi yâr?
 Gerçek olanı de merhamete gel
 Dünya bir başıma dar mı idi yâr?

Sevdâ ummanında aşk yelkeninim
 Esen meltemlerde ah u eninim
 Nerde olsam her şeyimle seninim
 Anan sana böyle yâr mı idi yâr?

Ayrılık nağmesi olan sesimde
 İhtisâz etmede her nefesimde
 Senin ile kestiğimiz kesimde
 Can almak hususu var mı idi yâr?

Bivefâyımış güzel sevdik bilmeden
 Âşıklık zor, ar hâyayı silmeden
 Bu GAMGÜDER derd-i aşka gelmeden
 Yeri böyle kızgın nar mı idi yâr?

⁶⁰ Numara tarafımızdan konulmuştur.

160. OLDU YÂR

Senin ile benim olan ahtımız
 Vuslattı unuttun yalan oldu yâr
 Virâneye döndü gönül tahtımız
 Vaadın bir sözde plan oldu yâr⁶¹

Alem duydu, seni benim diyildin
 Doğru idin hafif hafif eğildin
 Şimdi yüz çevirdin, böyle değildin
 Mutlaka fikrini çalan oldu yâr

Aşkımı gönlünden ettin tedirgin
 Esir gönlüm yaptı her istedigini
 Aşkımın mabedi o temiz kalbin
 Hoyratlar elinde talan oldu yâr

GAMGÜDER inanmaz daha bir anda
 Gönlüm baykuşlaştı, öter viranda
 Sevdiğim sen şimdi pişman olsan da
 Zaman geçti, artık olan oldu yâr

⁶¹ İlk dörtlüğün yanına mükerrer diye yazılmış. Muhtemeldir ki âşık bu şiiri türkü formunda bestelemiş ve ilk dörtlüğü de kavuştak yapmıştır. Dördüncü mısra da hece sayısı bir eksik gibi görünüyorsa da okunuşta bu eksiklik ortadan kalkar.

161. DER

Elimde tuttuğum aşk kadehini
 Halden anlamayan peymanedir der
 Bakan anlayamaz gizli virdini
 Bize sarhoş bezme meyhanedir der

HAK yolunda olur gönül talanı
 Gasp sayılır ondan geri kalanı
 Aşka düşüp cezbe tutmuş olanı
 Ham ervah tân edip divanedir der (!)

O yerde çekilen sevgi ahıdır
 Yolunun sonucu HAK dergahıdır
 Mü'min kulun gönlü Beytullahıdır
 Gafilanlar ana viranedir der

GAMGÜDER kim demiş melamet vardır
 Giy sabır hırkasın selamet vardır
 Hakikat sırrından elamet vardır
 Kalp gözü kör olan efsanedir der

162. GİDER

En güzel gül ağacından toplanır
 Yâra yollanmazsa pazara gider
 Yüzün gören ölüm meleği sanır
 Kasten öldürmezsen kazara gider

Gönül denizinde ilham aşk koyu
 Dolar ya saâdet ya elem suyu
 Çırpınır orada bir ömür boyu
 Düşer gam denilen âzara gider

Kirpiklerin belli ok, batışından
 Bin feryâd yükselir bir atışından
 Canı tenden alır, aklı başından
 Rastlarsa o ahû nazara gider

Mahremiyet ulu orta saçılmaz
 Gerçek bu ki kader neyse kaçılmaz
 Ölene dek sevdâ sırrı açılmaz
 Bu GAMGÜDER ile mezara gider

163. DÖKER

Ne hâl ise benim nasip taşıma
 Kara bahtım yenilmeyen aş döker
 Her geldikçe yâr hayâlî karşıma
 Cellât gibi yüzün asar, kaş döker

Ateş yakar kuru ile yaşları
 Zaman toprak eder en sert taşları
 Dolunay yüzünde hilâl kaşları
 Nazar kılıcıyla her an baş döker

Nice yıldır yâr yolunu gözlerim
 Gözledikçe daha fazla özlerim
 Kara bulut gibi dolan gözlerim
 Sanki Nisan yağmurudur yaş döker

GAMGÜDER yaklaştın ölüm yaşına
 Öldüğünde tasalanma boşuna
 Dikmek için mezarının başına
 Hayır seven biri gelir taş döker

164. DEDİLER

Aşkın pazarının derdi gamından
Ben aldım satmadan yasak dediler
Kavuşma denilen visâl camından
Bir yudum tatmadan yasak dediler

Talih kumarında düştüm oyuna
Baht kazandı ben kaybettim boyuna
Sıram gelip başlayınca oyuna
Zarımı atmadan yasak dediler

Her şey hesaplanmış inceden ince
Fırsat vermiyorlar bana gelince
Gündüz ezâ, cefâ, yastığa gece
Baş koyup yaymadan yasak dediler

Dertli GAMGÜDER der, düş masalının
Bir bölümündeydi, uyku halının
Kendisinin değil, yâr hayalının
Elinden tutmadan yasak dediler

165. DÖNER ⁶²(Cinas)

Deyişime cinas olur Buhara
 Aşk bağında gönül değdi bu hara
 Canım su misali döndü buhara
 Bir nokta eklesem ta sa'ya döner

Gözlerin benzettim o güzel "ha"ya
 Ondan düştüm böyle derde, hay haya
 Yüzümüzde ne ar kaldı ne hayâ
 Sevincimiz ondan tasaya döner

GAMGÜDER'im o yâr aklım çalanda
 Ruhum aşk sazıdır, inler çalanda
 Şöyle baksan yüzün şavkı çalanda
 Yârim elindeki tas aya döner

⁶² Başlığın yanında parantez içinde verilen bilgi şair tarafından yazılmıştır.

166. BAHADIR TÜRK EVLATLARINA

Türk ırkının asil bahadırına
Dört nesnede mutlak murat lâzımdır
Hazerde, seferde, halde, yarına
At, pusat, avratla evlat lâzımdır

Pek mühim yer tutar şeref, şanında
En sıkışık veya coşuş anında
Aslan saldırışlı, cenk alanında
Küheylan atında sr'at lâzımdır

Düşman ile karşı beri gelecek
Atılarda çelik zırhlar deiecek
Bir vuruştta hasmı iki bölecek
Küheylana emsâl pusat lâzımdır

Birliğini, töresini obanın
Hrlğn, baskınını yabanın
lksn yaşatacak babanın
Koç yiğit doğacak avrat lâzımdır

Dört varlığı seven GAMGÜDER'im ben
Türk'n destanıdır arşa yükselen
Hakk'a tapan, yalnız Hakk'a baş eğen
Milletime böyle evlat lâzımdır

167. KADINDIR

Deli gönlüm iyi dinle sözümü
 Sana hem yâr hem de ağyâr kadındır.
 Bu dünyada müşkül olan çözümü
 Bilinmeyen tek o esrar kadındır.

Sevenin gözünde hâllere giren
 Her bakışta istihâle geçiren
 Anında, ansızın hâl değiştiren
 Vakti istikrarsız bahar kadındır.

Vâkur ancak sevdiğine baş eyen
 Her nefeste adı dilden düşmeyen
 Biziz ana, bacı, teyze, yâr diyen
 Usanılmaz olan tekrar kadındır.

Dertli GAMGÜDER der nefesler kesen
 Birbirine benzer çok farklı desen
 Sevgi mevsim(in)de daima esen
 Tatlı meltem, deli rüzgâr kadındır.

168. ANLAŞILIR

İmla kuralıyla işaretlerden
Anlatayım nice hal anlaşılır
Bakıver geçersen eğer bu yerden
Sattığımız nasıl mal anlaşılır

“Kelime” figandır aşk sözlüğünde
“Visal” kara camdır bak gözlüğünde
“Paragraf” yanmaktır gam közlüğünde
“Kara” yar yüzünde hal anlaşılır

“Mısra” dert yekûnu, hayalsa “beyit”
“Kıta” geçen ömür istemez teyit
“Üç nokta” macera, “istifham” meyit
Esas bunda kıl u kal anlaşılır

“Virgöl” durak yeri o eder zulüm
“Tire” ayrılıktır, yok tahammülüm
“Nida” ah u feryâd, “nokta”dır ölüm
Beyaz kefen olan “şal” anlaşılır

GAMGÜDER laf uzar inme derine
Her istek gelir mi yerli yerine?
Razı olmaktadır kul kaderine
Temaşayı alem fal anlaşılır

169. KİM BİLİR

Lütfü İlâhi'den gönlüme ilham
 Dolmasaydı ne olurdum, kim bilir?
 Aklım; nefsi Hakk'a kılmak için râm
 Bulmasaydı ne olurdum, kim bilir?

Melhem etmeseydim sevgi külünü
 Sarınmasa idim hayâ tülünü
 Tevâzu, içimden kibir gülünü
 Yolmasaydı ne olurdum, kim bilir?

Rahmet dergâhına tevbeyle varıp
 Affı için her nefeste yalvarıp
 Havfü İlâhi'den yüzüm sararıp
 Solmasaydı ne olurdum, kim bilir?

GAMGÜDER'im imanımda selâhım
 Günahkârsam umudumda felâhım
 Amentü kal'amlı tevhid silâhım
 Olmasaydı ne olurdum, kim bilir?

170. TERCÜME-İ HÂLİM

Tercüme-i hâlim yazam ben kimim
 Adım sevdâ pazarında söylenir
 Dokuz yüz otuz bir yılında ismim
 Doğmuşum halk nazarında söylenir

Sebebi ilhamım oldu bir peri
 Sevdâ pazarında gama müşteri
 Dokuz yüz kırk iki yılından beri
 Namım aşkın âzârında söylenir

Mü'minim ol Kur'an kitabım benim
 Hanefî mezhebi hitabım benim
 Hacı İsazade lakabım benim
 Dedem ta Kars diyarında söylenir

Soyum Karapapak, aslım tertemiz
 Doğu Kafkasya'nın Türklerindiniz
 Zurzuna kazamız Urta'danız biz
 Çıldır gölü kenarında söylenir

Hacı İsa derler, dedem el başı
 Toplamış başına kavim kardaşı
 Bin sekiz yüz yetmiş yedi savaşı
 Göç o yılın baharında söylenir

Ağrı'dan, Tutak'ta gelmiş yer almış
 Yurdu İsaâbat köyünde kalmış
 Fahri Paşa olmuş, güzel nam almış
 Zenginliği civarında söylenir

Kadir Bey oğludur, Alay Beğ'iymiş
 Büyük harpte yiğitlerin yeğiymiş
 Alayda güzide, Aslan tekiymiş
 Şehit olmuş, mezarında söylenir

Bir şair idiyki irfânı tamam
 Gerçek kıymetini ben anlatamam
 Üstadım hem hocam Bedir Bey babam
 Üfûl etti asarında söylenir

Feryâd sarfîyatın, gamdır iradın
 Ah çekmekten başka neye yaradın
 Abdulkadir Kılıç GAMGÜDER adın
 Kalsa birkaç eş'arında söylenir

171. GETİRİR

Tereddüde düşme akıbet seni
 Nerde olsa kısmet arar getirir
 Eğer nasip olmuş ise daneni
 Bin türlü sebebe sarar getirir

Gülmek ile ağlamayı bilmeli
 Kin garazı gönüllerden silmeli
 Sen gidince dostta sana gelmeli
 Karşılıklı güven yarar getirir

Düşkünlerin havarına yetmeli
 İmkân nisbetinde yardım etmeli
 Bir defa gelene iki gitmeli
 Kibir ile benlik zarar getirir

GAMGÜDER hayatın encâmı belli
 Gelen gider bir kalan yok temelli
 Tatlı dille verir isen teselli
 Kararsıza sabır karar getirir

172. EFSANELEŞİR

Bizim ilde bahar ile kar erir
 Selindeki mâna efsaneleşir
 Çiçek açar, gonceleri uç verir
 Gülündeki mâna efsaneleşir

Zümrüt yeşillikler kaplar her yanı
 Başka bir aleme iter insanı
 Ilgıt ıgıt esen seher zamanı
 Yelindeki mâna efsaneleşir

Güzellikler diyarında yaşarsın
 Seyrettikçe duygulanır coşarsın
 Yol vermeyen gediklere şaşarsın
 Belindeki mâna efsaneleşir

Nağme taşar kavalından çobanın
 Oho sesi gelir çiftçi babanın
 Hayatiyet dolar, söngün obanın
 Elindeki mâna efsaneleşir

Göçler varıp yaylağına durunca
 Yaylacılar çadırları kurunca
 Aşık coşup bağlamaya vurunca
 Telindeki mâna efsaneleşir

Çok hatıra saklar akan her pınar
 Dertli dertli akar geçmişî anar
 Ayağında ördek uçar, kaz konar
 Gölündeki mâna efsaneleşir

Yirmisinde asker olur erkekler
Arkasında boynu bükük melekler
Hudut boyundaki Mehmed'i bekler
Gelindeki mâna efsaneleşir

Ey vatanım, eşsiz güzel bayrağım
Mukaddestir kara taşım, toprağım
GAMGÜDER diyince yurdum, ocağım
Dilindeki mâna efsaneleşir

173. YÂRA SOR

Bu kış kıyamette haber yollamış
 Varılır mı karda nazlı yâra sor?
 Belki kasten bu mevsimi kollamış
 Neden koyar darda, nazlı yâra sor?

Temennim gül yüzü solmamış olsun
 Yollar şepe ile dolmamış olsun
 Bu dâveti sinak olmamış olsun
 Nasıl bir pazarda nazlı yâra sor?

Et ile kemikten var olmuş beden
 Kaç kişidir zâra tahammül eden?
 İkimize ait aşk yükü neden
 Ben zavallı yârda, nazlı yâra sor?

Başımda nişan yok aktır, karadan
 Hâlsiz düştüm sinemdeki yaradan
 Bunca yıllar gelip geçti aradan
 Niçin yaktı nârda, nazlı yâra sor?

Aşk kasabı sevdâ, derimi soydu
 Can usandı candan, hayata doydu
 Sebebi ne ise söylesin, koydu
 Beni ah u zârda, nazlı yâra sor

GAMGÜDER mektupla erişmez zârım
 Yol geçmez, kuş uçmaz yerdeyim yârım
 Söylesin, yalan mı anlattıklarım?
 Bâdı sâba var da nazlı yâra sor?

174. ANAMA MEKTUP

Diyârı gurbetten mektuplarını
Ağlayarak sana balan yazıyor
Her yandan keserek umutlarını
Herkesten umutsuz olan yazıyor

Tutmuyor kalemim yazmıyor hamem
Neyleyim kaderden esiri damem
Gelip orda okundukça her namem
Diyorsunuz filân falan yazıyor

Vefânız yok imiş belli sizinde
Soğuk Erzurum'un ıssız düzündü
Daha genç yaşında, on sekizinde,
Açmadan gül gibi solan yazıyor

Alıp dizlerine uyuttuğun ben
Ne ile avunsun, avuttuğun ben
GAMGÜDER balanım, unuttuğun ben
Körpe, size hasret kalan yazıyor

175. GEÇECEK

Ömür dediğimiz zaman içinde
Fark etmeden yıllar gelip geçiyor
Hele biraz düşünsene efsene
Geçen her gün bağrın delip geçiyor

Kimi düşmüş Yakup misâli zâra
Kimi Yusuf, geçer her anı kara
Kimi Mansur gibi çekilir dara
Hâl ehli olanlar bilip geçiyor

İbret ile seyret etrafı dolan
Hisse al, durmadan devam et yolan
Basireti noksan, aklı kıt olan
Ağlanacak hâle gülüp geçiyor

Kul kaçamaz haşa neyse kaderden
Yolculuk olacak geç veya erden
Vâdesi geleni ölüm defterden
Sormadan GAMGÜDER silip geçiyor

176. ZOR

Ağlayan âşık uzaktan bakıp
 Gül demek çok kolay, gülmesi pek zor
 Gönül yarasına neşter bırakıp
 Del demek çok kolay, delmesi pek zor

Fâş eylememişler nettiklerini
 Duyan yok murada yettiklerini
 Âşık mâşukun ettiklerini
 Bil demek çok kolay, bilmesi pek zor

Sevmektir sebebi feryâd-ı dâdın
 Vaz geçmeyi birkaç kere sınıdın
 Gönül kitabından sevgili adın
 Sil demek çok kolay, silmesi pek zor

GAMGÜDER'i saldın derdinle gama
 Müptelâ eyledin aşk denen cama
 Yolun bekliyorum diyorsun ama (!)
 Gel demek çok kolay, gelmesi pek zor

177. DOĞRUDUR

Gözden ırak olan gönülden cüda
 Olur imiş dedikleri doğrudur
 Herkes ettiğini er geç dünyada
 Bulur imiş dedikleri doğrudur

Ya gadra ya lütfâ olsa da mazhar
 Etmesi yersizdir kişinin ısrar
 Kâmından, gamından nasibi kadar
 Alır imiş dedikleri doğrudur

Ne tanır, kim bilir bu GAMGÜDER'i?
 Belki de kaybolur kabrinin yeri
 Geride kişinin varsa eseri
 Kalır imiş dedikleri doğrudur

178. N'OLUR

Elleri kınalı göksü nakışlım
 Bak şu gözlerimin yaşına n'olur
 Gönlüm çalma yeter hain bakışlım
 Eğri hançer olan kaşına n'olur

Yüz sürdük pâ'yına belki yüz defâ
 Ne ahda sadıksın ne de bi vefâ
 Eğer kastın yoksa, eyleme cefâ
 Bağışla sevdiğin başına n'olur

Kalbime nakşoldu yüzün sanemi
 Yıktım gönül denen malikanemi
 Bir gün olsun dökme ömür danemi
 Aşk denen değirmen taşına n'olur

GAMGÜDER feryadın gitmez guşuna
 Sanırım çektiğim gider hoşuna
 Sorupta söyletme boşu boşuna
 Değilsen bu derde aşına n'olur

179. N'OLUR (2)⁶³

Bende bu baht varken oğul balını
 Zehir olur tatsam, tatmasam n'olur
 Dünyanın en güzel, sağlam malını
 Alan olmaz satsam, satmasam n'olur

Geçmez akçe elimdeki define
 Çalışsan ne bu alemin def'ine
 Visal yayın gersem aşk hedefine
 Değmez okum atsam, atmasam n'olur

Alem güler benim işim zâr olur
 Tek başıma koca dünya dar olur
 Gönlüm içi gibi kızgın nar olur
 Çemenzarda yatsam, yatmasam n'olur

Tedbir boştur, takdir salar oyuna
 Her işimi ters götürür boyuna
 Talihi bahtın beyaz suyuna
 Kara boyar katsam, katmasam n'olur

GAMGÜDER'e derler var diyarına
 O ki varabilmem yâr diyarına
 Tutsak düştüm aşkın nar diyarına
 Canım oda çatsam, çatmasam n'olur

⁶³ Numara tarafımızdan konulmuştur.

180. GÖRÜNÜR

Biraz düşün hele seyreden hayat
 Bana başka, sana başka görünür
 Akıl almaz esrarıyla kâinat
 Bana başka, sana başka görünür

Canlı için; doğum, ölüm pazarı
 Düşündürür saray ile mezarı
 Kader oyununun atılan zarı
 Bana başka, sana başka görünür

Başlangıç fanidir, sonsuzdur ezel
 Rüzgârsız dalında titreyen gazel
 Bir görüş farkıdır çirkinle güzel
 Bana başka, sana başka görünür

Dini kaidedir haramla helâl
 Ruhi hadisedir neşeyle melâl
 Bayrağımın rengi yıldızlı hilâl
 Bana başka, sana başka görünür

GAMGÜDER bu işin yok ki kolayı
 Feryâd etme olanlardan dolayı
 Hakk'a kavuşmaktır ölüm olayı
 Bana başka, sana başka görünür

181. NE GÖTÜRÜR

Yıldırım düşmemiş sarp kayalardan
Sert sert esip gitse yel ne götürür?
Çarparak bırakır hoş sedâlardan
Yatağından başka sel ne götürür?

Kurtulmuş bak nasıl olmuş bağından
Yel estikçe kokar sol u sağından
Boşa kıskanırım al yanağından
Zülfünden salınan tel ne götürür?

Yâr yüzüne baksam, karalanır mı?
Nazar ettiğim yer paralanır mı?
Gerdanından öpsem yaralanır mı?
Dudağa değmez mi, dil ne götürür?

Leblerim ruhundan bir meyve yiye
İtirâz eyleme, olmasın niye?
Huzuru Rahman'a hediye diye
Bu dertli GAMGÜDER kul ne götürür?

182. GÖTÜRÜR

Benim bu benliğim benden bihaber
 Ağır bir hamule çeker götürür
 Tatlı canım ile aklım beraber
 Aşk denen gulgule çeker götürür

Akıl sükût eder, çalışmaz bir an
 Mantıkı, iz'anı eder ya viran
 O ihtişamıyla göz kamaştıran
 Gönül çeken şu'le çeker götürür

GAMGÜDER gerçeği görmektir hüner
 Her câzip, müzeyyen, şâşaa söner
 Çarğı gerdun bir gün tersine döner
 O semti meçhule çeker götürür

183. BAĞLAMIŞ (Cinas)

Bahtım kaderimi elimde değil
 İrâdem harici zâra bağlamış
 Hâli perişanım canana de gil
 Sağ gelmeyen kırık zara bağlamış

Talih bir derdimi yüze çıkardı
 Tenden derim yüze yüze çıkardı
 İçimdeyken derdim yüze çıkardı
 Duydukça feryâd-ı zâr-ab ağlamış

GAMGÜDER'im kurban olam yâr adan
 Bizâr oldum gönlümdeki yaradan
 Benle senin visâlini Yaradan
 Kara toprak denen zara bağlamış

184. KALMIŞ

Dünyanın bitmeyen gam meşakkatı
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?
 Bozulan toplumun bu gidişatı
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

Arkası dönünce dost dostu yerer
 Herkes güneş yere postunu serer
 Kardeş kardeşini çarmıha gerer
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

Gelin şikâyetçi kaynanasından
 Oğul babasından, kız anasından
 Halk tedirgin olmuş virânasından
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

Her şey güzel olsun gönül isterdi
 İğtişâş can alır oldu, uç verdi
 Bir mes'ele bin hadise gösterdi
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

Ekâbirin yiyip, içip sızması
 Edibin tahrikkâr yazı yazması
 Siyasinin doğru yoldan azması
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

GAMGÜDER boynunu buruyor, yazık
 Perişandır, sessiz duruyor, yazık
 Vatandaş birbirin vuruyor, yazık
 Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış?

185. DEMİŞ

Ara postasıyla haber yollamış
Fikrini kötüye yorma gel demiş
Ne bir zarfa koymuş ne de pullamış
Gurbet elde boyun burma gel demiş

Senindir can evim sahipsiz kalan
Ayrılıktır baştan aklımı alan
Kimi doğru söyler kimisi yalan
Hiç kimseye bir şey sorma gel demiş

Sakın cevabımı mektupla salma
Postada gecikir, zor olur alma
Zaman tez geçiyor, eğlenip kalma
Artık yeter hayal kurma gel demiş

İnce maraz eder beni bu firak
Gönlümüz yakın ya, aramız ırak
İhmal etme sakın, ayağına bak
Mola çıdarını vurma gel demiş

Sen gidende yeni yağmış idi kar
Ara çok uzadı, geldi ilkbahar
GAMGÜDER'e işte böyle nazlı yâr
Gözlerim yollarda durma gel demiş

186. GİT

Aşkın hançeriyle ahu gözlü yâr
 Serapa vücudum yaraladın git
 Her zaman ah eder gönlüm zâr-ı zâr
 Dilim dilim ettin yaraladın git

Sevdâ ummanını pek dayaz sandım
 Bilmeden bitmeyen belâya bandım
 Bu tatlı canımdan bezdim usandım
 Beni benden ettin araladın git

Sanarsın maddeden sıyrıldı tenim
 Göz ile görünmez oldu bedenim
 Tartım yok, tartılmaz bendeki benim
 Nerde gördün nasıl daraladın git

GAMGÜDER aşk vurmuş dağı üstünde
 Yapışmış kan çıkmış bağı üstünde
 Siyah gözlerinin ağı üstünde
 Ölüm fermanımı karaladın git

187. ECEVİT

Bin dokuz yüz yetmiş yedi senesi
Anlatayım size, netti Ecevit
A.P'den ayrıldı tam on tanesi
Onları hep bakan etti Ecevit

Bu temel üstüne hükümet kurdu
Faruk Sukan, Fevzioğlu buyurdu
En iyi şekliyle bu güzel yurdu
Dinleyiniz ne yönetti Ecevit(!)

Yirmi beş bakanlık otuz beş oldu
Devlet kaz, her tutan tüyünü yoldu
Beyim sosyalizme kayd, yol buldu
Gayet uca doğru gitti Ecevit

Verilmez alınır, yol gidenindir
“Toprak kullananın, su içenindir”
İşleyenin değil suç diyenindir
Bu fikrini tam yeritti Ecevit

Enkaz lafı ile şair haşladı
Tenekuz içinde coşt, taşladı
Üç ay sonra zam furysı başladı
Ne var ne yok hep tüketti Ecevit

Her şey karaborsa, satanlara bak
Kazananlar belli, batanlara bak
Kuyrukta söverek yatanlara bak
Yokluk ile yurt bezetti Ecevit

Tarihi mefahir olan zevatın
 Bir emirle resimlerin toplattın
 Üstelik buyurdun: “Bodruma atın”
 Böyle yıktın yüce setti Ecevit

Halk Partili olan oldukça rahat
 Kayıt ol partiye, sırtın üste yat
 Muhalif olanın ahvali berbat
 Bu formülü benimsetti Ecevit

Genel müdür oldu vay! İsmail Cem
 TV’de kabardı ayranlığı hem
 Akıl almaz olanları söylesem
 Belirtmemiz icabetti Ecevit

Tahrik ile anarşiyi çağırdı
 Yurt sevene ithamları ağırdı
 Faşizm geliyor diye bağırdı
 Durmadan ekranda öttü Ecevit

Memleketi nutuk attı dolaştı
 Beynelmilel topluluğa ulaştı
 Beş kişiden biri kana bulaştı
 Suikastler tertipletti Ecevit

Sağ sol diye halkı ikiye böldü
 Günde en azından beş kişi öldü
 Yurt evladı kan gölüne gömüldü
 Böyle oldu Falkonetti, Ecevit

Rüşvetle haksızlık aldı yürüdü
 Çok hâkimin hukuk ilmi çürüdü

Gözlerini para hırsı bürüdü
Gidişatsa vahametti Ecevit

İktidarda kaldı yirmi iki ay
Bütçeden solağa verdi yüklü pay
Militanlar etti sulh sükûnu zay
Tansiyonu çok yükseltti Ecevit

Lelinist, Maoist azdı kudurdu
Moskof uşakları “derleri” kurdu
Hainler vatanı içinden vurdu
Seyredip murada yetti Ecevit

Ak gün vaadleri kara gün oldu
Doğru ve muhalif hep sürgün oldu
İktidardan düştü hoş düğün oldu
Balon gibi sönüp bitti Ecevit

Tarih olanları yazar sana ne
Bulur her kim yoldan azar sana ne
Eşen düşer, kuyu kazar sana ne
GAMGÜDER der, düştü itti Ecevit

188. DİYECEĞİ BU

Habersizsin desem dediklerimden
 Vermedim ki kıymet diyeceği bu
 Gam sofrası, gel ye, yediklerimden
 Yesem almam lezzet, diyeceği bu

Kurtuluş yok, düşmüş oldum hâsılı
 Hasret sandığıyım, feryâd basılı
 Baş ucumda mevt kılıcı asılı
 Neden bekler nöbet, diyeceği bu

Olanlar canıma tak etti desem
 Dertlerin sinemi çâk etti desem
 Ben kulun mükâfat hak etti desem
 Etmeyin şikâyet, diyeceği bu

Neden olmuş gönül bu dağın sorsam
 Bahtın karasını hem ağın sorsam
 Kanmağa konuşan dudağın sorsam
 Bu ne biçim âdet, diyeceği bu

Yâr peşinde yıllar yılı iz sürse
 Yorgun düşüp yollarında diz sürse
 Bu GAMGÜDER eşiğine yüz sürse
 Lüzumsuz ziyâret, diyeceği bu

189. DOLDURDU

Mukadderat alnımdaki yazıya
 Kâinatın karasını doldurdu
 Sinemdeki yanan aşkın ateşi
 Yerin göğün arasını doldurdu

Taştı gitti sığışmadı o yere
 Tecrübe edeyim dedim bir kere
 Hâyalen dünyayı kattım mahşere
 Baktım ahım orasını doldurdu

GAMGÜDER der bakın sonunda n'oldu
 On sekiz bin alem ağırlık oldu
 Akıl mizânında kefeye doldu
 Ancak derdim darasını doldurdu

190. YUTTU

Ufacık aklımı insâf etmeden
 Düşünce ufkumda hülyâlar yuttu
 Murat sahiline daha yetmeden
 Umut sandalımı deryâlar yuttu

Benliğimi etti yaşayan ölü
 Bir serap değilmiş ayrılık gölü
 Ve uçsuz bucaksız bu ölüm çölü
 Sayısız âşık-ı şeydâlar yuttu

GAMGÜDER der ecel tabii radar
 Yaşayan her varlık tadını tadar
 Sıra benle sana gelene kadar
 Toprak nice Mecnun- Leylâlar yuttu

191. DÜŞÜRDÜ

Adem'i topraktan halk etti Halık
 Şu dünya denilen dara düşürdü
 Sağ yanından var eyledi Havva'yı
 Hint ile Cidde'ye ara düşürdü

Adem'e çok uzun bir ömür verdi
 On suhuf emrini ana gönderdi
 Şu darü'l- alemde vadesi erdi
 Cennetinde ulu kâra düşürdü

Adem'in ardından Şit Nebi geldi
 Otuz suhuf ile şanı yüceldi
 Ecel oku değdi, bağrını deldi
 İzzetinde hoş pazara düşürdü

Nebilik intikal etti İdris'e
 Yazıyı o yazdı, dikti elbise
 Elli suhuf indi arşına ise
 Sağ iken ref etti, vara düşürdü

Tevhide çağırdı cümle insanı
 İnsanlara oldu peder-i sanı
 Kavmi azdı koptu Nuh'un tufanı
 Görülmemiş hay havara düşürdü

Nuh'tan sonra Hud'u kıldı peygamber
 Kavmi dinden çıktı oldu derbeder
 Bir rüzgar esti ki yerle beraber
 Nası etti, hâki sara düşürdü

Salih, nebi oldu Semut kavmine
 Dinden dönenleri çağırđı dine
 Bir sayha erdi ki arştan zemine
 Helâk etti ah u zara düşürdü

Sabia kavmine İbrahim geldi
 Ay ile güneş i red edip bildi
 Rabbim birdir dedi, şanı yüceldi
 Halil'i yakmadı nara düşürdü

Lut, Semûd kavmine nasihat etti
 Fiili fenalık ta! arşa yetti
 Bir zelzele oldu zevale gitti
 Alt üst oldu tarumara düşürdü

Sa'ra ihtiyarken bir oğlu oldu
 İshak namı ile nebilik buldu
 Hacer'le İsmail yurttan kovuldu
 Kâbe etti o diyara düşürdü

Yakup mürsel idi Kenan elinde
 Allah'a sadıktı her emelinde
 On bir oğlu vardı kendi elinde
 Yusuf ile intizara düşürdü

Yusuf'u kuyuya suçsuz attılar
 Kardaşları, köle diye sattılar
 Sonunda Mısır'a aziz ettiler
 Zeliha'yla şermesara düşürdü

İnzal oldu Tevrat, mezmurdur kısa
 Ol kitapla Rusul olundu Musa

Mucizâver idi elinde asa
Kelimullah'ını Tûr'a düşürdü

Calud'u katletti Hazreti Davut
Ana nasihattır, Zebur indi, tut
Hem nebi hem sultan etti Lâyemut
İki yüce itibara düşürdü

Malum oldu ona var olan lisan
Belkıs'ı Zülcelâl eyledi ihsan
Davut oğlu Nebi Sultan Süleyman
Meşhur mührün malum mara düşürdü

Ondan sonra sıra geldi İlyas'a
Nasihat eyledi cemi-i nasa
Devri doldu, vakit geldi Elyasa
Tabiini Hak inkâra düşürdü

Geldi Zekeriya, ardından Yahya
Tevrat şeriatın ettiler ihya
İslah için geldi cümle enbiya
Her birin bir zulumkâra düşürdü

Nasara, bakire Meryem'in yurdu
Nutfeden Hazreti İs'i doğurdu
İncil inzal oldu, hikmet buyurdu
Onu da çarmıhta dara düşürdü

Son zamanda geldi Resul- u zişan
Dini İslam emri Hazreti Kur'an
Serveri Enbiya, şahı dü cihan
Nübüvveti son muhtara düşürdü

GAMGÜDER sıdk ile irdi bu raha
Son ve hak peygamber Resulullah'a
İman etti, inanarak Allah'a
Tasdikini bu ikrâra düşürdü

192. CİNASLI DÖRTLÜKLER

Vuslat ummanına bir kara düştü
 Bellerde yol vermez bir kara düştü
 Vuslat ummanına bir kara düştü
 Bölgüme gözleri bir kara düştü

Şu dünya denilen bir dara düştü
 Enel Hak demeden bir dara düştü
 Bin geniş içinde bir dara düştü
 Baht derdim tartmadan bir dara düştü

Gayet sarp, çıkılmaz bir yara düştü
 Canına eylenmez bir yara düştü
 Sözünde bivefâ bir yara düştü
 GAMGÜDER hayırsız bir yara düştü

193. ANLAYAMAZ

Seven sevdiğini her an zikreder
 Hiç kimse dilinden ad anlayamaz
 İç alemi başka dıştan derbeder
 Gören suskun sanar, dâd anlayamaz

Her kim olmuş ise bahtı karalı
 Sebepsiz mi düşmüş yârdan aralı?
 Aşk hastası olan gönlü yaralı
 Yediğı lokmadan tad anlayamaz

Ehli hal bezminin mehabetini
 Bilen bilir ancak melahetini
 İnleyen aşkın ruh haletini
 Na ehille gönlü şad anlayamaz

Hâsılı GAMGÜDER kal bu efkârda
 Sen derdin, dert senin her hal u kârda
 Gerçek bu mana yok hali inkârda
 Bizi biz anlarız, yâd anlayamaz

194. BİZ (1)⁶⁴

Kadiri mutlaksın mağfiret kânı

Kün emrinle var eyledin cihanı

Akıl ile techiz ettin insanı

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Ne hal ise size isyan eden biz

Manzume-i alem muhteşem eser

Erhamürrahimsin sahibül meser

Sun'unda her lutf kıldın müyesser

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Küfranı nimetle isyan eden biz

Üstümüze şu gök kubbeyi gerdin

Altımıza güzel dünyayı serdin

Türlü türlü leziz nimetler verdin

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Ne hal ise size isyan eden biz

Şaheser yarattın naçiz bedeni

Bir halk ettin ayrı ruh ile teni

Biliriz "Terzukul Menteşa" seni

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Küfranı nimetle isyan eden biz

Hilkat mucizesi muhteşem esrar

Aklı olan bunu ediyor ikrar

Faniyiz bekâda yaşarız tekrar

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Ne hal ise size isyan eden biz

⁶⁴ Başlık numarası tarafımızdan konulmuştur.

GAMGÜDER şükrünü eyledi izhâr

Nakşısın delili görünen ezhar

Kulları affına eyledin mazhar

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Küfranı nimetle isyan eden biz

195. BİZ (2)⁶⁵

Dünyaya gelince şu aşk denilen
 Feryâd kundağına beleniriz biz
 Sabır bilevidir, hasret bağını
 Kesmek için her an bileniriz biz

Mal, servet, şan, şöhrat gelir oyuncak
 Kese baş eğmeyiz ömür boyuncak
 Boynumuz büküktür lütfünden ancak
 Allah'tan merhamet dileniriz biz

Gerçek sözü bilir seçer GAMGÜDER
 Kanun budur, konan göçer GAMGÜDER
 Kalan kalır, geçen geçer GAMGÜDER
 Zaman eleğinden eleniriz biz

⁶⁵ Başlık numarası tarafımızdan konulmuştur.

196. HASTALIK⁶⁶

Muayene kaydiyle geldim Hacettepe'ye
 Müracaat ederek nöbetçi doktor beye
 Reçete verdi bana, sağlamken; hasta diye
 Öleceksin deseler, artık bir söze kanmam
 Ecel gelse ölürüm, başka şeye inanmam

Hastalığımı dedi, düştüm can kaygusuna
 Bir an için kapıldım ben ölüm korkusuna
 Sordum hazık bir hekim, bildikten şuna buna
 Ciddi bir muayene ederek dedi bana
 İlaç dahi veremem, çünkü sağlamsın, sana

Yüzde doksanında yok tababet hazakati
 Tedavide ararlar, ilaçta kabahati
 Bence tıp denen ilmin tescilli cehaleti
 Her tabibi marazdan anlayan biri sanma
 Ne derse desin sana, teşhisine aldanma

Diyorlar ki an be an tıp ileri gitmekte
 Teoriler birbirin esastan nakzetmekte
 İlaç, maddi acıyı, sun'i hafifletmekte
 Ölümün çaresi yok, doğanın sonu belli
 Tedavi eder sanma, verir biraz teselli

Hastalanırsan eğer, hiç üzülme boş yere
 Öleceksin deseler sana günde bin kere
 Fütur etme deseler, müptelasın kansere
 Ecelin geldiği an, hiç şüphe yok ölürsün
 Ya kalplere veyahut toprağa gömülürsün

⁶⁶ Başlık tarafımızdan konulmuştur.

Tedbirde hata etme, gayriye verme değer
Yaşamak istiyorsan huzurlu, rahat eğer
Gül, eğlen, ye, iç, yaşa; derde, eleme boş ver
Izdıraba, kedere, derde hiç boyun eyme
Seyreden hadisatın, sakın seyrine deyme

GAMGÜDER'in dediği, gerçek işin doğrusu
İnan kedere, gama çekmişim yuf borusu!
Bana sorsun her kimin varsa gelsin sorusu
Ölümün çaresi yok, gelince ölüm sana
Gülerek elveda de, şu yalancı cihana

197. MODERN GAZEL

Gam yemezdim elinde, ben dilşikest olsaydım
Aşk denilen gumarda, hep sana rest olsaydım

O şuh güzelliğinin yüz hatlarında mimik
Telaffuzunda aksan, harflerde jest olsaydım

Ben bir dönen daire, sen ortasında mesnet
Dudağım dudağında, buseperest olsaydım

Soru silsilesi ben, sen sınavda müsabık
Hep sana çözüldüm, çözülmez test olsaydım

Çekilmeyen hayatın bence yok artık tadı
Sonsuz uyku şarabın içerek mest olsaydım

GAMGÜDER, Hak katında yâr ile ilk sırada
Görülecek davada şöyle derdest olsaydım

198. BİR RESMİMİN ARKASINDA İDİ

Yaşım otuza geldi, saçlarım beyazlaştı
 Geçen her gün ömrümden örülmez rahne açtı
 Merdiven yarılandı, nerde ise yanaştı
 Ademe giden yolun fâni kervancısıyım

Yavaş yavaş kapanıp sararacak, solacak
 Ömür denen defterin yaprakları dolacak
 Göçersem bu dünyadan, benim neyim kalacak?
 Kader denen kırbacın sızlayan acısıyım

Her şeye heveslenme, boştur ziynetin, süsün
 Kıymet bilmez ellere düşersen, sürünürsün
 Ben ihtimam görmedim, bilmem sen görür müsün?
 Bu alemin muvakkat kalan kiracısıyım

Benim olan bu gölge, yırtılıp ya itse de
 Hani naçiz bedenim dünyayı terk etse de
 GAMGÜDER mezarımda diken, ot, ne bitse de
 Vatanımın aşığı, Türk'ün duacısıyım

199. SATRANÇ-II⁶⁷

Sevmiş isem	âlem içre	sen gibi yok	bir peri
Âlem içre	sen gibi yok	sevmiş isem	dilberi
Sen gibi yok	sevmiş isem	âlem içre	peykeri
Bir peri	dilberi	peykeri	gel beri

Hâsılı ah	derde saldın	dilde adın	ezberi
Derde saldın	dilde adın	hasılı ah	benzeri
Dilde adın	hâsılı ah	derde saldın	ebteri
Ezberi	benzeri	ebteri	gel beri

Gamgüder'im	deldi sinem	bu sevdânın	hançeri
Deldi sinem	bu sevdânın	Gamgüder'im	serseri
Bu sevdânın	Gamgüder'im	deldi sinem	neşteri
Hançeri	serseri	neşteri	gel beri

⁶⁷ 3. Defterde 56. Şiirdir. 4. Deftere 8. Şiir olarak kaydedilirken "sen gibi ben" kelime grubunu "sen gibi yok" biçiminde değiştirmiştir.

200. SATRANÇ-I⁶⁸

Aman câna	yeter artık	bana sitem	zârımız var
Yeter artık	bana sitem	aman câna	arımız var
Bana sitem	aman câna	yeter artık	narımız var
Zârımız var	arımız var	nârımız var	yârımız var
İnan bana	eğer sorsan	sana layık	varımız var
Eğer sorsan	sana layık	inan bana	bârımız var
Sana layık	inan bana	eğer sorsan	dârımız var
Varımız var	bârımız var	dârımız var	yârımız var
Anlasana	şekvâ olur	Gamgüder'im	tekrarımız
Şekvâ olur	Gamgüder'im	anlasana	ısrarımız
Gamgüder'im	anlasana	şekvâ olur	ikrarımız
Tekrarımız	ısrarımız	ikrarımız	yârımız var

⁶⁸ 3. Defterde 49. Şiirdir. 4. Deftere aynen alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- ALBAYRAK, Nurettin, (2004) **Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, L&M Yayıncılık
- ALPASLAN, İsmet, (1988) **Şiirimizde Ağrı**, İstanbul,
- BORATAV, Pertev Naili, (1969) **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul, Gerçek Yayınevi
- BORATAV, Pertev Naili, (1982) **Folklor ve Edebiyat**, İstanbul, Adam Yayınları
- DEVELLİOĞLU, Ferit, (1986) **Osmanlıca–Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitabevi
- DİZDAROĞLU, Hikmet, (1969) **Halk Şiirinde Türler**, Ankara, TDK Yayınları
- ELÇİN, Şükrü, (1981) **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları
- GÜZEL, Abdurrahman, (1989) **Tekke Şiiri**, Türk Dili, (Türk Şiiri Özel Sayısı-III, Halk Şiiri, 445-450/Ocak-Haziran), 251-454
- İmla Kılavuzu** (2000), Ankara, TDK Yayınları.
- KARADAVUT, Zekeriya (1993) **Ozan Nihat**, Denizli
- KAYA, Doğan, (2000) **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul
- KILIÇ, Müzahir (2003) “Ölümünün Üçüncü Yılında Hasret ve Muhabbet Şairi Âşık Gamgüder”(A.Kadir Bedirbeyoğlu), **Türk Dili**, (Ağustos, Sayı: 620), 169-175
- ONAY, Ahmet Talat, (1996) **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev’i**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ÖZDEMİR, Ahmet, (2007) **Bütün Yönleriyle Türk Halk Edebiyatı Bilgileri**, (9. Baskı) İstanbul, Bordo Siyah Yayınları
- SAKAOĞLU, Saim (1993), **Dadaloğlu**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya (2009) “Boy Boylayan Soy Soylayan Bir Neslin Evladı: Memduh KILIÇ”, Aydın.
- Türkçe Sözlük** (1998), Ankara, TDK Yayınları.
- YARDIMCI, Mehmet (1999) **Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri**, **Âşık Şiiri, Tekke Şiiri**, Ankara, Ürün Yayınları.
- YILDIRIM, Cemal (2002) **Geçmişten Günümüze Ağrılı Ozanlar**, Ağrı.

KAYNAK ŞAHISLAR⁶⁹

ADI SOYADI : Feride BEDİRBEYOĞLU
DOĞUM YERİ : Tutak
DOĞUM TARİHİ : 01.01.1945
ÖĞRENİM DURUMU : -
MESLEĞİ : Ev Hanımı
YAKINLIĞI : Eşi

ADI SOYADI : Ulvi BEDİRBEYOĞLU
DOĞUM YERİ : Tutak
DOĞUM TARİHİ : 01.05.1965
ÖĞRENİM DURUMU : Fakülte
MESLEĞİ : Öğretmen
YAKINLIĞI : Oğlu

ADI SOYADI : Kurtbey HATUNOĞLU
DOĞUM YERİ : Ağrı
DOĞUM TARİHİ : 10.02.1967
ÖĞRENİM DURUMU : Fakülte
MESLEĞİ : Öğretmen
YAKINLIĞI : Yeğeni

⁶⁹ Kaynak şahıslar yazımında kişilerin soyadlarının alfabetik sırası esas alınmıştır.

ADI SOYADI : Yavuz KILIÇ
DOĞUM YERİ : Tutak
DOĞUM TARİHİ : 01.01.1957
ÖĞRENİM DURUMU : Fakülte
MESLEĞİ : Öğretmen
YAKINLIĞI : Yeğeni

ADI SOYADI : Turan ÖZTÜRK
DOĞUM YERİ : Tutak
DOĞUM TARİHİ : 01.01.1929
ÖĞRENİM DURUMU : Orta Okul
MESLEĞİ : Esnaf
YAKINLIĞI : Arkadaşı

LUGATÇE

-A-

Abad:	: Mâmur, şen
Acaip	: Garip, tuhaf, farklı
Acep	: Acaba
Aciz	: Gücü yetmez olan
Afet	: Bela, musibet
Ağ-	: Yükselmek, Tan yerinin ağartısının yükselmesi
Ağillı dere	: İsaabat'ta bir yer
Ağır	: Taşınması zor yük
Ağyar	: Düşman, yabancı, gayrılar, başkaları
Ahbap	: Dost, arkadaş
Aheste	: Ağır ağır, yavaş yavaş
Aht	: Söz vermek
Aht-ı İkrar	: Söz verme, karar verme
Aht-i vefa	: Sözünde durmak
Ahu	: Ceylan, maral, karaca
Ah-u enim	: İç çekerek inleme
Ah-u zar	: Ağlayıp inleme
Ahval-i ikrar	: Halini söylemek
Alaf	: Hayvan yemi
Alay beyi	: Alay komutanı, alayı sevk ve idare eden
Ar	: Hayâ, utanç, ayıp şey
Araz	: Sonradan olan hastalıklar
Ard	: Arkada, arkada kalan
Arzuman (Arzumend)	: İstekli
Asar	: Eserler
Asi	: İsyan eden, baş kaldıran
Aşikâr	: Belli, görünen, açık
Avrat	: Eş, zevce

Ayal	: İyal, kadın, eş
Aza	: Uzu, organ, üye
Azap (azab)	: İzdırap, acı, eziyet
Azar	: İncitme
Azat	: Kimseye bağılı olmayan, başı boş

-B-

Bad	: Yel, rüzgar
Bağır	: Göğüs, sine, (mecazen) göğüs içi
Bahadır	: Dilâver, yiğit, cengâver, kahraman
Bahş	: Bağış
Baht	: Kader, talih, uğur, yazı
Bahtiyar	: Kutlu olan, talihi yâr olan
Bala	: Bebek, yavru, çocuk
Bar	: Meyve, yük
Basir	: Görüp anlayan, bilen
Batıl	: İnançlar bakımından gerçek olmayan
Batın	: Karın, kuşak, nesil
Bed	: Kötü, çirkin
Beden	: Gövde, vücut, kale duvarı
Bedir	: Ayın tam on beş günlük hali
Beka	: Kalıcılık
Bel	: Kalçanın üst kısmı, gediklerin yol aşan kısmı
Belemek	: Kundağa sarmak
Beli	: Evet, kabullenme
Ben	: Yüzdeki siyah benek
Bende	: Kul, köle
Beniz	: Yüz, yüz rengi
Benek	: Herhangi bir şey üzerindeki nokta, leke, puan
Benlik	: Şahsiyet, kibir, gurur
Bent	: Set
Berekallah (Barekallah)	: Maşallah

Beri	: Bu tarafa yakın olan
Bermurat	: Murada ermiş, dediği olmuş
Beşaret	: Müjde, iyi haber
Beşer	: İnsan
Bezar (Bizar)	: Bıkmış, usanmış, bezgin
Bezemek	: Süslemek
Biçare	: Çaresiz, zavallı, imkânı olmayan
Bi-ilaç	: İlacı olmayan, ümitsiz
Bîmâr	: Hasta
Bimecal	: Dermanı olmayan, güçsüz
Bivefa	: Vefasız
Bölenmek	: Bulanmak, bulaşmak
Buğ	: Buhar
Burç	: On iki takımyıldıza verilen ortak ad. Kale duvarı üzerindeki çok köşeli çıkıntı
Bürhan	: Kanıt, ispat
Büzülme	: Buruşturarak, sıkıştırarak veya kıvrım yaparak bir şeyin alanının ve hacminin küçültülmesi

-C-

Câh	: İtibar, makam
Cam	: Kadeh
Canan	: Sevgili, mahbube, Tasavvufta vücudu mutlak olan, Allah-ü Teala
Canfeda	: Canın veren
Cefa	: Eziyet etme
Cehim	: Cehennem
Ceht	: Çalışma, çabalama, çaba, gayret
Cemal	: Yüz güzelliği
Cenk	: Savaş
Cezb	: Kendine çekme, çekici
Cıgızlık	: Oyunbozanlık

Cidago	: Atın toynağından omuz başına olan yüksekliği
Cilve	: Hoşa gitmek için yapılan davranış, nazlı hareket
Cisim	: Kütlesi ve ağırlığı olan
Civar	: Yöre, dolay
Cüda	: Ayrı
Cüz-i irade	: Allah'ın insana verdiği isteme gücü, insan iradesi

-Ç-

Çaput	: Bez parçası, paçavra, yama
Çap	: Büyüklük, ölçek, bina hudutlarını gösteren harita
Çelmek	: Yolundan çevirmek, engel olmak, ayak takarak düşürmek
Çerağ	: Çıra, kandil, mum
Çile	: Zahmet, sıkıntı çekmek
Çilekeş	: Çile çeken
Çise	: İnce yağmur

-D-

Dağ	: Yeryüzünün yüksek yeri, kızgın bir demirle vurulan damga, nişan
Dağla-	: Kızgın demirle damga vurmak
Dal	: Arka, sırt, ağaçtan ayrılan kollar
Dânâ	: Bilgili, alim
Dane	: Tane, tek, tohum
Darlık	: Sıkıntı, yokluk, meşakkat
Davar	: Koyun, kuzu, keçi, oğlak gibi küçük baş hayvanlara verilen mahalli ad
Def	: Uzaklaştırma, ortadan kaldırma

Değ-	: Temas, dokunma
Dek	: Düzen, hile, entrika
Dem	: Soluk, nefes, zaman, çağ, içki, koku
Dencik	: Tavuk ve uçucu hayvanların yem kesesi
Densiz	: Yakışksız ve saygısızca davranan kimse
Der	: Kapı
Derbeder	: Yaşayışı ve davranışı düzensiz kimse
Derun	: İç, içeri, kalp, yürek, ruh
Didar	: Yüz, cennette Hakk'ın görünüşü
Düş	: Rüya, hayal, imge
Dest	: El

-E-

Edna	: Çok aşağı, en alt düzeyde
Ef'al	: Fiiller, yapılan işler
Efsane	: Olağanüstü konulu söylenen hikâye
Efsene	: Alık, şaşkın
Efsun (Afsun)	: Büyü, sihir
Ehil	: Bir işte yetkili olan, erbap
El	: Halk, oymak
Ela	: Mavi ile sarı arası göz rengi
Elbaşı	: Oymağın başı, söz sahibi
Elek	: Taneli veya un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak için kullanılan, tahta bir kasnak ve tek tarafa gerilmiş, gözenekli tel, kıl, bez vb.nden oluşan araç
Elhasıl	: Sonuç olarak, kısacası
Elkap	: Lakaplar, takma adlar
Elyak	: En layık olan, işini en iyi yapan
Em	: İlaç, çare, derman

Emal (A'mal)	: Amelin çoğulu, yapılan işler
En'am	: Kuran'da bir sure
Engin	: Ucu bucağı görünmeyen genişlik
Enkaz	: Yıkıntı, döküntü, çöküntü
Esrar	: Bilinmeyen gizli şeyler
Esvap	: Giyecekler, elbiseler
Eş'ar	: Şiirler
Eşkâl	: Şekiller, bir varlığın vücut yapısı
Eşref-i mahlûkat	: Yaratılanların en şerefli

-F-

Fahri	: Gönüllü, karşılıksız
Fani	: Geçici, ölümlü olan, sonu olan
Faş	: Gizli olanı açığa vurmak
Fazilet	: Yüksek ve iyi ahlak
Fel	: İş, hal. Şiirde kötü hal anlamında
Felek	: Gökyüzü, dünya, talih
Fen	: Tecrübe, tatbikat, ispat ile bilinen bilim
Fer	: Parlaklık, aydınlık, canlılık, güç, kuvvet
Feraset	: Anlayış, çabuk kavrama, zihnin uyanıklığı
Fert	: Şahıs, birey
Feryad-ı tekrar	: Yüksek sesle bağırma
Fes	: Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık
Fevkel beşer	: İnsanüstü kuvvet, insanlık yönünden
Figân	: Ağlayarak feryat eden
Firak (Ferağ)	: Hicran, ayrılık
Firkat	: Ayrılık
FuHuş	: Taşkınlık, aşırı davranış

-G-

Gadr	: Merhametsizlik, haksızlık
Gafil	: Çevresinde olup bitenlerden haberi olmayan
Gam	: Keder, acı, hüzn
Gani	: Zengin, cömert
Gedik	: Dağlar arasındaki geçit, kale duvarındaki yıkıntı
Gerdan	: Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ön Bölümü
Gıda	: Besin, <i>halk dilinde</i> Misket oyunun da vurulması için dizilen misket
Gılman	: Cennette insanlara verilecek hizmetçiler
Giryan	: Ağlayan
Göze	: Kaynak, suyun çıktığı yer
Gufran	: Bağışlama
Gumar	: Para karşılığı oynanan oyun
Gurub	: Güneşin batma vakti
Gülşengeh	: Gül bahçesi
Gül-ü rânâ	: Dışı sarı içi kırmızı az rastlanan bir gül
Güman	: Sanmak, şüphe
Güzide	: Seçkin

-H-

Habbe-i Vahide	: Ufak tane
Habib	: Sevgili
Hadise	: Olay
Hagos	: Nadasın yapılışında pulluğun açtığı uzun çukur
Hak	: İnsanlar arasındaki hukuk düzeni
Hakir	: Hor görme, değeri olmayan

Hal	: Vücutta olan küçük benek, üstü kapalı pazaryeri, çözme, eritme
Hale	: Ay'ın çevresinde görülen ışık halkası, ağıl, ayla
Hali	: Boş, ıssız, تنها
Halik	: Yaratıcı
Halk	: Bir beldenin meskûnları, yaratılmış
Hal-u kâr	: Her durumda
Hame	: Kalem
Hane	: Ev, ev halkı
Har	: Merkep, diken, sıcak
Harami	: Eşkîya, dağ haydudu
Hare	: Kumaşta dalgalı çizgiler
Hars	: Kültür
Has	: Özel, hususi
Haset	: Kin, çekemezlik, kıskanma
Haşıl	: Dövmüş buğdaydan yapılan bir tür yemek
Haşir-neşir	: Samimi olmak, sıkı fıkı olmak
Havar	: Şamata ederek olan bir işi başkalarına duyurma
Hay	: Yaşayan, Allah'ın isimlerinden biri
Hayal	: Varmış veya olmuş gibi düşünme, canlandırma
Hay-u huy	: Boş şeyler, gürültü, patırtı
Hazan	: Sonbahar
Hazer	: Sakınmak
Heccav	: Hicveden, yeren, eleştiren, yergici
Heder	: Boş yere harcanma
Helak	: Ölme, yok olma, bitkin duruma gelme
Hemhal	: Arkadaş, sır ortağı, halden anlayan
Hercai	: Bir kararda durmayan, aşkta değişken, vefasız
Hergele	: Binmeye veya yük taşımaya alıştırılmamış at veya eşek

Hicap	: Utanma, ar
Hicran	: Ayrılık
Hicr-i zar	: Ayrılık feryadı
Hilal	: Ayın ilk görünen hali, <i>edebiyatta sevgilinin kaşı</i>
Hitap	: Karşıdakine söz söyleme
Hoç	: Fena, çirkin
Hol	: Evin giriş bölümü
Hoyrat	: Kaba, kırıcı, hırpalayıcı
Höllük	: Kundak çocuklarının altına bez yerine konulan toprak
Huda	: Allah
Hud'a	: Hile etmek, aldatmak
Hulk	: Yaratılış, insanın tabiatı
Hun	: Kan
Hurç	: Heybenin büyüğü
Huzme	: Işık demeti
Hüküm	: Emir, buyruk, dava sonu verilen karar
Hüner	: Beceri

-İ-

İctima-i adalet	: Sosyal adalet
İdrak	: Akıl erdirmе, anlayış
İhbar	: Haber verme, bildirme
İhsan	: Bağışlama, iyilik etme
İhtar	: Hatırlatma, dikkat çekme
İkrar	: Saklamayıp söyleme, dil ile söyleme, tasdik etme
İkbal	: Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu

İlam	: Bildirme, anlatma, bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmî belge
İlham	: İçeride doğma, esin
İllet	: Hastalık, maraz
İmtiyaz	: Ayrıcalık, farklı olma
İndinde	: Yanında, düşüncesine göre
İnfisal	: Yerinden ayrılma, çekilme
İnkâr	: Yaptığını saklama, reddetme
İnsaf	: Merhamet
İntizam	: Düzgünlük, tertip, nizam
İnzal	: İndirme, indirilme
İrade-i cüz'iyeye	: İnsanın kendi isteği
İrade-i külliye	: Allah'ın isteği
İrak	: Uzakta olan
İrfan	: Bilme, anlama, ilahi feyz ile kâinatın sırrını çözme
İslah	: İslah olma, uslanma
İsrar	: Sır tutma, üzerine düşme
İtab	: Azarlama, paylama, tersleme
İstikbal	: Gelecek zaman
İstila	: Bir yeri zorla ele geçirme, yayılma, kaplama
İşmar	: Kaş, gözle işaret etmek
İşkil	: Şüphe, hile
İz'an	: Anlayış, kavrayış, akıl, terbiye
İzhar	: Meydana çıkarma, gösterme

-K-

Kada	: İlet, dert
Kadanma	: Takılma, önüne bir şeyin takılarak bırakmaması
Kadeh	: İçki bardağı
Kader	: Yazgı, alın yazısı, takdiri ilahi
Kâkül	: Saçın alına dökülen kısmı
Kalbur	: Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek
Kaltaban	: Namussuz, şarlata, yalancı hileci
Kâm	: Arzu, emel, istek, istediğine kavuşmuş
Kamet	: Boy pos, boyun güzelliği
Kâmil	: Olgun, tam, pişmiş, noksansız
Kani	: Kanaat eden, fazlasını istemeyen
Karun	: Ben-i İsrail'de zenginliğiyle meşhur kiş
Kav	: Çakmak için bezden yapılan yanıcı madde
Kavil	: Söz verme
Kavim	: İnsan topluluğu, hısım, akraba
Kaygu	: Endişe, vehim, şüphe
Kaymak kuymağı	: Sütün yağının alınarak bundan yapılan bir tür yemek
Kelam	: Söz, lakırdı
Kelamullah	: Allah kelamı
Kem	: Kötü, niyeti fena
Kemalat	: İnsanda bilgi ve ahlak güzelliği, olgunluk
Kerem	: Asalet, asillik, mertlik
Kert	: Değnekte çakı ile açılan çentik
Kervan	: Yük taşıyan hayvan katarı
Kes	: Kimse
Kesafet	: Çokluk, sıklık, yoğunluk

Kete	: Yağlı, mayalı veya mayasız hamurdan yapılan çörek
Ketm	: Sır ve sözü saklamak, gizli tutmak
Kılbacak	: Ayağı ince, atta en büyük kusur, noksan
Kıl-u kal	: Dedikodu
Kıraç	: Verimsiz veya susuz, bitek olmayan (toprak)
Kızgın	: Öfkeli
Kibr	: Büyüklük, ululuk
Kor	: Ateşin harlı hali
Köle	: Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan erkek, kul, esir
Körpe	: Taze, yavru, çok taze
Köz	: Odunun yandıktan sonra aldığı kor hali
Kuc	: Kucak
Kucmak	: Göğüse bastırarak sevmek
Kudret	: Kuvvet, takat, güç; Allah'ın ezeli gücü
Kul	: Allah'a göre insan, başkasına kayıtsız bağlılık
Kundak	: Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez
Kurak	: Yaz mevsiminin yağışsız geçmesi
Küheylan	: Cins atlara verilen umumi ad
Külfet	: Zahmet, sıkıntı
Kün	: Allah'ın ol emri
Küşe-i hicran	: Ayrılık köşesi, sessiz ve تنها yer
Kitabullah	: Allah'ın kitabı, Kur'an –ı Kerim

-J-

Jale	: Çiğ, bitkilerde sabahları görülen rutubet

-L-

La taknedu min rahmetullah	: “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyiniz” anlamında bir ayet
La’yemut	: Ölümsüz, ebedi
Leb	: Dudak
Leşker	: Asker, er
Letafet	: Hoşluk, güzellik
Lezzet	: Tat, çeşni
Libas	: Elbise
Lutuf	: Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik, yardım, ihsan, inayet, atıfet

-M-

Macera	: Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven
Madrabaz	: Hilekâr, hile yapan
Mafsadet	: Karıştırıcılık, fesatlık
Mafsal	: Oynak yeri, eklem
Maharet	: Ustalık, beceriklilik
Mahbub	: Sevgili (erkek)
Mahdum	: Erkek evlat, oğul
Mahlûkat	: Halk olunmuş, yaratılmış, yaratık
Mahmur	: Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olan
Mahşer	: Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer
Mahtap (mehtap)	: Ay ışığı
Maksud	: Kastedilen, istenilen
Maktul	: Katledilmiş, vurulmuş, öldürülmüş
Malum	: Bilinen, belli

Mamur	: Bayındır
Manzume-i âlem	: Kâinatın kuruluşundaki uygunluk
Maşuka	: (Kadın) Sevilmiş, âşık olunmuş
Matlup	: Talep edilen, istenilen şey
Mazbut	: Zapt olunmuş, ele geçirilmiş
Mazhar	: Nail olma, bir iyiliğe kavuşma
Mecal	: Güç, kuvvet, takat
Mecaz	: Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz
Mecnun	: Deli, aklını kaybetmiş, Leyla'nın sevgilisi
Meczip	: Çekilmiş, Allah sevgisi ile kendinden geçmiş
Meç	: Süngü gibi yalnız batırılarak yaralamaya yarayan, kısa, düz ve ensiz kılıç
Medfen	: Mezar
Mefhum	: Kavram
Mefkûre	: İdeal, fikir
Mefruşat	: Ev, iş yeri vb. yerleri döşemek için gerekli eşya, döşeme
Mekir	: Hile, düzen
Melâl	: Can sıkıntısı, üzüntü, usanç
Meleme	: Koyun, kuzunun çıkardığı ses
Melhem (merhem)	: İlaç, derman, çare
Meneviş	: Bazı nesne, canlı, göz vb.nde dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler
Menfaat	: Çıkar
Menzil	: Varış yeri
Menzil-i maksut	: Varılmak istenen yer
Merhamet	: Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma
Mert	: Eli bol, cömert, yiğit
Mesken	: Oturulacak yer

Mest	: Sarhoş olmak, kendinden geçmek
Mestane	: Baygın, baygın bakış
Meşgale	: Uğraşı
Meşrep	: Tabiat, huy, yaratılış niteliği
Metah (meta)	: Satılan mal, ticaret eşyası
Metelik	: Eskiden on para değerindeki bakır sikke
Meth-ü sena	: Aşırı derecede övmek, takdir etmek
Mezat	: Artırma ile satma, bayağı ve ucuz mal
Mezcetmek	: Katmak. Karıştırmak.
Meziyet	: Üstünlük vasfı
Mısra	: Kapı kanadı, kıt'ayı meydana getiren satır
Mihman	: Misafir
Mihnet	: Zahmet, eziyet, sürekli üzüntü
Misk	: Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde
Muamma	: Usulüne göre tertip edilmiş bilmece
Muavvazateyn	: Felak ve Nas sureleri
Muhal	: İmkânsız, mümkün olmayan
Mukaddes	: Kutsal
Munis	: Alışılan, cana yakın
Murakıp	: Denetçi, Tanrı'ya bağlanarak çile dolduran kimse
Murç	: Beton kırmakta veya betona delik açmakta kullanılan sivri uçlu, çelikten yapılmış bir alet
Mutavassıt	: Arabulucu
Muti	: Uslu, itaat eden
Mutlak	: Kendi başına var olan, hiçbir şeye bağlı olmayan, bağımsız, saltık
Muvakkat	: Geçici, temelli olmayan
Mücrim	: Suç işlemiş, suçlu

Müheyya	: Amade, emre hazır
Mükevvenat	: Kâinat, mevcudat, yaratılanların hepsi
Mülga	: Yürürlükten kaldırılmış kanun
Mümin	: Tanrının birliğine inanan, iman eden
Münkir	: İnkâr eden
Müptela	: Bağımlı, tutkun, âşık, vurgun
Mürteci	: Gerici, geriye dönme meraklısı
Müstenidat	: İstinat eden, dayanan, güvenen, yaslanan
Müstesna	: Kural dışı olan
Müşfik	: Şefkatli
Müşkül (Müşkil)	: Güç, zor, çetin
Müştak	: Özleyen, göreceği gelen
Müşteri	: Jüpiter, hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse

-N-

Naehil	: Yaptığı işin uzmanı olmayan, elinden iş gelmeyen
Nafile	: İşe yaramaz, boşuna, mecburi olmaksızın yapılan ibadet
Nağme	: Ahenk, ezgi, güzel ses
Nahak	: Haksız, bir şeyde hakkı olmayan
Nakş	: Süs, bir şeye resim işlemek
Nale	: İnleme
Nam	: İsim, ad, ün, san
Name	: Mektup
Namert	: Mert olmayan, korkak, alçak
Namurad	: Murat almamış, isteği gerçekleşmeyen
Nar	: Meyve, ateş, ateş gibi yakıcı her şey

Nar-ı Beyza	: Akkor, yerkürenin merkezinde bulunduğu inanılan kutsal ışık
Nas	: İnsanlar
Nasihat	: Öğüt
Naşad	: Gönlü şad olmayan
Natıka	: Düzgün ve iyi konuşma yeteneği
Naz	: Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda
Nazar	: Bakış, göz atma, göz değme
Nazenin	: Çok nazlı olan güzel
Nefaset	: Nefis olma hali, kıymetli olma durumu
Nefis	: Öz varlık, asıl, maya
Nefsi emmare	: İnsanı emri altına alan his
Nehy	: Men edilme, yasaklama
Nesil	: Kuşak, soy sop
Nezaret	: Gözaltında tutma, bakanlık
Nigar	: Resim, yüz, çehre
Nikap	: Yüz örtüsü
Nimet	: İyilik, iyi yaşamak için gerekli şeyler
Niran	: Cehennem, Cehennemde bir makam
Nisbet	: Oran
Nişan-nişane	: İz, alamet, eser
Niyaz	: Yalvarmak, tazarru etmek
Niza	: Kavga, dövüş, takaza
Nizam	: Düzen, kural
Nöker	: Para ile tutularak iş yaptırılan kimse, hizmetkâr

-O-

Od	: Ateş
Otağ	: Padişahların hususi çadırı
Otlatmak	: Hayvanları mera veya çayırda yaymak

-Ö-

Öğüt	: Nasihat
Ömür	: İnsanın dünyada yaşadığı müddet
Öz	: Asıl, esas, cevher
Özge	: Başka, gayrı

-P-

Pare	: Parça, kesinti, parça parça olan
Parsel	: Arazi bölümünde parça
Paye	: Derece, rütbe
Pejmürde	: Dağınık karışık, dağlara karışmış.
Per	: Kanat, su çarkının beheri
Perest	: Tapan (putperest: Puta tapan)
Peri	: Düşsel güzelliği olan uçabilen kadın, melek
Perişan	: Dağınık, düzensiz, karışık, acınacak halde
Pir	: İhtiyar, bir işin ilk yapıcısı, kurucusu
Posa	: Sıkılarak suyu veya özü alınmış arta kalan
Post	: Hayvandan soyulan deri, tasavvufta makam, mevki
Pusat	: Silah

-R-

Rabt	: Bağlama, ekleme
Rahim	: Acıyan, merhamet eden, bağışlayan, Allah'ın 99 isminden biri
Rahman	: Merhamet eden, Allah'ın 99 isminden biri
Rakip	: Gözleyen, takip eden, başka birini geçme hırslı olan
Ram	: İtaat eden, boyun eğen
Revnak	: Parlaklık, güzellik, süs
Rezalet	: Utanılacak hal
Rızık	: Azık, yiyecek içecek şeyler
Risalet	: Elçilik, peygamberlik
Ruzigar	: Yel, devir, zaman, müddet, fırsat
Rüsva	: Ayıpların meydana çıkarılmış, rezil, maskara

-S-

Saba	: Gündoğusundan esen hafif rüzgar
Sabit	: Hareket etmeyen, yerinde duran
Sadakat	: İçten bağlılık, dostluk
Sadık	: Doğru, gerçek dost
Sadır	: Çıkan
Sağılmak(sağalmak)	: İyileşmek, yeniden can bulmak
Saki	: İçki dağıtan
Sakkavul	: Yabani söğüt dallarından bağlanarak yapılan büyükçe bir süpürge
Samyeli	: Sıcak çöllerden esen rahatsız edici rüzgâr
Sarı çil	: Altın
Saye	: Gölge
Sefa	: Rahatlık, zevk, neşe

Sefine	: Gemi
Seher	: Tan vakti
Semavat	: Gökler
Sem'i	: İşiten, gören
Semt	: Taraf, yön
Ser	: Baş
Serapa	: Baştan ayağa
Settar'ül-uyub	: Ayıpları örtücü
Seyran	: Gezme
Sine	: Göğüs, bağır, yürek
Sitare	: Yıldız
Subhan	: Allah
Sun	: Yapılan iş
Sünepe	: Elinden iş gelmeyen, pısrık, korkak

-Ş-

Şadlık	: Sevinme
Şahane	: Muhteşem, çok güzel, şahlara layık
Şavk	: Parlaklık, ılık
Şedid'ül-İkap	: Şiddetli azap
Şekk	: Şüphe, zan
Şekva	: Şikâyet etme, sızlanma
Şer	: Kötü, fena
Şe'y	: Var oluşun sırrı, cevheri fert
Şeyda	: Çılgın
Şiraze	: Düzen, esas
Şum (şom)	: Uğursuz, meş'un
Şükufe Nihal	: Taze dal, yeni dal (çiçek dalı)

-T-

Taaccüp	: Şaşma, hayret etme
Taallük	: Alakalı, ilgili olan
Taet	: İtaat etmek, istenileni yapmak
Tağbaşı	: Bostanda sebzenin uzanan dallarının ucu
Tahhattür	: Hatırlamak
Tahrip	: Kırma, parçalamak
Taket (Takat)	: Bir şeyi yapabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet
Tamahkar	: Tamah eden, eli sıkı, cimri
Tarumar	: Paramparça
Tazarru	: Yalvarma
Tazim	: Saygı gösterme, değer verme
Tecessüs	: Merak
Teessüs	: Kurulma, yerleşme
Tek ü تنها	: Bir başına
Teşbih	: Benzetme
Teşt	: Çamaşır yıkamak için teneke veya bakırda yapılan yayvan kap, leğen
Te vessül	: Başvurmak, inanmak, sarılmak, sebep sayma
Tımar	: Hayvan bakımı, teselli etmek
Tufan	: Fırtına
Tülbent	: İnce örtü (kadınlar için)

-U-

Uful	: Kaybolma, batma, ölümle ortadan çekilme
Ulvi	: Ulu, yüce

Umma	: Olması istenilen arzu, beklenti
Urta	: Çıldır'da bir köy
Usare	: Özsu

-Ü-

Üst	: Elbise, giyim eşyası, yukarı

-V-

Vahdet	: Birlik, teklik
Vakıf-ı esrar	: Sırlardan haberi olan
Vakur	: Vakarlı, ağırbaşlı, onurlu
Vasıl	: Ulaşan, kavuşan
Vebal	: Doğru olmayan hareketin sorumluluğu, günah
Vefa	: Sözünde durma, dostluğu sürdürme, sevgi bağlılığı
Vesile	: Bahane, sebep
Viran	: Yıkık, harap
Virane	: Yıkılmış, harap olmuş
Vird	: Belli zamanlarda okunan dualar, zikir
Visal	: Kavuşmak
Vuslat	: Kavuşma

-Y-

Yad	: Yabancı, el, muhalif
Yağı	: Düşman
Yahşı	: Güzel, iyi, hoş
Yaman	: Kötü, kem

Yaran	: ahbap, dost
Yazma	: Kadın başörtüsü, tülbent, çevre, leçek
Yeğ	: Daha iyi olan
Yekûn-u izrar	: zararların tümü, hepsi
Yel	: Rüzgâr, romatizma
Yermek	: Kötülemek, çekiştirmek, dedikodusunu yapmak
Yılmak	: Bıkmak, usanmak, aciz olmak
Yoğalır	: Ortadan kalkma, yok olma

-Z-

Zade	: Oğul, evlat
Zaikatül mevt	: Ölümle zayi olacaklar
Zair	: Ziyaretçi
Zat	: Öz, asıl cevher, saygı değer
Zay	: Kaybolan, yiten
Zerre	: En küçük parça
Zırbık	: Hayvan tersinin sıvı hali (İlkbaharda olur)
Zikir	: Allah'ı sessizce anmak
Ziyade	: Artmış, fazla, çok bol
Ziya	: Işık, aydınlık
Ziynet	: Süs
Zurzuna	: Kars ili Çıldır ilçesinin eski adı
Zülûf	: Yüzün iki tarafına bırakılan saç lülesi

DİZİN

Aşağıdaki dizin, kitapta yer alan 200 şiirin birinci dördlüğünün son mısraının son kelimesine göre alfabetik olarak hazırlanmıştır. Parantez içindeki rakamlardan ilki şiirin sıra numarasını, ikincisi ise sayfa numarasını göstermektedir.

A

Yorgun dimağlar dinlenir

Bizim yaylada, yaylada (8/133)

Hayrettayim hâlâ nasıl yaşarım

Cismim yandı ruhum zâra çalanda (34/174)

Rençber olan, ekin ekmek hayında

Yağmağa başlar kar, bizim diyârda (35/175)

Efkârlansan derdin çıksa yüz bine

Teselli yelidir, dağdır sevda (36/179)

O gül yüzün nikâb ile sar bari

Nazar edip kıymasınlar sakın ha! (37/180)

Adını andığma

İnan inandığma (5/129)

Visâl vaadını getirip yâdan

Senden umut kesmeden gel, geç kalma! (38/181)

Yüreği yaralı, ciğeri közlü

Sesin uzaklardan gül gelir bana (39/182)

Bir ark gibi gözü dolup
Akar dedim gönül sana (9/138)

Ya yeter ya yetmez son nefesime
O dayana yana ya o dayana (40/183)

Helâl, haram neden olsa menşein
Kimse senden etmez şikâyet para (41/184)

B

Aşkın ile gümrâh
Eyle beni Ya Rab (3/127)

D

Olup biten çıldırıyor insanı
Bir enkaz ortada feryâd da feryâd! (42/185)

E

Feryâd eylediği dertle an be an
Çektiği keder var inceden ince (43/189)

Fırsat elde iken durma eğlen gül
Kar yağmış dağ olur baş gide gide (44/190)

Hep bülbüller susmuş, eleme batmış
Bir iş var mutlaka işin içinde (45/191)

Secdeye ki varır işte o zaman
Başlar vecde gelir vakti seherde (46/192)

- Dilimle başımı belâya saldım
Dertli şâd eylemek yok mudur sizde? (47/193)
- Bedduası tutanlara mensubum
Başlamadan inkisâra var hele (48/194)
- Çığ gibi amansız, derd-i belâya
Saldı gam kederle kardı, aşk böyle (49/195)
- Hem ahdına sadık, sır saklamayı
Bilmeyecek birisine dost deme (50/196)
- Hiç sefere çıkma, el üz boyun bük
Dönülmeyen yoldan hayır bekleme (51/197)
- Bu güzellik yeter artar n'idecek
Füzûli külfettir mal sevdiğime (52/198)
- Sevdâ harâmisi bak dediğime
Bunlar av elinde soy bir kaç tane (53/199)
- Selahiyetle mevki ne?
Behey gafil düşünsene (10/139)
- Hararetten çölde beyni kururken
Mecnun'un sikkeyle alakası ne? (54/200)
- Bu illeti ben çok iyi tanırım
Göz yaşım mehlem et pâk ellerine (55/201)
- Eğilme evladım cihan eğilse
Sadık ol, doğruluk kaidesine (56/202)

Bu hâli pek azdır anlayıp sezen
Din yitmiş, karışmış ara nedense? (57/203)

Bedir Bey babamdır ismiyle şair
Yürekleri dağlayan var Derik'te (58/204)

Geçen günlerimden sana vereyim
Hesap istiyorsan hesap bu işte (59/205)

Sevgilim, akan sulara
Seni sordum, nerde diye? (11/140)

H

Yaratan sensin Allah
La ilahe illallah (6/130)

I

Yavaş yavaş yanan aşkın çırağı
Karalandı ara yerde ne kaldı (60/206)

Hülasa belâlar eğer sorarsa
Bir ömür yaşımda toplandı kaldı (61/207)

Mükemmeldi, zorluk yoktu
Yandı dilim, dilim yandı (12/143)

Kıyıp değmedikçe yâr hatırına
Ateşten harflerle kazdı yandırdı (62/208)

Sevdâ şarabının nefasetini
Tatmışa mı sorsam tatmamışa mı? (63/209)

Bülbüllerde gülü sevmek zamanı
Gonce açıp soluncaya kadar mı?

(64/210)

Ateş alır yüreğinden yanarsın
Kaldırıp da bakma göze, başını

(65/211)

Süpürge sert cisim ele zarardır
Süpürme zibile bat gitsin karı

(66/212)

İ

Yedi yıl geçmişti, yedi gün gibi
Sevinçliydi gönlüm, bir düğün gibi

(67/213)

Bu dünyada nimetlerin âlâsı
Aşk, elemin gamın dağıdır dedi

(68/216)

Üst başa karayı ey hüsnü anım
Giyip bağlatmayı kim öğütledi?

(69/217)

Havara yetişsin genişde darda
Yeter, sağlam bir dost seçek derlerdi

(70/218)

Kâmil kişi ise, akli başında
Seyredene der ki göz güzelliği

(71/219)

Güzeller içinde sen gibi hani
Kimse sahip değil naza Vallahi

(72/220)

Yaktı, yıktı gönlüm etti haraba
Çakan şimşek çatık kaşdır sanki

(73/221)

Dünyada tadının dengi
Biraz olmuş, bal misali

(13/146)

Gam nârıyla yüreğimi dağladım
O insafsız yâra düştüm düşeli (74/222)

En içli nağmeyle kulağa dolmuş
Kavuşma öyküsü güzel değil mi? (75/223)

İnzâl etti Habibine Kur'an'ı
Risalete açık bürhan değil mi? (76/224)

Çıkarmamak için bir gün eyninden
Hasret gömleğini biçti derler mi? (77/225)

Mahşere kalsa da bu intizârım
Kapın çalam diye, çağırma beni (78/226)

Kıldın elem sazında
İnleyen perde beni (7/132)

Hak diyerek içi yanan
Ermişlerden eyle beni (14/147)

Âdem çirasının fenâ yağına
Yanmaz zannederek katmışlar beni. (79/227)

Perçemine güller yâran yoldaşın
Taktığında içindeyim gör beni (80/228)

Karanlığım senden özge ziyâm yok
İnan çok özledim sevdiğim seni (81/229)

Bir işte inatta ileri gitme
Zor edip de caydırmadan cay seni (82/230)

Sen gibi yok sevmiş isem âlem içre peykeri
 Bir peri dilberi peykeri gel beri (199/419)

Yazacağım baba dede töresi
 Her toplumun belli, yeri yöresi (83/231)

Onunla da yetinmedi üstelik
 Hasret kahrı ile hem ahenk etti (84/277)

Boş fileyle binlik karşı karşıya
 Geldi, zam milleti perişan etti. (85/278)

K

Seven için çok zor olur yaşamak
 Hayın hayın bakışını gör de bak (86/280)

İsrar edip takatımı tüketme
 Hasrettir nasibim aş olan yastık (87/281)

Acaip halım var, çoğalır ahım
 Benzim sarararak soldu bilen yok (88/282)

L

Kirpiğin ok eyle, zor değil, ne var?
 Gözünde can alan suâlinla gel! (89/283)

Anlaşmıştık hani kavil yerine
 Senden evvel geldiğimde durma gel! (90/284)

Gayet enfes
 Zaman güzel (1/125)

Bakışın mânidar soruştur ama
Gönül ülfetidir, neyhane değil (91/285)

Neden unuttun
Merağı gönül (2/126)

M

Matlubu, maksudu getirip dile
Edeyim rivayet ay Ensar Hocam! (92/286)

Öleceksin deseler, artık bir söze kanmam
Ecel gelse ölürüm, başka şeye inanmam (196/415)

Kundağımı tezgâhında dokumuş
Bakıp da büyüttü bahtiyar anam (93/289)

Yok değil fânide hiçbir nimetin
Bana rızan gerek, bir şey istemem (94/291)

Açmıyorsa lale, sümbül
Çöle hayırsız diyemem (15/148)

Her ne cefâ etsen, çekerim ya hu
Kaderime küser, yâr sana küsmem (95/292)

Yarası çok alıcı yok
Satamadım satamadım (16/149)

Gönlüm delik deşik oldu yaradan
Çarptın daldan dala anlayamadım (96/293)

Gam yemezdim elinde, ben dilşikest olsaydım
Aşk denilen gumarda, hep sana rest olsaydım (197/417)

Üç noktayı sorar ise nettiğim
De ki onu yüreğime tek yazdım (97/294)

Öyle çok ham hayallere
Dalma diye yalvardığım (17/150)

Arzum karanlığa gömüldü dedim
Umut çerağını yakmaz ağlarım (98/295)

Bir külhan ki kazazeden yatıyor
Teselli ver azarıma gel yârım (99/296)

Merdiven yarılandı, nerde ise yanaştı
Ademe giden yolun fâni kervancısıyım (198/418)

Kem'iyette değil, keyfiyetinde
Vahdaniyyetini tekrar eyledim (100/297)

Kan akmakta içimdeki yaradan
Varıp bir tabibe sar diyemedim (101/298)

Yaktı beni sevdâ közün
Sevdiceğim, sevdiceğim (18/151)

Yeni açmış güle benzer
Dallar içinde sevdiğim (19/153)

Halâsı yok düştüğümüz bu bağın
N'olur havarıma gelin sevdiğim (102/299)

Kulak verip dinle kendi dilinden
Bu âşıkın ne heveste sevgilim (103/300)

İslâh-ı nefsettim eski hâlimden
Can diyecek bir cânânım yok benim (104/301)

Beni gam doğurmuş sorana söyle
Dert kardaşım, feryâd bacımdır benim (105/302)

Kızıl kora benzer dudaklarında
İçimi yandıran dağ var dağ yârim (106/303)

Usanmadan yol alırız beraber
Yüküm etmiş gam u keder giderim (107/304)

Azat kabûl etmez, senin bendenim
Sendedir derdime çâre gözlerim (108/305)

Kaşın emsâl idi hilâl yayına
Ayaklar altında ezdi vaz geçtim (109/306)

Matlubum visâldi amma anında
Hasret denen derdi verdin, neyleyim (110/307)

Karaya boyadın bütün renkleri
Sen neler çektirdin, ben neler çektim (111/308)

Zülme, esarete öl de yanaşma
Bu kararın olsun kesin Bozkurdum (112/310)

Dumanımsa arşa çıktı an be an
Unutulmaz olan ad olur muyum? (113/311)

Dönüşü olmayan bir yola giden
Biri ben biri can birisi gönlüm (114/312)

Ne sızılar, ne bir aza ağıırır
Sıhhat dolu sanki elinde ölüm (115/313)

Rahim kıl, kerem et arada ne var?
Son bulsun bu fitne fel ahu gözlüm. (116/314)

N

Allah'ın indinde, kulun katında
Aşk illeti ayan olan emi can! (117/315)

Nasıl geçer diye sorma her anım
Seni anmaktayım bil konuşmadan (118/318)

Sözü geçtiğinde “İllallah” denir
Mürai, yalancı, müfsit insandan (119/319)

Yâr ela gözüne sevda közüne
O tatlı sözüne kandım el aman (120/320)

Bir kızım la bu dünyada o kalsa
Demiş vermem istemesin yâr anan (121/321)

Ruhum her an girer başka biçime
Yâr aşkın elinden değilse, neden? (122/322)

Biçare o Kays'ı, Leylâ gibi yâr
Mecnun edip saldı çöle elinden (123/323)

Ağlar merd ile namerdi
Başlık parası yüzünden (20/154)

Öğreneyim kaderden mi, niçin, de
Görülmeven hesap olduk ben ve sen (124/326)

Kınasıym ak ellerin
Yuyma Allah'ı seversen (21/155)

Sana kurban olsun peki
Özüm dedim inanmadın (22/156)

Elinde ezilen esirin ettin
Kuş konmaz, kaçılmaz kal'aya saldın (125/327)

Şikâyet ettiğim ey bahtım seni
Kara neden yazdın, yazmaz olaydın. (126/328)

Hiçbir kahra yenilmezken tez be tez
Kader ezdi, bahtta çalıma bakın (127/329)

Seninle ördüğüm sevgi bağına
Yabancı muhabbet astırma sakın (128/330)

Gözlerim yol bekler canım telesir
Sevdiğim canandan bir haber alın (129/331)

Göksümdeki yanan hasret nârına
Olmuş söndürmeye kar dudakların (130/332)

Onunda bağırını ezmiş, doğramış
Birazcık eyleneş elinde yârın (131/333)

Kıl u kaldan sakın gönül gözünü
Şer kaynatan tenceresi olmasın (132/334)

Teferruatıyla hâle münasip
Yaz derdimi ama kimse duymasın (133/335)

Kapanmış kapıda çift kanat gibi
Bu yanda ben öte yanda sen varsın (134/336)

Muhteşem saçların aşk seherinde
Dolunay yüzünde hâledir senin (135/337)

Vahdette mevcudun müstenidatın
Halk eden Halîkî sen değil misin? (136/338)

Sözümde hilaf yok kül ettin beni
Gönülde aşk denen közden gökçeksın (137/339)

Olur isteğimiz o zaman hâsıl
Hatırlat gelmiyor niye, yaz gelsin (138/340)

Sonu felaket gidişin
Allah cezasını versin (23/157)

Görenlerin hemen aklın çelen yâr
Dilden dile düşer söze gelirsın (139/341)

Sakın ha karışma yahşı yamana
Hadisat seyrince koyuver gitsin (140/342)

Hoş vaktimize talanı	
Salan saati durdurun	(24/160)
Sevmek günah değil, gönlünde neden	
Yerin var orada diyemiyorsun?	(141/343)
Sabır sahibinin kemâletini	
Öğrenip bilmeyi bana çok gördün	(142/344)
Kahra layık gördün nidem bendeni	
Konuşan dilimi lala döndürdün	(143/345)
Azap dolu hayat denen	
Çekilen çile bir düşün	(25/161)
	R
Yakarım isterse gönül yağıyla	
İçinde közünü ta haşre kadar!	(144/346)
Def eylemek için gam merağımı	
Rüzgâr oldum; estim, tozdum o kadar	(145/347)
Gözlerimden kanlı yaşlar döktüğüm	
Günah değil, nice sevaba sığar	(146/348)
Mevsim kışa döndü, başa yağdı kar	
Bilmesem ne çıkar, bilsem ne çıkar	(147/349)
Bu caf caf kuru laf	
Söz hilaf din yıkar.	(4/128)

Aşk çılgını bilmiyorsun n'ettiğin
Her türlü ötüşün ah u zâr çalar (148/350)

Yüce başı puslu ey karlı dağlar!
Hasretlin olmaz mı efkârlı dağlar? (149/351)

Yâd etmişken anlatayım sıradan
Bu gün gibi hatırımda olanlar (150/353)

Hasret diyârının gam meydanında
An be an, dün ü gün hafta vurdular (151/362)

Derdimi yazarak izâh ettiğim
Kâğıt yanar, kalem yanar, el yanar (152/363)

Kimi var kan ağlar kimi var şâdan
Kimi sürur tutar, kimi hey tutar! (153/364)

Matlup ağacının çorakmış yeri
Kurumuş dallarda ne gonce, gül var (154/365)

Elin üzüp umut kesme
Bir derdin bin çarası var (26/163)

Üstelik aklını baştan alanın
Dilinin bambaşka bir havası var (155/366)

Şereftir uğruna verirsem canım
Benim senden özge sevdiğim mi var? (156/367)

Olanları anlatmaktır muradım
Senin bende, benim sende özüm var (157/368)

Bana sitem aman câna yeter artık narımız var
 Zârımız var arımız var nârımız var yârımız var (200/420)

Boyalamış gül yanağın
 Gören diyor al alma yâr (27/164)

Onun için yüreğimde sızı var
 Kem nazarla yoksa yâd mı baktı yâr? (158/369)

Gerçek olanı de merhamete gel
 Dünya bir başıma dar mı idi yâr? (159/370)

Virâneye döndü gönül tahtımız
 Vaadın bir sözde plan oldu yâr (160/371)

Bakan anlayamaz gizli virdini
 Bize sarhoş bezme meyhanedir der (161/372)

Yüzün gören ölüm meleği sanır
 Kasten öldürmezsen kazara gider (162/373)

Her geldikçe yâr hayâlî karşıma
 Cellât gibi yüzün asar, kaş döker (163/374)

Kavuşma denilen visâl camından
 Bir yudum tatmadan yasak dediler (164/375)

Canım su misali döndü buhara
 Bir nokta eklesem ta'sya döner (165/376)

Hazerde, seferde, halde, yarına
 At, pusat, avratla evlat lâzımdır (166/377)

Bu dünyada müşkül olan çözümü
Bilinmeyen tek o esrar kadındır. (167/378)

Dert ile aklın karışık
Kâr çektiğin çile kalır (28/165)

Bakıver geçersen eğer bu yerden
Sattığımız nasıl mal anlaşılır (168/379)

Ateşin cismi yakışı
Bana seni hatırlatır (29/166)

Aklım; nefsi Hakk'a kılmak için râm
Bulmasaydı ne olurdum, kim bilir? (169/380)

Dokuz yüz otuz bir yılında ismim
Doğmuşum halk nazarında söylenir (170/381)

Eğer nasip olmuş ise daneni
Bin türlü sebebe sarar getirir (171/383)

Çiçek açar, gonceleri uç verir
Gülündeki mâna efsaneleşir (172/384)

Belki kasten bu mevsimi kollamış
Neden koyar darda, nazlı yâra sor? (173/386)

Her yandan keserek umutlarını
Herkesten umutsuz olan yazıyor (174/387)

Hele biraz düşünsene efsene
Geçen her gün bağrın delip geçiyor (175/388)

Gönül yarasına neşter bırakıp
Del demek çok kolay, delmesi pek zor (176/389)

Herkes ettiğini er geç dünyada
Bulur imiş dedikleri doğrudur (177/390)

Gönlüm çalma yeter hain bakışlım
Eğri hançer olan kaşına n'olur (178/391)

Dünyanın en güzel, sağlam malını
Alan olmaz satsam, satmasam n'olur (179/392)

Akıl almaz esrarıyla kâinat
Bana başka, sana başka görünür (180/393)

Çarparak bırakır hoş sedâlardan
Yatağından başka sel ne götürür? (181/394)

Tatlı canım ile aklım beraber
Aşk denen gulgule çeker götürür (182/395)

Menziline yetirmişsen
Sen de bizden selam götür (30/168)

Hâli perişanım canana de gil
Sağ gelmeyen kırık zara bağlamış (183/396)

Bozulan toplumun bu gidişatı
Dert olmuş, dert etmek bana mı kalmış? (184/397)

Ne bir zarfa koymuş ne de pullamış
Gurbet elde boyun burma gel demiş (185/398)

T

Her zaman ah eder gönlüm zâr-ı zâr
Dilim dilim ettin yaraladın git

(186/399)

A.P'den ayrıldı tam on tanesi
Onları hep bakan etti Ecevit

(187/400)

U

Gam sofrası, gel ye, yediklerimden
Yesem almam lezzet, diyeceği bu

(188/403)

Sinemdeki yanan aşkın ateşi
Yerin göğün arasını doldurdu

(189/404)

Murat sahiline daha yetmeden
Umut sandalımı deryâlar yuttu

(190/405)

Ü

Sağ yanından var eyledi Havva'yı
Hint ile Cidde'ye ara düşürdü

(191/406)

Vuslat ummanına bir kara düştü
Bölgüme gözleri bir kara düştü

(192/410)

Bu hale haylı gülüştük
Can evime şu'le düştü

(31/170)

Z

İç alemi başka dıştan derbeder

Gören suskun sanar, dâd anlayamaz

(193/411)

Bak belli olur anında

Dosta giden izde varız

(32/172)

Her şeyimiz bize ihsan eden siz

Ne hal ise size isyan eden biz

(194/412)

Sabır bilevidir, hasret bağını

Kesmek için her an bileniriz biz

(195/414)

Unutmayın feryâdımı

Hasbeten Lillah n'olursuz

(33/173)

ÖZ GEÇMİŞ

1971 yılında Ağrı’da doğdu. İlköğrenimini Ağrı’da tamamladıktan sonra, ortaokulu Malazgirt Alpaslan Lisesi orta kısmında yatılı öğrenci olarak bitiren KILIÇ, lise tahsili için memleketine geri döndü. 1989 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü’nü 1993 yılında bitirdi. Aynı yıl Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Dalı’nda Yüksek Lisans yapmaya başladı. 1994 yılında öğretilmeye başlayan KILIÇ, bazı sebeplerden dolayı Yüksek Lisansını tez aşamasında bırakmak zorunda kaldıysa da bu dönemde hazırlamaya başladığı “Erzurum Fıkraları” isimli tezi, 2001 yılında Dergâh Yayınları tarafından yayınlandı. Daha sonra öğrenimini tamamlamak gayesiyle yeniden enstitüye başvuran ve başvurusu kabul edilen KILIÇ, hâlen Isparta Mürşide Erumcu Ticaret Meslek Lisesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli olan KILIÇ’ın, Ahmet Alperen ve Yusuf Oğuzkağan adlarında iki oğlu vardır.